

วัดเจดีย์ไฉ่ไข่ : การประกอบสร้างให้กลายเป็นพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์
ภายใต้วิกฤติความทันสมัย
Wat Chedi Ai Khai : The Constructed Sacred
Space in the Modern Crisis

สิทธิพงษ์ บุญทอง
Sitthipong Boontong

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญา
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนามนุษย์และสังคม
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for the
Degree of Master of Arts in Human and Social Development
Prince of Songkla University

2561

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

วัดเจดีย์ไฉ่ไข่ : การประกอบสร้างให้กลายเป็นพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์
ภายใต้วิกฤติความทันสมัย
Wat Chedi Ai Khai : The Constructed Sacred
Space in the Modern Crisis

สิทธิพงษ์ บุญทอง
Sitthipong Boontong

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญา
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนามนุษย์และสังคม
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for the
Degree of Master of Arts in Human and Social Development
Prince of Songkla University

2561

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ชื่อวิทยานิพนธ์ วัตเจตีย์ไอ้ไข่ : การประกอบสร้างให้กลายเป็นพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ ภายใต้วิกฤติ
ความทันสมัย
ผู้เขียน ลิบเอก สิทธิพงษ์ บุญทอง
สาขาวิชา พัฒนามนุษย์และสังคม

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

คณะกรรมการสอบ

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร.ปัญญา เทพสิงห์)

.....ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.พรพันธุ์ เขมคุมาศัย)

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

.....กรรมการ
(ดร.อุทิศ สังข์รัตน์)

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เกีตถวา บุญปรากฏ)

.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.ปัญญา เทพสิงห์)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เกีตถวา บุญปรากฏ)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยนี้เป็น
ส่วนหนึ่งของการศึกษา ตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนามนุษย์และ
สังคม

.....
(ศาสตราจารย์ ดร.ดำรงศักดิ์ ฟ้ารุ่งแสง)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ขอรับรองว่า ผลงานวิจัยนี้มาจากการศึกษาวิจัยของนักศึกษาเอง และได้แสดงความขอบคุณบุคคลที่มี
ส่วนช่วยเหลือแล้ว

ลงชื่อ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ปัญญา เทพสิงห์)

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

ลงชื่อ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เก็ตถวา บุญปรากฏ)

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

ลงชื่อ

(ลิบเอก สิทธิพงษ์ บุญทอง)

นักศึกษา

(4)

ข้าพเจ้าขอรับรองว่า ผลงานวิจัยนี้ไม่เคยเป็นส่วนหนึ่งในการอนุมัติปริญญาในระดับใดมาก่อน และ
ไม่ได้ถูกใช้ในการยื่นขออนุมัติปริญญาในขณะนี้

ลงชื่อ

(สิบเอก สิริพิงษ์ บุญทอง)

นักศึกษา

ชื่อวิทยานิพนธ์	วัดเจดีย์ไฉ่ : การประกอบสร้างให้กลายเป็นพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ ภายใต้วิกฤติ ความทันสมัย
ผู้เขียน	สิบเอก สิทธิพงษ์ บุญทอง
สาขาวิชา	พัฒนามนุษย์และสังคม
ปีการศึกษา	2561

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการประกอบสร้างวัดเจดีย์ไฉ่ ให้กลายเป็นพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ภายใต้วิกฤติความทันสมัย ใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ พื้นที่ที่ใช้ในการวิจัยคือ พื้นที่วัดเจดีย์ไฉ่ หมู่ที่ 7 ตำบลฉลอง อำเภอสิชล จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยการสังเกต และสัมภาษณ์แบบเจาะลึกจากผู้ให้ข้อมูล 41 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการนำข้อมูลมาจำแนกหมวดหมู่ตีความ สร้างข้อสรุป และนำเสนอผลการวิจัยด้วยวิธีพรรณนาเชิงวิเคราะห์

ผลการวิจัยพบว่า วัดเจดีย์ไฉ่ มีการให้คุณค่าและความหมายเป็น 2 ช่วงคือ ในช่วงแรก ปี 2500-2540 การให้คุณค่าและความหมายพบว่า วัดเจดีย์ไฉ่เป็นเพียงพื้นที่ที่ใช้ในการปฏิบัติธรรม การประกอบพิธีกรรมทางศาสนา การทำบุญให้ทาน และขอพรบนบานศาลกล่าวของหายอยากได้คืน ส่วนช่วงที่ 2 ปี 2541-2561 เป็นช่วงที่กระแสความทันสมัยเข้ามาในพื้นที่ตำบลฉลอง อำเภอสิชล จังหวัดนครศรีธรรมราช ผู้คนได้รับผลกระทบจากภาวะความทันสมัยจนเกิดวิกฤติ การเข้าไปสักการะวัดเจดีย์ไฉ่ของผู้คนเปลี่ยนแปลงไป มีการให้คุณค่าและความหมายวัดเจดีย์ไฉ่ให้กลายเป็นพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ โดยการผลิตซ้ำตำนาน เรื่องเล่า ความเชื่อ พิธีกรรมรูปเคารพบูชา และการสร้างภาพแทนรูปเคารพ ของคนที่แสวงหาที่พึ่งทางใจ จากภาวะวิกฤติความทันสมัย วัดเจดีย์ไฉ่ได้กลายเป็นสถานที่ศรัทธาของผู้คนในพื้นที่และต่างพื้นที่เพิ่มขึ้น ตลอดจนถูกทำให้กลายเป็นสถานที่ท่องเที่ยวถึงความเป็นพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ของจังหวัดนครศรีธรรมราช ก่อให้เกิดการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสัญลักษณ์ไฉ่ และรูปปั้นไก่อ การกลายเป็นวัดมั่งคั่งอันเป็นแหล่งสร้างรายได้ให้กับคนในชุมชน

Thesis Title Wat Chedi Ai Khai : The Constructed Sacred Space
in the Modern Crisis

Author Sgt. Sitthipong Boontong

Major Program Human and Social Development

Academic Year 2018

ABSTRACT

The purpose of this research is to study the construction of a pagoda to become a sacred area in the modern crisis. The research area is Wat Chedi Ai Khai and area at 7, Chalong District, Sichon District, Nakhon Si Thammarat. Employing qualitative research methods, in-depth interviews were undertaken with 41 informants. Data were analyzed to classify, interpret, construct, summarize, and present the results.

The research found that Wat Chedi Ai Khai embodied two values and meanings in the first period of B.E. 2500-2540 (1957-1997). The value and meaning Wat Chedi Ai Khai in this period consisted of religious ceremonial practice to make merit and ask for blessing. In the second period 1998-2018 Chalong District, Sichon District, Nakhon Si Thammarat province underwent modernization. The focus of worship was to bring windfall luck to worshippers who donated chicken statues, eggs and fireworks to the spirit of the boy pilgrim Ai Khai which protects the Temple. The value and meaning of Wat Chedi Ai Khai in the modern period is a sacred area through reproducing myths, stories, beliefs and rituals. Wat Chedi Ai Khai Pagoda has become a place of faith for the local population seeking refuge from the modern world and has expanded to a tourist attraction within the sacred area of Nakhon Si Thammarat. The chicken statues and egg symbols that are sacred objects are also a source of income for people in the community.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จลุล่วงไปได้อย่างสมบูรณ์ ด้วยความกรุณาเป็นอย่างสูงจากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เกศตวา บุญปรากร อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่คอยให้แนวคิดแนวทางในการดำเนินงานวิจัยในครั้งนี้ อาจารย์มีความน่ารัก สดใส ร่าเริง เป็นผู้ที่มีความสามารถสูง และไม่เคยมองเรื่องใดให้เป็นอุปสรรคในการทำงานวิจัยขึ้นนี้ เป็นผู้ที่ยึดได้ว่าเป็นกำลังหลักที่สำคัญของคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ทำให้ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความเมตตาที่ได้รับจากอาจารย์ในการถ่ายทอดความรู้ และความช่วยเหลือให้งานวิจัยประสบความสำเร็จ

ขอขอบคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.ปัญญา เทพสิงห์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์อีกท่าน ที่คอยช่วยเหลือ ให้คำแนะนำ ชี้แนะแนวทางที่ดี เทคนิคต่าง ๆ ในการทำวิจัย และให้สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้

ขอขอบคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.พรพันธุ์ เขมคุณาศัย ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และ ดร.อุทิศ สังข์รัตน์ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ที่ให้คำแนะนำ แนวทางการทำวิจัย ตลอดจนรายละเอียดต่าง ๆ ทำให้วิทยานิพนธ์เล่มนี้มีความสมบูรณ์มากขึ้น และสามารถนำไปต่อยอดได้

ขอขอบคุณ คณะกรรมการวัดเจตีย์ไฉ่ ผู้คนในชุมชน และจากภายนอกชุมชน ผู้ให้ข้อมูลทุกท่านที่คอยให้ข้อมูลแก่ผู้วิจัย ทำให้สามารถดำเนินการวิจัยได้อย่างราบรื่น ไม่มีข้อติดขัด อาจจะเป็นเพราะว่า ทุกคนที่เข้ามาวัดเจตีย์ไฉ่แห่งนี้ ล้วนมีความศรัทธาและความเชื่อต่อเทพแห่งสามัญชน

ขอขอบคุณ เจ้าหน้าที่ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา (น้องตาล) ที่คอยช่วยเหลือด้านธุรการต่าง ๆ รวมถึงการประสานงาน ขอขอบคุณเพื่อนร่วมรุ่น พมส.13 ทุกคน ที่คอยร่วมทุกข์ร่วมสุขด้วยกัน คอยช่วยเหลือกันมาตลอดจนจบการศึกษา ประทับใจเป็นอย่างยิ่งที่ได้ร่วมศึกษา และทำกิจกรรมด้วยกัน

สุดท้ายนี้ขอกราบขอบพระคุณครอบครัว “บุญทอง” และ “อนันตวงศ์” ที่คอยช่วยเหลือ สนับสนุน ส่งเสริมและให้กำลังใจ ทำให้เกิดเป็นแรงผลักดันที่ทำให้สำเร็จการศึกษาโดยเร็วที่ตั้งใจไว้ เพื่อความก้าวหน้าทางด้านอาชีพในอนาคต และความมั่นคงต่อไป

สิทธิพงษ์ บุญทอง

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	(5)
ABSTRACT.....	(6)
กิตติกรรมประกาศ.....	(7)
สารบัญ.....	(8)
สารบัญภาพ.....	(10)
รายการผลงานที่ตีพิมพ์.....	(12)
ใบตอบรับการนำเสนอบทความ.....	(13)
ใบตอบรับการตีพิมพ์บทความ.....	(14)
เนื้อหา	
บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
คำถามของการวิจัย.....	4
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	4
ประโยชน์ของการวิจัย.....	5
ขอบเขตของการวิจัย.....	5
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	6
ทบทวนวรรณกรรม.....	8
แนวคิดการประกอบสร้าง.....	8
แนวคิดเกี่ยวกับความเชื่อและพิธีกรรม.....	15
แนวคิดพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์.....	23
แนวคิดความทันสมัย.....	29
บริบทวัดเจดีย์ไฉ่.....	35
กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย.....	39
วิธีดำเนินการวิจัย.....	41
พื้นที่ที่ใช้ในการวิจัย.....	41
ผู้ให้ข้อมูล.....	45
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	46
การเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย.....	46
การตรวจสอบข้อมูล.....	47

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	47
การนำเสนอผลการวิจัย.....	47
ผลและการวิเคราะห์.....	49
การให้คุณค่าและความหมายของวัดเจดีย์ไฉ่ไข่ก่อนวิกฤติความทันสมัย.....	49
การประกอบสร้างวัดเจดีย์ไฉ่ไข่ให้กลายเป็นพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ภายใต้วิกฤติความทันสมัย.....	57
สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	93
สรุปผลการวิจัย.....	93
อภิปรายผลการวิจัย.....	95
ข้อเสนอแนะ.....	99
บรรณานุกรม.....	100
บุคลากร.....	106
ภาคผนวก.....	108
ประวัติผู้วิจัย.....	149

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1 พื้นที่บริเวณด้านหน้าวัดเจดีย์ไฉ่ไข่	35
2 เทพแห่งสามัญชน	37
3 แผนที่ท่องเที่ยวจังหวัดนครศรีธรรมราช	42
4 แผนที่อำเภอสิชล	43
5 แผนที่เดินดินวัดเจดีย์ไฉ่ไข่	44
6 ยอดเจดีย์เก่าโบราณที่มีมาตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา	49
7 รูปไฉ่ไข่เต็กวัดเจดีย์รูปแรกแกะสลักด้วยไม้ (แกะโดย ผู้ใหญ่เที่ยง เมืองอินทร์)	51
8 พ่อท่านเทิม อดีตเจ้าอาวาสวัดเจดีย์ไฉ่ไข่	51
9 พระอาจารย์แวน เจ้าอาวาสวัดเจดีย์ไฉ่ไข่ รูปปัจจุบัน	55
10 การสะเดาะเคราะห์และการถวายสังฆทาน	59
11 การจุดประทัดแก้บน	61
12 การนำสิ่งของมาแก้บน	61
13 บรรยากาศการบนบานศาลกล่าวต่อไฉ่ไข่	63
14 กองประทัดสูงท่วมหัวเท่าภูเขา	65
15 รูปปั้นไฉ่ไข่สูง 11 เมตร ราคาตัวละ 1,500,000 บาท	66
16 รูปปั้นไฉ่ไข่จำนวนมากที่ผู้คนนำมาแก้บน	66
17 ร้านขายของเซ่นไหว้ไฉ่ไข่ที่อยู่บริเวณทางเข้าวัดเจดีย์ไฉ่ไข่	68
18 ร้านขายสินค้าจากท้องถิ่นภายในวัดเจดีย์ไฉ่ไข่	68
19 ร้านขายของเซ่นไหว้ไฉ่ไข่ที่อยู่บริเวณหน้าวัด	69
20 เปลวไฟลักษณะคล้ายรูปไฉ่ไข่เต็กวัดเจดีย์	73
21 การแก้บนเรื่องให้ทำธุรกิจค้าขายร่ำรวย ณ วัดเจดีย์ไฉ่ไข่	75
22 บรรยากาศการจัดกิจกรรมสวดมนต์ข้ามปี	76
23 บรรยากาศงานประเพณีทำขนมให้ทานไฟในช่วงกลางคืน ณ วัดเจดีย์ไฉ่ไข่	77
24 บรรยากาศงานประเพณีทำขนมให้ทานไฟในช่วงเช้า ณ วัดเจดีย์ไฉ่ไข่	78
25 บรรยากาศงานประเพณีวันสงกรานต์ ณ วัดเจดีย์ไฉ่ไข่	79
26 บรรยากาศการบนบานศาลกล่าว	80
27 การแก้บนต่อไฉ่ไข่	81
28 สิ่งของที่ผู้คนนำมาแก้บนต่อไฉ่ไข่	82

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่	หน้า
29 รูปปั้นไอ้ไข่	83
30 หลวงพ่อเพชร (ท่านเจ้าวัด)	84
31 พระประจำวันเกิดภายในวัดเจดีย์ไอ้ไข่	84
32 รูปปั้นผู้ใหญ่เที่ยง เมืองอินทร์ (ผู้ที่แกะสลักรูปไอ้ไข่)	85
33 ต้นไม้ตะเคียนที่ผู้คนต่างเข้ามาขอเลขขอหวย	86
34 การจัดทำเหรียญไอ้ไข่สำหรับการบูชา	87
35 การจัดทำแหวนไอ้ไข่สำหรับการบูชา	88
36 อุโบสถหลังใหม่ที่ก่อสร้างบนพื้นที่เจดีย์เก่า	89
37 แผงขายล็อตเตอรี่ ที่ผู้คนเข้ามาภายในวัดนิยมซื้อ	89
38 ร้านบ่าวเอ ชายของสำหรับแก่นและเช่นไหวไอ้ไข่	90
39 รูปปั้นไก่ชนสองข้างทางบริเวณทางเข้าวัดเจดีย์ไอ้ไข่	91

รายการผลงานที่ได้รับการตอบรับให้นำเสนอและตีพิมพ์บทความ

1. สิทธิพงษ์ บุญทอง, เกียรติวาท บุญปรากฏ และปัญญา เทพสิงห์. (2561). วัดเจดีย์ไฉ่ไข่ :
พื้นที่ของการนิยามความหมาย. ในการประชุมมหาดใหญ่วิชาการระดับชาติและนานาชาติ
ครั้งที่ 9 วันที่ 20 กรกฎาคม 2561 ณ อาคารบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยมหาดใหญ่
อำเภอมหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา. (หน้า 55-67). สงขลา : มหาวิทยาลัยมหาดใหญ่
2. สิทธิพงษ์ บุญทอง, เกียรติวาท บุญปรากฏ และปัญญา เทพสิงห์. (2561). วัดเจดีย์ไฉ่ไข่ :
การประกอบสร้างให้กลายเป็นพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์. การตอบรับที่ได้รับบทความเพื่อเข้าสู่
ขั้นตอนในการพิจารณาของกองบรรณาธิการ เพื่อตีพิมพ์ในวารสารวิทยบริการ
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี วันที่ 6 กรกฎาคม 2561

สำเนาต้นฉบับที่ได้รับการตอบรับให้นำเสนอบทความ

บทความนำเสนอในการประชุมมหาดใหญ่วิชาการระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 9
วันศุกร์ที่ 20 กรกฎาคม 2561 ณ อาคารคณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

สำเนาต้นฉบับที่ได้รับการตอบรับให้ตีพิมพ์บทความ

สำเนาตอบรับการส่งบทความเพื่อพิจารณาลงตีพิมพ์ในวารสารวิทยบริการ
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

6/9/2561 จดหมาย - m_smartarmy@hotmail.com

{Spam?} [ASJ-PSU] รับทราบการส่งบทความ

นายคุณิศร รักจิตร <khanitsorn.r@psu.ac.th>
ศ. 6/7/2018 21:20
ถึง: สิบเอก สิทธิพงษ์ บุญทอง <m_smartarmy@hotmail.com>;

เรียน คุณสิบเอก สิทธิพงษ์
บุญทอง

ขอบคุณที่สนใจส่งบทความ
เรื่อง "วัดเจดีย์ไอโซไซ:
การประกอบสร้างใหม่กลายเป็นพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์"
เพื่อตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารวิทยบริการ
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ |
Academic Services Journal, Prince of Songkla University
คุณสามารถติดตามความก้าวหน้าการพิจารณาบทความได้ทางระบบจัดการวารสารวิทยบริการด้วยลิงค์ด้านล่างนี้

ลิงค์บทความ:
<https://journal.oas.psu.ac.th/index.php/asj/author/submission/1365>
ชื่อผู้ใช้: sitthipong

หากมีปัญหาคือข้อสงสัย
โปรดติดต่อกองบรรณาธิการวารสารวิทยบริการ
ขอขอบคุณที่ให้เกิดดีพิจารณาวารสารนี้ในการเผยแพร่บทความของคุณ

ขอแสดงความนับถือ
นายคุณิศร รักจิตร
วารสารวิทยบริการ
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ |
Academic Services Journal, Prince of Songkla University

วารสารวิทยบริการ
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
สำนักวิทยบริการ
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
<http://journal.oas.psu.ac.th/index.php/asj>

<https://outlook.live.com/owa/?path=/mail/inbox/rp> 1/1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในอดีตวัดถือเป็นสถานที่รวมจิตใจของคนไทย เป็นสถานที่ให้ความรู้ เพราะยังไม่มีโรงเรียนโดยมีพระเป็นผู้อบรมสั่งสอน วัดเป็นศูนย์กลางชุมชน ให้การสงเคราะห์แก่ชุมชน เช่น เป็นที่ปรึกษาปัญหาชีวิตสำหรับคนมีปัญหาทางด้านจิตใจ มีพระเป็นจิตแพทย์ เป็นสถานพยาบาลแก่ผู้ป่วยไข้ เป็นศาลไกล่เกลี่ยข้อพิพาทของชาวบ้าน เป็นสถานบันเทิง รื่นเริงต่าง ๆ ของชุมชนเมื่อมีประเพณีต่าง ๆ สังคมไทยมีความผูกพันกับวัดหรือพุทธศาสนาอย่างลึกซึ้ง จนไม่สามารถแยกออกจากวิถีชีวิตประจำวันได้ มีอิทธิพลต่อบุคคล สังคม และวัฒนธรรมของไทยเป็นอย่างมาก เป็นรากฐานของวัฒนธรรมไทยด้านต่าง ๆ เช่น ด้านภาษา วรรณกรรม ศิลปกรรม จิตรกรรม การศึกษา การสงเคราะห์ และเป็นศูนย์รวมจิตใจของชาวไทยตั้งแต่อดีตกาลจนถึงปัจจุบัน นอกจากนี้วัดก็ยังเป็นศูนย์รวมความเชื่อต่าง ๆ ทางไสยศาสตร์ของชาวพุทธ ซึ่งเป็นความเชื่อของแต่ละบุคคล ในปัจจุบันนี้ในประเทศไทยจะมีวัดต่าง ๆ มากมายที่เกิดขึ้น ดังนั้นวัดจึงเปรียบเสมือนแหล่งรวบรวมและสร้างวัฒนธรรม ซึ่งวัฒนธรรมเป็นค่านิยมและความเชื่อที่มีร่วมกันมาอย่างช้านาน ซึ่งเป็นระบบที่เกิดขึ้นในสังคมแทบทุกสังคมของคนไทย และกลายเป็นแนวทางในการกำหนดแบบแผนพฤติกรรมบรรทัดฐานของคนไทย วัฒนธรรมจึงเป็นเสมือนบุคลิกภาพและจิตวิญญาณของคนในสังคม ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา และความเชื่อและความศรัทธาในแต่ละพื้นที่ แต่ละภูมิภาคในประเทศไทยนั้นมีมากมายหลายแบบแตกต่างกันไป ซึ่งความเชื่อและความศรัทธาล้วนแล้วแต่มีประวัติความเป็นมาแทบทั้งสิ้น (พระเทพเวที (ประยุทธ์ ปยุตฺโต), 2536)

วัดเจติยโฆสิต ตั้งอยู่หมู่ที่ 7 ตำบลคลอง อำเภอลือชัย จังหวัดนครศรีธรรมราช เคยเป็นวัดเก่าแก่ที่ถูกทิ้งให้รกร้างและมีอายุราว 1,000 ปี หลงเหลือเพียงแค่เจติยโฆสิตก่อร่างอยู่ตรงบริเวณโบสถ์ในปัจจุบัน ไม่มีศาลาปฏิบัติธรรม ไม่มีพระสงฆ์ เป็นเพียงสถานที่ประดิษฐานของ “พ่อท่าน” พระพุทธรูปเก่าแก่ และมีโฆสิตวัดเจติย หรือ ตาไข่วัดเจติย ที่เชื่อกันว่าเป็นดวงวิญญาณคอยติดตามหลวงปู่ทวดมาจากที่อื่น และเดินทางจรดงคไปทั่วจนมาถึง ณ วัดเจติย และได้ให้วิญญาณเด็กที่ชื่อว่า โฆสิต ดูแลศาสนสถานแห่งนี้ตลอดจนปกป้องรักษาทรัพย์สินของวัด จนเด็กวัดไม่ออกจากไปไหน ครั้นทราบข่าวว่าหลวงปู่ทวดจะกลับมาจะนำพาตนกลับสู่ถิ่นฐาน ที่จากมา ด้วยคำสั่งของพระอาจารย์ที่สั่งให้เฝ้าและดูแลรักษาวัดเจติย และด้วยสัจจะวาจาที่ได้ให้ไว้ เด็กชายจึงเดินลงสระน้ำภายในวัดเป็นการปลดชีวิตตัวเอง ตามภาษาศาสตร์ เรียก การเสด็จหมายสละร่างเหลือไว้แต่ดวงวิญญาณไว้คอยปกป้องรักษาวัดเจติยสืบมา จนเป็นที่เคารพสักการะของชาวบ้านเพราะหากทรัพย์สินสูญหาย มาบนบานให้โฆสิตช่วยหา ก็จะได้รับสิ่งของนั้นกลับคืน และการบนบานเรื่องให้หายจากการ

เจ็บไข้ได้ป่วย ทำให้ผู้คนในละแวกใกล้วัดต่างมีความศรัทธา จนเมื่อประมาณปี พ.ศ.2500 มีการบูรณะวัดเจดีย์ไฉ่ขึ้นใหม่ มีพระสงฆ์เข้ามาอยู่ประจำ เริ่มมีการจัดสร้างศาลาปฏิบัติธรรมเป็นสถานที่ปฏิบัติศาสนกิจของชาวบ้านในพื้นที่และบริเวณใกล้เคียง (คำรพ เกิดมีทรัพย์, 2556) ในช่วงเวลาดังกล่าว ในหมู่บ้านบริเวณวัดเจดีย์ไฉ่ ผู้คนมีวิถีชีวิตที่เรียบง่าย การดำรงชีวิตพึ่งพิงทรัพยากรธรรมชาติ แรงงานคน แรงงานสัตว์ ไม่ใช้ยาฆ่าแมลง เครื่องมือในการทำมาหากินใช้สิ่งที่ประดิษฐ์ขึ้นเอง วัดเจดีย์ไฉ่จึงเป็นเพียงสถานที่ที่ผู้คนเข้ามาปฏิบัติธรรม

ในยุคของการพัฒนาประเทศให้มีความเจริญรุ่งเรือง ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 1 มีการสร้างระบบสาธารณูปโภคที่สำคัญพื้นฐานของการดำรงชีวิต ซึ่งเรียกได้ว่าเป็นยุคน้ำไหล ไฟสว่าง ทางสะดวก จากนั้นเป็นต้นมา พบว่า ผู้คนรับเอาวัฒนธรรมตะวันตกเข้ามาจากการมีวิถีชีวิตที่เรียบง่าย ได้เปลี่ยนไปใช้สิ่งของที่ผลิตจากโรงงานอุตสาหกรรม (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2559) เมื่อความทันสมัยเข้ามาทำให้ผู้คนหันไปรับสิ่งที่ทันสมัยเข้ามาในชีวิตประจำวัน ชวนาหันไปใช้เครื่องจักร แทนแรงงานคน การใช้ชีวิตใช้สิ่งอำนวยความสะดวกสบาย หันมาใช้สิ่งของทันสมัยที่ต้องซื้อหาด้วยเงินตรา เช่น หม้อหุงข้าวไฟฟ้า โทรทัศน์ พัดลม รถจักรยานยนต์ รถยนต์ ทำให้คนเป็นหนี้สินเพิ่มขึ้น การทำมาหากินไม่ได้พึ่งพิงธรรมชาติและแรงงานคนหรือสัตว์อย่างเช่นในอดีต หันมาใช้เครื่องจักร หรือการทำประมงก็หันมาใช้เครื่องมือประมงที่ผลิตจากโรงงานอุตสาหกรรม การขายผลผลิตก็จะถูกผลักเข้าสู่กลไกการตลาดทำให้คนมีหนี้สินมากมาย ประกอบกับการเกิดวิกฤติทางเศรษฐกิจของประเทศไทยในปี พ.ศ. 2540 (วิกฤติต้มยำกุ้ง) ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 ทำให้ระบบสถาบันการเงินของประเทศไทยเสถียรภาพและประชาชนขาดความเชื่อมั่นอย่างมาก การลงทุนต่าง ๆ หยุดชะงัก การค้าขายขาดทุนและเกิดความเดือดร้อนแก่ประชาชนโดยรวมเป็นอย่างมาก สิ่งเหล่านี้รวมเรียกว่า การเกิดวิกฤติความทันสมัย ทำให้ผู้คนในพื้นที่บริเวณวัดเจดีย์ไฉ่ พื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราช และพื้นที่จังหวัดต่าง ๆ ต้องหันไปพึ่งวัดและไฉ่ เพื่อให้พ้นจากความยากจน พ้นจากการเป็นหนี้ โดยการขอขอย ขอพร ซึ่งมีผู้คนหลังไหลกันไปมากขึ้นในปัจจุบันจากอดีตมีแค่การบนบานเรื่องขอหายอยากได้คืน และให้หายจากการเจ็บไข้ได้ป่วย ก็จะมีการบนบานเพื่อให้พ้นจากความยากจน พ้นจากการเป็นหนี้ โดยการขอขอย ขอพร และได้รับตามที่ขอจนทำให้ผู้คนมีความศรัทธาที่เชื่อกันว่า ขอได้ไหวรับ ซึ่งมีผู้คนต่างหลังไหลกันไปมากขึ้น

การเข้าวัดช่วงปี พ.ศ. 2541 – 2561 มีการเปลี่ยนแปลงจากอดีตที่เข้าไปเพื่อความสงบสุข แต่กลับเข้าไปขอพร ขอขวย และมีการนำความเชื่อเรื่องไฉ่ มาสร้างให้เป็น เทพแห่งสามัญชน เพื่อให้มีความศักดิ์สิทธิ์มากยิ่งขึ้น โดยมีการประกอบสร้างรูปไฉ่ แกะสลักจากไม้ตะเคียน และรูปปั้นไฉ่ ตลอดจนเหรียญบูชาขนาดต่าง ๆ สำหรับบูชา นอกจากนี้ก็มีต้นไม้ตะเคียนตายพรายที่ชาวบ้านเชื่อกันว่ามีวิญญาณของแม่ตะเคียนสิงสถิตอยู่ ซึ่งได้กลายเป็นวัตถุมงคลสำหรับการขอขวย

โดยการขอพรจาก เทพแห่งสามัญชน แล้วนำแบ่งไปโรยและอุ เพื่อให้มีเลขปรากฏขึ้นตามความเชื่อของแต่ละบุคคล มีการประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ ตามความเชื่อ เช่น การจัดประเพณีให้ทานไฟประจำปี การบนบานศาลกล่าว และพิธีการแก้บน มีร้านค้าขายสิ่งของสำหรับใช้แก้บน ไม่ว่าจะเป็น รูปปั้นไก่ชน ประทัด ของเล่นสำหรับเด็ก ชุดทหาร ขนมเปียะ และสินค้าอื่น ๆ อีกมากมาย เกิดขึ้นโดยรอบบริเวณวัดเจดีย์ไฉ่ (สำราญ ใจห้าว, สัมภาษณ์ 3 ม.ค.2561) สะท้อนให้เห็นว่าปรากฏการณ์ดังกล่าว ผู้คนต่างประกอบสร้างให้วัตถุสิ่งของที่เกิดจากความเชื่อและใช้ในพิธีกรรมให้มีคุณค่า เป็นการเพิ่มมูลค่าจนวัดเจดีย์ไฉ่ ถูกทำให้กลายเป็นพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ซึ่ง Appadurai (1986) มองว่าการที่วัตถุสิ่งของได้เปลี่ยนแปลงให้มีคุณค่าและเพิ่มมูลค่า เป็นการประกอบสร้างให้กลายเป็นสินค้า ซึ่งผู้วิจัยมองว่า การถูกทำให้กลายเป็นพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ของวัดเจดีย์ไฉ่ ก็เป็นการทำให้วัดเจดีย์ไฉ่กลายเป็นสินค้าในภาวะวิกฤติความทันสมัย

นอกจากนั้นการกลายเป็นพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ ยังสะท้อนได้จากเรื่องราวเสียงที่ร่ำลือถึงความศักดิ์สิทธิ์ ขออะไรก็ได้สมหวังทุกอย่าง ซึ่งเป็นผลมาจากความเชื่อความศรัทธาในดวงวิญญาณที่เรียกว่าไฉ่ จนทำให้มีการนำสิ่งของต่าง ๆ มาถวายมากมาย จะเห็นได้จากเส้นทางที่เข้าไปยังวัดจะมีรูปปั้นไก่ชนประดับสองข้างทางตลอดจนถึงวัดและภายในวัดมีร่องรอยการจุดประทัด เศษชิ้นส่วนของประทัดกองอยู่เป็นเนินสูงและมีผู้คนเข้า-ออก มาไหว้พระและต่อด้วยไหว้แก้บนกับรูปแกะสลักไฉ่ จุดประทัดกันอยู่เนือง ๆ นั้นคงแสดงถึงเหตุผล หรือความเชื่ออะไรบางอย่าง จนมีการนำสิ่งของมาแก้บนมิได้วันแต่ละวัน

ในทุก ๆ วัน จะมีผู้คนต่างหลั่งไหลไปขอพรจากเทพแห่งสามัญชน โดยส่วนใหญ่แล้วจะเป็นผู้คนที่มีความเชื่อ ความศรัทธา ซึ่งประกอบไปด้วยบุคคลหลายกลุ่ม เช่น นักศึกษาที่ไปบนบานเรื่องการสอบ และการให้ไฉ่งานดี ๆ ทำเมื่อสำเร็จการศึกษา ชาวบ้านที่บนบานเรื่องของหายอยากได้คืน นักธุรกิจบนบานเรื่องการประกอบธุรกิจให้ได้มีกำไรทำมาค้าขึ้น ตลอดจนถึงนักพนันชั้นต่อที่เข้ามาบนบานให้มีโชคมีชัย เช่น การพนันไก่ชนหรือขอให้ช่วยปกป้องภัยนานา แต่ทั้งนี้ทั้งนั้นในทุก ๆ กลุ่มที่เข้ามาตามที่กล่าว เมื่อเข้ามาในบริเวณวัดแล้วก็จะไม่ลืมเรื่อง การบนบานให้มีโชคมีลาภเรื่อง หวย หรือล็อตเตอรี่ จะเห็นได้ว่าภายในวัดมีแผงขายล็อตเตอรี่วางอยู่เรียงราย เพราะขอแล้วสมหวังขอแล้วถูก ดังข่าวที่ออกประชาสัมพันธ์ให้เห็นกันตามสื่อต่าง ๆ ยิ่งใกล้งวดออกรางวัล ก็จะมีคนเข้ามาในวัดเป็นจำนวนมาก ทั้งคนที่เคยมาบนบานแล้วสมหวัง เข้ามาเพื่อแก้บน และคนใหม่ที่ยังไม่เคยเข้ามาขอพรตามความเชื่อที่เล่าสู่กันฟัง ไม่ว่าจะเป็นคนในพื้นที่ คนที่มาจากต่างจังหวัดหรือแม้แต่ชาวต่างชาติก็ตาม ต่างมาขอพรบนบานศาลกล่าวให้ได้รับตามที่ต้องการ เมื่อได้ผลตามที่ขอก็จะนำสิ่งของมาแก้บน ซึ่งมีร้านจำหน่ายของแก้บนรวมทั้งร้านอาหารเกิดขึ้นมากมาย เช่น ร้านจำหน่ายรูปปั้นไก่ชน ชุดทหาร หนังสือต่าง ๆ ขนมเปียะ และร้านที่รับจ้างรำแก้บนด้วยการรำวงกลองยาว ที่มีให้บริการอยู่ในบริเวณวัด หรือ มโนราห์ ส่วนประทัดก็จะมีการจัดสร้างพื้นที่สำหรับการแก้บนด้วย

ประพัตจนทำให้มีเศษประพัตมามากมายสูงท่วมหัว ซึ่งเป็นการบ่งบอกถึงความสำเร็จผลที่มาจากความเชื่อต่อไอ้ไข่ สิ่งเหล่านี้เป็นการสถาปนาและตอกย้ำความศักดิ์สิทธิ์ของวัดเจดีย์ไอ้ไข่

นอกจากนี้วัดเจดีย์ไอ้ไข่มีการจัดงานประจำปีก็คือ งานบุญสงกรานต์ซึ่งจะจัดขึ้นในเดือนเมษายนประจำปี มีการจัดกิจกรรมให้ชาวบ้านและผู้คนได้สงน้ำพระประจำวัดและอาบน้ำไอ้ไข่ เพื่อเป็นสิริมงคลแก่ชีวิต และการกราบขอพรด้วยความเชื่อความศรัทธาจนกระทั่งไอ้ไข่วัดเจดีย์ได้ถูกให้นิยามความหมายว่าเป็น “เทพแห่งสามัญชน” จากความเชื่อของผู้คน ส่งผลให้มีการประกอบพิธีกรรมมากมายที่เกี่ยวข้องกับความเจ็บป่วย การขอพร ขอให้สอบได้ ให้ได้งานทำ ให้มีโชคลาภ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ถือเป็นการประกอบสร้างทำให้วัดเจดีย์ไอ้ไข่กลายเป็นพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ จากการศึกษาของอนุชสรุา เรืองมาก (2559) ได้ทำการศึกษาเรื่อง “ขอได้ไหว้รับ: ไอ้ไข่ วัดเจดีย์” เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาของไอ้ไข่ ความเชื่อความศรัทธาต่อไอ้ไข่ การบนบาน การแก้บน และผลจากการบนบานต่อไอ้ไข่ ซึ่งมีความแตกต่างจากประเด็นที่ผู้วิจัยศึกษาถึงการประกอบสร้างสิ่งต่าง ๆ ของวัดเจดีย์ไอ้ไข่ โดยการให้คุณค่าและความหมายเพื่อสถาปนาความศักดิ์สิทธิ์

จากปรากฏการณ์ดังกล่าวข้างต้นผู้วิจัยจึงเกิดคำถามว่า วัดเจดีย์ไอ้ไข่ ถูกประกอบสร้างให้กลายเป็นพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์อย่างไร ภายใต้วิกฤติความทันสมัย อันจะทำให้เห็นถึงเรื่องราว ตำนาน ความเชื่อ พิธีกรรม หรือสิ่งประกอบสร้างที่เป็นวัตถุสิ่งของที่ปรากฏในวัดเจดีย์ไอ้ไข่ ซึ่งผู้คนได้ประกอบสร้างขึ้น การศึกษาครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ในการสะท้อนมุมมอง ความเชื่อ พิธีกรรม การนิยามความหมาย และการดำรงชีวิตท่ามกลางวิกฤติความทันสมัย

คำถามการวิจัย

ภายใต้ภาวะวิกฤติความทันสมัย วัดเจดีย์ไอ้ไข่ ถูกประกอบสร้างอย่างไรให้กลายเป็นพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาการประกอบสร้างวัดเจดีย์ไอ้ไข่ให้กลายเป็นพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ ภายใต้วิกฤติความทันสมัย

ประโยชน์ของการวิจัย

1. เพื่อใช้เป็นข้อมูลให้ผู้สนใจในการค้นคว้าหาความรู้เกี่ยวกับการประกอบสร้างพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ ของวัดเจดีย์ไฉ่โข่ ตำบลฉลอง อำเภอสิชล จังหวัดนครศรีธรรมราช
2. เพื่อให้สามารถนำข้อมูลจากการวิจัยไปเผยแพร่และเป็นแนวทางในการพัฒนาศาสนสถานให้มีความเจริญ คงอยู่คู่วิถีชีวิต วัฒนธรรม และสังคมไทยสืบไป

ขอบเขตการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยผู้วิจัยกำหนดขอบเขตในการศึกษา ดังนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

จากวัตถุประสงค์ข้างต้นทำให้สามารถกำหนดขอบเขตเนื้อหาในการศึกษา คือ ประเด็นแรก พื้นที่วัดเจดีย์ไฉ่โข่มีความหมายอย่างไรในช่วงปี พ.ศ. 2500 - 2540 ซึ่งเป็นช่วงที่วัดมีการบูรณะขึ้นมาใหม่จากการเป็นวัดร้าง โดยศึกษาถึงความเป็นมาว่าในช่วงเวลาดังกล่าวมีเหตุการณ์สำคัญใดเกิดขึ้นบ้างและผู้คนมีการดำเนินชีวิตอย่างไรที่มีความเกี่ยวข้องกับวัดเจดีย์ไฉ่โข่ก่อนความทันสมัยเข้ามา มีตำนาน เรื่องเล่าอะไรบ้างที่มีความเกี่ยวข้องกับวัดเจดีย์ไฉ่โข่

ประเด็นที่สอง เป็นประเด็นของการประกอบสร้างพื้นที่วัดเจดีย์ไฉ่โข่ให้กลายเป็นพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ โดยเริ่มในช่วงปี พ.ศ. 2541 – 2561 ภายหลังจากเกิดวิกฤติทางเศรษฐกิจถึงปัจจุบันในประเด็นดังนี้

- 1) การนิยามความหมายของพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์
- 2) การผลิตซ้ำตำนาน เรื่องเล่า พิธีกรรมความเชื่อ รูปเคารพบูชาให้เพิ่มศรัทธาเพิ่มขึ้น
- 3) พิธีกรรมหรือกิจกรรมที่มีการประกอบสร้างให้วัดไฉ่โข่กลายเป็นพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์
- 4) กฎเกณฑ์ของการขอพรบนบานศาลกล่าว การแก้บน และการถวายสิ่งของที่ใช้การแก้บน
- 5) การสร้างภาพแทน รูปเคารพบูชา และสิ่งก่อสร้าง

2. ขอบเขตด้านผู้ให้ข้อมูล

ศึกษากลุ่มผู้ให้ข้อมูลจากพระสงฆ์วัดเจดีย์ไฉ่ไฉ่ กลุ่มเจ้าหน้าที่วัดเจดีย์ไฉ่ไฉ่ ชาวบ้านในพื้นที่ กลุ่มพ่อค้าแม่ค้าทั้งในพื้นที่บริเวณวัดและนอกพื้นที่วัดในหมู่ที่ 7 ตำบลฉลอง นักท่องเที่ยว และผู้ที่เข้ามาขอพรบนบานและแก้บนภายในวัดเจดีย์ไฉ่ไฉ่ โดยวิธีการสังเกตและการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก

3. ขอบเขตด้านพื้นที่

ผู้วิจัยได้เลือกทำการศึกษา ในพื้นที่วัดเจดีย์ไฉ่ไฉ่ หมู่ที่ 7 ตำบลฉลอง อำเภอสิชล จังหวัดนครศรีธรรมราช เนื่องจากมีสิ่งปลูกสร้างที่สามารถบอกเล่าความเป็นมาของวัดเจดีย์ไฉ่ไฉ่ ความเชื่อ พิธีกรรม และมีผู้คนเข้ามาบนบานศาลกล่าว ขอพร ไม่เว้นในแต่ละวันรวมถึงสิ่งประกอบสร้างที่ทำให้วัดเจดีย์ไฉ่ไฉ่กลายเป็นพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์

4. ขอบเขตด้านระยะเวลา

4.1 ขอบเขตระยะเวลาของเนื้อหา ผู้วิจัยศึกษาความเป็นมาในอดีตของพื้นที่วัดเจดีย์ไฉ่ไฉ่ ตั้งแต่เริ่มมีการปรับปรุงบูรณะวัดจากวัดร้างในอดีตให้กลายเป็นวัด ที่ใช้เป็นสถานที่ปฏิบัติศาสนกิจของชาวบ้านในพื้นที่และบริเวณใกล้เคียง และมีพระสงฆ์เข้ามาอยู่ประจำ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2500 – 2540 จนมาถึงยุคเปลี่ยนผ่านของการประกอบสร้างให้วัดเจดีย์ไฉ่ไฉ่กลายเป็นพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2541 – 2561

4.2 ขอบเขตระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล ระหว่างเดือนมกราคม 2561 – ธันวาคม 2561

นิยามศัพท์เฉพาะ

การประกอบสร้างพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ หมายถึง การที่ชุมชนผลิตซ้ำความหมายของปูชนียสถานและปูชนียวัตถุ ที่เป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ของวัดเจดีย์ไฉ่ไฉ่ ผ่านเรื่องเล่า ตำนาน ประเพณี ความเชื่อ และมีการประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ มีการสร้างรูปเคารพ และสิ่งก่อสร้างที่เป็นรูปไม้ขนุนทั้งในบริเวณวัดและภายนอกวัด มีร้านค้าเกิดขึ้นเป็นอาคารพาณิชย์เพื่อจำหน่ายของสำหรับใช้แก้บน เช่น ประทัด ของเล่นเด็ก หนังสือ ไม้ขนุน ขนมนมต่าง ๆ มีการจัดทำแหวนรูปไฉ่ไฉ่ซึ่งสามารถสั่งจองได้ และมีการให้เช่าเหรียญไฉ่ไฉ่สำหรับการบูชา ตลอดจนร้านค้าต่าง ๆ และร้านขายล็อตเตอรี่ที่วางขาย ซึ่งผู้คนที่มาบนบานศาลกล่าว ต่างให้ความสนใจเป็นอย่างมาก และจะต้องซื้อกลับไปหลังจากการขอพรจากไฉ่ไฉ่ ทั้งหมดนี้ถือเป็นการประกอบสร้าง เพื่อให้ปูชนียสถานและปูชนียวัตถุเหล่านั้นมีความศักดิ์สิทธิ์ เป็นที่พึ่งและเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ ให้คงอยู่และสืบทอดให้ชนรุ่นหลังมีความตระหนักและให้ความสำคัญกับวัดเจดีย์ไฉ่ไฉ่ซึ่งเป็นพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์

วิกฤติความทันสมัย หมายถึง กระแสความทันสมัยที่เข้ามาในพื้นที่ ทำให้วิถีชีวิตของผู้คนเปลี่ยนแปลง ต้องตกอยู่ในภาวะการแข่งขันสูง มีความทุกข์ที่เกิดจากการเป็นหนี้สิน โรคภัยไข้เจ็บ เรียนจบแล้วไม่มีงานทำ ทำงานแล้วมีปัญหาอุปสรรค ทำธุรกิจการค้ามีคู่แข่งมีกำไรน้อย สามีไปมีหญิงอื่น ความรักไม่สมหวัง ซึ่งเป็นวิกฤติความทันสมัย จึงทำให้ผู้คนหันไปพึ่งวัดเจตีย์ไอโซ่เพื่อให้พ้นจากภาวะวิกฤติดังกล่าว

การทบทวนวรรณกรรม

ในการศึกษา วัดเจดีย์ไอลี่: การประกอบสร้างให้กลายเป็นพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ ภายใต้วิกฤติความทันสมัย จะอาศัยแนวคิดดังต่อไปนี้

1. แนวคิดการประกอบสร้าง
2. แนวคิดเกี่ยวกับความเชื่อและพิธีกรรม
3. แนวคิดพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์
4. แนวคิดความทันสมัย
5. บริบทวัดเจดีย์ไอลี่
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
7. กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

แนวคิดการประกอบสร้าง

Hall (1977) มีมุมมองว่า แท้จริงแล้วไม่เคยมีสิ่งที่เรียกว่า ความเป็นจริง เกิดขึ้นจนกว่าจะมีผู้ที่ประกอบสร้าง (construct) ความเป็นจริงนั้นขึ้นมา และการสื่อสารเป็นกระบวนการที่มนุษย์แต่ละคนใช้เพื่อประกอบสร้างความเป็นจริงขึ้นมาตนเอง ซึ่งไม่จำเป็นต้องเป็นความจริงชุดเดียวกัน เช่น ในตำนานเรื่องแม่น้ำคงคาพระโขนง ระหว่างแม่น้ำกับพื้มาก ต่างก็มีรหัส สื่อสารเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับอมมนุษย์ คนละชุดกัน ในขณะที่พื้มากประกอบสร้าง ความจริงว่า มนุษย์กับอมมนุษย์นั้นต่างฝ่ายควรอยู่กันคนละภพ แต่แม่น้ำกลับประกอบสร้างความจริงที่แตกต่างออกไปว่า ความสัมพันธ์ระหว่างสามีภรรยาไม่ควรอยู่บนเงื่อนไขความเป็นคนหรือเป็นผี ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ก็เช่นเดียวกัน เมื่อมีการสร้างโบราณสถานผู้สร้างเหล่านั้นต่างมีการสถาปนาความจริงไว้แล้วเพื่อสร้างสิ่งเคารพบูชา และมีพิธีกรรมในการบวงสรวงโบราณสถานโบราณวัตถุเหล่านั้น เมื่อเวลาผ่านไปช่วงหนึ่งมีการละเลยพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ดังกล่าวจึงทำให้ผู้ที่อยู่ในอาณาบริเวณนั้นได้กลับมาถือพื้นที่โบราณสถานสิ่งสำคัญ ให้กลับคืนมามีชีวิตอีกครั้งด้วยการประกอบสร้างความจริงขึ้นใหม่ หรืออาจผลิตซ้ำความหมายเดิม แต่มีบางอย่างเปลี่ยนแปลงไป (กาญจนา แก้วเทพ, 2548)

การประกอบสร้างความเป็นจริงตามการอธิบายของทฤษฎีปรากฏการณ์นิยม เชื่อว่า ความรู้ที่มนุษย์ ได้รับการถ่ายทอดจากผู้อื่น และสังคม เป็นความรู้ที่ไม่ได้รับรู้โดยตรง ฉะนั้น มนุษย์ควรรับรู้โลกและ สังคมด้วยตนเองและสละทิ้ง ประสบการณ์ที่ได้ผ่านผู้อื่น กล่าวคือ รับรู้ประสบการณ์สำนึกค่านิยม โลกทัศน์เฉพาะตัว จากการได้สัมผัสกับโลกโดยตรง และเมื่อมนุษย์มีประสบการณ์ตรง

กับสิ่งต่าง ๆ แล้วมนุษย์ก็จะให้ความหมายแก่สิ่งเหล่านั้น และโลกตามการรับรู้ของตน พฤติกรรมหรือ การกระทำของมนุษย์จึงเป็นผลจากวิธีการที่มนุษย์ให้ความหมายแก่โลก จะเห็นได้ว่า มนุษย์สร้างโลก ทางสังคม (social world) ด้วยตนเอง ความรู้ของมนุษย์จึงเกิดจากการสร้างโลกทางสังคมจากการ สร้างความหมายให้แก่การกระทำของ ตนเองและผู้อื่น ความเป็นจริงจึงเป็นสิ่งที่ถูกประกอบสร้างขึ้น โดยสำนึก (consciousness) ของบุคคล แล้วเชื่อมโยงเข้ากับความคิดและการกระทำ ลักษณะสำคัญของ มนุษย์ คือ การมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม จากแนวคิดนี้ สามารถอธิบายได้โดยแนวคิดของ Schultz (อ้างถึงใน สุภาวงศ์ จันทวานิช, 2552) นักทฤษฎีของสำนักปรากฏการณ์นิยมที่นำเสนอว่า ความคิดและการกระทำของมนุษย์ เป็นผลมาจาก ปทัสถานทางสังคม และระบบค่านิยมต่าง ๆ ส่วน ในแง่ของการประกอบสร้างความเป็นจริงทางสังคมขึ้นมานั้น เป็นผลจากความสัมพันธ์ของจิตสำนึก (consciousness) บวกกับความคิดและการกระทำของ ตนเอง ซึ่งทำให้มนุษย์รู้สึกว่าคุณเองมีอิสระใน การที่จะสร้างความเป็นจริงอะไรขึ้นมาก็ได้ตามความพอใจ ของตน แต่ในความเป็นจริงแล้ว มันอยู่ ภายใต้การควบคุมของปทัสถาน และระบบค่านิยมของสังคม ทั้งนี้ Schultz สนใจคำถามหลัก 3 คำถาม คือ (1) คนเราสร้างความหมาย (make sense) กับโลก รอบตัวอย่างไร เช่น ทำไมเราจึงรู้ว่า ศักดิ์ศรีสำคัญกว่าเงิน (2) คนเราก่อสร้าง ดัดแปลง สร้างใหม่ และรื้อซ่อม (construct, reconstruct, deconstruct) ชีวิตประจำวันของตัวเองได้อย่างไร (3) คนเราสามารถทำอะไรไปได้ โดยปริยายโดยไม่ต้องหยุดคิดหรือหยุดตั้ง คำถามได้อย่างไร ที่เรียกว่า taken for granted เช่น เรารู้ โดยปริยายว่าขึ้นรถเมล์ก็ต้องจ่ายค่าโดยสาร ถึงที่หมายก็ต้องลง เจ้าหน้าที่ก็ต้องทำหน้าที่สลด เป็นต้น คำถามทั้ง 3 ข้อนี้ สำนักปรากฏการณ์นิยมตอบว่า ที่เราทำได้ทั้งหมดก็เพราะว่า เราแต่ละคน มี “คลังแห่งความรู้ทางสังคม” (stock of social knowledge) เอาไว้เป็นคู่มือ เมื่อเราเผชิญกับโลก เราจึงสามารถเปิดคลังแห่งความรู้ของเราออกมาใช้ภายในพริบตา จนดูคล้ายทำได้โดยอัตโนมัติ

Lefebvre (1991) เสนอว่า พื้นที่ทางสังคมเป็นอาณาบริเวณที่รวมเอาสิ่งที่ถูกสร้าง และความสัมพันธ์ของสิ่งต่างๆ มาไว้ด้วยกัน พื้นที่ทางสังคมพื้นที่ที่เกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างการผลิตทาง สังคม และการสืบทอดทางสังคม กระบวนการสร้างพื้นที่ทางสังคมมี 3 กระบวนการ ที่อาจเสริมหรือ ขัดแย้งกัน Lefebvre (1991 อ้างถึงใน ลลิตทิพย์ ก้องพานิชกุล และเก็ดถาวา บุญปรากฏ 2554)

1) กระบวนการสร้างขอบเขตของสถานที่ (Place) เช่น โรงเรียน คุณ โรงพยาบาล บาร์ เป็นต้น

2) กระบวนการสร้างความหมายของพื้นที่ เช่น ที่ศักดิ์สิทธิ์ ที่พักผ่อน ที่คุมขัง ที่อันตราย และที่สวยงาม เป็นต้น กระบวนการนี้มีความหมายมากกว่าการสร้างสถานที่ ความหมายหรือรหัสถูกสร้างขึ้นเพื่อกำหนดรูปแบบการใช้พื้นที่ (จะใช้พื้นที่นี้ทำอะไรได้บ้าง) กฎระเบียบในพื้นที่ (ใครจะสามารถใช้พื้นที่นี้ได้ ใช้เมื่อไหร่ และใช้อย่างไร)

3) ปฏิบัติการเชิงพื้นที่ (Spatial Practices) เป็นปฏิบัติการที่สร้าง (Produce) และสืบทอด (reproduce) ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของความหมาย/รหัสของพื้นที่

Lefebvre เสนอว่า พื้นที่ทางสังคมไม่ใช่สิ่งของ ไม่ใช่อาณาบริเวณของสถานที่แต่เป็นสิ่งสร้างทางสังคมที่เกิดขึ้นจากการปฏิสัมพันธ์ของส่วนต่าง ๆ ดังนี้

1) ธรรมชาติ (ภูมิประเทศ ภูมิอากาศ) ยกตัวอย่างเมืองเวนิส การสร้างเมืองขึ้นอยู่กับสภาพภูมิประเทศที่แวดล้อมไปด้วยสายน้ำ และลักษณะเฉพาะของพื้นดิน

2) พลังการผลิต ได้แก่ ความรู้ความสามารถในการใช้เครื่องมือเทคโนโลยี

3) ความสัมพันธ์ทางการผลิต เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นภายใต้เงื่อนไขทางประวัติศาสตร์ซึ่งกำหนดโครงสร้างของอำนาจทางสังคม-การเมือง ที่จะบอกว่าใครเป็นผู้ผลิตพื้นที่เวนิส และผลิตเป็นพื้นที่แบบใด เมืองเวนิชถูกสร้างขึ้นเพื่ออยู่อาศัย การยึดครอง การปกป้องอาณาบริเวณ การประกาศศักดาของศาสนาอำนาจที่ต้องมีการเคารพบูชา ซึ่งนับเป็นปฏิบัติการทางการเมือง และกลายมาเป็นสถานที่ท่องเที่ยว สำหรับผู้ชมความงามของเมือง และชื่นชมศิลปะของศาสนสถาน

ความสัมพันธ์ทางการผลิตนี้เองเป็นประเด็นที่ Lefebvre (1991 อ้างถึงใน ลลิลทิพย์ ก้องพานิชกุล และเก็ตถวา บุญปรากร 2554) ตั้งใจศึกษา เขากล่าวว่าความสัมพันธ์ทางการผลิตของพื้นที่ทางสังคมสามารถวิเคราะห์ได้จาก

1) โครงสร้างทางเศรษฐกิจ - สังคม - การเมือง ที่เป็นที่มาของอำนาจในการสถาปนาความสัมพันธ์ทางสังคม

2) การใช้เวลาและการใช้สถานที่ในชีวิตประจำวันของผู้คน ตลอดจนปฏิสัมพันธ์ของคนที่มาใช้พื้นที่

3) ความหมาย/รหัสที่ผู้คนให้กับพื้นที่

ความหมายของพื้นที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา เนื่องจากผู้ที่มีอำนาจในการสถาปนาความหมายมีหลายกลุ่ม ในหลายสถานการณ์ ความหมายต่อพื้นที่จึงมีทั้งที่เสริมกันและกัน และความหมายที่ขัดแย้งกัน

Lefebvre (1991 อ้างถึงใน หทัยรัตน์ ทองสกุล และเก็ตถวา บุญปรากร 2554) ยังได้ให้แนวความคิดเกี่ยวกับพื้นที่ไว้อีกด้วยว่า พื้นที่นั้นถูกสร้างโดยผ่านเวลา และมักจะแสดงตัวเองในฐานะที่เป็นเหมือนดังชิ้นส่วนที่มาประกอบเข้าด้วยกัน โดยการเชื่อมสัมพันธ์กันด้วยเวลา ดังนั้นแต่ละพื้นที่จึงมีลักษณะทางประวัติศาสตร์ของตนเอง ประวัติของพื้นที่จึงไม่ใช่สิ่งอื่นใดนอกจากประวัติศาสตร์ของการดำรงอยู่ของพื้นที่ และเป็นผลผลิตหรือสิ่งที่ถูกผลิต จากกิจกรรมที่รวมเอาเศรษฐกิจและเทคโนโลยี และสิ่งที่เหนือไปกว่านั้น คือพื้นที่เป็นผลผลิตสร้างทางการเมือง ซึ่งสำหรับ Lefebvre แล้ว โครงสร้างสัมพันธ์ทางสังคมการเมืองเป็นเรื่องของชนชั้นปกครองกับการขูดรีด

ส่วนเกินกับชนชั้นแรงงานและประวัติศาสตร์ของพื้นที่เป็นลักษณะเฉพาะของทุนนิยม ซึ่งจะนำไปสู่การครอบงำพื้นที่โดยชนชั้นกลาง

พื้นที่ทางสังคมมีปฏิบัติการของพื้นที่ ทำให้มองเห็นการก่อรูปทางสังคมของพื้นที่จากผลิตและการผลิตซ้ำของพื้นที่ที่นำไปสู่การสร้างและเชื่อมโยงความหมายของพื้นที่ทางสังคม และความสัมพันธ์ของสมาชิกในสังคมอย่างต่อเนื่องจนกลายเป็นความปกติและเคยชินของคนในพื้นที่ คนจึงไม่รู้สึกว่าตนถูกบังคับและยินดียอมรับปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของพื้นที่ที่ตนดำรงอยู่ เมื่อกล่าวถึงความหมายของพื้นที่ทางสังคมข้อสังเกตหนึ่งคือ ในสังคมนั้นมีวัตถุประสงค์สิ่งเดียวกันแต่มีความหมายได้หลายอย่าง เช่น เหล้า ในความหมายของนักดื่มต่างจากเหล้าในความหมายของนักวิชาการสาธารณสุข ซึ่งเป็นการให้ความหมายจากมุมมองความรู้ในฐานะการดูแลสุขภาพและพยายามผลักดันรณรงค์ให้คนในสังคมไม่ดื่มเหล้า และรัฐควรที่จะเลิกผลิตเหล้า พื้นที่ที่ขายเหล้าในสายตาของนักวิชาการจึงเป็นพื้นที่ที่เสี่ยงต่อความรุนแรง เหล้านี้เป็นภาพตัวแทนที่สร้างขึ้นส่งผลให้พื้นที่เกิดความหมายต่าง ๆ หลากหลาย แต่คอเหล้ากลับมองว่าเหล้าเป็นเครื่องคลายเครียด และพื้นที่ดื่มเหล้าเป็นพื้นที่แห่งความสุขในการพบปะสังสรรค์ พื้นที่ในฐานะที่เป็นตัวแทนของคอเหล้าจึงเป็นสิ่งที่อยู่นอกเหนือกฎเกณฑ์ของนักวิชาการสาธารณสุข

พื้นที่ทางกายภาพมีความสำคัญต่อการดำรงชีวิต ด้วยผืนดินผืนน้ำและผืนฟ้ามีความสำคัญต่อการตั้งถิ่นฐาน ปลูกบ้านเรือน ทำมาหากิน และอื่น ๆ ของมนุษย์ ซึ่งหากมองพื้นที่เป็นเพียงวัตถุหนึ่งก็ดูไม่ได้เป็นปัญหา แต่ด้วยสังคมที่ก่อเกิดจากกระบวนการทางวัฒนธรรม สิ่งต่าง ๆ ที่ดำรงอยู่ในโลกจึงไม่ได้มีความหมายในตัวเอง แต่ถูกกำหนดขึ้นด้วยเงื่อนไขทางวัฒนธรรม มทั้งสิ้น พื้นที่ในทัศนะของ ธงชัย วินิจจะกุล (2534) จึงเป็นสัญลักษณ์กำกวม ซึ่งอธิบายได้ว่า แม้พื้นที่ทุกตารางนิ้วนั้นบรรจุด้วยความหมายมากมาย ซึ่งความหมายต่าง ๆ นั้น ไม่ได้เลื่อนลอยไร้ทิศทาง แต่กลับถูกกำหนดทิศทางด้วยการสร้างกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ก่อให้ความหมายนั้นมีอำนาจศักดิ์สิทธิ์ที่ยอมรับ ด้วยความหมายและนัยที่หลากหลาย บนเงื่อนไขทั้งที่สอดรับและขัดแย้ง ความหมายจึงผันแปรไปตามผู้แสดงตัวตนทางความคิดพฤติกรรม ในฐานะที่เป็นเจ้าของพื้นที่ พื้นที่ในทางกายภาพจึงแยกออกจากกันด้วยพรมแดนที่ครอบงำครอบอยู่เหนือพื้นที่ทางสังคมนำไปสู่การสร้างความหมายเป็นหนึ่งเดียวด้วยกิจกรรม ภาษา วัฒนธรรม พิธีกรรม การเมืองและตัวตน

ในการศึกษาของ นิมิตรชัย ชูบุ เกิดถาวา บุญปรากฏ และปัญญา เทพสิงห์ (2559) โดยการนำแนวคิดการประกอบสร้าง มาใช้ศึกษาวัดเขียนบางแก้ว อำเภอเขาชัยสน จังหวัดพัทลุง สะท้อนให้เห็นว่า ในเรื่องเล่าที่ประกอบสร้างความรู้ความจริงของแต่ละชุดมีการช่วงชิงความหมายของพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับผู้ประกอบสร้างว่าชุดความจริงดังกล่าวเป็นของชาวบ้านหรือของรัฐ ซึ่งการประกอบสร้างดังกล่าว ได้ทำให้เกิดคุณค่าทางวัฒนธรรม โดยนำโบราณสถาน โบราณวัตถุ มารื้อฟื้นผ่านตำนานและเรื่องเล่า เพื่อให้ผู้คนเห็นความสำคัญของโบราณวัตถุโบราณสถาน ปลูกฝัง

จิตสำนึกของเยาวชนรุ่นใหม่ให้ตระหนักถึงความสำคัญ ให้ดูแลศาสนสถานเหล่านี้ เพื่ออนุรักษ์ให้ชนรุ่นหลังได้เรียนรู้และสืบทอดวัฒนธรรมที่มีคุณค่า

สิทธิพงษ์ บุญทอง เกียรติวาท บัญญาการ และปัญญา เทพสิงห์ (2561) ได้ศึกษาการนิยามความหมายของพื้นที่วัดเจดีย์ไฉ่ไพบัว การให้ความหมายของวัดเจดีย์ไฉ่ไพบัวมีความหลากหลาย โดยเป็นพื้นที่ของการเป็นที่พึ่งทางด้านจิตใจ ไม่ว่าในเรื่องการสะเดาะเคราะห์ สิ่งไม่ดีสิ่งอัปมงคลและโรคภัยไข้เจ็บให้หายและออกไปจากชีวิต เรื่องการขอโชคลาภ ขอหวย เสี่ยงโชค เรื่องการบนบานศาลกล่าว ของหายอยากได้คืน และเพื่อความเจริญรุ่งเรืองในหน้าที่การงาน ผ่านการให้ความหมายของผู้คนที่เข้ามาขอพรบนบานศาลกล่าว จนเกิดเป็นพื้นที่ของการท่องเที่ยว ไม่ว่าในแง่ของความศรัทธาในศาสนาและเป็นพื้นที่ของการท่องเที่ยวแบบประดิษฐ์ เพราะผู้คนที่เข้ามาล้วนต้องการเข้ามาดูความโอ้อวดตระการตาของสิ่งประดิษฐ์สร้างที่เป็นผลมาจากการบนบานศาลกล่าวแล้วนำมาแก้บน ผ่านการให้ความหมายของผู้ที่เข้าเที่ยวชมรูปปั้นไฉ่ไพบัวตลอดจนสิ่งบูชาที่นำมาแก้บน เช่น รูปปั้นไก่ชน กองประทัด จนกลายเป็นพื้นที่ของการทำมาหากินของชาวบ้านในพื้นที่วัดและยังคงความเป็นพื้นที่ของการปฏิบัติศาสนกิจของพระสงฆ์ในวัด อีกทั้งยังทำให้วัดได้รับปัจจัยในการปฏิสังขรณ์สืบต่อพระพุทธศาสนา

ปริญทร์ นาคสิงห์ (2556) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การประกอบสร้างตัวตนเกย์ในภาพยนตร์ไทย ผลการศึกษาพบว่า ในภาพรวมตัวละครเกย์ถูกสร้างให้มีลักษณะที่หลากหลายทั้งสอดคล้องและแตกต่างจากความเป็นจริงทางสังคม โดยอิทธิพลของความเป็นจริงทางสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปมีส่วนสำคัญในการกำหนดการประกอบสร้างนั้น นอกจากนี้ภาพยนตร์ในฐานะสถาบันทางสังคมก็มีแนวโน้มที่จะผลิตและผลิตซ้ำอัตลักษณ์เกย์ ให้สอดคล้องกับบรรทัดฐานและความคาดหวังของสังคม สำหรับการประกอบสร้างความเป็นจริงให้สมจริง ภาพยนตร์ที่ศึกษาใช้กลวิธี ดังนี้ 1) การผสมกันระหว่างความจริงกับจินตนาการ 2) การทำให้ดูเป็นเรื่องปกติ 3) การให้คุณให้โทษ 4) การสร้างข้อยกเว้นและ 5) การใช้เสียงประกอบ

สุนทร ม้าทอง (2554) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การประกอบสร้างความจริงทางสังคมกรณีการขอขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลกของหนังสือพิมพ์มติชนกับหนังสือพิมพ์ผู้จัดการ ในช่วงเวลาระหว่าง พ.ศ. 2548-2553 จากการประกอบสร้างความจริงของหนังสือพิมพ์มติชนกับหนังสือพิมพ์ผู้จัดการสามารถสรุปออกเป็นประเด็นได้ 3 มิติ คือ มิติที่ 1 แผนที่และการบริหารจัดการพื้นที่ทับซ้อน มิติที่ 2 การขอขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลกของประเทศไทย และ มิติที่ 3 แลกเปลี่ยนร่วมไทย-กัมพูชา (Joint Communiqué) ซึ่งการประกอบสร้างความจริงของหนังสือพิมพ์ทั้ง 2 ฉบับ ได้นำเสนอการขอขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลกซึ่งหนังสือพิมพ์มติชนจะเน้นการนำเสนอข่าวแนวชี้แจงโดยใช้เอกสารอ้างอิงจากกระทรวงการต่างประเทศในการเสนอข้อมูลข่าวสืบเนื่องจากประเด็นปัญหาต่าง ๆ ในขณะที่หนังสือพิมพ์ผู้จัดการ

จะเน้นตัวบุคคลนำเสนอรายละเอียดชี้ให้เห็นถึงสาเหตุของปัญหา แสดงกรอบแนวคิดในเชิงวิเคราะห์ ลำดับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นและเสนอความคิดเห็นจากนักวิชาการในด้านต่าง ๆ ดังนั้นการประกอบสร้างความเป็นจริงเกี่ยวกับการขอขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลกของหนังสือพิมพ์มติชน กับหนังสือพิมพ์ผู้จัดการนั้น ความเป็นจริงของเรื่องดังกล่าวมีความแตกต่างกัน ซึ่งอาจมาจากข้อเท็จจริง (fact) และอีกส่วนหนึ่งเกิดจากกรอบอ้างอิง (frame of reference) ของตัวนักข่าวตลอดจนจุดยืนอุดมการณ์ของกองบรรณาธิการ

สโรชพันธุ์ สุภาวรรณ และ ชไมพร กาญจนกิจสกุล (2557) ทำการวิจัยเรื่องการประกอบสร้างภาพลักษณ์ของผู้สูงอายุ ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า สถาบันทางสังคมดังกล่าวได้ร่วมมือกันใช้อำนาจเพื่อประกอบสร้างภาพลักษณ์ของผู้สูงอายุให้เป็นไปในทางเสื่อมถอยในแบบเหมารวม และได้ลดทอนความสามารถในเชิงปัจเจก คุณวุฒิและวัยวุฒิของผู้สูงอายุ มากไปกว่านั้นสถาบันทางสังคมดังกล่าวยังตอกย้ำยาคติ และการดำรงอยู่ของโครงสร้างการแบ่งแยกผู้สูงอายุให้ข้ามไปอยู่ในปริณทณของอำนาจ เพื่อการเข้ามาควบคุม จัดการกับเนื้อตัวร่างกาย จิตใจ และสังคมของผู้สูงอายุ อันเป็นการกักขังผู้สูงอายุไว้กับภาพลักษณ์แห่งความเสื่อมถอย

ธนวรรณ นิธิปภานันท์ (2558) ได้ทำการวิจัยเรื่อง กระบวนการสร้างพื้นที่ทางวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยว: ศึกษากรณีเพลินวาน อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จากการศึกษาพบว่า 1) เพลินวานมีกระบวนการสร้างพื้นที่ (เชิงกายภาพ) ที่มีความแตกต่างจากพื้นที่ทั่วไป กล่าวคือ เป็นการสร้างพื้นที่แบบนำอดีตมาตัดปะ มีการคัดเลือกอดีตในช่วงเวลาที่เป็นที่รู้จักของคนทั่วไป เป็นการสร้างอดีตด้วยข้อมูลที่มาจากการผสมผสาน เป็นการสร้างความหมายใหม่ และเป็นการสร้างพื้นที่ที่ไม่ต้องการอ้างอิงบริบทของประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม ทั้งนี้สิ่งสำคัญในกระบวนการสร้างพื้นที่คือ เรื่องของการออกแบบและใช้องค์ความรู้ทางด้านสถาปัตยกรรมที่เป็นการผสมผสานทั้งศาสตร์และศิลป์เข้าด้วยกัน 2) การสร้างความหมาย ที่เกิดขึ้นนั้นมีความแตกต่างกัน โดยผู้ผลิตสร้างความหมายขึ้นมาชุดหนึ่งด้วยการลงรหัสในขณะที่ผู้บริโภคมีการถอดรหัสความหมายขึ้นมาอีกชุดหนึ่ง ความแตกต่างดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าความหมายที่เกิดขึ้นไม่ได้ถูกสร้างขึ้นจากผู้ผลิตแต่เพียงฝ่ายเดียว แต่ความหมายดังกล่าวยังถูกสร้างขึ้นจากผู้บริโภคได้เช่นกันทั้งนี้จากการศึกษากลุ่มตัวอย่างของนักท่องเที่ยวกลุ่มต่าง ๆ ทั้ง 5 กลุ่ม พบว่านักท่องเที่ยวที่มีอายุต่ำกว่า 20 ปี ส่วนใหญ่มีการถอดรหัสพื้นที่โดยการสร้างความหมายหรือให้นิยามของเพลินวาน ผ่านการรับรู้ (perceived) จากทางโลกสัญญาหรือโลกเสมือนซึ่งไม่ใช่การสร้างความหมายที่เกิดขึ้นจากความเข้าใจ (conceived) อย่างแท้จริง ในขณะที่กลุ่มอายุ 20-40 ปีนั้นมีการรับรู้ (perceived) และความเข้าใจ (conceived) แบบการผสมผสาน เริ่มใช้ตรรกะและความเป็นเหตุเป็นผล เริ่มมีเสียงต่อรองและมีการวิจารณ์มากขึ้น ส่วนกลุ่มที่อายุมากกว่า 40 ปี การรับรู้ (perceived) ของนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้เป็นเพียงส่วนหนึ่งของการสร้างความหมายที่เกิดขึ้น การสร้างความหมายที่แท้จริงมาจากความเข้าใจ

(conceived) ที่เกิดขึ้น ผ่านประสบการณ์ในการเดินทางไปในสถานที่ต่าง ๆ บนโลกความเป็นจริง ดังนั้นจึงกล่าวโดยสรุปได้ว่ามโนทัศน์ทางความคิดเรื่องพื้นที่ของ Lefebvre, (1991) นั้นเป็นมโนทัศน์ที่สามารถสร้างคำอธิบายในเรื่องพื้นที่ต้องงานขึ้นนี้ได้เพียงบางส่วนแต่ไม่สามารถอธิบายถึงปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นดังกล่าวของเพลินวานได้ทั้งหมด โดยเฉพาะในกรณีของการสร้างความหมายที่เกิดขึ้น การเคลื่อนตัวของคำอธิบายดังกล่าวได้แสดงให้เห็นว่า พื้นที่ ถูกคำอธิบายชุดหนึ่งกำกับไว้ในขณะที่การให้ความหมายนั้นมีความเป็นอิสระและมีความหลากหลายมากกว่าจึงสามารถถอดรหัสทางความหมายของพื้นที่ได้อย่างไม่รู้จัก ทั้งนี้ความหมายที่เกิดขึ้นจากการถอดรหัสของผู้บริโภคนั้นเป็นความหมายที่มีความหลากหลาย ซึ่งขึ้นอยู่กับความรู้และความเข้าใจของแต่ละคนที่มีอยู่อย่างไม่เท่าเทียมกัน

อนุชา พิมศักดิ์ และโสภี อุ่นทะยา (2560) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การประกอบสร้างอัตลักษณ์เพศนอกรอบในนวนิยายรักวัยรุ่นแนววายเรื่อง SOTUS พี่ว้ากตัวร้ายกับนายปีหนึ่ง ผลการศึกษาพบว่า นวนิยายเรื่องนี้นำเสนอความเป็นเพศนอกรอบแบบตายตัวตามขนบนิยมทางสังคม โดยใช้สูตรนวนิยายวาย 2 สูตรในการประกอบสร้างอัตลักษณ์เพศนอกรอบ คือ 1) รูปลักษณะแสดงเพศสถานะ 2) พฤติกรรมแสดงเพศสถานะ จากผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่านวนิยายเรื่องนี้ประกอบสร้างอัตลักษณ์ให้กับตัวละครเพศนอกรอบแบบแข็งขันตามสูตรวรรณกรรมวายเพื่อตอบสนองรสนิยมการอ่านของกลุ่มผู้อ่านวาย มิใช่การนำเสนอภาพความเป็นเพศนอกรอบในสังคมที่มีความหลากหลายทางเพศอย่างไรในปัจจุบัน

อนงค์นารถ รัตติโชติ และเก็ตถวา บุญปรากฏ (2559) ศึกษาประเด็นการประกอบสร้างสถานีรถไฟกันตังให้กลายเป็นสินค้า พบว่า การท่องเที่ยวจังหวัดตรังจุดขายของการท่องเที่ยว โดยการประกอบสร้างสถานีรถไฟให้กลายเป็นสินค้า ดังนี้

1. การทำสถานีรถไฟให้เป็นสตูดิโอถ่ายภาพ อาคารสถานีรถไฟทาสีสีสสดใสสถาปัตยกรรมสมัยรัชกาลที่ 6 มีมนต์ขลัง ความงามของความทรงจำในอดีต
2. ห้องพิพิธภัณฑ์ ถูกนำมาประกอบสร้างให้เห็นคุณค่าของรถไฟ และที่มาเพื่อถวิลถึงอดีตและให้ความหมายใหม่ ถึงการเรียนรู้แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์
3. ร้านสถานีรัก จากเดิมเป็นเพียงโรงซ่อมและเก็บหัวรถจักรของรถไฟ ร้านสถานีรักได้พัฒนาและปรับปรุงเพื่อต้อนรับนักท่องเที่ยว กลายเป็นสถานที่ถ่ายภาพฟรีเวดดิ้ง
4. ของที่ระลึก เป็นสัญลักษณ์แห่งตัวแทนสถานีรถไฟกันตัง นำมาจำหน่ายให้นักท่องเที่ยว คือ พวงกุญแจรูปแบบบัตรรถไฟในอดีต ให้คุณค่าความหมายการดำรงอยู่ของสถานีรถไฟในอดีต

หทัยรัตน์ ทองสกุล และเก็ตถวา บุญปรากฏ (2555) ได้ศึกษาเรื่อง การนิยามความหมายพื้นที่น้ำชาในชุมชนคูเต่า ที่มองว่า พื้นที่น้ำชาสามารถให้ความได้ในหลายมุมมอง

ตามบริบทและสถานการณ์ที่เปลี่ยนไป ผู้คนให้ความหมายพื้นที่น้ำชาว่า เป็นพื้นที่ของการแลกเปลี่ยน ข้อมูล ข่าวสาร พื้นที่ของการต่อรองกับอำนาจรัฐ พื้นที่ในการพูดคุยเรื่องส่วนตัวเป็นพื้นที่ของการรวม จิตใจของชาวมุสลิมได้เป็นอย่างดี

กนกวรรณ ระลึก (2556) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ภูมิซรอล: พัฒนาการการประกอบ สร้างอัตลักษณ์ของชุมชนชายแดน จากสังคมประเพณีสู่ชุมชนคนไทยหัวใจเขมร ผลการศึกษาพบว่า 1) อัตลักษณ์ชุมชนที่ถูกประกอบสร้างขึ้นมีหลายความหมายคือ ชุมชนหมู่บ้านวิถีสังคมประเพณี (traditional society) (พ.ศ. 2484-2492) ชุมชนหมู่บ้านกันชนที่ต้องรักชาติ (พ.ศ. 2492-2532) ชุมชนหมู่บ้านแห่งเศรษฐกิจการท่องเที่ยว (พ.ศ. 2532-2551) ชุมชนหมู่บ้านคนไทยไม่รักชาติ เป็นคนไทยหัวใจเขมร (พ.ศ. 2551-2555) 2) ชาวชุมชนภูมิซรอลนิยามอัตลักษณ์ความรักชาติของตัวเองว่า “เป็นคนไทยรักชาติผู้ทำตามนโยบายรัฐ ” 3) ผลกระทบที่เกิดจากการประกอบสร้างอัตลักษณ์ชุมชน ว่า “คนไทยไม่รักชาติ คนไทยหัวใจเขมร ” เกิดขึ้นภายใต้เงื่อนไขทางการเมืองที่มีการปลุกกระแส ความรักชาติของรัฐ ผ่านกลุ่มผู้นิยามตนเองว่าเป็น “คนไทยรักชาติ” ทำให้เกิดการปะทะกันระหว่าง ทหารไทยและทหารกัมพูชา บ้านเรือนและพื้นที่การเกษตรเสียหาย ชาวบ้านต้องอพยพหนีตาย เสียสุขภาพจิต ไม่สามารถทำมาหากินได้อย่างปกติสุข ทั้งรัฐและชุมชนสูญเสียรายได้จากการ ท่องเที่ยว นอกจากนี้ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐไทยและรัฐกัมพูชามีความร้าวฉานเกิดขึ้น

แนวคิดความเชื่อและพิธีกรรม

สำหรับในส่วนนี้ ผู้วิจัยนำเสนอประเด็นที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อและพิธีกรรม โดยมีรายละเอียดดังนี้

ความหมายของความเชื่อ

ความเชื่อเป็นพื้นฐานของลัทธิศาสนา และเป็นที่มาของประเพณีพิธีกรรม ดังนั้นหาก จะศึกษาเกี่ยวกับศาสนาหรือประเพณีพิธีกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง ย่อมไม่อาจละเลยที่จะทำความเข้าใจ เรื่องความเชื่อได้ เพราะหากรู้จักพื้นฐานความเชื่อของท้องถิ่นใด ๆ แล้ว การจะทำความเข้าใจ เกี่ยวกับประเพณีพิธีกรรมของท้องถิ่นนั้นย่อมทำได้มากขึ้นความหมายของความเชื่อความเชื่อเป็น นามธรรมที่ไม่อาจจับต้องสัมผัสได้ด้วยอวัยวะหรือระบบสัมผัสส่วนใดของร่างกาย แต่ก็สามารถรับรู้ สัมผัสได้จากสิ่งอื่น หรือกิจกรรมอื่นที่เกิดขึ้นเนื่องด้วยความเชื่อนั้น สำหรับในด้านความหมาย มีผู้ให้ คำนิยามความหมายของความเชื่อเอาไว้แตกต่างกันไปดังนี้

พระครูปริยัติสารการ (2551, น.19) ให้ความหมายของความเชื่อไว้ว่า ความเชื่อ (Beliefs) หมายถึง การยอมรับนับถือหรือยึดมั่นในสิ่งใดสิ่งหนึ่งทั้งที่มีตัวตนหรือไม่ก็ตาม ว่าเป็นความ จริงหรือมีอยู่จริง การยอมรับนับถือนี้อาจจะมีหลักฐานอย่างเพียงพอที่จะพิสูจน์ได้ หรืออาจไม่มี

หลักฐานที่จะนำมาใช้พิสูจน์ให้เห็นจริงเกี่ยวกับสิ่งนั้นก็ได้ และเมื่อมนุษย์ เกิดความเชื่อแล้วมักแสดงออกมาให้ปรากฏทางกายและวาจา

พระมหาพิมล พรหมเมือง (2550, น.5) ให้ความหมายว่า ความเชื่อ คือการยอมรับคุณค่าในสิ่งใดสิ่งหนึ่งเป็นที่พึงทางจิตใจ และเป็นพลังนำไปสู่การปฏิบัติต่อสิ่งที่ตัวเองเชื่อด้วยพิธีกรรมนั้น ๆ

วิราวรรณ สมพงษ์เจริญ (2550, น.62) ได้กล่าวในเรื่องของความเชื่อไว้ว่า เป็นสิ่งที่เกิดจากความนึกคิดที่เชื่อว่าสิ่งนั้นเป็นจริง และมีผลต่อการกระทำของบุคคลนั้น ๆ

เกวลิน ภูมิภาค (2543, น.73) ได้สรุปความหมายของเชื่อไว้ว่า การเชื่อในทางศาสนาหรือการเชื่อในลัทธิเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับศาสนาและคัมภีร์และสิ่งอื่น ๆ ที่มีความเกี่ยวข้องกับศาสนา

อภิศักดิ์ โสมอินทร์ (2537, น.14) ได้กล่าวว่า ความเชื่อเกิดจากความรู้สึกนึกคิด เกิดจากฐานรากแห่งทางความคิดและยังเชื่อว่าทุกคนดำเนินชีวิตอยู่บนโลกนี้ได้ด้วยความเชื่อ

ศิริพร สุวรรณศรี (2536, น.125) กล่าวในสิ่งที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อว่าเป็นการยึดมั่นในสิ่ง ๆ หนึ่ง ซึ่งอาจจะมีตัวตนหรือไม่ก็ได้ และความเชื่อยังเป็นตัวกำหนดแนวทางการปฏิบัติตนในสังคม

ธวัช ปุณโณทก (2528) ความเชื่อเกิดจากพลังจิตใต้สำนึก อาจเป็นสิ่งที่เหนือธรรมชาติหรืออาจทำให้เกิดผลต่าง ๆ กับผู้คนในสังคม อาจจะดีหรือเลวก็ได้ซึ่งสิ่งนั้นอาจจะมีตัวตนหรือไม่มีตัวตนก็ได้ แต่จะมีผลกับจิตใจ การเกิดความเชื่อแม้ความเชื่อจะเป็นนามธรรม เป็นสภาวะของจิตใจที่บุคคลหรือกลุ่มคนหนึ่ง จะมีต่อเหตุการณ์ เรื่องราว หรือบุคคลหนึ่ง ซึ่งอาจเป็นเรื่องที่พิสูจน์ได้หรือไม่ได้ก็ตามแต่ความเชื่อหาใช่ความรู้สึกหรือจินตนาการที่เกิดขึ้นอย่างเลื่อนลอย ความเชื่อมีที่มาหลากหลายดังต่อไปนี้

ที่มาของความเชื่อ

เกวลิน ภูมิภาค (2543, น.73) อธิบายสาเหตุของการเกิดความเชื่อทางศาสนาและลัทธิว่าแบ่งออกเป็น 3 ประการ คือ

1) เกิดจากความกลัวต่อธรรมชาติ มนุษย์บางกลุ่มคิดว่าธรรมชาติมีอารมณ์ที่แปรปรวนเหมือนอารมณ์มนุษย์ที่บางครั้งดีบางครั้งร้าย บางกลุ่มคิดว่าธรรมชาติมีความรู้สึกนึกคิดหรือวิญญาณคล้ายมนุษย์ ทำให้มนุษย์คิดหาทางเอาอกเอาใจธรรมชาติ โดยหวังว่าหากธรรมชาติพอใจจะไม่ทำร้ายพวกตน หรืออำนวยความสะดวกประโยชน์ต่อพวกตน เช่น ลัทธินับถือผีสางเทวดา

2) เกิดจากความปรารถนาเข้าถึงสัจธรรมของธรรมชาติ เช่น ศาสนาพุทธศาสนาพราหมณ์

3) เกิดจากลัทธิทางการเมือง เช่น ความเชื่อของลัทธิคอมมิวนิสต์

จารุวรรณ ธรรมวัตร (2540, น.101) กล่าวว่า ความเชื่อของคนแต่ละท้องถิ่นเกิดจากปัญหาในการดำรงชีวิตประจำวัน เช่น เมื่อเกิดโรคภัยไข้เจ็บ หรือภัยธรรมชาติต่าง ๆ ปัญหาเหล่านั้นเกินความสามารถที่คนธรรมดาจะแก้ไขได้ จึงสร้างความเชื่อว่า น่าจะมีอำนาจลึกลับเหนือธรรมชาติบันดาลให้เป็นไปเช่นนั้น เพื่อป้องกันภัยพิบัติเหล่านั้น มนุษย์จึงวิงวอนขอความช่วยเหลือจากอำนาจลึกลับมีการเช่นสรวงบูชาและประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ กลายเป็นมรดกสืบต่อกัน

กฤตยา แสงเจริญ (2537, น.1-6) กล่าวถึงที่มาของความเชื่อทางด้านวัฒนธรรมว่า มาจากการลองผิดลองถูก การทดลองปฏิบัติ และมีการตรวจสอบในสังคม จนกลายเป็นที่ยินยอมพร้อมใจกันปฏิบัติสืบมา

อภิศักดิ์ โสมอินทร์ (2537, น.15-19) กล่าวถึงความเชื่อที่มีระบบว่า เกิดขึ้นจากปัจจัยต่าง ๆ คือ เกิดจากประสบการณ์ การได้รับข้อมูลข่าวสาร การอนุমানและอุปมานการใช้ทฤษฎีบุคลิกภาพส่วนตัว การใช้ภาพในความคิด สภาพแวดล้อม ความรู้ และวัฒนธรรม

ภิญโญ จิตต์ธรรม (2534, น.52) กล่าวถึงสาเหตุที่ทำให้เกิดความเชื่อว่าเป็น ความเชื่อเกิดจากความกลัวและความไม่รู้ ความเชื่อเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดศาสนาในสังคม แม้วิทยาศาสตร์จะเจริญก้าวหน้าแล้วก็ตาม แต่มนุษย์ยังแสดงออกทางความเชื่อกันอยู่ในชีวิตประจำวันรวมความได้ว่า ความเชื่อของมนุษย์เกิดจากการพยายามค้นหาคำตอบให้กับปรากฏการณ์ต่าง ๆ รอบตัว ที่มนุษย์ไม่สามารถอธิบายได้ด้วยข้อจำกัดของความรู้ในช่วงเวลานั้น อันเป็นสาเหตุทำให้มนุษย์เกิดความหวาดกลัว เกิดความสงสัย และความต้องการเอาชนะ จึงสร้างสมมุติฐานขึ้นมาเพื่ออธิบายสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ และพัฒนาเป็นความเชื่อสืบต่อกันมา

ประเภทของความเชื่อ

ประเภทของความเชื่อ นักวิชาการได้จำแนกประเภทของความเชื่อไว้หลายรูปแบบแตกต่างกันไปตามจุดประสงค์การนำไปใช้ และหลักเกณฑ์ของการจำแนก ทั้งนี้พอจะประมวลได้ดังนี้

อภิศักดิ์ โสมอินทร์ (2537, น.15) จำแนกประเภทของความเชื่อออกเป็น 3 ลักษณะ คือ

1. ความเชื่อที่พิสูจน์แล้วตรงกับความเป็นจริง เช่น ไฟร้อน น้ำแข็งเย็น เป็นต้น
2. ความเชื่อที่พิสูจน์แล้วไม่ตรงกับความเป็นจริง เช่น เชื่อว่าโลกแบน เป็นต้น
3. ความเชื่อที่ตรวจสอบหรือพิสูจน์ไม่ได้ เช่น เรื่องของผี นรก สวรรค์ สิ่งศักดิ์สิทธิ์

บาป บุญ เป็นต้น

มารยาท กิจสุวรรณ (2526, น.14-20) ได้ศึกษาความเชื่อดั้งเดิมของคนไทย พบว่าคนไทยดั้งเดิมเชื่อในสิ่งเหนือธรรมชาติ ซึ่งมีอำนาจเหนือมนุษย์สามารถบันดาลให้ดีให้ร้ายได้ แยกเป็น 2 ประเภท คือ ความเชื่อเกี่ยวกับสวัสดิภาพและความปลอดภัย เช่น เรื่องผีสามเทวดา เครื่องรางของขลัง

คาถาอาคม เป็นต้น และความเชื่อเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมที่มนุษย์ได้รับการถ่ายทอดจากบรรพบุรุษ เช่น เรื่องไสยศาสตร์ ยากกลางบ้าน และปรากฏการณ์ธรรมชาติ เป็นต้น

เสถียร พันธรังสี (2521, น.3-26) จำแนกความเชื่อไว้ 11 ประเภท ดังนี้

1) ความเชื่อในความศักดิ์สิทธิ์ของธรรมชาติ เกิดจากความไม่รู้ของมนุษย์ที่พยายามหาคำตอบให้กับปรากฏการณ์ทางธรรมชาติที่ได้พบเห็น

2) ความเชื่อในอำนาจลึกลับ (Dinamism) ความเชื่อนี้เป็นพื้นฐานความเชื่อเรื่องผีสิงเทวดา และเรื่องวิญญาณในเวลาต่อมา

3) มายา (Magic) เชื่อในอำนาจลึกลับที่มองไม่เห็นด้วยตา แต่มายาเป็นสิ่งที่ปรากฏแก่สายตาได้ด้วยวิธีการร้ายเวทย์มนตร์คาถา เป็นพื้นฐานของความเชื่อแบบไสยศาสตร์

4) ความเชื่อในข้อห้าม (Taboo) เป็นความเชื่อที่มนุษย์ยึดถือตาม ๆ กันมาเป็นเวลานาน เช่น ขะลำ (ข้อห้าม) ต่าง ๆ ในวิถีชีวิตของคนภาคอีสาน

5) ความเชื่อในพิธีชำระตนให้บริสุทธิ์ (Purification Rites) เชื่อว่าเมื่อผู้ใดละเมิดข้อห้ามต้องทำพิธีอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อให้ตนกลับมาบริสุทธิ์โดยเฉพาะการชำระจิตใจ

6) เชื่อในความมีชีวิต (วิญญาณ) ของทุกสรรพสิ่ง ไม่ว่าจะเป็นมนุษย์ สัตว์สิ่งของ ต้นไม้ เชื่อว่าในธรรมชาติย่อมมีชีวิต ซึ่งอาจให้ความช่วยเหลือหรือทำอันตรายแก่มนุษย์ได้

7) ความเชื่อในเรื่องสัตว์พิเศษ (Animal Worship) มีการนับถือและบูชาสัตว์ที่มีลักษณะพิเศษ เช่น การนับถือโคของชาวฮินดู

8) ความเชื่อเรื่องธาตุ (World Element's Worship) เชื่อว่ามีธาตุประจำโลกคือ ดิน น้ำ ลม ไฟ และอากาศ เป็นสิ่งที่พองให้สิ่งมีชีวิตสามารถดำรงอยู่ได้ ถ้าธาตุเหล่านี้วิปริตแปรปรวนไป จะทำให้ร่างกายเจ็บป่วย และถึงความตายเมื่อธาตุเสื่อมจากร่างไป

9) การบูชาบรรพบุรุษ (Ancestor Worship) เป็นความเชื่อที่เกิดจากความรักความห่วงใยในความสัมพันธ์ระหว่างญาติมิตร โดยการเคารพบูชาเพื่อเป็นการระลึกถึงผู้ที่จากไป

10) ความเชื่อเรื่องเครื่องรางของขลัง (Totemism) เกิดจากการนำวัตถุมาเป็นเครื่องหมาย หรือเป็นตัวแทนสิ่งที่ตนเคารพต่าง ๆ

11) ความเชื่อเรื่องพิภพใต้ดิน เป็นความเชื่อที่ว่า ใต้พื้นดินเป็นดินแดนอีกดินแดนหนึ่ง หรือเป็นเมืองนรก Redfield (1965, pp.116-118) นักมานุษยวิทยาชาวอเมริกันได้ชี้ให้เห็นถึงข้อแตกต่างในระดับความเชื่อที่มีอยู่ในสังคมต่าง ๆ และเสนอว่าประเพณีความเชื่อแบ่งออกเป็น 2 ระดับ คือ ระดับวัฒนธรรมกระแสหลัก (Great Tradition) และระดับชาวบ้าน (Little Tradition) เรียกว่า ประเพณีหลวง และประเพณีราษฎร์ โดยที่ทั้งสองระดับนี้ยังเกี่ยวข้องกันจนแยกไม่ได้

จะเห็นได้ว่าความเชื่อที่กล่าวมานี้ล้วนเป็นความเชื่อที่เกิดจากสมมุติฐาน การพยายามค้นหาคำตอบจากสิ่งที่มนุษย์ไม่สามารถกำหนดขึ้นเองได้ ซึ่งเป็นพื้นฐานพัฒนาต่อมาจนกลายเป็นศาสนาในที่สุด อย่างไรก็ตามสามารถจัดประเภทของความเชื่อได้ 4 กลุ่มใหญ่ ๆ คือ

- 1) ความเชื่อเรื่องวิญญาณและสิ่งเหนือธรรมชาติ
- 2) ความเชื่อในตัวบุคคล
- 3) ความเชื่อตามหลักเหตุและผล
- 4) กลุ่มเชื่อในหลักธรรมชาติสากลหรือเชื่อว่าไม่มีอำนาจพิเศษใด ๆ

ทุกสิ่งเกิดขึ้นและเป็นไปโดยกฎเกณฑ์ธรรมชาติ บทบาทของความเชื่อแม้ความเชื่อจะเป็นนามธรรมไม่สามารถจะพิสูจน์ให้เห็นอย่างชัดเจนได้ด้วยเหตุผล แต่เป็นสิ่งที่มนุษย์ไม่สามารถปฏิเสธ มนุษย์ทุกคนที่เกิดขึ้นมาบนโลกล้วนตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของความเชื่อด้วยกันทั้งสิ้น แม้แต่ผู้ที่ประกาศตนเองว่าไม่นับถือศาสนาหรือไม่ยึดถือตามความเชื่อใด ๆ นั้นย่อมแสดงถึงความเชื่ออีกแบบหนึ่งเช่นกัน ทั้งนี้มีผู้กล่าวถึงบทบาทของความเชื่อไว้ ดังนี้

บทบาทของความเชื่อ

สัญญา สัญญาวิวัฒน์ (2545, น.14-19) กล่าวว่า ความเชื่อเป็นสิ่งที่ฝังแน่นอยู่ในความรู้สึกของมนุษย์ ทั้งที่เป็นเรื่องเกี่ยวกับตนเอง และเรื่องต่าง ๆ เพราะความเชื่อช่วยให้เข้าใจวิถีทุกอย่างในการดำรงอยู่ในโลก ทั้งที่เป็นความจริงและไม่จริง แต่มีอิทธิพลต่อมนุษย์ทำให้มีผลต่อพฤติกรรม ความเชื่อมีทั้งความสำคัญในตนเองและยังมีความสำคัญในฐานะเป็นแหล่งที่มาของค่านิยม อุดมการณ์ และบรรทัดฐานทางสังคม ซึ่งเป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น การจัดระเบียบและนำมาบังคับพฤติกรรมของคน เพื่อเป็นแนวในการปฏิบัติระหว่างกันและกัน ความเชื่อจึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างหนึ่งในชีวิตมนุษย์

บัวบก วัชรปริดา (2544, น.108) กล่าวว่า เมื่อมีความเชื่อ ประเพณีและพิธีกรรมจึงเป็นสิ่งที่ตามมา เพราะความเชื่อเป็นสิ่งที่เป็นามธรรม ส่วนประเพณีและพิธีกรรมนั้นเป็นรูปธรรมที่กระทำขึ้นมาเพื่อรองรับความเชื่อนั้น

เกวลิน ภูมิภาค (2543, น.76-77) สรุปความเชื่อทางศาสนาและลัทธิที่มีต่อสังคมว่า ช่วยให้จิตใจเบิกบาน ช่วยสร้างความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสภาวะนอกเหนือธรรมชาติ ช่วยกำหนดค่านิยมหลักของสังคม และเป็นเครื่องมือของผู้นำทางการเมืองในการก่อสร้างสังคมกับสังคมอื่น

เบญจรัตน์ เมืองไทย (2543, น.75) กล่าวว่า ความเชื่อล้วนมีความสัมพันธ์กับระบบสังคม เศรษฐกิจ การเมือง ของชุมชนท้องถิ่นอย่างแยกไม่ออก ความเชื่อจึงมีบทบาทหลักในการควบคุมความสัมพันธ์ของผู้คนในสังคมให้อยู่ร่วมกันอย่างมีระเบียบแบบแผน

สมชาย นิลอาธิ (2541, น.22-23) กล่าวว่า ความเชื่อเป็นสิ่งที่ต้องมีเป็นปกติธรรมดาของมนุษย์ทุกชนชาติ ในทางวิทยาศาสตร์ความเชื่อมักจะถูกกล่าวหาว่าเป็นเรื่องที่ไม่มีความหมาย

ไร้ประโยชน์ แต่ในทุกสังคมมีหลายสิ่งหลายอย่างที่ถูกผลักดันให้เกิดมีขึ้นด้วยความเชื่อ สิ่งที่เกิดขึ้นบางอย่างอาจเป็นศูนย์รวมหรือโครงสร้างที่ยึดเหนี่ยวให้สังคมดำรงอยู่ได้อย่างสันติสุข ฉะนั้นแม้จะเป็นสิ่งที่ไร้เหตุผล แต่สามารถยังประโยชน์ให้เกิดขึ้นกับสังคมได้

มณี พะยอมยงค์ (2530, น.66-122) กล่าวถึงประโยชน์ของความเชื่อว่า ความเชื่อทำให้เกิดความมั่นใจ ความเชื่อทำให้เกิดพลัง ความเชื่อทำให้เกิดการสร้างสรรค์ ความเชื่อทำให้เกิดความสามัคคี ความเชื่อทำให้เกิดรูปธรรม ความเชื่อเป็นพื้นฐานให้เกิดปัญญา ความเชื่อทำให้นับถือศาสนาได้อย่างมั่นคง และความเชื่อทำให้เกิดฤทธิ์ทางใจ

สุเทพ สุนทรเสถียร (2525, น.48) กล่าวว่า ความเชื่อเป็นบ่อเกิดของพฤติกรรมและการกระทำ พิธีกรรมสามารถสะท้อนถึงลักษณะความเชื่อของคนในชุมชนนั้นได้อย่างชัดเจนที่สุด สภาพภูมิประเทศที่แตกต่างกัน ทำให้การดำเนินชีวิต และความเชื่อมีความแตกต่างกัน

ประสาธ อิศรปริดา (2518, น.69) กล่าวถึงบทบาทของความเชื่อเอาไว้ว่า ความเชื่อและสิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจของชาวบ้านจะเป็นเสมือนมาตรการควบคุมความประพฤติและศีลธรรมไม่ให้ชาวบ้านประพฤตินอกจารีตประเพณี นอกจากนี้ยังเป็นเครื่องชี้ทางการดำรงชีวิตทั้งทางด้านการเกษตร การรักษาโรค การบริโภคน้ำ การสร้างที่อยู่อาศัย เป็นต้น

จากที่กล่าวมาพอสรุปได้ว่า ความเชื่อมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในชีวิตผู้คน เพราะความเชื่อเป็นบ่อเกิดของวัฒนธรรมอีกหลายรูปแบบ ทั้งวัฒนธรรมทางวัตถุและวัฒนธรรมทางจิตใจ โดยเฉพาะบทบาททางด้านจิตใจ ความเชื่อเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจยามที่มนุษย์เกิดความทุกข์ ถึงแม้ความเจริญทางด้านวัตถุจะเจริญขึ้น แต่ก็ไม่อาจแก้ไขความทุกข์ทางจิตใจให้เบาบางลงได้ ความเชื่อจึงเป็นองค์ประกอบสำคัญอย่างหนึ่งที่จะช่วยบรรเทาความทุกข์ที่เป็นสภาพทางจิตใจนั้นได้ดีที่สุด

พิธีกรรม

ในแต่ละสังคมย่อมมีความเชื่อธรรมเนียมปฏิบัติ ประเพณีวัฒนธรรมที่แตกต่างกันออกไป สิ่งเหล่านี้ล้วน ย่อมมีความเกี่ยวข้องกันระหว่างสังคมกับศาสนา เชื่อมโยงกับพิธีกรรมซึ่งเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดวัฒนธรรมที่ผู้คนในสังคมยึดถือปฏิบัติ รวมไปถึงทำให้เกิดประเพณีที่ดั่งงาม เรียกได้ว่า สิ่งเหล่านี้จะแยกออกจากความเชื่อไม่ได้ เพราะเป็นผลมาจากความเชื่อของมนุษย์ทำให้เกิดเป็นพิธีกรรม ซึ่งมีความสำคัญในสังคมเป็นสิ่งที่ทำให้ศาสนาดำรงอยู่

อุทัย หิรัญโต (2526, น.197) ได้ให้คำอธิบายความหมายของพิธีกรรมไว้ว่า พิธีกรรมคือ สัญลักษณ์ที่จะกระทำในโอกาสต่าง ๆ เป็นสัญลักษณ์ที่แสดงถึงพฤติกรรมหรือการกระทำของคนในสังคมที่เกิดมาจากการเชื่อซึ่งกล่าวได้ว่า พิธีกรรมส่วนใหญ่เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับศาสนาและมีความหมายให้บุคคลในสังคมเคารพนับถือ และยังกล่าวถึงความแตกต่างของพิธีกรรมและพิธีการนั้นมีความคล้ายคลึงกัน แต่พิธีกรรมสามารถปฏิบัติได้เพียงคนเดียว แต่ในส่วนของพิธีการนั้นอาจต้องปฏิบัติมากกว่าหนึ่งคนขึ้นไป

ผู้วิจัยจึงสรุปความหมายของพิธีกรรมได้ว่าเป็นการปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับทางศาสนา เป็นส่วนใหญ่ เป็นการกระทำจากความเชื่อที่เกิดจากความเลื่อมใสศรัทธาของคนในสังคมนั้น ๆ เช่น พิธีไหว้พระสวดมนต์ พิธีบวงสรวงสิ่งศักดิ์สิทธิ์ พิธีตรียัมปวาย เป็นต้น ซึ่งทั้งหมดที่กล่าวมานี้มีความเชื่อมโยงกับศาสนาทั้งสิ้น อาจจะถูกกล่าวอีกว่าในแต่ละศาสนาย่อมมีพิธีกรรมที่แตกต่างกันออกไป

อนุชสรุ เรื่องมาก (2559) ได้ทำการศึกษาเรื่อง “ขอได้ไหว้รับ: ไอ้ไข่ วัดเจดีย์” ศึกษาความเชื่อความศรัทธาต่อไอ้ไข่ วัดเจดีย์ อำเภอลือชัย จังหวัดนครศรีธรรมราช มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาของไอ้ไข่ วัดเจดีย์ และเพื่อวิเคราะห์ความเชื่อเรื่องการบนบาน การแก้บน และผลจากการบนบาน ต่อไอ้ไข่ วัดเจดีย์ ตำบลฉลอง อำเภอลือชัย จังหวัดนครศรีธรรมราช ผลการศึกษาพบว่า ประวัติและตำนาน “ไอ้ไข่ วัดเจดีย์” มีการกล่าวถึงหลายรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็นบทความในหนังสือ หนังสือพิมพ์ รายการโทรทัศน์ บทเพลง และการเล่าลือกัน แบบปากต่อปาก หลายตำนานที่มีเค้าโครงคล้ายกัน ต่างกันเพียงรายละเอียดปลีกย่อย นอกจากประวัติ ตำนาน เรื่องราวความเป็นมาของ ไอ้ไข่ วัดเจดีย์ แล้ว ยังมีประวัติในส่วนของความเชื่อมั่นรูปเคารพไอ้ไข่ ที่เชื่อว่าเป็นวิญญาณศักดิ์สิทธิ์ โดยมีการสร้างเครื่องบูชาแทนตัวตน ไอ้ไข่ เพื่อเป็นเครื่องเคารพแก่ประชาชนผู้ศรัทธา

การศึกษาเรื่องของการบนบาน และการแก้บน ต่อไอ้ไข่ วัดเจดีย์ ผู้ศึกษาแบ่งเนื้อหาเป็น 2 ประเด็น คือ 1) การบนบานต่อไอ้ไข่ วัดเจดีย์ (ได้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เรื่อง การรับทราบข่าว การบนบาน) พบว่ามาจาก 3 แหล่ง คือ การบอกต่อ อาศัยอยู่ในละแวกวัด และผ่านสื่อ ช่องทางอิเล็กทรอนิกส์ จำนวนครั้งของการบนบานพบว่ามีตั้งแต่ 1-5 ครั้งขึ้นไป 2) การแก้บนต่อไอ้ไข่วัดเจดีย์ พบว่า ช่วงวันและเวลาขึ้นอยู่กับความนิยมและการถือฤกษ์ยาม เรื่องของการแก้บนพบว่ามี 5 เรื่อง ได้แก่ การงานและการศึกษา ความปลอดภัย โชคลาภ ความรัก และของหายได้คืน ส่วนพิธีกรรมการแก้บน แบ่งออกเป็น 2 วิธี คือ การบูชา และ การแก้บน สิ่งของที่ใช้ในการแก้บนแบ่งออกเป็น 7 ประเภท ได้แก่ รูปปั้นไก่ รูปปั้นอาชีพต่าง ๆ รูปปั้นสัตว์ใหญ่ ชุดทหาร หนังสือเด็กเล่น ประทัดไข่มุข น้ำแดง และศิลปะการแสดง

พระเกียรติวิทย์ อดตสนโต (โอชาวัฒน์) (2548) ได้ศึกษาเกี่ยวกับความเชื่อและพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนาของร่างทรง พบว่า การทรงเจ้าเกิดขึ้นจากความเชื่อของบุคคลที่มีความสอดคล้องกับศาสนาเกี่ยวกับการประยุกต์ปฏิบัตินำไปสู่การประกอบพิธีกรรม เช่น การไหว้ครู จะเห็นว่าผู้ปฏิบัติมีความเชื่อความศรัทธาในพระรัตนตรัยและทางไสยศาสตร์ สิ่งทีเหนือธรรมชาติ บทบาทของร่างทรงต่อสังคมไทย ถือเป็นสิ่งที่อยู่ควบคู่กับความเชื่อและพิธีกรรมในการดำเนินชีวิตประจำวัน ซึ่งร่างทรงส่วนใหญ่จะเป็นร่างทรงอาชีพที่มีความเชื่อเรื่องบุญ - บาป และนรกสวรรค์ นำไปสู่การปฏิบัติในพิธีกรรม คือ การสวดมนต์ ไหว้พระ การทำบุญเพื่อตอบสนองความเชื่อ นั้น ๆ

สุภาพร นาคบัลลังก์ และสุรพงษ์ เลิศทัศนีย์ (2541) ได้เขียนบทความ ฝ่าดงหมอก ซอกแซกหาผีแมนเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับความเชื่อและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและทรัพยากร วัฒนธรรมที่มีเรื่องเล่าเกี่ยวข้องกับผีแมน ในคืนเดือนเพ็ญ ชาวบ้านจะเห็นลูกไฟลอยไปมาจากถ้ำผีแมน ชาวบ้านจึงรำลึกกันว่าเป็นดวงวิญญาณของผีแมน ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความพิเศษและความลึกลับที่มีอยู่ในถ้ำนั้น จึงส่งผลให้ชาวบ้านเกิดความกลัวและไม่กล้ารุกเข้าไปในถ้ำ เสมือนเป็นการปรัมที่ เกิดจากความกลัวของมนุษย์เอง ทำให้บริเวณถ้ำดังกล่าวยังไม่ถูกรบกวน

เถียรชาย อักษรดิษฐ์ (2545) ได้ทำการวิจัยในหัวข้อ ชูชาติ: บทบาทและความหมายของพระธาตุในอนุภูมิภาคอุษาคเนย์ กรณีศึกษาความเชื่อ เรื่องธาตุปีเกิด กล่าวถึงนิทานปรัมปราที่เล่าสืบทอดกันมาในรูปแบบของตำนานบอกเล่า มักจะไม่ได้เขียนไว้เป็นลายลักษณ์ อักษร โดยจะมีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น อาทิ ป่อน้ำแม่ น้ำ ป่า ถ้ำ หรือภูเขา รวมถึงสิ่งที่คุณคนได้สร้างขึ้น เช่น พระพุทธรูป พระพุทธรูปบาท พระธาตุ และวัดที่ถือว่าเป็นพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์

สมร สังฆะสร (2545) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับคนอยู่ป่า ซึ่งกล่าวถึงอำนาจจากกรรม ป่าไม้หรือจากบุคคลใด ๆ ก็ตามเข้ามาในพื้นที่ หลายชุมชนได้ทำการรื้อฟื้นพิธีกรรม ความเชื่อของชุมชนที่เกี่ยวข้องกับอำนาจจากสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ผี หรือสิ่งที่อยู่เหนือธรรมชาติเพื่อเป็นเครื่องมือต่อสู้กับอำนาจใหม่ อย่งไรก็ตามความเชื่อและพิธีกรรมเป็นเพียงเครื่องมือที่จูงใจคนในชุมชนตระหนักถึงความสำคัญของทรัพยากรธรรมชาติ จากนั้นต้องเป็นหน้าที่ของคนในชุมชนที่จะร่วมมือปกป้องรักษาพื้นที่ที่ถูกประกาศเป็นพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ อาทิ ป่าขุนน้ำ ป่าเสือบ้าน ฯลฯ

ณัชภัทร พานิช (2545) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการสืบทอดวัฒนธรรมการจัดการทรัพยากรป่าไม้ในชุมชนไทลื้อ: กรณีศึกษา ตำบลงอบ อำเภอทุ่งช้าง จังหวัดน่าน กล่าวถึง กระแสแห่งการสร้างอัตลักษณ์ของชุมชนที่หล่อหลอมพลังของชุมชนให้เป็นหนึ่งเดียวเกิดจากสิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจภายใต้กฎ บรรทัดฐาน ได้แก่ วัฒนธรรม ประเพณีและความเชื่อของชุมชน ที่ได้รับการพัฒนา ส่งเสริมจนเกิดความสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง ท่ามกลางความสุขในการดำรงชีวิตที่มีความมั่นคงและปลอดภัยของความสมดุลในระบบนิเวศน์ ความสมบูรณ์ของป่าไม้ สิ่งมีชีวิตทุกชนิดโดยถือว่าเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ จึงไม่ทำให้เกิดการกอบโกยของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง

แนวคิดพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์

ความหมายของพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์

คำว่าพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ ได้มีนักวิชาการหลายท่านให้นิยามความหมายไว้หลายประการ อาทิ

แสง จันทร์งาม (2542, น.173) นักปรัชญาทางศาสนาได้ให้ความหมายของพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ว่าเป็นอาณาบริเวณที่มีความสัมพันธ์กับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทางศาสนาซึ่งมีความหมายเหมือนกับคำว่า Secret Space ในภาษาอังกฤษ

Eliade (1987) นักปรากฏการณ์วิทยาทางศาสนาชาวฝรั่งเศสได้ให้ความหมายว่าเป็นพื้นที่ซึ่งถูกกำหนดขึ้นแตกต่างไปจากพื้นที่อื่น ๆ และพื้นที่ดังกล่าวมักจะถูกใช้ในพิธีกรรมทางศาสนา จึงเป็นเหตุให้สถานที่ที่มีความพิเศษไปกว่าพื้นที่ซึ่งถูกกำหนดอื่น ๆ โดยพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์นั้นเกี่ยวพันครอบคลุมถึงสถานที่ที่แตกต่างกันหลายประเภท เช่น

- 1) สถานที่ที่ถูกสร้างขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์ทางศาสนา เช่น วัด
- 2) สถานที่ธรรมชาติที่ถูกตีความทางความเชื่อ เช่น ภูเขา แม่น้ำ
- 3) พื้นที่ที่สัมผัสได้ทั้งกายภาพ จินตภาพและทัศนภาพ

โดยสถานที่บางแห่งกลายเป็นพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์หรือสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ได้ ก็ด้วยความสำคัญของเหตุการณ์ทางศาสนาที่เกิดขึ้นเช่น เป็นสถานที่กำหนดของศาสนาหรือบางแห่งมีความศักดิ์สิทธิ์ จากความสัมพันธ์กับวัตถุศักดิ์สิทธิ์เช่น กระดุก อัฐิ ธาตุ เป็นต้น หรือในทางวัฒนธรรมพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ ก็เป็นเสมือนที่ปรากฏของสิ่งศักดิ์สิทธิ์เช่น ในประเทศอินเดีย แม่น้ำจะมีความศักดิ์สิทธิ์ เนื่องจากเป็นสถานที่ปรากฏองค์ของพระเจ้าหรือเป็นสถานที่ที่นำไปสู่พระเจ้า และสถานที่ศักดิ์สิทธิ์บางแห่งก็เกิดจากความสำคัญของพิธีกรรมที่เกิดขึ้นในพื้นที่หรือสถานที่นั้น ๆ

Brereton (1987) ได้สรุปความหมายของพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ที่สะท้อนถึงความเชื่อของคนในแต่ละวัฒนธรรม ซึ่งเป็นการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโลกมนุษย์กับสิ่งเหนือธรรมชาติ โดยสรุปออกมาเป็นกฎ 3 ข้อ ของพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ (Three Role of Secret Space) ดังนี้

- 1) พื้นที่ศักดิ์สิทธิ์เป็นสถานที่สื่อสารกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์
- 2) พื้นที่ศักดิ์สิทธิ์เป็นสถานที่แสดงพลังหรือพลังงานอันศักดิ์สิทธิ์
- 3) พื้นที่ศักดิ์สิทธิ์เป็นการสมมติโลกแห่งจินตนาการในคติความเชื่อให้ปรากฏ

ความหมายของทั้ง 3 ข้อนี้ เป็นเสมือนพื้นที่ทางวัฒนธรรมซึ่งแฝงด้วยโครงสร้างและสัญลักษณ์ที่สะท้อนถึงคติความเชื่อที่แตกต่างกันไปในแต่ละสังคม หรือแต่ละท้องถิ่นและในทางโบราณคดีได้มีนักวิชาการที่กล่าวถึงพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์เอาไว้ อาทิ

ศรีศักร วัลลิโภดม (2544) นักมนุษยวิทยาโบราณ ได้กล่าวถึงพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ในบริบทของเขตศักดิ์สิทธิ์ที่พร่องรอยของชุมชนที่นิยมปักเสมาหินไว้ในเขตศักดิ์สิทธิ์ ซึ่งเป็นการแสดงความหมายของพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ ในการประกอบพิธีกรรมทางศาสนาหรือความเชื่อท้องถิ่น

สมชาติ มณีโชติ (2551) คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ได้กล่าวถึงความหมายและความสำคัญของพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ ในบริบทที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาภายใต้วัฒนธรรมลาว จากหลักฐานด้านโบราณวัตถุและโบราณสถานโดยได้ให้ความหมายของพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ว่า พื้นที่ซึ่งถูกกำหนดขึ้นให้มีความแตกต่างไปจากพื้นที่อื่น ๆ และพื้นที่ที่ส่วนใหญ่มีความเกี่ยวข้องกับพิธีกรรมและความเชื่อในพระพุทธศาสนา จนมีลักษณะเป็นพื้นที่หรือสถานที่พิเศษต่างไปจากพื้นที่ใด ๆ

จะเห็นได้ว่านิยามความหมายของคำว่าพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ทั้งในทางการศึกษาปรัชญาและในทางโบราณคดี มีความหมายที่คล้ายคลึงกัน กล่าวคือเป็นการกล่าวถึงพื้นที่ที่ใช้ในการประกอบพิธีกรรมหรือมีความเกี่ยวข้องกับพิธีกรรมทางศาสนาโดยมีการกำหนดให้เป็นสถานที่สำคัญของกลุ่มคนและมีการใช้พื้นที่นั้นในการประกอบพิธีกรรมหรือเป็นศูนย์รวมทางจิตใจเป็นระยะเวลาอย่างต่อเนื่องยาวนาน

ดังนั้นคำว่าพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์จึงมีความหมายถึงบริเวณพื้นที่ซึ่งเกี่ยวข้องกับกลุ่มคนที่มีความเคารพนับถือหรือมีการใช้บริเวณพื้นที่นั้น ๆ เพื่อการประกอบพิธีกรรมซึ่งอาจเป็นของกลุ่มคนที่อยู่ในบริเวณพื้นที่แถบนั้น หรือกลุ่มคนที่อยู่ห่างไกลออกไป แต่ได้ให้ความเคารพนับถือต่อบริเวณพื้นที่นั้นด้วย

นิยพรรณ วรรณศิริ (2540, น.268-269) ได้กล่าวถึงว่า ความศักดิ์สิทธิ์เป็นสิ่งที่ห้ามล่วงเกินถ้ามีการฝ่าฝืนข้อห้ามจะมีการลงโทษ ความศักดิ์สิทธิ์นั้นเป็นส่วนหนึ่งขององค์ประกอบทางศาสนามีการใช้ควบคู่ไปกับความเชื่อ (belief) ศรัทธา (faith) ความขลัง (ritual) พิธีกรรม (rites) กฎเกณฑ์ ข้อห้าม และศาสดาที่เป็นผู้นำ

สิงห์ทน นราสโภ (2542) กล่าวถึงความศักดิ์สิทธิ์ ว่าในทางศาสนามีการใช้คำว่าความศักดิ์สิทธิ์ เป็นองค์ประกอบหนึ่งของศาสนาที่ทำให้เกิดความศรัทธาความเลื่อมใส จากการเป็นองค์ประกอบดังกล่าวของศาสนาพบว่าความหมายของคำว่า ความศักดิ์สิทธิ์ (sacred) แตกต่างกันไป ตามลักษณะความเชื่อของแต่ละกลุ่มชนเป็นองค์ประกอบ ลำดับแรกความหมายของคำว่าความศักดิ์สิทธิ์ (sacred) ในภาษาลาติน แปลว่า “ผู้มีความยิ่งใหญ่หรือผู้มีความศักดิ์สิทธิ์” ส่วนคำว่าศักดิ์สิทธิ์พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2542) ได้ให้ความหมายว่า “อำนาจที่อาจบันดาลให้สำเร็จตามประสงค์” และคำว่าความศักดิ์สิทธิ์แบ่งคำออกเป็นสองคำ คือ คำว่า “ศักดิ์” และคำว่า “สิทธิ์” ศักดิ์ หมายถึง อำนาจความสามารถ กำลัง ฐานะ คำว่าสิทธิ์ หมายถึง “ความสำเร็จ อำนาจ

อันชอบธรรม” หรือเมื่อนำมารวมกันมีความหมายว่า “อำนาจและความสำเร็จหรืออำนาจอันชอบธรรมและอำนาจอันมาจากความสามารถ”

เมินร์ตัน นวะบุศย์ (2544) กล่าวถึงความหมายของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ คือพลังอำนาจเหนือธรรมชาติและการสัมผัสที่เชื่อว่าสามารถบันดาลคุณและโทษได้ต่อผู้ที่เชื่อถือศรัทธา แสดงให้เห็นถึงอำนาจที่มีอยู่ในสิ่งศักดิ์สิทธิ์

พื้นที่ศักดิ์สิทธิ์มีองค์ประกอบ 2 ด้านได้แก่ โลกสามัญ (Profane World) และโลกศักดิ์สิทธิ์ (Sacred World) ผู้วิจัยมีความเห็นว่าเกี่ยวข้องกับการนำมาใช้ในการศึกษากระบวนการสร้างพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ของชุมชนที่อาศัยอยู่ใน โลกสามัญ (Profane World) ซึ่ง ปรีตรตา เฉลิมเผ่า กอนันตกุล (2546) ให้ความหมายว่า เป็นโลกที่มองเห็นและสัมผัสได้ ซึ่งมีทั้งการเกิดและตาย สุขและทุกข์ โดยนำเรื่องราวที่ถูกบันทึกผ่าน เรื่องเล่า ตำนาน ในอดีตของชุมชนมาผูกโยงเพื่อแสดงความเป็นตัวตนของชุมชน ทั้งนี้ความเชื่อในเรื่องเล่าและตัวตนของชุมชนจะถูกเก็บรักษาไว้ในพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ และมีปฏิสัมพันธ์กับชุมชนจนกลายเป็นส่วนหนึ่งของบริบทชุมชน โดยสร้างความเชื่อเกี่ยวกับพลังเหนือธรรมชาติและโลกหลังความตายซึ่งเป็นโลกที่พระเจ้าและวิญญาณมนุษย์สิงสถิตอยู่ เรียกว่าโลกศักดิ์สิทธิ์ (Sacred World) ซึ่ง Emile Durkheim (1915) ได้กล่าวว่า โลกศักดิ์สิทธิ์ และโลกสามัญ เป็นมโนทัศน์อย่างหนึ่งในการพิจารณาระบบความเชื่อและศาสนา เพื่อสัมผัสหรือเข้าถึงโลกศักดิ์สิทธิ์ มนุษย์จึงสร้างพื้นที่เฉพาะสำหรับประกอบพิธีกรรม ซึ่งเป็นจุดเชื่อมต่อระหว่างโลกสามัญของผู้คนกับโลกทางความเชื่อในอำนาจเหนือธรรมชาติหรือวิญญาณ เรียกว่า พื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ (Sacred Place) (ศรีศักร วัลลิโภดม, 2544)

โดยลักษณะของพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์สามารถสังเกตได้จาก 3 ลักษณะ ได้แก่

1. ลักษณะเชิงพื้นที่ซึ่งมักอยู่ในตำแหน่งภูมิประเทศที่เด่น อาทิ เนินเขา หรือเป็นสถานที่ที่มีร่องรอยอันไม่สามารถอธิบายได้ เช่น ศาสนสถานของบรรพบุรุษที่เสียชีวิตไปแล้ว หรือมีลักษณะทางธรรมชาติที่แปลกประหลาด

2. พื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ที่มีความเกี่ยวข้องกับเรื่องเล่า ชุมชนได้สร้างความหมายให้แก่พื้นที่ที่มีความสำคัญในชุมชน ผ่านการผูกเรื่องราว ตำนาน ในอดีตเป็นเรื่องราวเล่าขานต่อกันมาจนกลายเป็นความเชื่อในพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์จนถึงปัจจุบัน ซึ่งตำนานได้ผูกโยงความเป็นตัวตนของคนในชุมชนเข้ากับพลังอำนาจบางอย่างที่อธิบายไม่ได้ระหว่างความสัมพันธ์ของมนุษย์กับธรรมชาติ

3. ร่องรอยกิจกรรมทางศาสนา พื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ จะมีร่องรอยหรือสัญลักษณ์ที่ถูกทำให้เชื่อว่า เป็นร่องรอยศักดิ์สิทธิ์ปรากฏอยู่ โดยมีความเกี่ยวข้องกับตำนานในพื้นที่

ปรีตรตา เฉลิมเผ่า กอนันตกุล (2546) นำความเห็นของ Weber (1970) มาใช้ในการอธิบายว่า โลกศักดิ์สิทธิ์ได้แทรกซึมเข้ามาอยู่ในธรรมชาติและวิถีของชีวิต ตามคติความเชื่อของคน

มาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน โดยสิ่งสถิตอยู่ตามป่าเขา ต้นไม้ แม่น้ำ ก้อนหิน ในขณะที่เดียวกันศาสนาหลักต่าง ๆ ของโลก มีสิ่งศักดิ์สิทธิ์อาทิ วัตถุ หรือสัญลักษณ์บางสิ่งบางอย่าง รวมไปถึงบุคคล บางคนบางกลุ่ม ที่ถูกผูกติดกับสถานที่จนพื้นที่นั้นถูกนิยามให้กลายเป็นพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ ดังนั้นไม่ว่าจะเป็นความเชื่อแบบดั้งเดิม หรือศาสนาหลัก ต่างเลือกที่จะสร้างวัตถุและสถานที่ที่เชื่อมโลกสามัญกับโลกศักดิ์สิทธิ์ ซึ่งมีผลต่อการกำหนดแนวทางปฏิบัติทางสังคมและการจัดการเชิงพื้นที่ดังเช่น Hughes (2001 อ้างถึงใน สันฐิตา กาญจนพันธ์, 2547, น.144) เชื่อว่า สิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่มีอยู่ในธรรมชาติ อาทิ พืช สัตว์ ภูเขา แม่น้ำ หรือสิ่งไม่มีชีวิตอื่น ๆ ในธรรมชาติ นำไปสู่การปฏิบัติตามข้อห้ามที่ถูกถ่ายทอดทางความคิด ความเชื่อ ที่ให้ความสำคัญต่อการอนุรักษ์ธรรมชาติ และเคารพบูชา สิ่งศักดิ์สิทธิ์ ซึ่งคล้ายคลึงกับ Geertz (1973 อ้างถึงใน ปรีตตา เฉลิมเผ่า กอนันตกุล, 2546, น.5) ความชอบธรรมของกฎระเบียบในสังคมถูกนิยามจากสัญลักษณ์ที่มีความเกี่ยวข้องกับโลกศักดิ์สิทธิ์ซึ่งเติมไปด้วยความหมายที่ซับซ้อน รวมถึงหลักการ และคุณค่าต่าง ๆ แนวคิดพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์จึงเป็นส่วนหนึ่งของวิธีการที่ถูกนำมาใช้สร้างลักษณะและความหมายเหนือธรรมชาติให้แก่ทรัพยากรธรรมชาติ โดยความหมายเหล่านั้นถูกสร้างผ่านระบบความคิด และความเชื่อของชุมชนท้องถิ่น สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ ระบบความเชื่อและศาสนาจึงมีความสัมพันธ์กันในลักษณะที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

จूरรัตน์ บัวแก้ว (2559) เจ้าบ่าวน้อย : วิบุรุษชุมชนท้องถิ่น ศึกษาการให้ความหมายเรื่องเจ้าบ่าวน้อยในฐานะวิบุรุษชุมชนท้องถิ่นซึ่งเป็นที่เคารพนับถือและเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของชาวพรวุเตาะ ตำบลทุ่งใหญ่ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ผลการวิจัยพบว่า ชาวพรวุเตาะได้ให้ความหมายของเจ้าบ่าวน้อยว่า คือต้นไม้ศักดิ์สิทธิ์ที่มีเทวดาสถิตอยู่บนเขาควนจง เมื่อชาวพรวุเตาะมีความเดือดร้อนมักนิยมนับนบานเจ้าบ่าวน้อยให้ช่วยปัดเป่าความทุกข์หรือช่วยเหลือในสิ่งที่ตนปรารถนา แม้กระแสนิยมแห่งความทันสมัยจะพัดพาความเจริญทางวัตถุเข้าสู่สังคมพรวุเตาะอย่างไม่ขาดสาย แต่ความเชื่อและความศรัทธาในเจ้าบ่าวน้อยก็ไม่เปลี่ยนแปลง อาจกล่าวได้ว่าเจ้าบ่าวน้อยจึงเป็นวิบุรุษของชุมชนท้องถิ่นในฐานะ “ผู้คุ้มครอง” และ “สิ่งมงคล” ในสังคมของพรวุเตาะตราบจนปัจจุบัน

นิมิตรชัย ชูบุ เกิดถวา บุญปรากฏ และปัญญา เทพสิงห์ (2559) ได้ทำการศึกษาและได้สะท้อนถึงพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์และพิธีกรรมของวัดเขียนบางแก้ว อำเภอเขาชัยสน จังหวัดพัทลุง ผลการวิจัยพบว่า พื้นที่ศักดิ์สิทธิ์เป็นสถานที่เคารพบูชากราบไหว้ภายในชุมชนและนอกชุมชนได้แก่พระบรมธาตุเจดีย์ บ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์ โบสถ์พราหมณ์ วิหารถือน้ำพระพิพัฒน์สัตยา พระแก้วคู่ครุฑมหาโพธิ์ โคกเมืองเก่าพัทลุง (เสาหลักเมือง) พระพุทธรูปสองพี่น้อง และพระนางเลือดขาว ซึ่งทั้งหมดนี้เป็นโบราณสถานที่มีอายุเก่าแก่ และจัดเป็นพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์คู่บ้านคู่เมือง โดยเฉพาะชุมชนที่อยู่ในบริเวณวัดเขียนบางแก้วเท่านั้น แต่ยังเป็นพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ของคนในจังหวัดพัทลุง และพิธีกรรมวัดเขียนบางแก้วมีการทำพิธีห่มผ้าพระธาตุ แสดงมนโรราะห์โรงครุ และมนโรราะห์ประชันโรง

สถาพร เก่งพานิช (2558) การจัดการพื้นที่ภูเขาศักดิ์สิทธิ์วัดม่อนพระยาแช่ ให้เป็นสถานที่แสวงบุญและท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม” ศึกษาวัฒนธรรมล้านนา ที่มีการให้ความสำคัญต่อ “พื้นที่ศักดิ์สิทธิ์” และนำระบบความคิดและความเชื่อเรื่อง “จักรวาลคติ” มาจำลองการสร้างจักรวาลให้เกิดภายในพื้นที่ชุมชนของตนให้กลายเป็นเขาพระสุเมรุ โดยผนวกกับความเชื่อทางพุทธศาสนา จึงนำมาสู่การสร้างองค์พระธาตุขึ้น เพื่อเป็นศูนย์กลางของจักรวาล ในบริเวณพื้นที่ของม่อนพระยาแช่ จึงเป็นทั้งพื้นที่ “ภูเขาศักดิ์สิทธิ์” และเป็นปูชนียสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ ที่เชื่อมโยงกับตำนานการสร้างเมืองลาปาง หรือ “เขลางค์นคร” และในอดีตพื้นที่แห่งนี้ เคยเป็นพื้นที่ใช้สอยในการประกอบพิธีกรรมการเลี้ยงผีของเมืองลาปาง ผลการศึกษาพบว่า ปัจจุบันประเพณีและพิธีกรรมการเลี้ยงผีที่เคยสืบทอดกันมาในอดีต ได้เปลี่ยนแปลงและยกเลิกไป และไม่มีกิจกรรมใด ๆ ที่เกี่ยวข้องกับชุมชนเมืองลาปาง เหมือนเช่นพระธาตุประจำเมืองของเมืองสำคัญต่าง ๆ ในล้านนา ปัจจุบันวัดม่อนพระยาแช่ เป็นเพียงปูชนียสถานหรือศาสนสถานของชุมชนหมู่บ้านที่อยู่โดยรอบและใกล้เคียง เป็นสถานที่ท่องเที่ยวและจุดชมวิวของเมืองลาปางเท่านั้น ทำให้การให้ความสำคัญกับตัวองค์พระธาตุและตำนานของม่อนพระยาแช่ ซึ่งเคยเป็นพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์นั้น ลดความสำคัญและถูกลดคุณค่าลงไปจากในอดีต คงเหลือไว้ซึ่งกิจกรรมทางวัฒนธรรมในการจัดประเพณีสงกรานต์พระธาตุวัดม่อนพระยาแช่ ในวันแรม 8 ค่ำ เดือน 7 เหนือ (ตรงกับเดือน 9 หรือ มิถุนายน) ของทุกปี การศึกษารั้วนี้จึงได้เสนอรูปแบบและวิธีการจัดการพื้นที่ภูเขาศักดิ์สิทธิ์วัดม่อนพระยาแช่ ให้เป็นสถานที่แสวงบุญ และท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยเสนอผ่านการสื่อความหมายมรดกทางวัฒนธรรม ในรูปแบบของสื่อที่ให้ข้อมูลทางด้านประวัติศาสตร์ ความเป็นมา และคติความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ตลอดจนประเพณีที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ประชาชนชาวลาปางได้เห็นถึงคุณค่าและความสำคัญของวัดม่อนพระยาแช่ และจัดทำเป็นแผนที่มรดกทางวัฒนธรรม เพื่อสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจในการเป็นสถานที่แสวงบุญและท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ของจังหวัดลาปางต่อไป

พรหมปพร นवलแสง ไพศาล เทพวงศ์ศิริรัตน์ (2558) ได้ศึกษาเรื่อง ภูมิทัศน์ศักดิ์สิทธิ์แห่งพื้นที่ต้นน้ำกับการเป็นเครื่องมือจัดการสิ่งแวดล้อมสรรค์สร้าง: กรณีถ้าใหญ่น้ำหนาว จังหวัดเพชรบูรณ์ ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนและธรรมชาติของความศักดิ์สิทธิ์ถ้าใหญ่น้ำหนาว จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยการสำรวจข้อมูล 3 หมู่บ้านในตำบลหลักด่าน และพื้นที่โดยรอบ ทำให้เห็นถึงการคงอยู่ของความศักดิ์สิทธิ์ของพื้นที่ถ้าใหญ่น้ำหนาวแสดงออกทางนามธรรมและรูปธรรมอันได้แก่การประกอบพิธีกรรมและการสร้างสรรค์สภาพแวดล้อมศักดิ์สิทธิ์ของที่อยู่อาศัย การวางผัง นอกจากองค์ประกอบดังกล่าวแล้วการศึกษานี้ยังพบว่า สิ่งสำคัญในการคงอยู่ของความศักดิ์สิทธิ์ในพื้นที่ คือการกำหนดกฎระเบียบที่เป็นข้อตกลงร่วมกันทางสังคม ในการดำรงชีวิตและการกำหนดบทบาทและหน้าที่ของความศักดิ์สิทธิ์ ที่เป็นองค์ประกอบหนึ่งที่ใช้เป็นเครื่องมือในการจัดการภูมิทัศน์ศักดิ์สิทธิ์

สมชาติ มณีโชติ (2554) พระธาตุพนม : ศาสนสถานศักดิ์สิทธิ์ในมิติด้านสัญลักษณ์ทางสังคมวัฒนธรรม ศึกษาความสำคัญของพระธาตุพนมซึ่งตั้งอยู่บนฝั่งขวาของแม่น้ำโขงในเขตอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม ที่ได้รับการยอมรับจากผู้คนทั้งสองฝั่งแม่น้ำโขงมาตลอดระยะเวลาที่ยาวนานว่าเป็นศาสนสถานศักดิ์สิทธิ์ที่แตกต่างไปจากศาสนสถานแห่งอื่น ๆ ที่เป็นสามัญ ผลการวิจัยศึกษาพบว่า การสร้างพระธาตุพนมในระยะแรกมีอายุอยู่ในช่วงประมาณพุทธศตวรรษที่ 12 - 14 โดยสร้างให้เป็นเทวาลัยในศาสนาฮินดู ในเวลาต่อมาได้มีการปรับเปลี่ยนให้เป็นพุทธสถานตามคติในพุทธศาสนา นิกายมหายาน จนถึงช่วงปี พ.ศ. 2233 - 2235 จึงได้มีการบูรณปฏิสังขรณ์ให้เป็นพระมหาธาตุเจดีย์เพื่อประดิษฐานพระบรมสารีริกธาตุตามคติในพุทธศาสนานิกายเถรวาท และมีการเรียบเรียงตำนานอรัญคธาตุ หรือตำนานพระธาตุพนม ในลักษณะที่เป็นตำนานประวัติศาสตร์ เพื่อเล่าเรื่องความสัมพันธ์ของผู้คนในรัฐโบราณ โดยมีพระธาตุพนมเป็นพระมหาธาตุเจดีย์ศักดิ์สิทธิ์ที่เป็นศูนย์กลางของบ้านเมืองในมุมมองด้านสังคมวัฒนธรรม ชุดความรู้จากตำนานอรัญคธาตุ หรือตำนานพระธาตุพนม ประกอบกับหลักฐานทางโบราณคดียังมีความหมายของการเป็นประวัติศาสตร์มีชีวิต เพราะเป็นชุดความรู้ที่นำไปสู่การสร้างความจริงร่วม แก่ผู้คนมาโดยตลอดว่า พระธาตุพนมคือสอุปเจดีย์ที่บรรจุพระอรัญคธาตุขององค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้า ที่มีอายุเก่าแก่และศักดิ์สิทธิ์ที่สุดในลุ่มแม่น้ำโขง ในขณะเดียวกันยังเป็นหลักฐานที่แสดงให้เห็นถึงการมีอยู่จริงของบ้านเมืองตามที่มีกล่าวไว้ในตำนานอรัญคธาตุ โดยเฉพาะแคว้นศรีโคตรบูร และพระธาตุพนมยังมีความหมายของการเป็นศาสนสถานศักดิ์สิทธิ์ ที่มีส่วนในการสร้างบูรณภาพของผู้คนให้เกิดขึ้นในสังคม ในประเด็นที่เป็นมุมมองด้านโบราณคดี พระธาตุพนมมีความหมายของการเป็นศาสนสถานศักดิ์สิทธิ์ทางศาสนาและความเชื่อ ทั้งที่เป็นคติความเชื่อในพุทธศาสนา ศาสนาฮินดูและความเชื่อในอำนาจเหนือธรรมชาติ ซึ่งเป็นความเชื่อแบบดั้งเดิมผสมผสานอยู่ด้วยกันส่วนในมุมมองสมัยใหม่ ได้มีการนำพระธาตุพนม ไปใช้ในความหมายของการเป็นพื้นที่เชิงสัญลักษณ์ในมิติต่าง ๆ ซ้อนทับลงไปอีกมิติหนึ่ง ที่สำคัญคือใช้เป็นสัญลักษณ์ที่มีความหมายของการเป็นท้องถิ่นอีสาน ใช้เป็นสัญลักษณ์ที่มีความหมายของความเป็นไทย และในที่สุดได้มีการนำพระธาตุพนมไปใช้ในความหมายของการเป็นพื้นที่เพื่อการท่องเที่ยวและเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ

จากงานวิจัยที่ได้กล่าวมาแล้ว สามารถสรุปได้ว่า เรื่องเล่า ความเชื่อ รวมทั้งการประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ ทางศาสนา สามารถอธิบายปรากฏการณ์เหนือธรรมชาติได้ผ่านกระบวนการประกอบสร้างถูกทำให้เป็นพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ เพื่อเป็นสื่อกลางในการติดต่อกับอำนาจเหนือธรรมชาติที่สิงสถิตอยู่ในพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ต่าง ๆ ของวัดเจดีย์ไฉ่ ตำบลฉลอง อำเภอสิชล จังหวัดนครศรีธรรมราช

แนวคิดความทันสมัย

สังคมที่มีความทันสมัย ก็คือ สังคมที่มีชีวิตความเป็นอยู่ที่สะดวกสบาย มีความพร้อมไปด้วยสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เช่น ตู้เย็น โทรทัศน์ เครื่องเสียง เครื่องคอมพิวเตอร์ รถยนต์ เครื่องใช้ไฟฟ้า และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ รวมถึงการมีสาธารณูปโภคที่ครบครัน เช่น ถนน น้ำประปา ไฟฟ้า โทรศัพท์ ซึ่งเข้ามาในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 1 ในยุคของการพัฒนาประเทศให้มีความเจริญรุ่งเรือง มีการสร้างระบบสาธารณูปโภคที่สำคัญพื้นฐานของการดำรงชีวิต ซึ่งเรียกได้ว่าเป็นยุคน้ำไหล ไฟสว่าง ทางสะดวก จากนั้นเป็นต้นมา พบว่า ผู้คนรับเอาวัฒนธรรมตะวันตกเข้ามา จากการมีวิถีชีวิตที่เรียบง่าย ได้เปลี่ยนไปใช้สิ่งของที่ผลิตจากโรงงานอุตสาหกรรมเมื่อความทันสมัยเข้ามาทำให้ผู้คนหันไปรับสิ่งที่ทันสมัยเข้ามาในชีวิตประจำวัน ชาวนาหันไปใช้เครื่องจักร แทนแรงงานคน การใช้ชีวิตใช้สิ่งอำนวยความสะดวกสบาย หันมาใช้สิ่งของทันสมัยที่ต้องซื้อหาด้วยเงินตรา เช่น หม้อหุงข้าวไฟฟ้า โทรทัศน์ พัดลม รถจักรยานยนต์ รถยนต์ ทำให้คนเป็นหนี้สินเพิ่มขึ้น การทำมาหากินไม่ได้พึ่งพิงธรรมชาติและแรงงานคนหรือสัตว์อย่างเช่นในอดีต หันมาใช้เครื่องจักร หรือการทำประมงก็หันมาใช้เครื่องมือประมงที่ผลิตจากโรงงานอุตสาหกรรม การขายผลผลิตก็จะถูกผลักเข้าสู่กลไกการตลาดทำให้คนมีหนี้สินมากมาย ประกอบกับการเกิดวิกฤติทางเศรษฐกิจของประเทศไทยในปี พ.ศ. 2540 (วิกฤติต้มยำกุ้ง) ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 ทำให้ระบบสถาบันการเงินของไทยขาดเสถียรภาพและประชาชนขาดความเชื่อมั่นอย่างมาก การลงทุนต่าง ๆ หยุดชะงัก การค้าขายขาดทุนและเกิดความเดือดร้อนแก่ประชาชนโดยรวมเป็นอย่างมาก สิ่งเหล่านี้รวมเรียกว่า การเกิดวิกฤติความทันสมัย

ลักษณะสำคัญของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปสู่ความทันสมัยประกอบด้วย (พัชรินทร์ สิริสุนทร, 2547)

1. การเปลี่ยนแปลงวิถีการดำเนินชีวิตและเทคโนโลยีในการดำรงชีวิต จากแบบเรียบง่ายในสังคมจารีต ไปสู่การดำรงชีวิตที่อาศัยความรู้และเทคโนโลยีระดับสูง มีความเป็นวิทยาศาสตร์มากขึ้น
2. เปลี่ยนแปลงระบบการผลิตจากเกษตรกรรมแบบยังชีพ หรือการทำเกษตรกรรมในที่แปลงเล็กเพื่อบริโภคในครัวเรือน เป็นการผลิตขนาดใหญ่เพื่อขาย มีการจ้างแรงงานภายนอกครอบครัวหรือชุมชนแทนการใช้แรงงานในครอบครัว
3. มีระบบอุตสาหกรรม ในโรงงานและการใช้เครื่องจักรกลเพิ่มมากขึ้น
4. วิถีชีวิตของคนเปลี่ยนแปลงจากความสัมพันธ์ แบบไม่เป็นทางการเป็นแบบเป็นทางการ
5. เกิดเมืองเพิ่มขึ้นและมีการขยายตัวของสังคมเมือง

6. มีการสร้างโครงสร้างพื้นฐานเช่น ถนน สาธารณูปโภค โรงเรียน โรงพยาบาล
7. เกิดชนชั้นกลางและผู้ประกอบการเพิ่มขึ้น
8. มีการเปลี่ยนแปลงระบบความเชื่อของคน จากอำนาจเหนือธรรมชาติ ครอบคร้ว และชุมชนนิยมเป็นความคิดเชิงเหตุผลปัจเจกชนนิยมและวัตถุนิยม
9. โครงสร้างของครอบคร้วเปลี่ยนจากครอบคร้วขยายเป็นครอบคร้วเดี่ยว
10. สถาบันทางสังคมต่าง ๆ มีความสลับซับซ้อนเพิ่มมากขึ้น
11. การจัดระเบียบทางสังคม ใช้กฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับที่เป็นลายลักษณ์อักษร มากขึ้นแทนที่บรรทัดฐานและวิถีประชา ที่ใช้กันในสังคมจารีต แนวคิดทฤษฎีภาวะทันสมัยแบ่ง ออกเป็น 2 รูปแบบกล่าวคือสังคมประเพณีด้อยพัฒนา กับสังคมทันสมัยที่พัฒนาแล้ว ดังนั้นการ พัฒนาจึงเป็นกระบวนการสร้างความทันสมัย (Modernization) เป็นการเปลี่ยนแปลงในลักษณะ ทางเดียว และเปลี่ยนอย่างค่อยค้อยเป็นค้อยไป เพื่อให้ระบบต่าง ๆ ในสังคมมีโอกาสได้ปรับตัวไป พร้อมกับการรักษาสมดุลภาพ ความมั่นคงของสังคมซึ่งรูปจำลองของการพัฒนา (Development model) ก็คือรูปแบบของสังคมเมืองที่ทันสมัย และขึ้นประเด็นไปที่เป้าหมายแรกของการพัฒนานั้น คือ ความเจริญทางด้านเศรษฐกิจ โดยใช้ดัชนีชี้วัดที่สำคัญของการพัฒนา นั่นก็คือรายได้ ประชาชาติ สังคมมีการเปลี่ยนแปลงที่ตลอดเวลาแต่เฉพาะการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นเท่านั้น จึงจะเรียกว่าการพัฒนา ซึ่งต้องเกิดมาจากการวางแผน และการกำหนดทิศทางการเปลี่ยนแปลงที่พึงประสงค์ และต้อง สอดคล้องกับค่านิยมของสังคมด้วย

ในทัศนคติของ คายส์ (Keyes, 2007) ได้อธิบายถึงความทันสมัยไว้ว่า ภาวะความทันสมัยหมายถึง การเปลี่ยนแปลงรูปแบบเศรษฐกิจ การเมือง และสังคมวัฒนธรรมที่ต่างกับอดีตอย่าง ถอนรากถอนโคน ทั้งนี้เนื่องมาจากการติดต่อแลกเปลี่ยนกับมหาอำนาจชาติตะวันตก ลัทธิล่าอาณานิคม และกำเนิดของชาติใหม่ ความทันสมัยก่อให้เกิดการหล่อหลอมรวมเอาเศรษฐกิจของท้องถิ่น ให้เป็นส่วนหนึ่งของระบบเศรษฐกิจโลก มีความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี รวมทั้ง การพยาบาลแบบแผนใหม่ นอกจากนั้น Keyes ยังได้กำหนดลักษณะสำคัญของภาวะความทันสมัยไว้ 4 ประการดังนี้ (Tanabe and Keyes, 2002)

1. มีการใช้ความรู้ที่มีรากฐานอยู่ที่เหตุผลและเรื่องทางโลกเข้ามาแทนที่โลกทัศน์และความเข้าใจที่มีฐานเดิมอยู่ที่ศาสนาและไสยศาสตร์
2. พฤติกรรมทางเศรษฐกิจอิงอยู่กับความต้องการของตลาดโลกแทนที่จะเน้นความพอเพียงของการผลิตเพื่อยังชีพในระดับคร้วเรือนและท้องถิ่น
3. มีการยอมรับอำนาจการปกครองของชาติสมัยใหม่เข้ามาแทนที่อำนาจเดิมซึ่งขึ้นอยู่กับสถานภาพและความสัมพันธ์ส่วนบุคคลที่แตกต่างกัน

4. มีการสร้างอัตลักษณ์หรือความเป็นตัวตนโดยการอิงกับภาพลักษณ์และความหมายที่หลากหลายอันเป็นผลผลิตผ่านสื่อมวลชนสมัยใหม่ แทนที่จะเป็นมรดกทางวัฒนธรรมจากบรรพบุรุษที่ถ่ายทอดถึงคนรุ่นต่อไปผ่านทางพฤติกรรมและขนบธรรมเนียมประเพณี

ภาวะความทันสมัยเป็นที่รู้จักกันดีในชีวิตสังคมชาวยุโรป ในช่วงศตวรรษที่ 19 และมีอิทธิพลแผ่ขยายไปยังนานาประเทศทั่วโลกในเวลาต่อมา บางประเทศได้รับอิทธิพลของความทันสมัยมาก บางประเทศได้รับอิทธิพลจากกระแสความทันสมัยน้อยแตกต่างกันออกไป จึงเข้าสู่ศตวรรษที่ 20 สังคมมนุษย์ทั่วโลกได้ก้าวเข้าสู่ยุคสมัยใหม่ ที่เรียกว่า ยุคแห่งความทันสมัย หลายสิ่งหลายอย่างได้ถูกเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของข้อมูลข่าวสาร (Giddens, 1992)

Giddens ได้อธิบายเอาไว้ว่า globalization หมายถึง ความเข้มข้นของความสัมพันธ์ซึ่งเชื่อมระยะพื้นที่ที่ห่างไกลกัน โดยสิ่งที่เกิดขึ้นในท้องถิ่นหนึ่งอาจจะถูกกำหนดหรือได้รับอิทธิพลจากเหตุที่เกิดขึ้นหลายไมล์ออกไป และเช่นเดียวกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นห่างไกลออกไปหลายไมล์ อาจจะได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในท้องถิ่น Giddens ให้ความสำคัญกับเรื่องการขยายชีวิต หรือความสัมพันธ์สังคมข้ามเวลาและพื้นที่ หรือเรียกว่า การจัดความสัมพันธ์ข้ามเวลาและพื้นที่ เนื่องจากสังคมเปลี่ยนแปลงจากรูปแบบเดิม หรือวิถีชีวิตที่ยึดติดถิ่นที่ และมีการติดต่อกันอย่างใกล้ชิด ไปสู่สังคมสมัยใหม่ ที่ผู้คนสามารถติดต่อสัมพันธ์ทางไกลกับคนอื่น ๆ ข้ามเวลาและพื้นที่ ผ่านระบบคมนาคม และการสื่อสาร สังคมสมัยใหม่จึงแยกชีวิตสังคมออกจากขอบเขตจำกัดของสถานที่ และช่วยผลักดันให้เกิดความสัมพันธ์เชื่อมโยงกันระหว่างคนที่ “อยู่” ในพื้นที่กับคนที่ “ไม่อยู่” ในพื้นที่ พูดอีกอย่างก็คือสังคมสมัยใหม่ “แยก” หรือ “ยก” ความสัมพันธ์สังคมออกจากบริบทท้องถิ่น หรือท้องถิ่นหนึ่งๆ แล้วนำไปจัดเป็นระบบความสัมพันธ์ใหม่ ข้ามมิติเวลาที่ยาวนานและพื้นที่กว้างขวางกว่าเดิม หมายถึงว่า ในเงื่อนไขชีวิตสังคมสมัยใหม่ สิ่งที่อยู่ในที่หนึ่งจะถูกควบคุมด้วยสิ่งที่ไม่ได้อยู่ที่เดียวกัน ชะตาชีวิตและความเป็นอยู่ของผู้คนในที่หนึ่งหนึ่งถูกกำหนด ไม่ใช่แค่จากสิ่งที่ปรากฏอยู่ให้เห็นและสัมผัสรับรู้ได้ด้วยใกล้ แต่รวมถึงสิ่งที่อยู่ไกลหูไกลตาออกไปด้วย สถานที่และถิ่นที่ตั้งในสังคมใหม่ จึงเป็นที่ตั้งของความสัมพันธ์ทางไกลที่ขยายขอบเขตข้ามเวลาและพื้นที่ โลกาภิวัตน์ จึงเป็นกระบวนการที่เร่งระบบความสัมพันธ์ข้ามเวลาและพื้นที่ให้ขยายกว้างและเข้มข้นมากขึ้น ควบคู่ไปกับการยืดขยายความสัมพันธ์เชื่อมโยงระหว่างกิจกรรม หรือการกระทำและเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในท้องถิ่นที่เกิดในถิ่นที่ห่างไกลออกไป

Giddens (1992) อธิบายถึง มิติความทันสมัยที่สำคัญเอาไว้ว่า ความทันสมัยเป็นผลผลิตของการปฏิวัติอุตสาหกรรม ประกอบไปด้วย การใช้เทคโนโลยีการผลิต เพื่อให้ได้ผลผลิตจำนวนมาก และการขยายตัวอย่างรวดเร็วของระบบทุนนิยม และยังชี้ให้เห็นว่า ความทันสมัยทำให้

เกิดความแตกต่าง การแบ่งแยก และนำไปสู่สภาพการณ์ที่เรียกว่า วิกฤติของความทันสมัย ซึ่งได้มีผู้ที่ทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับภาวะความทันสมัย ดังนี้

สมจิตร์ อินทมน (2553) ทำการวิจัยเรื่อง ทวด : ลมหายใจแห่งการดำรงอยู่ในกระแสความทันสมัย ผลการวิจัยพบว่า การสร้างความหมายและอัตลักษณ์ของทวดมีหลายรูปแบบ ทั้งที่ยืดหยุ่นและเป็นไปตามความสัมพันธ์ที่ทวดมีกับคนอื่นและคนอื่นมีกับทวด ในพื้นที่เกาะยอ ซึ่งทวดในเกาะยอแบ่งออกเป็น 3 กลุ่มคือ 1. ทวดโดยการสืบสายเลือด 2. ทวดจากคำเรียกขานของคนในหมู่บ้าน (ถือเป็นปราชญ์หรือบุคคลที่ได้รับความเคารพนับถือ) และ 3. ทวดสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ได้รับการนับถือบูชา ซึ่งการสร้างความหมายและอัตลักษณ์ดังกล่าวของทวด เป็นสิ่งที่ถูกสร้างขึ้นโดยผ่านโครงสร้างทางสังคม ความเชื่อและพิธีกรรมที่อิงอยู่กับบริบทกับสังคมและวัฒนธรรม รวมไปถึงภูมิหลังวิถีชีวิต เป็นการสร้างความหมายและอัตลักษณ์ที่ไม่คงรูปเป็นไปตามความสัมพันธ์ของบุคคล พื้นที่เจรจาต่อรองในชีวิตประจำวัน สภาพแวดล้อมและสถานการณ์ที่มีหลายรูปแบบ รวมถึงบริบททางสังคมที่มีการปะทะประสานกัน กล่าวโดยสรุปโครงสร้างทางสังคมเป็นเพียงส่วนหนึ่งที่มีผลต่อการสร้างความหมายและอัตลักษณ์ของทวดในเกาะยอ และยังรวมถึงความสามารถในการเป็นผู้กระทำการของทวดในชุมชนเกาะยอ อีกทั้งยังแสดงให้เห็นว่าการสร้างความหมายอัตลักษณ์ของทวด มีความหลากหลายและแตกต่างเช่นเดียวกับคนกลุ่มอื่น ๆ ในสังคม

ปฎิญา ลิ้มโอรสสุขสกุล (2553) ทำการวิจัยเรื่อง มวยไทย: กระบวนการกลายเป็นสินค้าในกระแสความทันสมัย ผลการวิจัยพบว่า การสร้างความหมายที่ขึ้นอยู่กับทำให้ความสำคัญของมวยไทยต่อสังคมในขณะนั้น โดยในช่วงแรกใช้การได้นำมวยไทยมาใช้เป็นเครื่องมือในการรบ เมื่อประเทศไทยว่างเว้นจากการศึกสงคราม มวยไทยจึงกลายมาเป็นกีฬาและท้ายสุดมวยไทยและกลายมาเป็นสินค้าท่ามกลางกระแสแห่งความทันสมัย โดยหลังจากการก่อตั้งสนามมวยมาตรฐานแห่งแรกของประเทศไทยขึ้น มวยไทยได้ถูกสร้างความหมายที่มีความหลากหลายมากขึ้นและยังมีการทับซ้อนกันของความหมายที่ถูกประดิษฐ์ได้กล่าวคือ การที่เมืองไทยเป็นทั้งกีฬาประจำชาติแสดงถึงเอกลักษณ์ความเป็นไทยอีกทั้งยังมีความเป็นธุรกิจและมีการพนันเข้ามาเกี่ยวข้องในขณะเดียวกัน

ในส่วนกระบวนการที่ทำให้มวยไทยกลายเป็นสินค้าในบริบทความทันสมัยนั้น พบว่าเทคโนโลยีแห่งความทันสมัยเช่น สื่อโทรทัศน์และโทรศัพท์ เป็นเสมือนตัวเร่งให้ความเป็นสินค้าของมวยไทยเป็นไปอย่างรวดเร็วมากขึ้น มวยไทยได้ถูกทำให้กลายเป็นสินค้าจากคนหลายฝ่ายโดยมากก็เพื่อการมุ่งหวังผลประโยชน์ทั้งสิ้น การทำกิจกรรมของฝ่ายต่าง ๆ เป็นการทำให้ผลกำไร ทั้งเจ้าของค่ายมวยที่ต้องการสร้างชื่อเสียงให้กับตนเองและค่ายมวย จึงพยายามผลักดันนักมวยในค่ายให้ขึ้นชกในเวทีมาตรฐาน ซึ่งเจ้าของค่ายมวยจำเป็นที่จะต้องมีความสนิสนทนกับโปรโมเตอร์เป็นอย่างดี นักมวยผู้ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับการแข่งขันมวยไทยโดยตรง และหากไม่ใช่เพราะความจนเป็นเหตุ

ก็คงมีน้อยคนนักที่จะเลือกทำอาชีพที่สร้างความบอบซ้ำให้กับร่างกายของตนเอง ส่วนผู้สนับสนุนรายการหรือสปอนเซอร์ ต่างก็เล็งเห็นช่วงเวลาในการพรีเซ็นต์สินค้าของตนให้เป็นที่รู้จัก ไม่ว่าจะเป็นการติดป้ายโฆษณาภายในสถานที่แข่งขันและรวมถึงการทำสปอร์ตโฆษณาในช่วงพักการแข่งขันทางช่องสถานีโทรทัศน์ต่าง ๆ ที่มีการถ่ายทอดสดการแข่งขันมวยไทย โปรโมเตอร์จัดการแข่งขันจะเป็นผู้ที่มีส่วนได้เสียโดยตรงจากการแข่งขันเนื่องจากเป็นผู้ลงทุนให้เกิดการแข่งขันมวยไทยขึ้น โดยรายได้จากค่าตัวเข้าชมมวยไทยทั้งหมดหักค่าใช้จ่ายเช่น ค่าเช่าพื้นที่สนาม ค่าตัวนักมวย ทั้งสิ้นจะเป็นผลกำไรที่โปรโมเตอร์จะได้รับต่อรายการแข่งขันทั้งยังรวมถึงผู้ที่เข้ามาชมมวยภายในสนาม ซึ่งหากไม่ใช่ชาวฝรั่งแล้วก็ล้วนแล้วแต่เป็นเซียนมวยทั้งสิ้น โดยเหตุผลหลักในการเข้ามาชมการแข่งขันมวยไทยของคนกลุ่มนี้ก็คือการเข้ามาและการพนัน

อำนาจชัย สุวรรณราช (2554) ทำการวิจัยเรื่อง ปฏิบัติการสร้างความรู้ของชาวนาเพื่อการดำรงอยู่ในสังคมทันสมัย ผลการวิจัยพบว่า การเปลี่ยนแปลงสู่สังคมทันสมัยที่แยกส่วนการทำนาออกจากวิถีการดำเนินชีวิต ส่งผลให้ชาวนาปรับแบบแผนการผลิตไปสู่การผลิตเพื่อการค้าโดยอาศัยความรู้การเกษตรแผนใหม่ที่เป็นความรู้สำเร็จรูปผ่านการใช้พันธุ์ข้าวอายุสั้น เครื่องจักร ปุ๋ยเคมีและสารเคมีต่าง ๆ และด้วยอำนาจของความรู้นี้ทำให้ชาวนากลายเป็นผู้บริโภคความรู้ที่ต้องพึ่งพาความรู้จากผู้เชี่ยวชาญภายนอก

การดำรงอยู่ของชาวนาในสังคมทันสมัย เกิดจากการปรับเปลี่ยนฐานะตำแหน่งของชาวนาจากการเป็นผู้บริโภคความรู้ไปสู่การเป็นผู้สร้างความรู้ โดยมองการทำงานในความหมายที่หลากหลายและเชื่อมโยงกัน ทั้งที่เป็นอะไรได้หลักประกันการบริโภคและการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในชุมชนอันนำไปสู่ปฏิบัติสร้างความรู้การทำงานข้าวพื้นบ้านที่สอดคล้องกับเป้าหมายและระบบนิเวศการกลึงความรู้ให้ดำรงอยู่ในวิถีการผลิตผ่านงาน ประเพณีกวนข้าวยาคุและตำข้าวเม่า ที่เป็นกฎระเบียบของชุมชน รวมทั้งการทำการแปลงนารวมและกองทุนเมล็ดพันธุ์ข้าวพื้นบ้านที่เป็นการผลิตซ้ำและขยายผลความรู้ผ่านเครือข่ายชาวนาซึ่งเป็นสถาบันของชาวนาในชุมชน

เทอดชาย เอี่ยมลำน้า (2542) ทำการวิจัยเรื่อง ความทันสมัยและพิธีกรรมทางศาสนาของกลุ่มชาติพันธุ์เยอ : กรณีศึกษาหมู่บ้านสำโรงโคเฒ่า จังหวัดศรีสะเกษ ผลการวิจัยพบว่า

- 1) การรับนวัตกรรมทางวัตถุ มีผลกระทบต่อพิธีกรรมทางศาสนาในชุมชน
- 2) การรับนวัตกรรมที่ไม่ใช่วัตถุ มีผลกระทบต่อพิธีกรรมทางศาสนาในชุมชน
- 3) การศึกษา มีผลกระทบต่อพิธีกรรมทางศาสนาในชุมชน
- 4) การเป็นเมือง มีผลกระทบต่อพิธีกรรมทางศาสนาในชุมชน
- 5) การเป็นอุตสาหกรรม มีผลกระทบต่อพิธีกรรมทางศาสนาในชุมชน
- 6) การพัฒนาของหน่วยงานภาครัฐ มีผลกระทบต่อพิธีกรรมทางศาสนาในชุมชน
- 7) การพัฒนาระบบคมนาคม มีผลกระทบต่อพิธีกรรมทางศาสนาในชุมชน

อุทัยวรรณ มินสุวรรณ (2541) ได้ศึกษาเรื่อง ภาวะความทันสมัยในระบบครอบครัว และเครือญาติกับวัฒนธรรมการนับถือผีของชาวกะเหรี่ยง ผลจากการศึกษาพบว่า วัฒนธรรมความเชื่อในการนับถือผีแบบดั้งเดิมของกะเหรี่ยง มีบทบาทและอิทธิพลต่อรูปแบบวิถีชีวิตในสังคมเกษตร แต่เดิมกะเหรี่ยงมีระบบการผลิตที่จำเป็นต้องพึ่งพาแรงงานภาคครัวเรือน จากระบบครอบครัวและเครือญาติเป็นหลัก เมื่อภาวะความทันสมัยอันเป็นผลจากการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมเข้ามามีบทบาทต่อครอบครัวและเครือญาติ ส่งผลให้การปฏิบัติพิธีกรรมการนับถือผีเป็นแบบก้าวหน้ามากยิ่งขึ้น โดยมีการปรับเปลี่ยนให้ยืดหยุ่นขึ้น

จากแนวคิดความทันสมัยและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จะเห็นได้ว่า สังคมไทยมีการพัฒนาให้เป็นประเทศที่มีความทันสมัยตามลำดับ มีการพัฒนาในหลาย ๆ ด้านเพื่อให้ประชาชนมีความสะดวกสบาย มีการนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในเรื่องต่าง ๆ ของการดำรงชีวิต หากมองในเรื่องของความเจริญแล้วนับเป็นสิ่งที่ดีที่ทำให้สังคมมีการพัฒนา และประเทศก็พัฒนาทัดเทียมนานาประเทศ ในทางกลับกันการพัฒนาที่ก้าวไปอย่างรวดเร็ว นั้น หากสภาพความเป็นอยู่ของคนในสังคมไม่ได้พัฒนาตามไปด้วย ความเท่าเทียมในเรื่องรายได้ต่าง ๆ ก็จะทำให้เกิดปัญหาตามมา กล่าวคือ ปัญหาจากการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตจากการดำรงชีวิตแบบเรียบง่าย หันไปใช้สิ่งทันสมัยที่ไม่มีความสอดคล้องกับความเป็นอยู่ ก็จะทำให้เกิดภาวะการเป็นหนี้ เกิดเป็นวิกฤติจากความทันสมัย จนทำให้ผู้คนในสังคมจะต้องหาหนทางการพ้นจากความทุกข์ พ้นจากการเป็นหนี้ และมองหาสิ่งที่เป็นที่พึ่งทางใจมากขึ้น ดังเช่นการที่ผู้คนเข้ามาบนบานศาลกล่าวภายในวัดเจดีย์ไฉ่ไฉ่ จากความเชื่อความศรัทธาที่ถูกเล่าขานสืบต่อกันมาในความเชื่อที่เรียกว่า ขอได้ไหวรับ

บริบทวัดเจดีย์ไฉ่

ภาพที่ 1 พื้นที่บริเวณด้านหน้าวัดเจดีย์ไฉ่
ที่มา : ถ่ายโดยผู้วิจัยเมื่อวันที่ 3 มกราคม 2561

วัดเจดีย์ ไฉ่ไชย เขียนโดย สำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย จังหวัด นครศรีธรรมราช กล่าวถึงประวัติและตำนานของไฉ่ไฉ่ว่า วัดเจดีย์หรือวัดไฉ่ไฉ่ ตั้งอยู่ที่ หมู่ที่ 7 ตำบล ฉลอง อำเภอสิชล จังหวัดนครศรีธรรมราช ว่าในอดีตเป็นวัดร้างที่มีอายุยาวนานถึง 1,000 ปี ภายในวัดมีเจดีย์เก่าประดิษฐานอยู่ซึ่งพื้นที่บริเวณนี้เป็นที่สร้างอุโบสถหลังใหม่ในปัจจุบัน ปี พ.ศ.2500 ได้มีการบูรณะปรับปรุงวัดขึ้น เมื่อมีพระสงฆ์เข้ามาประจำอยู่ภายในวัดเป็นที่ปฏิบัติศาสนกิจของพระสงฆ์ และมีชาวบ้านเข้าวัดทำบุญเหมือนวัดทั่ว ๆ ไป ภายในวัดได้ประดิษฐานพระพุทธรูปเก่าแก่ที่มีอายุยาวนานพอ ๆ กันกับวัด เรียกว่า “พ่อท่าน” ซึ่งในปัจจุบันนั้นภายในวัดได้มีรูปของไฉ่ไฉ่มีลักษณะเป็นรูปไม้แกะสลักเป็นรูปร่างของเด็กผู้ชายในสมัยก่อน มีผมจุก อายุราว 9-10 ขวบ ตั้งอยู่ภายในวัดด้วย ชาวบ้านและบุคคลทั่วไปมีความเชื่อและความศรัทธาต่อเด็กวัดตัวเล็ก ๆ ที่รู้จักกันในนามว่า “ไฉ่ไฉ่” โดยมีความเชื่อว่าไฉ่ไฉ่เป็นวิญญาณเด็กที่มีความศักดิ์สิทธิ์สถิตอยู่ในเจดีย์มานานแล้ว ทำหน้าที่ปกป้องรักษาวัดให้พ้นจากสิ่งเลวร้ายทั้งปวง ไฉ่ไฉ่จึงเป็นที่เคารพของชาวบ้านและผู้คนทั่วไปที่มีแรงศรัทธาต่อไฉ่ไฉ่ แต่จะว่าไปแล้วนั้นเป็นเพราะเหตุผลที่ผู้คนเหล่านั้นบนบานศาลกล่าวแล้วได้ตั้งใจหวัง หรือเชื่อกันว่า ขอได้ไหว้รับ โดยเฉพาะในเรื่องของโชคลาภการทำมาค้าขายเท่านั้น ยังรวมถึงการบนบานเรื่องของการหายแล้วได้คืนก็ได้สนใจปรารถนา บางครั้งยังมีการแสดงอภินิหารแสดงตัวตนให้ชาวบ้านในละแวกนั้นเห็นในกริยาอาการวิ่งเล่นตามประสาเด็กที่อยู่ในบริเวณวัด (คำรพ เกิดมีทรัพย์, 2556)

ตำนานของเด็กวัดที่ชื่อไฉ่ไฉ่นั้นมีมากมาย แต่ละตำนานล้วนมาจากความเชื่อและแรงศรัทธาที่มีต่อไฉ่ไฉ่ แต่ละตำนานมีที่มาแตกต่างกัน บางตำนานกล่าวไว้ว่าไฉ่ไฉ่เป็นลูกชาวบ้านในละแวกนั้นแต่ประสบอุบัติเหตุตกน้ำตาย แต่วิญญาณมีความผูกพันกับวัดจึงสิงสถิตอยู่ภายในวัด บาง

ตำนานบอกว่าเป็นวิญญานเด็กที่ติดตามหลวงปู่ทวดเมื่อครั้งท่านออกธุดงค์ ปี พ.ศ.2526 ได้มีการจัดสร้างเหรียญบูชาไอ้ไข่เป็นครั้งแรกภายใต้การดูแลของท่านเจ้าอาวาสที่ชาวบ้านเรียกว่า พ่อท่านเทิ้ม ซึ่งเป็นเจ้าอาวาสวัดในขณะนั้น ทำให้วัดมีการพัฒนาขึ้นจากการสร้างเหรียญบูชาและเป็นที่รู้จัก และยังมีเหตุการณ์ในช่วงเวลานั้นได้มีทหารมาตั้งฐานปฏิบัติการชั่วคราวที่วัดเจดีย์ เนื่องจากพื้นที่ในบริเวณนั้นมีความเคลื่อนไหวของกลุ่มคอมมิวนิสต์ ทหารได้เล่าให้ชาวบ้านฟังว่าในช่วงเวลากลางคืนเป็นช่วงเวลาของการนอนหลับพักผ่อน มีเด็กผู้ชายมาหยอกล้อเที่ยวเล่นจับปิ่น ดิงขา เอาปิ่นตีศีรษะบ้าง จึงได้รู้และเชื่อว่าเป็นวิญญานของไอ้ไข่ เหล่ากำลังพลทหารจึงนำเรื่องของไอ้ไข่ไปเล่าต่อกับบุคคลภายนอกทำให้ไอ้ไข่เป็นที่รู้จักของคนทั่วไปมากขึ้น

จากแรงศรัทธาของผู้คนที่มาต่อไอ้ไข่ ทำให้เป็นที่เคารพนับถือมายาวนาน จึงมีความคิดจากผู้คนในยุคหลังว่า ไม่ควรเรียกสิ่งทีเคารพนับถือขึ้นต้นด้วยคำว่า ไอ้ ซึ่งอาจจะมองว่าเป็นการลบหลู่ดูถูกแต่ให้เรียกใหม่ว่า ตาไข่ ให้เหมาะสมกับการเคารพบูชานับถือ แต่คนส่วนใหญ่ก็ยังเรียกว่า ไอ้ไข่ ตามชื่อเรียกที่มีมานาน นอกจากนี้ภายในวัดเจดีย์ยังเต็มไปด้วยรูปปั้นไก่ชน ชุดทหารของเล่นต่าง ๆ และเป็นจุดสนใจไม่แพ้อย่างอื่นก็คือกองประทัดกองใหญ่มโหฬาร ที่ถูกจุดเพื่อแก้บน แสดงถึงความศรัทธาเลื่อมใสของผู้คนที่มาต่อไอ้ไข่แล้วได้ตั้งใจหวัง และยังมีนับได้ว่าการสมหวังจากผู้ที่มาขอเรื่องต่าง ๆ จากไอ้ไข่ หรือเรียกว่าการบนบานให้ได้สิ่งที่หวังประสบผลสำเร็จ ภายในวัดจะได้ยินเสียงประทัดที่มาจากแรงศรัทธาอยู่ไม่ขาดสาย นอกจากนั้นยังมีการรำแก้บนขบวนกลองยาว มาแสดงเพื่อแก้บนกันอีกด้วย ซึ่งคนส่วนใหญ่มักจะนิยมแก้บนในวันอังคารและวันเสาร์

บริเวณวัดมีการประกอบธุรกิจต่าง ๆ เช่น ร้านขายประทัด ร้านขายรูปปั้นไก่ ร้านขายของต่าง ๆ ร้านขายอาหารเครื่องดื่ม ถือว่าเป็นการสร้างอาชีพส่งเสริมการทำมาหากินเป็นรายได้เสริมให้กับชาวบ้านในบริเวณนั้น สิ่งเหล่านี้เป็นผลมาจากแรงศรัทธาเลื่อมใสต่อไอ้ไข่ทำให้พื้นที่บริเวณนั้นมีการพัฒนาไปอย่างมาก (สำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2556)

ประวัติความเป็นมาของไอไข่ เด็กวัดเจดีย์

ภาพที่ 2 เทพแห่งสามัญชน
ที่มา : คำรพ เกิดมีทรัพย์, 2556

ไอไข่ เด็กวัดเจดีย์: เทพแห่งสามัญชน เขียนโดย คำรพ เกิดมีทรัพย์ (2556) กล่าวถึงประวัติและตำนานของไอไข่ว่า เมื่อกาลล่วงมากกว่า 300 ปีแล้ว สถานที่แห่งนี้เป็นที่รกร้าง มีหลักฐานให้รู้ว่าเป็นวัด ซากอิฐที่ปรักหักพัง และพระพุทธรูปที่ชาวบ้านเรียกว่า “ท่านเจ้าวัด” ยังคงหลงเหลืออยู่กับความศักดิ์สิทธิ์ของเด็กวัด สิ่งดังกล่าวคงระดับความศรัทธาของชาวบ้านผู้นับถือ เพราะได้พบว่ามี การบนบานศาลกล่าวอย่างต่อเนื่องกว่าร้อยละ 99 ที่ได้ตั้งใจปรารถนา เมื่อสิ่งที่บนบานสัมฤทธิ์ผลก็มีคนเข้ามาแก้บนที่วัดร้างแห่งนี้เป็นนิจ ท่านเจ้าอาวาสกล่าวต่อไปว่า ท่านเองก็อยากทราบประวัติเหมือนที่ญาติโยมพุทธบริษัทถามนั่นแหละ ท่านถามใครก็ไม่มีใครรู้ แต่ผู้เฒ่าผู้แก่กล่าวร่องคล้อยกันว่า “รู้แต่ว่าปู่ของปู่ ๆ หรือย่าของย่า ๆ ตรงนี้เป็นที่วัดมีเด็กเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ประจำวัด” เจ้าอาวาสเลยพยายามค้นคว้าหาข้อมูลและสอบถามผู้คนที่มีความรู้เรื่อง ไอไข่ จนได้ความว่า ย้อนอดีตไปตั้งแต่สมัยวัดเจดีย์มีพระขรรค์ทองเป็นเจ้าอาวาส ซึ่งได้มีเด็กวัดคอยให้การรับใช้อยู่ 2 คน คนแรกมีชื่อว่า เหมียน แต่อีกคนไม่ทราบว่าชื่ออะไร แต่ชาวบ้านแถวนั้นต่างเรียกกันว่า “ไอไข่” เป็นเด็กที่อยู่บริเวณวัดมีความซนตามประสาเด็ก แต่ชอบช่วยเหลือผู้อื่นที่มีความเดือดร้อนเพราะมีวิชาอาคมเก่งกว่าเด็กคนอื่น ๆ โดยเล่ากันว่าหากเรื่องใดที่ชาวบ้านไม่สามารถแก้ปัญหาได้ ก็จะนึกถึงเด็กวัดคนนี้เพราะทุกครั้งที่ยกให้ช่วยก็จะสำเร็จผลทุกครั้ง เพราะเด็กวัดคนนี้ถือสัจจะ หากกล่าวแล้วก็ต้องทำให้ได้ตามที่กล่าวไว้ ตัวอย่างเช่น กรณีควายของชาวบ้านไม่ยอมให้เจ้าของจับเลยมาขอให้ไอไข่ช่วยก็สามารถจับควายตัวนั้นได้ จนทำให้ชาวบ้านต่างสรรเสริญเยินยอและกลายเป็นที่รักของผู้คน

ต่อมาเมื่อสมัยมีศึกสงครามพม่ายกทัพมาทางเมืองนครศรีธรรมราช (ในศึกสงคราม 9 ทัพ ที่พม่าต่างยกทัพเข้าล้อมกรุงศรีอยุธยาโดยรอบ) ทำให้ผู้คนต่างอพยพหนีสงคราม มีเพียงแต่เจ้าอาวาสที่แก่ชราและเด็กวัดที่มีชื่อว่าไอ้ไข้อยู่เฝ้าวัด พระอธิการอธิษิต เจ้าอาวาสวัดเจดีย์ไอ้ไข้อยู่ปัจจุบันได้กล่าวว่าไม่ทราบของท่านขรัวทอง (อดีตเจ้าอาวาส) และไอ้ไข้อยู่เสียชีวิตเมื่อใด เป็นเพียงแค่เรื่องเล่าว่าไอ้ไข้เดินลงน้ำเพื่อปลิตชีวิตตัวเองหวังให้ดวงวิญญาณอยู่เฝ้ารักษาวัดหลังจากที่ท่านเจ้าอาวาสได้มรณภาพ จากนั้นก็ได้ปรากฏกายให้ชาวบ้านเห็นว่าวิ่งเล่นอยู่ภายในบริเวณวัด อีกเรื่องคือ ประมาณปี พ.ศ. 2543 ได้มีกองทหารจากกองทัพภาคที่ 4 เข้ามาในพื้นที่เพื่อปราบปรามผู้ก่อการร้าย และนอนพักค้างแรมที่วัดแห่งนี้ ก็ได้เจอกับสิ่งที่ไม่คาดคิดนั่นคือ วิญญาณไอ้ไข้ ที่มาวิ่งเล่นและดึงแขนดึงขา และแสดงอภินิหารให้เห็น

ต่อจากนั้น ไอ้ไข้ ก็เริ่มเป็นที่รู้จักของผู้คนมากขึ้น ซึ่งแท้จริงแล้วเรื่องราวของไอ้ไข้มีมานาน ชาวบ้านที่อยู่บริเวณวัดต่างรู้ดีและเข้ามาขอความช่วยเหลือจากไอ้ไข้อยู่เป็นประจำ จนได้มีการนำเอาไม้ตะเคียนมาแกะสลักให้เป็นรูปเด็กที่มีอายุประมาณ 9-10 ขวบ แล้วเชิญดวงวิญญาณมาสถิต โดยผู้ใหญ่เที่ยง เมืองอินทร์ ผู้ที่มีวิชาอาคม แล้วนำไปไว้ในกุฏิภายในวัดให้ผู้คนกราบไหว้บูชาบนบานศาลกล่าว จากนั้นมาก็มีการปรับปรุงและพัฒนาวัดมาเรื่อย ๆ และมีการจัดสร้างรูปปั้นไอ้ไข้ขึ้นมามากมาย ด้วยแรงศรัทธาของผู้คนที่สมหวังจากเรื่องที่ขอจนได้ขนานนามไอ้ไข้ให้กลายเป็น “เทพแห่งสามัญชน” (คำรพ เกิดมีทรัพย์, 2556)

กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี การทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ทำให้ได้แนวคิดที่นำมาสร้างกรอบของการวิจัยในครั้งนี้คือ แนวคิดการประกอบสร้าง แนวคิดเกี่ยวกับความเชื่อและพิธีกรรม แนวคิดพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ และแนวคิดความทันสมัย โดยนำแนวคิดดังกล่าวมาวิเคราะห์ปรากฏการณ์ในสนามในพื้นที่จริง นอกจากนี้ได้นำบริบทของวัดเจดีย์ไโฮ้เข้ามาเป็นฐานความรู้ในการศึกษาของงานวิจัย เพื่อให้สามารถเข้าใจสภาพของพื้นที่และการปฏิบัติตัวของผู้วิจัยในการเก็บข้อมูลภาคสนามได้อย่างเหมาะสม

ผู้วิจัยนำแนวคิดการประกอบสร้างของ Hall (1977) มาอธิบายปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในพื้นที่วัด จนทำให้มีคนหลังไหลเข้ามาสร้างสิ่งเคารพบูชา วัดอุ้มงคล สิ่งศักดิ์สิทธิ์ จนกลายเป็นที่เคารพบูชาของผู้คนในพื้นที่และพื้นที่ต่างถิ่น และเมื่อเวลาผ่านไปหลายปีมีการละเลยพื้นที่ดังกล่าว มีการถูกทำให้รื้อฟื้นให้กลับมาอย่างไร ด้วยวิธีการประกอบสร้างขึ้นใหม่หรือผลิตซ้ำความหมายเดิมแต่อาจมีบางอย่างเปลี่ยนแปลงไป

นำแนวคิดพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ของ ปรีติตา เณริณเภา ก่ออนันตกุล (2546) มาอธิบายถึงความศักดิ์สิทธิ์ของวัดเจดีย์ไโฮ้ซึ่งที่มีการกล่าวถึง ตำนาน ความเชื่อ และการทำพิธีกรรมต่าง ๆ ของผู้คนที่มีความเชื่อ ความศรัทธาที่เข้ามาขอพรจากเทพแห่งสามัญชน เพื่อนำไปสู่การศึกษากระบวนการประกอบสร้างวัดให้เป็นพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ ภายใต้วิกฤติความทันสมัยในปัจจุบัน และนำแนวคิดเกี่ยวกับความเชื่อและพิธีกรรมมาอธิบายว่ามีกรยอมรับนับถือ หรือยึดมั่นในสิ่งใดสิ่งหนึ่งจนทำให้มีการยอมรับของชุมชน และมีพิธีกรรมอะไรที่บ่งบอกถึงการประกอบสร้างให้วัดกลายเป็นพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ เช่น การบวชบวชศาลกล่าวในเรื่องต่าง ๆ และพิธีการแก้บน

ได้นำแนวคิดความทันสมัยของ Giddens (1992) มาอธิบายว่า ความทันสมัยที่เกิดขึ้นเป็นผลจากผลผลิตของการปฏิวัติอุตสาหกรรม ในการใช้เทคโนโลยีการผลิต เพื่อให้ได้ผลผลิตจำนวนมาก อธิบายถึงกระแสความทันสมัยเข้ามา พบว่า ผู้คนรับเอาวัฒนธรรมตะวันตกเข้ามาจากการมีวิถีชีวิตที่เรียบง่าย ได้เปลี่ยนไปใช้สิ่งของที่ผลิตจากโรงงานอุตสาหกรรม ทำให้ผู้คนหันไปรับสิ่งที่ทันสมัยเข้ามาในชีวิตประจำวัน ชาวนาหันไปใช้เครื่องจักร แทนแรงงานคน การใช้ชีวิตใช้สิ่งอำนวยความสะดวกสบาย หันมาใช้สิ่งของทันสมัยที่ต้องซื้อหาด้วยเงินตรา ทำให้คนเป็นหนี้สินเพิ่มขึ้น และการขยายตัวอย่างรวดเร็วของระบบทุนนิยม ยังชี้ให้เห็นว่า ความทันสมัยทำให้เกิดความแตกต่าง การแบ่งแยก และนำไปสู่สภาพการณ์ที่เรียกว่า วิกฤตของความทันสมัย เพราะการทำมาหากินไม่ได้พึ่งพิงธรรมชาติและแรงงานคนหรือสัตว์อย่างเช่นในอดีต หันมาใช้เครื่องจักร หรือการทำประมงก็หันมาใช้เครื่องมือประมงที่ผลิตจากโรงงานอุตสาหกรรม การขายผลผลิตก็จะถูกผลักเข้าสู่

กลไกการตลาด ทำให้คนมีหนี้สินมากมาย สิ่งเหล่านี้เรียกว่า การเกิดวิกฤติความทันสมัย จึงเป็นที่มาของการนำแนวคิดนี้มาอธิบายปรากฏการณ์ดังกล่าว

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ประเภท Phenomenology โดยมีลักษณะการเขียนงานวิจัยเพื่อศึกษาการประกอบสร้างพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ของวัดเจดีย์ไฉ่ ภายใต้วิกฤติความทันสมัย สนามที่ผู้วิจัยใช้เก็บข้อมูลคือ วัดเจดีย์ไฉ่ หมู่ที่ 7 ตำบลฉลอง อำเภอสิชล จังหวัดนครศรีธรรมราช ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลจากเอกสารงานวิจัยวิทยานิพนธ์ งานเขียน ทางวิชาการ บทความ แนวคิด ทฤษฎีและข้อมูลทางอินเทอร์เน็ตที่เกี่ยวข้องกับพิธีกรรม ความเชื่อ ภาวะความทันสมัยและการประกอบสร้างพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ นับตั้งแต่ช่วงปี พ.ศ.2500 - 2540 ที่มีการบูรณะวัดเจดีย์ไฉ่และในช่วงปี พ.ศ.2541 - 2561 ที่วัดเจดีย์ไฉ่เริ่มเป็นที่รู้จักของผู้คนต่างพื้นที่ที่มีการเข้ามาขอพรบนบานศาลกล่าวในเรื่องต่าง ๆ และทำให้วัดเจดีย์ไฉ่กลายเป็นพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ ทำให้ผู้วิจัยได้ข้อมูลที่หลากหลายและมีความน่าเชื่อถือโดยมีขั้นตอนการศึกษา ดังนี้

พื้นที่ที่ใช้ในการศึกษา

ผู้วิจัยเลือกพื้นที่ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้คือ พื้นที่วัดเจดีย์ไฉ่ หมู่ที่ 7 ตำบลฉลอง อำเภอสิชล จังหวัดนครศรีธรรมราช เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่ชุมชนในบริเวณนั้นให้ความสำคัญเพราะเป็นสถานที่ที่ชุมชนทั้งภายในและภายนอกใช้เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ เป็นที่พึ่งทางจิตใจและสามารถช่วยแก้ปัญหาในเรื่องต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี ผ่านการบนบานศาลกล่าว เช่น ของหายอยากได้คืน นักรุกิจบนบานเรื่องการประกอบธุรกิจให้ได้มีกำไร ทำมาค้าขึ้น ตลอดจนจนถึงนักพนันชั้นต่อ ที่เข้ามาบนบานให้มีโชคมีชัย เช่น การพนันไก่ชนหรือขอให้ช่วยปกป้องภัยนานา แต่ทั้งนี้ทั้งนั้นในทุก ๆ กลุ่มที่เข้ามาตามที่กล่าว เมื่อเข้ามาในบริเวณวัดแล้วก็จะไม่ลืมเรื่อง การบนบานให้มีโชคมีลาภเรื่อง หวย หรือล็อตเตอรี่ จะเห็นได้ว่าภายในวัดมีแผงขายล็อตเตอรี่วางอยู่เรียงราย เพราะขอแล้วสมหวังขอแล้วถูก ดังข่าวที่ออกประชาสัมพันธ์ให้เห็นกันตามสื่อต่าง ๆ ยิ่งใกล้งวดออกรางวัล ก็จะมีคนเข้ามาในวัดจำนวนมาก ทั้งคนที่เคยมาบนบานแล้วสมหวัง เข้ามาเพื่อแก้บน และคนใหม่ที่ยังไม่เคยเข้ามาขอพรตามความเชื่อที่เล่าสู่กันฟัง ไม่ว่าจะเป็นคนในพื้นที่ คนที่มาจากต่างจังหวัดหรือแม้แต่ชาวต่างชาติก็ตาม ต่างมาขอพรบนบานศาลกล่าวให้ได้รับตามที่ต้องการ เมื่อได้ผลตามที่ขอก็จะนำสิ่งของมาแก้บน เช่น รูปปั้นไก่ชน ชุดทหาร หนังสือต่าง ๆ ขนมเปียะ และบ้างก็เป็นการแก้บนด้วยการร่ำวงกลองยาวที่มีให้บริการอยู่ในบริเวณวัด หรือ มโนราห์ ส่วนประทัด ก็จะมีบริเวณสำหรับการจุดประทัดแก้บนจนเป็นกองสูง ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความศรัทธาและความสำเร็จจากสิ่งที่ขอ

แผนที่อำเภอสิชล และอำเภอรอยต่อ

ภาพที่ 4 แผนที่อำเภอสิชล จังหวัดนครศรีธรรมราช
ที่มา : สถานที่ท่องเที่ยวจังหวัดนครศรีธรรมราช, 2558

ภาพที่ 5 แผนที่เดินดินวัดเจดีย์ไฉ่ ต.ฉลอง อ.สิชล จ.นครศรีธรรมราช
ที่มา : พระอธิการอภิชาติ พุทธสโร (พระอาจารย์แวน) เมื่อวันที่ 8 กรกฎาคม 2561

ผู้ให้ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เลือกผู้ให้ข้อมูลเพื่อให้ได้เนื้อหาที่ครอบคลุมกับการประกอบสร้างวัดเจดีย์ไฉ่ให้เป็นที่ศักดิ์สิทธิ์ ภายใต้วิกฤติความทันสมัย โดยจำแนกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลดังนี้

ผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้ที่มีความรู้ในด้านประวัติศาสตร์ความเป็นมาของ วัดเจดีย์ไฉ่ และไฉ่ หรือผู้คนที่มิถิ่ฐานต้นกำเนิดอยู่บริเวณวัดเจดีย์ไฉ่ ตำบลฉลอง อำเภอลิชล จังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งผู้ให้ข้อมูลหลักนี้จะสามารถให้ข้อมูลถึงความเป็นมา ว่ามีเหตุการณ์สำคัญใดเกิดขึ้นบ้างและผู้คนมีการดำเนินชีวิตอย่างไรที่มีความเกี่ยวพันกับวัดเจดีย์ไฉ่ก่อนความทันสมัยเข้ามา และเมื่อหลังจากมีการนำความทันสมัยเข้ามาใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน ทำให้ผู้คนที่เคยอยู่กับวิถีชีวิตเรียบง่าย การดำรงชีวิตพึ่งพิงทรัพยากรธรรมชาติ ไม่ใช่จ่ายฟุ่มเฟือย ได้เปลี่ยนไปใช้สิ่งของที่ผลิตจากโรงงานอุตสาหกรรมในชีวิตประจำวัน ทำให้คนมีหนี้สินมากมาย ทำให้ผู้คนต้องหันไปพึ่งวัดและไฉ่ เพื่อให้พ้นจากความยากจน พ้นจากการเป็นหนี้ โดยการบนบานศาลกล่าว และหลังจากเวลาผ่านไปหลายปีมีการละเลยพื้นที่ดังกล่าว มีการถูกทำให้หรือพื้นที่ให้กลับมาอย่างไรด้วยวิธีการประกอบสร้างขึ้นใหม่หรือผลิตซ้ำความหมายเดิมแต่อาจมีบางอย่างเปลี่ยนแปลงไป จำนวน 41 คน และมีการกำหนดเงื่อนไขในการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูล ดังนี้

1) พระสงฆ์วัดเจดีย์ไฉ่ จำนวน 2 รูป โดยผู้ให้ข้อมูลนี้จะต้องเป็นพระสงฆ์ที่มีความรู้และสามารถให้ข้อมูลเกี่ยวกับความเป็นมาของวัดเจดีย์ไฉ่ และไฉ่ กล่าวคือ จะต้องบวชอยู่จำพรรษาที่วัดเจดีย์ไฉ่อย่างน้อย 5 ปี และเลือกผู้ที่อาวุโส

2) ชาวบ้านที่อาศัยอยู่บริเวณวัดเจดีย์ไฉ่ เป็นเวลา 5 ปีขึ้นไป ที่มีความผูกพันกับวัดเจดีย์ไฉ่ ผ่านความเชื่อ พิธีกรรม ที่เคยประสบมา สามารถให้ข้อมูลในเรื่องความเป็นมาของวัดเจดีย์ไฉ่และไฉ่ ตลอดจนความเชื่อ พิธีกรรมต่าง ๆ จำนวน 4 คน

3) กรรมการวัดเจดีย์ไฉ่ที่มีส่วนในการจัดการบริหารวัดเจดีย์ไฉ่ ที่มีความรู้เรื่องขั้นตอนในการประกอบพิธีต่าง ๆ ของวัดเจดีย์ไฉ่ และการบูชา ตลอดจนการบนบานศาลกล่าว และการแก้บนต่อไฉ่ จำนวน 5 คน

4) กลุ่มพ่อค้าแม่ค้าทั้งในพื้นที่บริเวณวัดและนอกพื้นที่วัดในหมู่ที่ 7 ตำบลฉลอง อ.ลิชล จังหวัดนครศรีธรรมราช ที่มีการค้าขายเรื่องของการแก้บนต่อไฉ่ เช่น ประทัด รูปปั้นไก่ชน ของเล่นเด็ก หนังสือเด็ก ขนม ชุดทหารสำหรับเด็ก และกลุ่มที่มีการขายสลากกินแบ่งรัฐบาล ที่มีส่วนประกอบสร้างให้วัดเจดีย์ไฉ่กลายเป็นที่ศักดิ์สิทธิ์ จำนวน 4 คน

5) กลุ่มนักท่องเที่ยวและผู้เข้ามาขอพรบนบานศาลกล่าวและแก้บนกับไฉ่ และอาจประสบกับปัญหาวิกฤติความทันสมัย จำนวน 26 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้ประกอบด้วย แบบสัมภาษณ์แบบเจาะลึกและ สมุดบันทึกการสังเกตภาคสนาม ดังนี้

1. แบบสัมภาษณ์แบบเจาะลึก เป็นเพียงแนวคำถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามวัตถุประสงค์ และขอบเขตของการวิจัย เพื่อใช้สัมภาษณ์แบบเจาะลึกกับผู้ให้ข้อมูลในประเด็นที่กำหนด
2. สมุดบันทึกการสังเกตภาคสนาม บันทึกที่ผู้วิจัยใช้บันทึกการสังเกตแบบมีส่วนร่วม จากการร่วมกิจกรรมของวัดและการประกอบพิธีกับไอ้ไข่ เช่น การบนบานศาลกล่าว และขั้นตอนในการบูชาและแก้บนต่อไอ้ไข่ และใช้แบบบันทึกการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมประกอบกับการบันทึกภาพถ่ายกับผู้เข้ามาบนบานศาลกล่าวและแก้บนต่อไอ้ไข่และสภาพทั่วไปของวัดเจดีย์ไอ้ไข่

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาคั้งนี้ผู้วิจัยมีวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล แบ่งเป็น 2 ส่วน ดังนี้

1. เก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง จากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ทั้งเอกสาร งานวิจัย วิทยานิพนธ์ งานเขียนทางวิชาการ บทความ แนวคิด ทฤษฎีและข้อมูลทางอินเทอร์เน็ตที่เกี่ยวข้องกับการประกอบสร้างพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ภายใต้วิกฤติความทันสมัย เพื่อนำมาเป็นความรู้พื้นฐาน และเป็นแนวทางในการศึกษาค้นคว้า

2. เก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม มีวิธีการเก็บข้อมูล ดังนี้

2.1 การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จากผู้ให้ข้อมูล โดยจะเป็นลักษณะการพูดคุย ให้ผู้ถูกสัมภาษณ์เล่าเรื่องราว และผู้วิจัยสัมภาษณ์เป็นครั้งคราว เพื่อสร้างความไว้วางใจและสามารถทำให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วน ตามประเด็นที่กำหนดไว้ในขอบเขตของเนื้อหา ซึ่งในคำถามที่ผู้วิจัยออกแบบไว้เพื่อทำการสัมภาษณ์ โดยใช้คำถามให้ครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ ใช้วิธีการจดบันทึกและบันทึกเสียงในเครื่องบันทึกเสียงตามความเหมาะสม

2.2 การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม ผู้วิจัยจะสังเกตพฤติกรรมของผู้ให้ข้อมูลกลุ่ม พ่อค้าแม่ค้า นักท่องเที่ยวและผู้เข้ามาขอพรบนบานศาลกล่าวและ แก้บนกับไอ้ไข่ สำหรับการสังเกต ใช้วิธีการจดบันทึกและถ่ายภาพประกอบ สภาพการจัดวางสิ่งศักดิ์สิทธิ์ รูปปั้นไอ้ไข่น สังเกตภูมิทัศน์ สภาพการประกอบสร้างสิ่งต่าง ๆ

การตรวจสอบข้อมูล

เมื่อได้ข้อมูลจากการลงพื้นที่ภาคสนาม ผู้วิจัยจะตรวจสอบข้อมูลด้วยวิธีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้าในการเก็บข้อมูลสนาม เพื่อให้เกิดความน่าเชื่อถือของข้อมูลทั้งในด้านเวลา สถานที่ และด้านบุคคล โดยด้านเวลา จะเป็นการตรวจสอบว่าถ้าข้อมูลต่างเวลากันจะได้ข้อมูลเหมือนกันหรือไม่ วิธีการคือนำคำถามเดิมที่เคยถามครั้งแรกในคำถามเดียวกันกลับมาถามคนเดิมอีกครั้งว่าจะได้รับคำตอบเหมือนกันหรือไม่ หากเหมือนกัน แสดงว่าข้อมูลที่นำมาเชื่อถือได้ ในด้านสถานที่ ถ้าข้อมูลต่างสถานที่กันจะเหมือนกันหรือไม่ เช่น ถามคำถามเดิมที่เคยถามไปแล้วในสถานที่หนึ่ง และเมื่อเวลาผ่านไปพบเจอกันต่างสถานที่จะนำคำถามเดิมมาถามคนเดิม จะได้เป็นคำตอบเหมือนเดิมหรือไม่ ถ้าเหมือนเดิมแสดงว่าข้อมูลที่ได้นั้นสามารถเชื่อถือได้ ส่วนด้านบุคคล นำคำถามเดิมจากบุคคลที่ถามไปถามบุคคลอื่น แล้วคำตอบที่ได้จะเหมือนเดิมหรือไม่ หากข้อมูลที่ได้แตกต่างกันก็จะนำประเด็นคำถามนั้นไปสัมภาษณ์คนอื่น ๆ จนกว่าข้อมูลจะอิ่มตัว

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากเอกสาร การสังเกต และสัมภาษณ์แบบเจาะลึก มาจำแนกตามประเด็นต่าง ๆ ตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัย จากนั้นนำข้อมูลมาตีความสร้างข้อสรุป และนำเสนอผลการวิจัยด้วยวิธีการพรรณนาเชิงวิเคราะห์

การนำเสนอผลการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษาเรื่อง เทพแห่งสามัญชนวัดเจดีย์ไฉ่: การประกอบสร้างให้เป็นพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ภายใต้วิกฤติความทันสมัย ผู้วิจัยใช้วิธีการนำเสนอโดยวิธีพรรณนาเชิงวิเคราะห์ (Analysis Description) ตามกรอบแนวคิดที่ใช้ศึกษา โดยแบ่งเนื้อหาออกเป็น 5 ส่วน ดังนี้ ส่วนที่ 1 บทนำ ประกอบไปด้วยความเป็นมาของปัญหา คำถามวิจัย วัตถุประสงค์ ขอบเขตของการวิจัย ประโยชน์ของการวิจัย และนิยามศัพท์เฉพาะ

ส่วนที่ 2 การทบทวนวรรณกรรม เป็นการนำเสนอเกี่ยวกับแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แนวคิดการประกอบสร้าง แนวคิดเกี่ยวกับความเชื่อและพิธีกรรม แนวคิดพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ แนวคิดความทันสมัย บริบทวัดเจดีย์ไฉ่ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และกรอบแนวคิดในการศึกษา

ส่วนที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย เป็นการนำเสนอระเบียบวิธีวิจัยว่าในการวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ คุณสมบัติของผู้ให้ข้อมูล พื้นที่ที่ใช้ในการศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา การเก็บรวบรวมข้อมูล การตรวจสอบข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

ส่วนที่ 4 ผลและวิเคราะห์ นำเสนอเป็น 2 ประเด็น ประเด็นแรก วิเคราะห์ถึงความ เป็นมาของวัดเจติยไฉ่ การให้คุณค่าและความหมายในช่วงปี 2500 – 2540 และประเด็นที่สอง กล่าวถึงการประกอบสร้างพื้นที่วัดเจติยไฉ่ ให้กลายเป็นพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ในช่วงปี 2541 - 2561

ส่วนที่ 5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ การสรุปและการอภิปรายผลการวิจัย ตามวัตถุประสงค์

ผลและการวิเคราะห์

1. การให้คุณค่าและความหมายของวัดเจดีย์ไฉ่ไช่ก่อนวิกฤติความทันสมัย (ในช่วงปี พ.ศ. 2500 – พ.ศ. 2540)

ในส่วนนี้เป็นการนำเสนอการให้คุณค่าและความหมายของวัดเจดีย์ไฉ่ไช่ก่อนวิกฤติความทันสมัยเข้ามา ที่วัดเริ่มมีการบูรณะในปี พ.ศ.2500 หมู่บ้านบริเวณวัดเจดีย์ไฉ่ไช่ในอดีตผู้คนมีวิถีชีวิตที่เรียบง่าย บ้านเรือนส่วนใหญ่ทำด้วยไม้ ถนนหนทางเป็นเพียงเส้นทางที่ใช้สัญจรแคบ ๆ การดำรงชีวิตพึ่งพิงทรัพยากรธรรมชาติ แรงงานคน แรงงานสัตว์ ไม่ใช้จ่ายฟุ่มเฟือย เครื่องมือในการทำมาหากินใช้สิ่งที่ประดิษฐ์ขึ้นเอง วัดเจดีย์ไฉ่ไช่จึงเป็นเพียงสถานที่ที่ผู้คนเข้ามาปฏิบัติธรรม และขอพรบนบานศาลกล่าวให้เด็กวัดที่มีชื่อว่า ไฉ่ไช่ ช่วยเหลือในยามเดือดร้อน มีการนิยามความหมายของวัดเจดีย์ไฉ่ไช่ และมีตำนานเรื่องเล่าดังเช่นคำบอกกล่าวที่เคยมีมาในอดีตของผู้คนในละแวกนั้น ดังนี้

1.1 การให้คุณค่าและการนิยามความหมายวัดเจดีย์ไฉ่ไช่

เป็นการให้ความหมายของผู้คนในพื้นที่ที่มีความผูกพันและการดำรงชีวิตที่มีความเกี่ยวข้องกับวัดเจดีย์ไฉ่ไช่ ไม่ว่าจะเป็นสถานที่ที่ใช้ในการปฏิบัติธรรม การประกอบพิธีกรรมทางศาสนา การทำบุญให้ทาน และขอพรบนบานศาลกล่าวของหายอยากได้คืน ดังคำสัมภาษณ์ต่อไปนี้

ภาพที่ 6 ยอดเจดีย์เก่าโบราณที่มีมาตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา

ที่มา : ถ่ายโดยผู้วิจัยเมื่อวันที่ 15 เมษายน 2561

1) วัดเจดีย์ไฉ่ไฉ่เป็นสถานที่ปฏิบัติธรรม ประกอบพิธีกรรมทางศาสนาและเป็นพื้นที่ทำบุญให้ทาน

“...เมื่อก่อนวัดแห่งนี้ไม่ค่อยมีพระสงฆ์มาอยู่ เพราะเคยเป็นวัดร้างไม่ค่อยมีอะไร มีพระสงฆ์แค่รูปเดียว และพักอาศัยในบริเวณวัดเป็นกุฏิเล็ก ๆ ที่สร้างขึ้นด้วยไม้และหลังคามุงจาก แต่ชาวบ้านก็ยังเข้ามาทำบุญและใช้พื้นที่วัดในการเผาศพ (เผาแบบเชิงตะกอน) เพราะยังไม่มีเมรุที่ใช้เผา...” (ลุงชวน, สัมภาษณ์วันที่ 9 กุมภาพันธ์ 2561)

“...ในวันพระหรือสำคัญต่าง ๆ ทางศาสนาชาวบ้านแถวนี้ก็จะเข้ามาทำบุญ เข้ามาเวียนเทียนกันในบริเวณวัด และเดินเวียนเทียนกันในศาลา (ปัจจุบันใช้เป็นสถานที่เก็บของ) ตาเองมาไม่เคยขาด...” (ต่าย้อย, สัมภาษณ์วันที่ 9 กุมภาพันธ์ 2561)

“...วัดแห่งนี้ถึงแม้จะมีพระอยู่น้อย แต่ชาวบ้านก็ยังมีศรัทธา และใช้เป็นสถานที่ทำบุญทำทานของทุกคนในหมู่บ้าน...” (ป้ามอญ, สัมภาษณ์วันที่ 9 กุมภาพันธ์ 2561)

2) วัดเจดีย์ไฉ่ไฉ่เป็นสถานที่ที่ใช้ในการบวชนาค กล่าว เนื่องจากวัดแห่งนี้มีสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ชาวบ้านต่างให้ความเคารพนับถือไม่ว่าจะเป็น พ่อท่านเทิ้ม อดีตเจ้าอาวาสที่ได้พัฒนาวัดเจดีย์ไฉ่ไฉ่ ให้มีความเจริญขึ้นมา และวิญญาณเด็กที่มีชื่อ ไฉ่ไฉ่ ที่ชาวบ้านต่างมีความศรัทธาและเข้ามาขอความช่วยเหลือโดยการบวชนาคกล่าวในเรื่องสิ่งของหรือทรัพย์สินที่มีค่าสูญหายอยากได้คืนกลับมา และเรื่องให้หายจากการเจ็บป่วย ดังคำสัมภาษณ์ต่อไปนี้

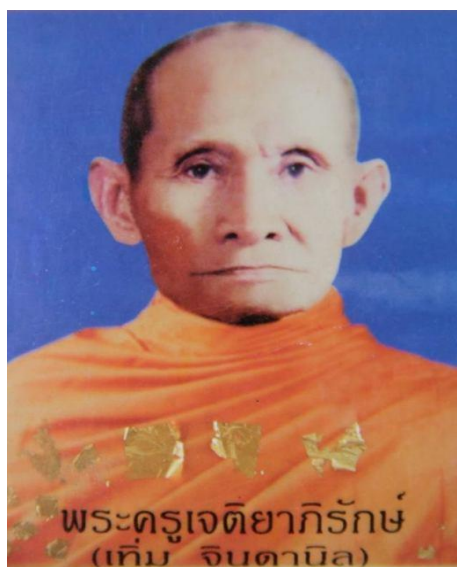
“...ปู่เล่าให้ฟังว่าสมัยก่อนที่บ้านเลี้ยงวัว ควายมากมาย และมีโจรสุมชุมเวลาวัวหรือควายถูกขโมยหรือหายไป ปู่จะมาขอให้ไฉ่ไฉ่ช่วยตามหาให้ ซึ่งวัวควายก็กลับมาจริงๆ...” (พี่สาด, สัมภาษณ์วันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2561)

“...สมัยก่อนความสะตอกสบายยังไม่มี โรงพยาบาลก็ห่างไกลเมื่อเจ็บป่วยไม่สบาย นอกจากการรักษาด้วยยาสมุนไพรแล้ว ก็ยังมีการมาขอให้ไฉ่ไฉ่ช่วย โดยการบวชนาคให้หายป่วยของแบบนี้ไม่เชื่อก็อย่าลบลู่ นะ เพราะเขามีความเชื่อแบบนั้นและเชื่อว่าไฉ่ไฉ่ ช่วยได้จริงๆ...” (ป้าไร, สัมภาษณ์วันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2561)

“...พี่เกิดไม่ทันหรือตอนที่ ไอ้ไข่ ยังมีชีวิต แต่พ่อเล่าให้ฟังว่าตั้งแต่อดีตจนถึงทุกวันนี้ ไอ้ไข่ ก็ยังคงช่วยเหลือชาวบ้านที่มีความทุกข์ และความเชื่อเหล่านั้นก็เป็นจริงดังที่เห็น...”
(พี่สาย, สัมภาษณ์วันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2561)

ภาพที่ 7 รูปไอ้ไข่เด็กวัดเจดีย์รูปแรกแกะสลักด้วยไม้ (แกะโดย ผู้ใหญ่เที่ยง เมืองอินทร์)
ที่มา : ถ่ายโดยผู้วิจัย เมื่อวันที่ 23 มกราคม 2561

ภาพที่ 8 พ่อท่านเทิ้ม อดีตเจ้าอาวาสวัดเจดีย์ไอ้ไข่
ที่มา : เพจวัดเจดีย์ไอ้ไข่, 2558

จากคำสัมภาษณ์ดังกล่าวข้างต้นสะท้อนให้เห็นว่า วัดเจดีย์ไฉ่ไห่ในอดีต ก็คงเป็นเพียงวัดธรรมดาเหมือนกับวัดอื่น ๆ ทั่ว ๆ ไป ที่ผู้คนต่างใช้เป็นสถานที่ประกอบพิธีกรรมทางศาสนา ทำบุญให้ทานแต่ที่สำคัญที่มีความต่างก็คือ การมีสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ชาวบ้านให้ความนับถือนั่นคือ ไฉ่ไห่ วิญญาณเด็กอายุ 9-10 ขวบ ที่คอยช่วยเหลือชาวบ้านให้พ้นจากความทุกข์จากของที่สูญหายให้ได้คืน และการหายจากการเจ็บป่วย

1.2 ตำนาน เรื่องเล่าของไฉ่ไห่เด็กวัดเจดีย์

จากการศึกษาค้นคว้าข้อมูลเกี่ยวกับตำนาน เรื่องเล่าเกี่ยวกับไฉ่ไห่ มีหลากหลายเรื่องราวมีที่มาแตกต่างกัน แต่เรื่องราวที่ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นข้อมูลนั้นมีการให้ความหมายของ “ ไฉ่ไห่ ” ว่าเป็นเด็กวัดที่มีอภินิหาร ซึ่งมีใช่เป็นเพียงเด็กวัดธรรมดา บ้างก็ว่าเป็นวิญญาณเด็กที่สถิตอยู่ในวัดเจดีย์มานาน บ้างก็ว่าเป็นลูกศิษย์ติดตามหลวงพ่ามาจากที่อื่น ซึ่งผู้วิจัยจะขอเล่าถึงเรื่องราวความเป็นมาของ ไฉ่ไห่ ที่มีหลายเรื่องราวดังต่อไปนี้

สำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย จังหวัดนครศรีธรรมราช กล่าวถึงประวัติและตำนานของไฉ่ไห่ว่า วัดเจดีย์หรือวัดไฉ่ไห่ ว่าเป็นวัดเก่าแก่ที่ได้สร้างมาแล้วเป็นเวลายาวนานราวจำนวน 1,000 ปี และหลงเหลือเพียงเจดีย์ที่เก่าแก่อยู่ภายในพื้นที่ของวัด ซึ่งปัจจุบันเป็นบริเวณที่กำลังก่อสร้างอุโบสถ ในปี พ.ศ.2500 ได้มีพระสงฆ์เข้ามาอยู่จำพรรษาอยู่ในวัด จึงได้มีการบูรณะปรับปรุงวัดเจดีย์ขึ้นใหม่ ซึ่งก็เหมือนกับวัดปกติโดยทั่วไปที่มีชาวบ้านในแถบนั้นมาปฏิบัติศาสนกิจอยู่เป็นประจำ และยังมี “พ่อท่าน” เป็นพระพุทธรูปเก่าแก่ที่อยู่คู่วัดมานานประดิษฐานอยู่ จากข้อมูลที่ได้ค้นคว้าศึกษาของผู้วิจัยนั้น รูปร่างของไฉ่ไห่เป็นรูปไม้ที่แกะสลัก เป็นรูปร่างของเด็กเล็กอายุราว 9-10 ขวบ ตำนานที่มาของไฉ่ไห่มีหลากหลายตำนาน ล้วนแล้วแต่มีความเชื่อเหมือนกันหมดว่า คือ วิญญาณเด็กที่สถิตอยู่ในวัดคอยดูแลรักษาวัด และที่สำคัญเป็นที่เคารพบูชาของคนทั่วไปไม่ว่าจะเป็นชาวบ้านในละแวกบริเวณวัด ชื่อเสียงเรียงนามของไฉ่ไห่ โด่งดังไปทั่วไม่เฉพาะแต่ในภาคใต้แต่เป็นที่รู้จักกันทั่วประเทศ จากแรงศรัทธาที่เชื่อกันว่า “ขอได้ไหวรับ” โดยเฉพาะเรื่องโชคลาภ เรื่องการทำมาค้าขาย มีเรื่องราวที่เล่าต่อกันมาจากชาวบ้านที่อาศัยอยู่ในบริเวณนั้นว่า บ่อยครั้งที่เคยเห็นเด็กวัดตัวเล็ก ๆ วิ่งเล่นอยู่ในบริเวณวัดเจดีย์ แต่เมื่อตามเข้าไปดูในบริเวณนั้นกลับไม่เห็นเด็กที่วิ่งอยู่แต่อย่างใด ชาวบ้านจึงเชื่อว่าเป็นวิญญาณของเด็กวัดที่คอยดูแลรักษาวัดแห่งนี้ จึงเรียกชื่อตามภาษาท้องถิ่นภาคใต้ว่า “ไฉ่ไห่” ชาวบ้านยังเล่าให้ฟังอีกว่า บางครั้งก็ปรากฏเป็นตัวตนให้เห็น อีกทั้งยังมีการหยอกล้อผู้ที่มาค้างแรมในวัดแต่มีได้ทำอันตรายใครแต่อย่างใด นอกจากนั้นยังมีผู้บนบานในเรื่องทรัพย์สินของหายให้ได้กลับคืนมาอีกด้วย (สำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย จังหวัดนครศรีธรรมราช, 2556)

ไทยรัฐ ได้เขียนบอกเล่าเรื่องราวของ ไอ้ไข่เด็กวัดเจดีย์ ว่ามีเล่าสืบต่อกันมาว่า ที่ตั้งวัดเจดีย์แห่งนี้เมื่อก่อนหลวงปู่ทวดวัดช้างให้ เกจิอาจารย์ดังสายปักษ์ใต้เมื่อครั้งเดินทางกลับมาจากกรุงศรีอยุธยาแวะมาปักกลด เดินธุดงค์อยู่บริเวณนี้เพื่อพักแรม ส่วนไอ้ไข่อายุก็ราว ๆ 10 ขวบ เป็นลูกศิษย์ติดตามหลวงปู่มาด้วย ปรากฏว่าสถานที่แห่งนี้พบว่ามีทรัพย์สมบัติมากอยู่ พร้อมกันนั้นศาสนสถานก็เป็นสถานที่ซึ่งสำคัญมากจึงให้ไอ้ไข่สิงสถิตเฝ้าทรัพย์สมบัติและที่แห่งนี้เอาไว้หลังปี 2500 ผู้ใดที่เข้ามาอนพักค้างแรมในวัดเจดีย์ ถ้าไม่เอ่ยชื่อไอ้ไข่ บอกกล่าวขอขมาแล้วละก็มักจะนอนไม่ได้ เรียกว่าถูกกวนทั้งคืน เคลิ้มๆ จะหลับก็จะรู้สึกเหมือนมีเด็กมาตีหัวบ้าง ดิงขา ดิงแขนบ้าง ราวปี 2526 พ่อท่านเทิ้ม เจ้าอาวาสวัดเจดีย์ยุคนั้นได้จัดสร้างเหรียญบูชาไอ้ไข่วุ่นแรก พร้อมพัฒนาวัดเรื่อยมาท่ามกลางพื้นที่สี่ชมพู่งมีความเคลื่อนไหวของผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ หน่วยงานราชการจึงส่งทหารพรานหนึ่งกองร้อยมาตั้งฐานปฏิบัติการชั่วคราวที่วัดเจดีย์ปรากฏว่า ตกตึกเมื่อบรรดาทหารกำลังหลับก็รู้สึกว่ามีเด็กมาดิงขา ดิงแขน เอาปืนมาเล่นตีหัวบ้าง ผลักปืนให้ล้มบ้าง จนนอนกันไม่ได้ทั้งคืนรุ่งเช้าจึงพากันไปสอบถามชาวบ้าน เล่าให้ฟังก็ได้ความกระจ่าง เอ่ยชื่อ “ไอ้ไข่” ไม่น่าเชื่อก็ต้องเชื่อว่า นับจากนั้นก็ไม่ได้เกิดเหตุการณ์แปลกประหลาดเกิดขึ้นอีกเลยใคร (ข่าวไทยรัฐ, 2560)

อ้อต ตามพรลิงค์ (2558) นับถอยหลังไปเกือบ 300 ปี ครั้นกรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานี มีเถระแห่งดินแดนศรีวิชัย ผู้คนต่างเรียกขานท่านในนาม "หลวงปู่ทวด" ได้เดินทางธุดงค์มุ่งสู่เมืองหลวง ครั้นมาถึงฐานถ้ำวัดเจดีย์ ด้วยมีสหยาธรรม ผู้เรียนวิชาธรรมยังเมืองคอน นามว่า "ขรัวทอง" เลยถือโอกาสแวะเยี่ยมเยือน มีลึ้มเลื่อนว่าสหยา เป็นสมภารเจ้าวัดอยู่ในการนั้น "หลวงปู่ทวด" เอง ได้นำพาญาติเด็กชายหมายให้ปรนนิบัติด้วยเห็นว่าฐานถ้ำนี้ต่อไป จะศิวิไลเจริญรุ่งเรือง จึงบอกเด็กชายผู้นั้นว่า.. "เจ้าจงอยู่ที่นี้เถิด จะก่อเกิดผลดี มีความหมาย ด้วยเจ้าจงเฝ้าผู้ตั้งคำเรา ทำนาย ให้หมั่นหมายเจริญในเชิงธรรม" แล้วกำชับเพื่อนธรรม ขอฝากเด็กชายผู้นี้ด้วย จากนั้นก็เดินทางธุดงค์ต่อไป ยังอยู่พุทธยาราชธานี เด็กชายจึงกลายกลับ เป็นเด็กวัดเจดีย์ นับจากนั้นเป็นต้นมาดังมีเรื่องราวในตำนานเมืองนครศรีธรรมราช.. กล่าวถึง เหตุการณ์ครั้งเจ้าพระยาคันทน์เมือง มีท้องตรามายังเมือง "อลอง" (ต.อลอง ในปัจจุบัน) มีบันทึกว่า มาถึงเมืองอลอง แวะพักหนึ่งคืน นมัสการสมภารทอง มีศิษย์เกาะกะชื่อไอ้ไข่เด็กวัดถึงจะเป็นเด็กเกาะกะซุกซน แต่ไอ้ไข่ก็เปี่ยมด้วยอนุภาพพิเศษ แปลกแตกต่างจากเด็กทั่วไป ชอบช่วยเหลือผู้คน หากใครมีปัญหาที่หมดปัญญาที่จะแก้ไข เป็นต้องมาออกปากไอ้ไข่ทุกครั้งไป จึงไม่มีใครเกียดชังถึงจะซุกซนเถรด้วยเป็นเด็กที่จริงจัง ทั้งวาจา และจิตใจรับปากใครแล้วเป็นต้องทำให้ได้ ถึงจะเป็นอันตรายก็ตาม ว่ากันว่าควายตัวไหนพยศ หากไอ้ไข่จับหางติดจะไม่ปล่อยเป็นเด็ดขาด ถึงควายจะวิ่งอย่างไร จนควายตัวนั้นต้องละพยศหมดฤทธิ์ ไอ้ไข่ จึงกลายเป็นเด็กที่เป็นขวัญใจของคนในยุคนั้นเด็กชายอยู่วัดเจดีย์ จนวันหนึ่งรู้ด้วยญาณของเด็กศักดิ์สิทธิ์ว่าพระอาจารย์เราจะเดินทางกลับ ครั้นจะอยู่รอรับก็กลัวท่านจะพาตัวกลับไป ด้วยสัจจะวาจาที่ให้ไว้ว่าจะอยู่ดูแลสถานที่นี้ จึงเดินมุ่งหน้าลงในสระ หมายสละกายเหลือเพียงจิต เพื่อสิงสถิตดูแล ดังคำที่

ได้ให้ไว้กับ "หลวงปู่ทวด" จากนั้นก็ไม่มีใครเห็นเด็กชายคนนั้นอีกเลย ไม่พบแม้แต่ร่าง ไม่เห็นแม้แต่เงา ด้วยพลิกกายละสังขาร เหลือแต่ดวงวิญญาณรักษารฐานถิ่น วัดเจดีย์สี่บมา (ฮ็อต ตามพรลิงค์, 2558)

ผู้วิจัยได้ลงพื้นที่เก็บข้อมูลในวัดเจดีย์ไฉ่ และได้เห็นแผ่นป้ายประชาสัมพันธ์ที่มีข้อมูลบ่งบอกถึงเรื่องราวของ ไฉ่ ไว้ว่า ท่านานไฉ่ศิษย์หลวงพ่อทวด จากท่านขุนพันรักรักราชเดช ชาวชุมชนวัดเจดีย์และใกล้เคียงนับถือเคารพ ไฉ่ไฉ่เด็กวัดเจดีย์ ตั้งแต่สมัยบรรพชน สืบทอดกันมาจากรุ่นสู่รุ่น นับย้อนหลังไปเป็นเวลาหลายร้อยปี โดยถือว่า ไฉ่ไฉ่ คือวิญญาณของเด็กศักดิ์สิทธิ์ที่คอยช่วยเหลือชาวชุมชน และดูแลปกป้องรักษาวัดเจดีย์ จนวันหนึ่งได้เกิดท่านาน ไฉ่ไฉ่เด็กวัดเจดีย์ ศิษย์หลวงพ่อทวดจากบุคคลสำคัญนั่นก็คือ จอมขมังเวทย์แห่งเมืองนครศรีธรรมราช ท่านขุนพันรักรักราชเดช ที่ได้รับฟังถ้อยคำจากหลวงพ่อทวดผ่านร่างทรง เมื่อครั้งสมัยจัดสร้างเหรียญหลวงพ่อทวดเมื่อ พ.ศ. 2497 หลวงพ่อทวดถามผ่านร่างทรงว่าท่านมาจากนครศรีธรรมราชท่านรู้จักลูกศิษย์เราหรือไม่ เป็นเด็กวัดอยู่ทางทิศเหนือของนครศรีธรรมราช ท่านขุนพันรักรักราชเดชจึงสืบหาจนมาประสบพบเจอกับ ผู้ใหญ่เที่ยง เมืองอินทร์ จนได้รับนับถือเป็นสหายแลกเปลี่ยนสายวิชากัน ผู้ใหญ่เที่ยงเองก็มีส่วนเกี่ยวข้องกับ และรู้จัก ไฉ่ไฉ่ เป็นอย่างดี ท่านขุนพันรักรักราชเดชจึงได้เจอกับลูกศิษย์หลวงพ่อทวดที่วัดเจดีย์ นามว่า ไฉ่ไฉ่เด็กวัดเจดีย์ ตามคำบอกกล่าวของหลวงพ่อทวดผ่านร่างทรง และท่านขุนพันรักรักราชเดชก็ได้สืบค้นศึกษาจนกลายมาเป็นท่านาน ไฉ่ไฉ่ศิษย์หลวงพ่อทวด และได้ยึดถือท่านานนี้บอกเล่าสืบต่อกันมาซึ่งถือว่าท่านขุนพันรักรักราชเดช คือผู้สืบค้นท่านานนี้เป็นคนแรก

จะเห็นได้ว่าท่านานของ ไฉ่ไฉ่ จากที่ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้ามาแล้วนั้น สามารถสรุปได้ว่า ท่านานของไฉ่ไฉ่มีอยู่หลายท่านานด้วยกัน ด้วยทั้งมีความเชื่อในบางท่านานว่าไฉ่ไฉ่เป็นลูกของชาวบ้านในละแวกแถววัดและอาศัยใช้ชีวิตอยู่ในพื้นที่บริเวณวัด แต่เกิดเหตุที่ต้องตกน้ำตายกลายเป็นวิญญาณเด็กสิงสถิตอยู่ในวัด และในอีกท่านานกล่าวว่า ไฉ่ไฉ่เป็นวิญญาณเด็ก ที่ตามหลวงปู่ทวดเมื่อตอนครั้งท่านออกธุดงค์ นอกจากนี้ยังการกล่าวถึงไฉ่ไฉ่ตามท่านานของเมืองนครว่า หลวงพ่อทวดเดินทางไปกรุงศรีอยุธยาและได้พักค้างแรมที่วัดแห่งนี้ได้ฝากเด็กวัดไว้กับ ขรัวทองสมภารวัดเจดีย์ เพื่อทำผลดีให้แก่วัด จนเด็กวัดไม่ยอมจากไปไหน ครั้นทราบข่าวว่าหลวงพ่อทวดจะกลับมาจะนำพาตนกลับสู่ถิ่นฐานที่จากมา ด้วยคำสั่งของพระอาจารย์ที่สั่งให้เฝ้าและดูแลรักษาวัดเจดีย์ และด้วยสัจจะวาจาที่ได้ให้ไว้ เด็กชายจึงเดินลงสระน้ำภายในวัดเป็นการปลดชีวิตตัวเอง ตามภาษาศาสตร์ เรียก การเสด็จหมายสละร่างเหลือไว้แต่ดวงวิญญาณไว้คอยปกป้องรักษาวัดเจดีย์สี่บมาจนกระทั่งถึงปัจจุบัน

นอกจากเรื่องเล่าเกี่ยวกับไฉ่ไฉ่เด็กวัดเจดีย์ ยังมีเรื่องเล่าเกี่ยวกับวัดเจดีย์ไฉ่ไฉ่ ที่เล่าขานสืบต่อกันมา ดังต่อไปนี้

พระครูพุทธเจติยาภิรมณ์ (พระอาจารย์แวน เจ้าอาวาสวัดเจติยโฆ่ปัจจุบัน) กล่าวถึงประวัติวัดเจติยสร้างมาตั้งแต่สมัยอยุธยา เป็นวัดร้างแต่ก็ยังมีผู้คนมากราบไหว้บูชามาสักการะ พ่อท่านเจ้าวัด ซึ่งเป็นที่ยึดเหนี่ยวของชาวบ้าน และเคารพมาตั้งแต่โบราณ เพราะบริเวณวัดนี้เป็นวัดที่เก่าร้าง และยังมีซากปรักหักพังสิ่งก่อสร้างต่าง ๆ ร่องรอยทางประวัติศาสตร์ปี พ.ศ.2500 กว่า ๆ เริ่มมีการบูรณะวัดมีผู้คนมาดูแลและช่วยเหลือ พอได้เป็นสถานที่สำหรับทำบุญสำหรับชาวพุทธ บรรยายากศภายในวัดมีการใช้ไม้ทำเสา หลังคามุงจาก เพื่อให้พระสงฆ์พักได้ ญาติโยมมานั่งปฏิบัติธรรมได้พัฒนาไปเรื่อย ๆ จนเกิดถาวรวัตถุ เริ่มเป็นที่รู้จักและมีพ่อท่านคลี่ พ่อท่านคง พ่อท่านเทิ้ม เข้ามาอยู่อาศัย พ.ศ. 2502 ถึง พ.ศ. 2529 และต่อมาพระเอี่ยม พระคู้ พระสุเมธ และชาวบ้านก็แวะเวียนกันมา

โฆ่ไช้เดิมเป็นเด็กวัดปฏิบัติอยู่ดูแลพระสงฆ์ ตาหลวง อยู่ในวัด และเชื่อกันว่าเดินหายลงไปในน้ำแล้วก็หายไปเลย วันดีคืนดีจะปรากฏเด็กวิ่งเล่นแต่พอเข้าไปดูก็จะไม่เจอ ถือว่าเป็นภาพนิมิตเป็นสิ่งมหัศจรรย์ โฆ่ไช้เป็นศิษย์หลวงปู่ทวด หลวงปู่ทวดนำมาฝากไว้ที่วัดเจติย โฆ่ไช้เป็นวิญญูตามหลวงปู่ทวดซึ่งท่านได้อธิษฐานให้โฆ่ไช้เฝ้าดูแลที่วัดเจติย เฝ้าดูแลวัดเจติย ซึ่งมีประวัติยาวนานก่อนสมัยที่วัดยังเป็นวัดเก่าสมัยกรุงศรีอยุธยาและไม่มีชื่อเรียก เวลาชาวบ้านบนบานหรือขอให้ช่วยก็มักจะบอกว่า “ท่านเจ้าวัดและเด็กวัดเจติย” และได้ชื่อว่าโฆ่ไช้ตอนที่มาเข้าฝันให้ผู้ใหญ่เที่ยงแกะสลักเป็นรูปปั้นเด็ก เพื่อจะได้มีที่อยู่อาศัยและถูกเรียกว่า “โฆ่ไช้เด็กวัดเจติย”

ภาพที่ 9 พระอาจารย์แวน เจ้าอาวาสวัดเจติยโฆ่ไช้ รูปปัจจุบัน

ที่มา : เพจวัดเจติยโฆ่ไช้, 2560

เรื่องเล่าจากบันทึกและคำบอกเล่า เห็นเด็กเปลื้องผ้าวิ่งเข้าออกในพุทธโบราณ นามเรียกว่า พ่อท่านเจ้าวัด จนเป็นที่เคารพนับถือของชาวบ้านละแวกวัดเจดีย์และบนบานศาลกล่าว กันว่า พ่อท่านเจ้าวัดและเด็กวัด (ตามด้วยเรื่องที่บ้านหรือเรื่องที่ขอให้ช่วยเหลือ) ด้วยแต่ก่อน ท้องถิ่นแห่งนี้ประกอบอาชีพเกษตรกรรม เลี้ยงวัว เลี้ยงควาย เมื่อวัวไครหายควายไครสูญ ก็จะไปบนบานเด็กวัดให้ช่วยทุกคราไปในสมัยนั้นวัดเจดีย์ยังคงสภาพวัดร้างเป็นป่ารกชั้น ชาวบ้านก็ได้แต่เอ่ยชื่อ ไม่ได้มีรูปเคารพแม้แต่อย่างใด เมื่อสิ่งที่ขอหรือบนบานสำเร็จก็จะแก้บนด้วยธูปเทียนถวายพ่อท่านเจ้าวัด ปางหนึ่งสติกถวายเด็กวัด

จากคำสัมภาษณ์ของกรรมการวัดเจดีย์ที่ได้ให้ข้อมูลและเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับไอ้ไข่ให้ผู้วิจัยฟังว่า

“...วัดเจดีย์ก็ไม่แตกต่างกับวัดทั่ว ๆ ไปในประเทศไทยแต่สิ่งที่แปลกและเป็นที่เคารพ ศรัทธา นับถือของชาวบ้านในละแวกนั้นและผู้คนที่ศรัทธาคือ คือ ไอ้ไข่ มีการเล่าสืบต่อกันมา หลายชั่วอายุคน ประวัติของไอ้ไข่วัดเจดีย์ หรือ ตาไข่วัดเจดีย์ ทำให้ถึงเรียกชื่อแตกต่างกัน ได้รับคำตอบว่า ไอ้ไข่นั้นมีตำนานยาวนานที่อยู่คู่วัดตั้งแต่โบราณ คิดว่าเวลาที่ผ่านมานั้นนาน จนถึงปัจจุบันก็คงจะมีอายุมากหลายปีแล้ว จะให้เรียกไอ้ไข่คงดูไม่สมควร ควรจะเรียกว่า ตาไข่ แต่ชาวบ้านก็ยังเรียกว่าไอ้ไข่ ด้วยเหตุผลที่เคยมีเรื่องเล่าว่ามาเข้าฝันผู้ใหญ่ที่อ้างว่า “เราไอ้ไข่ เด็กวัดเจดีย์...”” (แก้ว , สัมภาษณ์วันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2561)

จะเห็นว่าการให้คุณค่าและความหมายของวัดเจดีย์ไอ้ไข่ก่อนวิกฤติความทันสมัย วัดเจดีย์ไอ้ไข่เป็นเพียงวัดที่ผู้คนเข้ามาปฏิบัติธรรม ศาสนกิจและบนบานศาลกล่าวตามความเชื่อตาม ความศรัทธาตามที่มีอยู่ตามตำนาน และการเล่าขานสืบต่อกันมา ซึ่งมีอยู่หลายตำนาน หลายเรื่องเล่า เหล่านี้ล้วนก่อให้เกิดเป็นความเชื่อที่ถูกถ่ายทอดกันรุ่นต่อรุ่นมาจนถึงปัจจุบัน

2. การประกอบสร้างวัดเจดีย์ไอ้ไข่ให้กลายเป็นพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ภายใต้วิกฤติความทันสมัย (ในช่วงปี พ.ศ. 2541 – พ.ศ. 2561)

ในส่วนนี้ เป็นการนำเสนอการประกอบสร้างวัดเจดีย์ไอ้ไข่ให้กลายเป็นพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ภายใต้วิกฤติความทันสมัย หลังจากในช่วงปี พ.ศ. 2541 – ปัจจุบัน จะเห็นได้ว่าวัดเจดีย์ไอ้ไข่ มีความเจริญรุดหน้าไปมาก มีการพัฒนาจากอดีตท่านเจ้าอาวาสและผู้คนจากภายในหมู่บ้านและภายนอกหมู่บ้าน ต่างหลั่งไหลเข้ามาจากความเชื่อความศรัทธาที่มีต่อ ไอ้ไข่ จนได้รับการยกย่องให้เป็นเทพแห่งสามัญชน เป็นผลทำให้วัดเจดีย์ไอ้ไข่มีความเจริญและเป็นที่ยึดมั่นมากขึ้น มีการสร้างอุโบสถหลังใหญ่แทนที่เจดีย์เก่าที่เคยรกร้าง การสร้างศาลาปฏิบัติธรรม เสนาสนะ การขยายอาณาเขตบริเวณวัดให้กว้างขวางมากยิ่งขึ้น มีพื้นที่สำหรับจอดรถ และระบบสาธารณูปโภคเพื่อรองรับผู้คนที่เข้ามาขอพรบนบานศาลกล่าว มีสถานที่สำหรับการจุดปะทัดแก้บน พื้นที่สำหรับการวางขายสินค้าของชาวบ้านในพื้นที่ ซึ่งได้รับปัจจัยต่าง ๆ จากแรงศรัทธาที่ผู้คนที่มาต่อไอ้ไข่ มีร้านค้าจำหน่ายสิ่งของแก้บนจำนวนมากมาย นับเป็นสิ่งที่ทำให้ชาวบ้านในพื้นที่ลืมนตาอ้าปากได้ มีการจัดทำรูปปั้นไอ้ไข่และทำเหรียญสำหรับการเคารพบูชา และการประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ อุโบสถขนาดใหญ่ที่กำลังก่อสร้าง คืบหน้าไปอย่างรวดเร็ว ปัจจัยต่าง ๆ จากศรัทธาที่ผู้คนที่มาต่อไอ้ไข่ ต่างหลั่งไหลเข้ามายังวัดแห่งนี้ เพราะถือเป็นสถานที่พึ่งทางจิตใจของผู้คนที่มีความศรัทธาทั้งในพื้นที่และต่างจังหวัด และยังเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญของจังหวัดนครศรีธรรมราช สำหรับผู้มาเยือนจะต้องมาขอพรบนบานศาลกล่าว กราบไหว้บูชาและถ่ายรูปเป็นที่ระลึกของความอัศจรรย์ที่เกิดขึ้นกับของเช่นไหว้ เช่น รูปปั้นไก่ชนขนาดใหญ่ และมีจำนวนมาก และกองปะทัดยักษ์ ทั้งยังแผ่ไปยังชาวบ้านที่อยู่รอบวัด ได้มีรายได้จากการจำหน่ายเครื่องบูชาไอ้ไข่ สินค้าพื้นบ้านตลอดจนผลไม้ตามฤดูกาลที่มีรสชาติดีของท้องถิ่น วิทยุณเด็คน้อยดวงนี้เป็นที่พึ่งทางใจของทุกคนที่เลื่อมใส บารมีของเด็กน้อยที่ถูกขนานนามว่าเป็น เทพแห่งสามัญชน ได้รวบรวมศรัทธาจากมวลชน สร้างวัดเจดีย์แห่งนี้ขึ้นมาใหม่ และมีการผลิตซ้ำเรื่องเล่า พิธีกรรมความเชื่อ รูปเคารพบูชาให้เพิ่มความศรัทธาเพิ่มขึ้น

2.1 บริบทความทันสมัยและจุดเปลี่ยนผ่าน

หมู่บ้านบริเวณวัดเจดีย์ไอ้ไข่ในอดีต ผู้คนมีวิถีชีวิตที่เรียบง่าย การดำรงชีวิตพึ่งพิงทรัพยากรธรรมชาติ แรงงานคน แรงงานสัตว์ ไม่ใช่จ่ายฟุ่มเฟือย เครื่องมือในการทำมาหากินใช้สิ่งที่ประดิษฐ์ขึ้นเอง วัดเจดีย์ไอ้ไข่จึงเป็นเพียงสถานที่ที่ผู้คนเข้ามาปฏิบัติธรรม แต่พอกระแสความทันสมัยเข้ามา ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 2 – ฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2510 – 2530) หลังจากนั้นพบว่า ผู้คนรับเอาวัฒนธรรมตะวันตกเข้ามา จากการมีวิถีชีวิตที่เรียบง่าย ได้เปลี่ยนไปใช้สิ่งของที่ผลิตจากโรงงานอุตสาหกรรมเมื่อความทันสมัยเข้ามา ทำให้ผู้คนหันไปรับสิ่งที่

ทันสมัยเข้ามาในชีวิตประจำวัน ชาวนาหันไปใช้เครื่องจักรแทนแรงงานคน การใช้ชีวิตใช้สิ่งอำนวยความสะดวกสบาย หันมาใช้สิ่งของทันสมัยที่ต้องซื้อหาด้วยเงินตรา ทำให้คนเป็นหนี้สินเพิ่มขึ้น การขายผลผลิตก็จะถูกผลักเข้าสู่กลไกการตลาดทำให้คนมีหนี้สินมากมาย ประกอบกับการเกิดวิกฤติทางเศรษฐกิจของประเทศไทยในปี พ.ศ. 2540 (วิกฤติต้มยำกุ้ง) ทำให้ระบบสถาบันการเงินของไทยขาดเสถียรภาพและประชาชนขาดความเชื่อมั่นอย่างมาก การลงทุนต่าง ๆ หยุดชะงัก การค้าขายขาดทุนและเกิดความเดือดร้อนแก่ประชาชนโดยรวมเป็นอย่างมาก สิ่งเหล่านี้รวมเรียกว่า การเกิดวิกฤติความทันสมัย ทำให้ผู้คนในพื้นที่บริเวณวัดเจดีย์ไฉ่ไห่ พื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราช และพื้นที่จังหวัดต่าง ๆ ต้องหันไปพึ่งวัดและไฉ่ไห่ เพื่อให้พ้นจากความยากจน พ้นจากการเป็นหนี้ โดยการขอห่วย ขอพร ซึ่งมีผู้คนหลั่งไหลกันไปมากขึ้นในปัจจุบัน

การเข้าวัดเจดีย์ไฉ่ไห่ของผู้คนในปัจจุบันเปลี่ยนแปลงจากอดีต ที่เข้าไปเพื่อความสงบสุข แต่ปัจจุบันกลับเข้าไปขอพร ขอห่วย และมีการนำความเชื่อเรื่องไฉ่ไห่ มาสร้างให้เป็น เทพแห่งสามัญชน เพื่อให้มีความศักดิ์สิทธิ์มากยิ่งขึ้น โดยมีการประกอบสร้างรูปไฉ่ไห่ แกะสลักจากไม้ตะเคียน และ รูปปั้นไฉ่ไห่ ตลอดจนเหรียญบูชาขนาดต่าง ๆ สำหรับบูชา นอกจากนี้ก็จะมีต้นไม้ตะเคียนพรายตาย ที่ชาวบ้านเชื่อกันว่ามีวิญญาณของแม่ตะเคียนสิงสถิตอยู่ ซึ่งได้กลายเป็นวัตถุมงคลสำหรับการขอห่วย โดยการขอพรจาก เทพแห่งสามัญชน แล้วนำไปโรยและถู เพื่อให้มีเลขปรากฏขึ้นตามความเชื่อของแต่ละบุคคล มีการประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ ตามความเชื่อ เช่น การจัดประเพณีให้ทานไฟประจำปี การบนบานศาลกล่าว และพิธีการแก้บน มีร้านค้าขายสิ่งของสำหรับใช้แก้บน ไม่ว่าจะเป็น รูปปั้นไฉ่ไห่ ปะทัด ของเล่นสำหรับเด็ก ชุดทหาร ขนมเปียะ และสินค้าอื่น ๆ อีกมากมายเกิดขึ้นโดยรอบบริเวณวัดเจดีย์ไฉ่ไห่ (สารานุกรม ใจห้าว, สัมภาษณ์ 3 ม.ค.2561) สะท้อนให้เห็นว่าปรากฏการณ์ดังกล่าว ผู้คนต่างประกอบสร้างให้วัตถุสิ่งของที่เกิดจากความเชื่อและใช้ในพิธีกรรมให้มีคุณค่า เป็นการเพิ่มมูลค่าจนวัดเจดีย์ไฉ่ไห่ถูกทำให้กลายเป็นพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์

2.2 การประกอบสร้างวัดเจดีย์ไฉ่ไห่ ให้กลายเป็นพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ ถูกประกอบสร้างจากองค์ประกอบ ดังนี้

2.2.1 การนิยามความหมายของพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์

ผู้คนในพื้นที่และผู้คนต่างพื้นที่ ที่เข้ามาวัดเจดีย์ไฉ่ไห่ ได้ให้ความหมายของวัดเจดีย์ไฉ่ไห่ไว้หลากหลายตามความเชื่อความศรัทธาที่เกิดขึ้น ดังนี้

1) วัดเจดีย์ไฉ่ไห่พื้นที่ของการเป็นที่พึ่งทางใจ

ปัจจุบันผู้คนต่างประสบกับปัญหาต่าง ๆ ในชีวิต ที่เข้ามากระทบจิตใจ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการดำรงชีวิตประจำวัน การอยู่ร่วมกันในสังคม หรือสภาวะการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปสู่ความทันสมัยมากขึ้น ทำให้เกิดปัญหาขึ้นที่มีผลกระทบต่อจิตใจ จึงมีความจำเป็น

จะต้องมองหาที่ยึดเหนี่ยวจิตใจหรือที่พึ่งทางใจ วัดเจดีย์ไถ่ไข่มกัฏฐ์ก็ถือเป็นสถานที่ที่ผู้คนยึดถือเป็นสถานที่ยึดเหนี่ยวจิตใจในเรื่องต่าง ๆ และมีผู้คนได้สะท้อนความหมายของวัดเจดีย์ไถ่ไข่มกัฏฐ์ ดังนี้

- เป็นที่พึ่งทางใจเรื่องการสะเดาะเคราะห์ สิ่งไม่ดีสิ่งอัปมงคลและโรคภัยไข้เจ็บให้หายและออกไปจากชีวิต เพราะพื้นฐานของชาวพุทธนั้นเชื่อถือเรื่องโชคลางและบาปบุญคุณโทษมาเป็นเวลานานแล้ว เมื่อมีเคราะห์หรือทุกข์ร้อนเรื่องต่าง ๆ วิธีหนึ่งที่จะช่วยบรรเทาสิ่งเลวร้ายต่าง ๆ ให้ทุเลาเบาบางลงไป ก็คือการไปทำบุญเข้าวัดเข้าวาและการสะเดาะเคราะห์ ซึ่งภายในวัดเจดีย์ไถ่ไข่มกัฏฐ์ในเรื่องของการสะเดาะเคราะห์ คือ การทำบุญทำทาน การถวายสังฆทานและการบูชาเทพสิ่งศักดิ์นั้นคือ ไถ่ไข่มกัฏฐ์ ที่ผู้คนต่างให้การเคารพนับถือและมีความเชื่อ ดังคำสัมภาษณ์ต่อไปนี้

“...ลูกของป้าป่วย ไม่ยอมกินข้าวไม่ยอมนอน ไม่รู้จะทำอย่างไร ปรีกษาหมอแล้วก็ยังไม่มีดีขึ้น เพื่อนเล่าให้ฟังว่าที่วัดเจดีย์ไถ่ไข่มกัฏฐ์ที่สามารถขออะไรแล้วได้ตามหวัง เลยไปบ่นบานให้ไถ่ไข่มกัฏฐ์ช่วยให้ลูกหายป่วยและกินข้าว ปรากฏว่า ได้ตามที่ขอ ลูกของป้ากินข้าวได้ และกินเยอะ ทำให้หายป่วยได้เร็ววัน...” (ป้าบุญ, สัมภาษณ์วันที่ 4 กุมภาพันธ์ 2561)

“...ผมรู้สึกในช่วงนี้ดวงไม่ค่อยดี ได้รับอุบัติเหตุอยู่บ่อยครั้ง เลยมาทำบุญถวายสังฆทาน และบ่นบานกับไถ่ไข่มกัฏฐ์ขอให้ดวงดีขึ้น เพราะเชื่อว่าการทำบุญถวายสังฆทานจะเป็นการเสริมดวง เสริมโชคชะตา โดยเฉพาะการเข้ามาทำบุญในวัดเจดีย์ไถ่ไข่มกัฏฐ์ หลังจากทำบุญจะได้ขอพรให้ไถ่ไข่มกัฏฐ์ช่วยเหลือด้วย จากการที่ได้ฟังจากแม่เล่าให้ฟังว่าไถ่ไข่มกัฏฐ์ชอบช่วยเหลือผู้คน ใครเดือดร้อนอะไร มาขอมาบ่นบาน ไถ่ไข่มกัฏฐ์ก็จะช่วยและผมก็มีความเชื่อเช่นเพราะเคยมีประสบการณ์การบ่นบานให้ถูกหวยมาแล้ว...” (พี่ยอด, สัมภาษณ์วันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2561)

ภาพที่ 10 การสะเดาะเคราะห์และการถวายสังฆทาน
ที่มา : ถ่ายโดยผู้ช่วยวิจัยเมื่อวันที่ 15 เมษายน 2561

“...พี่มาแก้บนเนื่องจากบนกับไอโซไว้ว่าให้หายจากอาการปวดหลัง ตอนนี้เริ่มรู้สึกดีขึ้นสามารถทำงานได้ปกติ มันเป็นเรื่องที่แปลก จึงเอาไข่ต้ม น้ำแดง ขนม และปะทัดมาแก้บน...”
(พี่ระ, สัมภาษณ์วันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2561)

“...ผมเอาไก่มาปล่อยให้ไอโซครับ (ไก่ปูนปั้น) เพราะเชื่อว่าไอโซชอบไก่ชน เป็นการสะเดาะเคราะห์ ผมเชื่อว่ามันจะทำให้สิ่งที่ไม่ดีออกไปจากชีวิต จะมีแต่สิ่งที่ดีๆ เข้ามา...”
(น้ำชาย, สัมภาษณ์วันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2561)

“...มาไหว้ตาโช(ไอโซ) ช่วงนี้เรื่องงานพี่รู้สึกว่าเป็นขาลง เลยมาทำบุญถวายสังฆทานที่วัดนี้ด้วยเลย ได้รับพร พรมน้ำมนต์จากพระ ขอพรจากตาโช เสริมดวงการงาน...”
(แมว, สัมภาษณ์วันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2561)

จากคำสัมภาษณ์ดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า วัดเจดีย์ไอโซ้นอกจากเป็นพื้นที่ที่ผู้คนเข้ามาทำบุญทำทานแล้วยังจะเป็นพื้นที่ที่ผู้คนต่างมีความเชื่อเรื่องการสะเดาะเคราะห์ปัดเป่าสิ่งชั่วร้ายให้ออกไปจากชีวิตโดยมีเทพแห่งสามัญชนที่เรียกว่า ไอโซ เป็นแรงศรัทธาของผู้คนที่เชื่อว่าคอยช่วยเหลือชาวบ้านให้พ้นจากความทุกข์

- เป็นที่พึ่งทางใจเรื่องการขอโชคลาภ ขอหวย เสี่ยงโชค นับได้ว่าเป็นสถานที่หนึ่งที่ผู้คนต่างให้ความสนใจเป็นอย่างมากในปัจจุบัน เพราะเชื่อว่าขอแล้วได้ตามสิ่งที่หวัง ไม่ว่าจะเป็นผู้คนจากในพื้นที่หรือต่างถิ่นต่างก็หลั่งไหลเข้ามาไม่เว้นในแต่ละวัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งใกล้วันหวยออกมักจะมีผู้คนเข้ามามากกว่าปกติ ทั้งเข้ามาแก้บนจากที่เคยสมหวังและบนบานศาลกล่าวให้สมหวังถูกรวย มีโชคลาภ ดังคำสัมภาษณ์

“...วันนี้มาแก้บนกับประทัด 3,000 นัด ถูกรวยจากการมาครั้งก่อนโน้น วันนี้วางก็เลยมาแก้บน ถือโอกาสขอพรซะเลย เพราะมีความเชื่ออย่างยิ่งว่าขอแล้วได้ตามที่ขอไว้...”
(พี่อิม, สัมภาษณ์วันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2561)

ภาพที่ 11 การจุดประทัดแก้วบว
 ที่มา : ถ่ายโดยผู้วิจัยเมื่อวันที่ 15 เมษายน 2561

“...มีปัญหาเรื่องนี้สินเยอะ ที่เกิดจากภาระทางครอบครัวหมุนเงินไม่ค่อยทันกับการใช้จ่ายในครัวเรือน ไม่รู้จะไปพึ่งใคร เคยได้ยินจากคำร่ำลือว่าไอ้ไข่ขออะไรก็ได้ตามหวัง เลยมาขอให้ถูกหวยให้หลุดหนี้หลุดสิน ปรากฏว่าถูกหวยจริง ๆ ถึงแม้จะไม่หมดหนี้สินแต่ก็ช่วยเบาบางไปได้มาก วันนี้เลยเอา ประทัด 10,000 นัด ชุดทหาร ไข่ต้ม และรูปปั้นไก่ชนมาถวายไอ้ไข่...”
 (ลุงอ๊อด, สัมภาษณ์วันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2561)

ภาพที่ 12 การนำสิ่งของมาแก้วบว
 ที่มา : ถ่ายโดยผู้วิจัยเมื่อวันที่ 15 เมษายน 2561

“...มาเมื่อครั้งก่อนสัก 2 เดือนที่แล้วเห็นจะได้ แล้วก็บ่นไว้ ในเรื่องกิจการธุรกิจ วันนี้ มาแก้บ่น เพราะสมหวังแล้ว แก่จุดประทัด 10,000 นัด...” (มด, สัมภาษณ์วันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2561)

“...มาขอพรจากไอ้ไข่ ขอให้ถูกหวย ถูกล็อตเตอรี่ค่ะ เพราะเพื่อนบ้านบอกมาว่าขอ แล้วถูกจริง เลยอยากมาขอบ้างขอเลขเด็ดๆ ให้ถูกสักที...” (ป่าทา, สัมภาษณ์วันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2561)

“...พี่มาจากจังหวัดชุมพรแก้บ่นกับประทัด 5,000 นัด เพราะได้บ่นบานไว้เรื่องให้ ไก่ชนชนะ วันนี้เลยมาแก้บ่นครับ...” (พีโต้้ง, สัมภาษณ์วันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2561)

“...มาบ่นบานไว้ค่ะ วันก่อนโน้นที่มา มาขอเรื่องการค้าขาย ขอให้ไว้ว่าให้ขายทุเรียน ให้ได้กำไรทะลุเป้าที่วางไว้ มาครั้งนี้ก็ได้กำไรดีทะลุเป้าหมายแล้ว ได้ตามที่หวัง มาจุดประทัด 50,000 นัดให้ไอ้ไข่ค่ะ...” (ใบบัว, สัมภาษณ์วันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2561)

จากคำสัมภาษณ์ดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า ผู้คนทั้งในพื้นที่บริเวณวัดเจดีย์ไอ้ไข่และพื้นที่ต่างจังหวัดต่างเข้ามาบ่นบานศาลกล่าว เพื่อให้มีโชคมีลาภดังคำสัมภาษณ์ดังกล่าวไม่ว่าจะเป็นเรื่องการขอหวย การพนันขันต่อ ล้วนได้รับคำขอจากไอ้ไข่แทบทั้งสิ้น ในปัจจุบันยังพบว่าหากเข้าไปภายในวัดเจดีย์ไอ้ไข่ จะได้ยินเสียงการจุดประทัดดังอย่างเป็นระยะ ๆ สืบเนื่องจากการแก้บ่นของผู้คนที่ได้รับความสมหวังนั่นเอง

- เป็นที่พึงทราใจในเรื่องการบ่นบานศาลกล่าว ของหายอยากได้คืน ความเจริญรุ่งเรืองในหน้าที่การงาน ซึ่งเป็นความเชื่ออีกอย่างหนึ่งที่ผู้คนต่างเข้ามาขอพร เพราะจากคำบอกกล่าวและทั้งประสบการณ์โดยตรงกับตนเองต่างยอมรับนับถือมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ดังคำบอกกล่าวต่อไปนี้

ภาพที่ 13 บรรยากาศการบนบานศาลกล่าวต่อไอ้ไข่
ที่มา : ถ่ายโดยผู้วิจัยเมื่อวันที่ 15 เมษายน 2561

“...ลูกชายป่าจะไปสอบนักเรียนเตรียมทหารที่กรุงเทพฯ ป้าก็ขอไอ้ไข่ให้ลูกชายป่าสอบติดและให้ได้เรียนตามที่เขาตั้งใจไว้...” (ป้าอ้อย, สัมภาษณ์วันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2561)

“...วัดแห่งนี้มีมานานตั้งแต่สมัยโบราณเท่าที่จำความได้ มีสิ่งศักดิ์สิทธิ์อยู่คู่วัดมาช้านาน คือท่านเจ้าวัด และไอ้ไข่ ที่คอยช่วยเหลือชาวบ้านในแถบนี้เมื่อมีความเดือดร้อนมาตลอด ยกตัวอย่างว่า ควายหาย ก็มาบนให้ไอ้ไข่ช่วย ไอ้ไข่ก็ช่วยจริง ได้ควายกลับมาจริง ชาวบ้านเลยมีความศรัทธามากและเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ...” (ตาเข้ม, สัมภาษณ์วันที่ 4 กุมภาพันธ์ 2561)

“...บนให้สอบเข้าทำงานที่หวังให้ได้ บนไว้ก่อนจะไปสอบนานแล้ว วันนี้วันสะดวกเลยเดินทางมาจากหาดใหญ่ ซื้อประทัดมากับรูปปั้นไก่ เอามาแก้บนตามที่ได้บนไว้ค่ะ...” (อิน, สัมภาษณ์วันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2561)

“...มาเพราะเพื่อนบนว่าให้สอบเข้าทำงานในที่ที่หวังได้ เพื่อนขอแล้วสมหวัง หนูเลยมากับเพื่อน เพื่อนมาแก้บน วันนั้นคนเยอะมาก หลายคนที่ยื่นไอ้ไข่แล้วสมหวัง หนูก็เลยมาขอพรให้ได้งานที่อยากได้บ้างคะ...” (นุช, สัมภาษณ์วันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2561)

“...ผมทำธุรกิจเกี่ยวกับเครื่องเขียนอยู่ที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี ตั้งแต่เช่าไอโซไปตั้งบูชาร้าน มีความรู้สึกว่าลูกค้าเข้าร้านมากขึ้น ทำมาค้าขึ้นเพราะผมบูชาอย่างจริงจัง มีการตั้งไข่ต้มและน้ำแดงให้ไอโซในทุก ๆ วัน...” (น้าอัน, สัมภาษณ์วันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2561)

จากคำสัมภาษณ์ดังกล่าวข้างต้นสะท้อนให้เห็นว่า ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันทั้งจากคำบอกเล่าและจากประสบการณ์โดยตรงของผู้คนที่มีความศรัทธา ต่างให้การยอมรับและยึดวัดเจดีย์ไอโซเป็นพื้นที่ของการเป็นที่พึ่งทางด้านจิตใจ เป็นพื้นที่ของผู้คนตามที่ต่าง ๆ ใช้เป็นที่พึ่งทางจิตใจไม่ว่าในเรื่องการสะเดาะเคราะห์ สิ่งไม่ดีสิ่งอัปมงคลและโรคร้ายไข้เจ็บให้หายและออกไปจากชีวิต เรื่องการขอโชคลาภ ขอหวย เสี่ยงโชค เรื่องการบนบานศาลกล่าว ของหายอยากได้คืน และเพื่อความเจริญรุ่งเรืองในหน้าที่การงาน เพื่อเป็นส่วนหนึ่งในการดำเนินชีวิตซึ่งส่งผลต่อด้านความเชื่อที่มีต่อวัดเจดีย์ซึ่งมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับไอโซ

2) วัดเจดีย์ไอโซเป็นพื้นที่ของการท่องเที่ยว

นอกจากจะเป็นที่พึ่งทางด้านกรยึดเหนี่ยวจิตใจแล้ว วัดเจดีย์ไอโซยังเป็นพื้นที่หนึ่งที่มีผู้คนสนใจเข้ามาเที่ยวชมและถ่ายรูปไว้เป็นที่ระลึก จากสิ่งต่าง ๆ ที่มีอยู่ในวัด เช่น รูปแกะสลักไม้ไอโซ ที่ผู้ใหญ่เที่ยง เมืองอินทร์ หรือ “เที่ยงหักเหล็ก” ได้แกะสลักด้วยไม้ตะเคียนเชิญดวงวิญญาณมาสถิตเมื่อปี พ. ศ. 2525 และประดิษฐานไว้ที่กุฏิภายในวัดเพื่อการสักการบูชา ขอโชคลาภ ความเจริญก้าวหน้า ทำมาค้าขึ้นและการช่วยป้องกันอันตรายต่าง ๆ เมื่อได้ตามที่ขอ จะนำสิ่งของมาแก้บนมิได้เว้นแต่ละวัน เช่น ชุดทหาร ไข่ต้ม น้ำแดง หนังสือ รูปปั้นไก่ชนซึ่งมีจำนวนมากที่เป็นผลจากการมาขอพร บนบานศาลกล่าวแล้วได้อย่างใจหวัง โดยเฉพาะรูปปั้นไก่ชนที่วางอยู่บริเวณด้านหน้าอุโบสถวัดเจดีย์จำนวน 2 ตัว ที่มีความสูงของไก่ถึง 11 เมตร จัดสร้างโดยผู้ที่มีความเชื่อความศรัทธาและสมหวังดังปรารถนาซึ่งมีมูลค่าตัวละ 1.5 ล้านบาท รวม 2 ตัว 3 ล้านบาท ด้วยแรงศรัทธาทำให้วัดเจดีย์มีผู้คนเข้าไม่เว้นในแต่ละวัน ทำให้มีกองเศษประทัดขนาดใหญ่สูงท่วมหัวอย่างไร้ใครหลาย ๆ คนที่มาเห็นได้แวะมาเที่ยวชมถึงกับตะลึงกับกองประทัดขนาดใหญ่และไม่ลืมที่จะเก็บภาพบรรยากาศไว้เป็นที่ระลึก

นอกจากนี้ทั้งภายในบริเวณวัดและบริเวณโดยรอบวัด ยังมีร้านค้าที่ขายสินค้าทางการเกษตรของพื้นที่ที่มีชื่อเสียงและรสชาติดี เช่น ทุเรียน สละ และอาหารเครื่องต้มของท้องถิ่นไว้ให้บริการสำหรับนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเที่ยวชมและบนบานศาลกล่าวภายในวัดแห่งนี้ โดยถือได้ว่าเข้ามาเที่ยวที่วัดเจดีย์ไอโซได้รับทั้งความสบายใจที่ได้มากราบไว้สิ่งศักดิ์สิทธิ์ประจำวัด และความสบายใจที่ได้ของฝากติดไม้ติดมือกลับไปพร้อมความประทับใจในการบริการและความเป็นกันเองของคนท้องถิ่น อีกทั้งมองว่ายังเป็นพื้นที่ของการท่องเที่ยวในแง่ของความศรัทธาในศาสนาเพราะมักจะมีผู้คนเข้ามา

ทำบุญ ถวายสังฆทานดังเช่นวัดอื่น ๆ ทัวไปและเป็นพื้นที่ของการท่องเที่ยวแบบประดิษฐ์ เพราะผู้คนที่เข้ามาล้วนต้องการเข้ามาดูความโอ้อ่าตระการตาของสิ่งประดิษฐ์สร้างที่เป็นผลมาจากการขนานศาลกล่าวแล้วนำมาแก้บน ดังเสียงสะท้อนส่วนหนึ่งของผู้คนที่แวะเวียนเข้ามาเที่ยวชม ดังนี้

“...มาจากสุราษฎร์ฯ ตั้งใจจะมาดูกองประทัดที่เขาบอกว่าท่วมหัวเท่าภูเขา เห็นแล้วเยอะจริง ๆ เหมือนกับรูปในอินเทอร์เน็ต และที่เพื่อนๆ เอาไปพูดคุยกัน นี่คงเป็นเพราะปฏิหารความศักดิ์สิทธิ์ของไอ้ไข่...” (เปิ้ล, สัมภาษณ์วันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2561)

“...ที่นี่มีอะไรน่าสนใจ เคยสงสัยตอนยังไม่ได้มา วันนี้ได้มาเห็นที่จริง ๆ เห็นกองประทัดใหญ่โตมาก ๆ คงมีคนสมหวังเยอะ เลยถ่ายรูปเก็บไว้ให้เพื่อนๆ เรามาถึงที่นี่แล้ววัดไอ้ไข่...” (ตุ้, สัมภาษณ์วันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2561)

ภาพที่ 14 กองประทัดสูงท่วมหัวเท่าภูเขา
ที่มา : ถ่ายโดยผู้วิจัยเมื่อวันที่ 12 มีนาคม 2561

“...มาขอพรจากไอ้ไข่ พาลูกมาด้วย ลูกจะมาดูไก่ตัวใหญ่ ที่นี้มีรูปปั้นไก่เยอะ เขาเอามาแก้บนทั้งนั้น...” (รุ่ง, สัมภาษณ์วันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2561)

ภาพที่ 15 รูปปั้นไก่ชนสูง 11 เมตร ราคาตัวละ 1,500,000 บาท

ที่มา : ถ่ายโดยผู้วิจัยเมื่อวันที่ 12 กุมภาพันธ์ 2561

“...ผมจะไปสุราษฎร์ฯ ทางผ่านก็แวะมาเที่ยวชมหน่อย จะมาตั้งนานแล้ว วันนี้โอกาสดีเลยแวะมาดู มีรูปปั้นไก่เยอะมาก ประทับตอกนั้นก็เยอะจริง ๆ เขาคงได้ตามขอกันเยอะ...”
(น้าสหัส, สัมภาษณ์วันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2561)

ภาพที่ 16 รูปปั้นไก่ชนจำนวนมากที่ผู้คนนำมาแก้บน

ที่มา : ถ่ายโดยผู้วิจัยเมื่อวันที่ 12 กุมภาพันธ์ 2561

“...ป่าอยากมาเที่ยวนานแล้ววัดไอ้ไข่ อยากมาถ่ายรูปกับไก่ตัวเป็นล้านบาทที่เขาว่ากัน วันนี้มีโอกาสได้มาเห็นของจริงมันช่างใหญ่โตจริง ๆ ไม่เคยเห็นมาก่อนเพราะไม่มีที่ไหนเห็นตั้งแต่ปากทางเข้าวัดแล้ว ทั้งสองข้างทางมีไก่ตัวใหญ่ตลอดจนเข้ามาถึงวัด เจอจริง ๆ ใหญ่

กว่าหลายเท่าก็เลยถ่ายรูปไปหลายรูปเลย เอาไปให้คนที่บ้านดู...” (ปาจันทร์, สัมภาษณ์วันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2561)

“...อยากได้เหรียญไอ้ไข่ไว้บูชาช้กเหรียญ เพื่อไว้คอยช่วยเหลือในเรื่องต่าง ๆ และไว้เป็นที่ระลึก พอเข้ามาที่วัดเห็นคนมามากมายที่เข้ามา นี่วัดแห่งนี้มันไม่ธรรมดาจริง ๆ ไม่อย่างนั้นแล้วคนคงไม่เข้ามาหรอก ขากลับคิดว่าจะซื้อสละจากที่นี่ไปกลับบ้านด้วยเพราะเพื่อบอกมาว่าอร่อย...” (พีลู่ณ, สัมภาษณ์วันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2561)

“...พื้มาจากนราธิวาส มาประชุมที่ศาลากลางจังหวัดนครศรีธรรมราช ก็เลยขับรถมาเที่ยว เคยได้ยินแต่เค้าพูดกันว่าที่วัดนี้มีสิ่งศักดิ์สิทธิ์ คือ ไอ้ไข่ มีการแก้บนด้วยรูปปั้นไก่ชนจำนวนมากและมีการจุดประทัดโดยมีเสียงจุดไม่ขาดสายจนทำให้มีเศษของประทัดใหญ่เท่าภูเขาเลยอยากมาดูให้เห็นกับตา วันนี้ได้มาเห็นแล้วรู้สึกขนลุก เพราะมีคนมามากจริง ๆ และจริงอย่างที่เขาคิดกันทุกอย่าง นี่หากไม่ได้เห็นกับตาก็คงไม่เชื่อ ตอนนี่เก็บภาพบรรยากาศไว้เยอะคิดอยู่ว่า ที่ทำงานจะจัดสัมมนาต่างพื้นที่ที่จังหวัดสุราษฎร์ธานีเดือนหน้า จะพาทีมงานมาเที่ยว และมาแก้บนแน่หากสิ่งที่ย่อไปสมหวัง...” (พีท้อบ, สัมภาษณ์วันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2561)

จากคำสัมภาษณ์ดังกล่าวข้างต้นสะท้อนให้เห็นว่า วัดเจดีย์ไอ้ไข่เป็นพื้นที่ของการท่องเที่ยว ทั้งในแง่ของความศรัทธาในศาสนาและเป็นพื้นที่ของการท่องเที่ยวแบบประดิษฐ์ ที่ผู้คนต่างเข้ามาเที่ยวชมเคารพบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ และใช้เป็นที่พักผ่อนคลายความเครียดได้มาเก็บประสบการณ์กับสิ่งแปลกใหม่ เช่น จำนวนรูปปั้นไก่ชนที่มากมายมหาศาลและรูปปั้นไก่ชนตัวขนาดใหญ่ ตลอดจนสินค้าจากคนท้องถิ่นที่มาวางขาย จนเป็นจุดเด่นและเป็นเอกลักษณ์ของพื้นที่และสามารถเป็นที่ดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเยือน

3) วัดเจดีย์ไอ้ไข่พื้นที่ของการทำมาหากิน

การให้ความหมายพื้นที่ของวัดเจดีย์ไอ้ไข่อีกมุมมองหนึ่งคือการเป็นพื้นที่ค้าขาย ทั้งที่ตั้งเป็นแผงขายสินค้าดอกไม้ รูปเทียน รูปเคารพ เหรียญบูชาไอ้ไข่ ประทัด ขยายอาหาร เครื่องดื่ม รับจ้างถ่ายรูป ทำให้หลายคนมีชีวิตที่ดีขึ้นเมื่อได้เข้ามาขายสินค้าในวัดเจดีย์ไอ้ไข่ และยังทำให้วัดได้รับปัจจัยในการปฏิสังขรณ์สืบต่อพระพุทธศาสนา เช่น การบูรณะพัฒนาวัด การก่อสร้างอุโบสถ ดังคำสัมภาษณ์ ดังนี้

ภาพที่ 17 ร้านขายของเซ่นไหว้ไอ้ไข่ที่อยู่บริเวณทางเข้าวัดเจดีย์ไอ้ไข่
ที่มา : ถ่ายโดยผู้วิจัยเมื่อวันที่ 12 กุมภาพันธ์ 2561

“...ที่เองบ้านอยู่แถวนี้แหละน้อง เดียวนี้ขายของได้เยอะ เช้า ๆ สาย ๆ พี่ก็มาเปิดร้านแล้ว เพราะคนเยอะทุกวัน ของขายดีขายหมดเกือบทุกวัน นับเป็นอภินิหารที่ไอ้ไข่สร้างอาชีพให้กับคนในชุมชนได้มีรายได้ กินดีอยู่ดี...” (พี่น้องคราญ, สัมภาษณ์วันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2561)

ภาพที่ 18 ร้านขายสินค้าจากท้องถิ่นภายวัดเจดีย์ไอ้ไข่
ที่มา : ถ่ายโดยผู้วิจัยเมื่อวันที่ 12 กุมภาพันธ์ 2561

“...เดี๋ยวนี้เขาขายของกันเยอะะ แต่ก่อนขายอยู่อีกที่ แต่เดี๋ยวนี้ย้ายมาขายในวัด พี่ชายของกิน ขายนํ้า ขายดีคิดว่าคงยึดอาชีพนี้แหละเพราะมีเงินใช้ทุกวัน...” (ต้อม, สัมภาษณ์ วันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2561)

“...คนมาแกำบนกันส่วนใหญ่บนปะทัด บ้านพี่ชายปะทัด ร้านขายปะทัด เยอะแยะ ก็คนเขามาแกำบน เราเลยขายปะทัด เพราะบางคนไม่ได้เตรียมมามาหาซื้อที่นี้เอา รูปปั้นไก่ ร้านพี่ก็ขาย จะเอาตัวขนาดไหน สั่งได้...” (ชาติ, สัมภาษณ์วันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2561)

ภาพที่ 19 ร้านขายของเซ่นไหว้ไอ้ไข่ที่อยู่บริเวณหน้าวัด
ที่มา : ถ่ายโดยผู้วิจัยเมื่อวันที่ 12 กุมภาพันธ์ 2561

“...ด้วยบารมี ความเชื่อความศรัทธาที่มีต่อไอ้ไข่ ในตอนนั้นคนที่บนไอ้ไข่ไว้มี หลากหลายต่างพื้นที่ ยกตัวอย่างเคยมีคนโทรมาจากกรุงเทพฯ ให้แกำบนให้หน่อยผมก็ทำให้ได้ คือเขาจะโอนเงินค่าสิ่งของแกำบนต่าง ๆ ให้แล้วให้ผมไปแกำให้ไปจุดประทัดให้โดยจะถ่ายวิดีโอ ส่งไปให้ด้วยว่าเราได้แกำบนให้แล้ว แต่ก็บอกเขาว่าให้เขาบอกไอ้ไข่เองจะต้องเป็นคนบอกให้ไอ้ ไข่รับทราบด้วยตนเองถึงจะได้แกำบนสำเร็จ...” (บ่าวเอ, สัมภาษณ์วันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2561)

“...ในตอนนีวัดเจตีย์ไอ้ไข่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมมาก มีผู้คนเข้ามาเยอะไม่เว้นใน แต่ละวัน โดยเฉพาะในวันเสาร์อาทิตย์หรือวันหยุด บางทีมากันเป็นรถทัวร์ รถตู้ เหมากันมา เพื่อมาสักการะไอ้ไข่ตามความเชื่อ ทำให้วัดจะต้องบริหารจัดการในเรื่องการรองรับผู้คนที่ต่าง ๆ ที่เข้ามาเพื่ออำนวยความสะดวกไม่ว่าจะเป็นที่จอดรถ ห้องน้ำห้องส้วม เราไม่มีการเก็บ

ค่าใช้จ่ายใด ๆ เพราะที่นี่เป็นวัด มีร้านค้าขายน้ำขายอาหารต่าง ๆ รองรับ ทั้งนี้ทางวัดเองขอสงวนสิทธิ์ในการขายสินค้าภายในวัดจะต้องเป็นคนที่มีภูมิปัญญาและอาศัยอยู่ภายในหมู่บ้านเท่านั้น เพราะเป็นการช่วยให้ชาวบ้านมีรายได้ มีการแปรรูปสินค้าเอามาขายโดยไม่ต้องไปหาตลาดภายนอก ทำให้ชาวบ้านกับวัดอยู่คู่กันได้เหมือนในสมัยก่อนและทำให้ทวงแทนพื้นที่ดังกล่าว เพราะเป็นพื้นที่ของการดำเนินชีวิต และเพื่อเป็นการตอบสนองความต้องการของไอ้ไข่ที่มีความเชื่อในเรื่องของการ ช่วยให้ชาวบ้านพ้นจากความทุกข์ และทั้งนี้เพื่อความยั่งยืนและการพัฒนาของวัดเจดีย์ไอ้ไข่แห่งนี้...” (แก้ว จิปาถะ, สัมภาษณ์วันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2561)

จากเสียงสะท้อนของผู้คนชาวบ้านที่อาศัยอยู่บริเวณใกล้เคียง หรือละแวกนั้น และกรรมการของวัดต่างให้ความหมายว่าวัดเจดีย์ไอ้ไข่เป็นพื้นที่ในการทำมาหากิน ค่าขาย เป็นช่องทางในการประกอบอาชีพอย่างหนึ่งของชาวบ้าน ที่ทำให้เป็นการอนุรักษ์พื้นที่นี้ไว้ด้วยการช่วยกันดูแล เพราะจะเห็นได้ว่าในปัจจุบันวัดเจดีย์ไอ้ไข่เป็นสถานที่ที่มีผู้คนเข้ามาเที่ยวชม และบนบานศาลกล่าวกันเป็นจำนวนมากจนทำให้ชาวบ้านในพื้นที่ลี้มตาอ้าปากได้กับธุรกิจที่เกิดขึ้นรองรับ อีกทั้งทำให้วัดได้รับปัจจัยในการปฏิสังขรณ์สืบทอดพระพุทธศาสนา

2.3 การผลิตซ้ำตำนาน เรื่องเล่า พิธีกรรมความเชื่อ รูปเคารพบูชาให้เพิ่มความศรัทธาเพิ่มขึ้น

จากวัดร้างทางผู้คน สู่วัดที่มีความเจริญรุ่งเรือง จากศรัทธาท้องถิ่นสู่ศรัทธามหาชน จากเทพประจำถิ่นสู่เทพระดับนานาชาติ ก็ด้วยบารมีของ ไอ้ไข่เด็กวัดเจดีย์ จากเด็กไล่วัวตามหาควายหายของคนในท้องถิ่น มาเป็นเทพผู้ให้ความช่วยเหลือมนุษย์ผู้ตกอยู่ในห้วงแห่งความทุกข์จากทั่วสารทิศทั้งในประเทศรวมถึงต่างประเทศต่างมาพึ่งบารมี ตั้งแต่ก่อนมาจนถึงทุกวันนี้ ไอ้ไข่ ได้ผ่านกาลสมัยมาเป็นหลายร้อยปีกลายเป็นประวัติศาสตร์ท้องถิ่นอันดีงามของชุมชน ต.ฉลอง และพื้นที่ใกล้เคียง ไอ้ไข่ ได้ฝังอยู่ในรากเหง้าเปรียบเสมือนบรรพบุรุษของชาวชุมชน ไม่เลือกชนชั้น ไม่เลือกวรรณะ ไม่ว่าจะคุณคือใคร ขอแค่บอกกล่าวมาขอแค่มิจิตอันเป็นศรัทธา ขอแค่เป็นผู้ปฏิบัติดี บารมีไอ้ไข่พร้อมที่จะคุ้มครองพร้อมที่จะช่วยเหลือทุกผู้ทุกคน ดั่งนิยามที่เรียกขานกันว่า ขอได้ ไหว้รับ ดังจะเห็นเป็นประจักษ์ได้จากการพัฒนาวัด ทั้งการสร้างอุโบสถ วิหาร เสนาสนะ พัฒนาสาธารณูปโภค การขยายที่ดินเพื่ออำนวยความสะดวก เพื่อต้อนรับผู้มีจิตศรัทธาที่เดินทางมากราบไหว้ ขอพร บนบานศาลกล่าว จากทั่วทุกมุมของประเทศอีกทั้งยังสร้างรายได้ให้ชาวชุมชน อำเภอลาดหลุมแก้ว จังหวัดนครศรีธรรมราช กลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางด้านความเชื่อความศรัทธาที่สำคัญอีกแห่งหนึ่งของจังหวัดนครศรีธรรมราช

จากอดีตถึงปัจจุบัน วัดเจดีย์ไฉ่ไฉ่มีความเปลี่ยนแปลงไปมากนับตั้งแต่มีความทันสมัยเข้ามาภายในชุมชน ก็นำเอาเทคโนโลยีต่าง ๆ เข้ามาใช้ในชีวิตประจำวัน ถนนหนทางมีความสะดวกสบายไปมาหาสู่กันไม่ยาก มีการติดต่อสื่อสารที่รวดเร็วทั้งข่าวสารภายในและภายนอกชุมชน ทำให้วัดเจดีย์ไฉ่ไฉ่เป็นที่รู้จักของผู้คนมากขึ้น รู้จักไฉ่ไฉ่มากขึ้น มีการเล่าขานตำนาน เรื่องเล่า ไม่ว่าจะการเล่าปากต่อปาก การติดป้าย การลงสื่อประชาสัมพันธ์ รวมถึงสื่อโซเชียลต่าง ๆ การประกอบพิธีกรรมตามความเชื่อ ตลอดจนการสร้างรูปเคารพบูชาเพิ่มขึ้น ซึ่งเป็นการผลิตซ้ำความหมายเดิม แต่มีบางอย่างเพิ่มเติมเข้ามาทำให้ ไฉ่ไฉ่ มีความศักดิ์สิทธิ์มากขึ้น จนได้รับการยกย่องให้เป็น เทพแห่งสามัญชน ในยุคปัจจุบัน ดังนี้

2.3.1 การผลิตซ้ำตำนาน เรื่องเล่า

การผลิตซ้ำตำนาน เรื่องเล่าผ่านทางสื่อโซเชียล เช่น กุมารเทพ “ไฉ่ไฉ่” วัดเจดีย์ สามตัวตรง ๆ มาแรงจริง ๆ เลข “ไฉ่ไฉ่วัดเจดีย์” คึกคักใกล้วันหอยออก แห่ไหว้ขอโชค “ไฉ่ไฉ่” วัดเจดีย์ ฯลฯ เหล่านี้คือตัวอย่างความดั่งแบบสุดๆชนิดเอาข้างมาจุดก็ไม่อยู่ของ “ไฉ่ไฉ่” รูปปั้นกุมารทองที่ตั้งอยู่ที่วัดเจดีย์ หมู่ 7 ต.ฉลอง อ.สีชล จ.นครศรีธรรมราช ศรัทธาความเชื่อบันดาลให้สุขสมหวังดังปรารถนา เรียกคลื่นกระแสศรัทธามาจากทั่วทุกสารทิศ พร้อมมาแก้บนมิให้เห็นเป็นประจักษ์เป็นประจําอยู่ทุกเมื่อเชื่อกัน ภูเขาเศษประทัดทองเป็นพะเนินสูงท่วมหัว ย่อมสะท้อนแรงศรัทธาได้เป็นอย่างดี “ขอได้ ไหว้รับ” ขออะไรมักจะได้สิ่งนั้น “ไฉ่ไฉ่” รูปปั้นเด็กอายุราว ๆ 10 ขวบสวมชุดลายพรางทหาร สวมแว่นตาดำ ชาวบ้านจะเรียกว่า “ไฉ่ไฉ่” หรือ “ตาไฉ่” ตั้งอยู่ด้านหน้าศาลา มีตำนานเล่าขานจากชาวบ้านละแวกใกล้เคียงวัดว่าในอดีตวัดเจดีย์แห่งนี้รกร้างมานานเต็มทีแล้วได้บูรณะใหม่เมื่อราว ปี 2500

ใครใคร่ขอก็ขอ ใครใคร่ลุ้นก็ลุ้น ขอให้ลูกหอยรางวัลที่ 1 สาธุ ๆ ขอให้มึงงานเยอะ ๆ มีเงินเยอะๆ สาธุ สาธุ ขอให้แม่หายป่วย และพ่อถูกหวย ครอบครัวมีแต่ความสุขด้วยเทอญ สาธุสาธุๆ ไฉ่ไฉ่วัดเจดีย์ ขอให้ลูกประสบความสำเร็จในหน้าที่การงาน ทำงานมีเงินทองร่ำรวย มีเงินมาก ๆ แคล้วคลาด ปลอดภัยจากภัยอันตรายต่าง ๆ ขอให้ไฉ่ช่วยให้ลูกมีรถ มีเงิน มีบ้าน เงินทองเยอะ ๆๆๆ ด้วยเถิด สาธุ สาธุ สาธุ ขอให้มึงคนนำโชครางวัลใหญ่ๆ สัก 30 ล้าน มาให้ แล้วพร้อมจะนำ 5 ล้าน กลับให้ สาธุ สาธุ สำเร็จโดยพลัน ขอให้ลูกถูกหวยรางวัลที่ 1 สักครั้ง ขอให้ประสบความสำเร็จทุก ๆอย่างในชีวิต กิจการ การงาน ความรัก รุ่งเรืองๆ ถ้าถูกรางวัลที่ 1 จริง ลูกจะนำเงินส่วนหนึ่งไปทำบุญบำรุงตาไฉ่ ด้วยเทอญ สาธุ ๆๆ สาธุ ๆๆ ขอให้สุขภาพแข็งแรง มั่งงาน มีเงิน มีโชคมีลาภ แคล้วคลาด ปลอดภัย สาธุ ๆๆ บ่าวไฉ่ ขอให้ผมมีเงินมีทอง ไหลมาเทมาด้วยเทอญ เฮง ๆๆ สาธุไฉ่ไฉ่เด็กวัดเจดีย์ ขอให้ลูกได้งานดี ๆ เพื่อนร่วมงานดี ๆ มั่งงานเข้ามาเยอะๆ เจอลูกค้าดี ๆ หัวหน้างานดี ๆ ด้วยค่ะ “สัจจะ” เป็นเรื่องสำคัญ พุดแล้วต้องทำ ให้คำมั่นสัญญา บนบานศาลกล่าวอะไรไปแล้ว หากสำเร็จจุลวงไปได้ด้วยดี

ก็ต้องมาแก้บนตามสิ่งของที่ได้นำมาแก้บนเอาไว้ เพื่อให้สมดังคำรำสือในอิทธิฤทธิ์ ปาฏิหาริย์ “ขอได้ ใหว่รับ” “ศรัทธา” จะนำมาซึ่ง “ปาฏิหาริย์” เชื่อไม่เชื่ออย่างไรโปรดอย่าได้ลบหลู่

เรื่องเล่าที่ประสพด้วยตัวเอง โดยชาวบ้านและนักท่องเที่ยว ต่างมุ่งหน้าเข้าสู่วัดเจดีย์ไฉ่ อ.สีชล จ.นครศรีธรรมราช ขอโชคลาภ เลขเด็ดเสียงโชค-หลังเกิดปรากฏการณ์เปลวไฟกองใหญ่ในการจัดงานประเพณีให้ทานไฟวัดเจดีย์ ประจำปี 2558 มีลักษณะคล้ายรูปไฉ่ไฉ่เด็กวัดเจดีย์ ซึ่งเป็นรูปวาดเด็ก อายุ 9-10 ขวบ สิ่งศักดิ์สิทธิ์คู่วัด เชื่อเกิดจากอิทธิฤทธิ์บารมีของไฉ่ไฉ่ ผู้สื่อข่าวรายงานว่า ได้มีชาวโลกโซเซียลเข้าไปชมและโพสต์ข้อความแสดงความคิดเห็นในเฟซบุ๊กของผู้ที่ใช้ชื่อว่า “แก้ว จิปาถะ” กรณีการจัดงานประเพณีให้ทานไฟวัดเจดีย์ไฉ่ไฉ่ หมู่ 7 ต.ฉลอง อ.สีชล จ.นครศรีธรรมราช ซึ่งเป็นประเพณีทางพุทธศาสนาที่สืบทอดกันมาอย่างยาวนาน เป็นการทำบุญเพื่อให้พระภิกษุสงฆ์เกิดความอบอุ่นในตอนเช้ามีดวงคืนที่มีอากาศหนาวเย็น โดยใช้ลานวัดเป็นที่ก่อกองไฟขนาดใหญ่ 1 กองเพื่อให้แสงสว่างและให้ความอบอุ่น ก่อนที่พุทธศาสนิกชนทั้งที่รวมตัวกันเป็นครอบครัวหรือรวมตัวกันเป็นกลุ่มจะทำขนมหลากหลายชนิดถวายพระภิกษุสงฆ์ ซึ่งในแต่ละวัดที่จัดประเพณีให้ทานไปจะมีพุทธศาสนิกชนไปร่วมกิจกรรมเป็นจำนวนมาก โดยวัดเจดีย์ หรือชาวบ้านเรียกกันติดปากว่า “วัดเจดีย์ไฉ่ไฉ่ หรือไฉ่ไฉ่วัดเจดีย์” ได้จัดประเพณีให้ทานไฟประจำปี 2558 ขึ้นเมื่อเช้าตรู่ของวันที่ 22 ก.พ.2558 ซึ่งหลังจากการจัดงานประเพณีให้ทานไฟเจ้าของเฟซบุ๊ก “แก้ว จิปาถะ” ซึ่งเป็นสมาชิก อบต.ฉลองและเป็นคณะกรรมการวัดได้นำภาพกิจกรรมการจัดงานมาโพสต์ในเฟซบุ๊ก จนกลายเป็นที่ฮือฮาของผู้ที่เข้าไปชม ต่างโพสต์ข้อความแสดงความคิดเห็นและแชร์ภาพต่อ ๆ กันออกไปอย่างกว้างขวาง เนื่องจากภาพถ่ายกองไฟภาพหนึ่งที่เปลวไฟลุกโชติช่วงเป็นภาพคล้ายภาพคน โดยเฉพาะคล้ายกับรูป “ไฉ่ไฉ่” ซึ่งเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์คู่วัดเจดีย์มาตั้งแต่โบราณ จนสร้างความแตกตื่นฮือฮาให้กับผู้คนเป็นอย่างมาก เชื่อว่าเป็นการแสดงอิทธิฤทธิ์บารมีของ “ไฉ่ไฉ่” เด็กวัดเจดีย์อย่างแน่นอน

นายพิทักษ์ บริพิศ นายอำเภอสีชล กล่าวว่า วัดเจดีย์ไฉ่ไฉ่ กลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของอำเภอสีชล ที่ในแต่ละวันจะมีผู้คนจากทั่วทุกสารทิศเดินทางมากราบไหว้ขอโชคลาภจากไฉ่ไฉ่เด็กวัดเจดีย์ เสียงจุดประทัดแก้บนจะดังต่อเนื่องตลอดทั้งวัน โดยเฉพาะในช่วง 10 ปี ที่ผ่านมาจะมีผู้คนจากทั่วประเทศเดินทางมากราบไหว้ขอโชคลาภ และแก้บนอย่างต่อเนื่อง โดยมีชาวต่างชาติจำนวนหนึ่งที่เชื่อศรัทธาในไฉ่ไฉ่วัดเจดีย์เดินทางมาบนบานและแก้บนด้วย สร้างได้รายได้ให้กับจังหวัดนครศรีธรรมราชปีละหลายสิบล้านบาท หลังจากการจัดงานประเพณีให้ทานไฟ จนเป็นที่ฮือฮาเนื่องจากเปลวไฟที่ลุกไหม้เป็นรูปคล้ายไฉ่ไฉ่ เชื่อว่าจะมีนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างประเทศแห่เดินทางมาท่องเที่ยวและกราบไหว้ขอโชคลาภจากไฉ่ไฉ่มากยิ่งขึ้นอย่างแน่นอน (สำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย จังหวัดนครศรีธรรมราช, 2556)

ภาพที่ 20 เปลวไฟลักษณะคล้ายรูปไอ้ไข่เด็กวัดเจดีย์
ที่มา : ไพฑูรย์ อินทศิลา ถ่ายเมื่อ 23 กุมภาพันธ์ 2558

เรื่องเล่าของอาจารย์สอนมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่ง เล่าว่าท่านมีผ้ายันต์บูชาของไอ้ไข่สีแดง ซึ่งเก็บไว้ในกระเป๋าทลอดแต่ในขณะที่ไปสอนก็มีนักศึกษาที่มีความสนใจและอยากได้ไว้บูชาแอบขโมยไป ซึ่งจากการพูดคุยกับเพื่อนๆ ที่บูชาเขาบอกว่าเป็นของแท้หากให้ใครไม่ประสงค์ไปอยู่ด้วยสุดท้ายจะต้องกลับมาหาเจ้าของและสุดท้ายนักศึกษาก็ได้นำมาให้จริง

เรื่องเล่าตาไข่ที่ทำจากไม้ตะเคียน ซึ่งสร้างจากไม้เสาหลักเมืองนครศรีธรรมราช ในปี พ.ศ 2530 โดยขุนพันธ์ จอมขมังเวทย์แห่งเมืองนคร จัดสร้างขึ้นเพื่อเป็นการหาทุนสมทบสร้างศาสนสถานของวัดเจดีย์ ผู้ที่จะได้ไว้บูชาจะต้องทำบุญ 30,000 บาทขึ้นไป เพราะเป็นวัดอุ้มงคลที่หาได้ยากและถือว่ามีพลังและศักดิ์สิทธิ์มากทีเดียว ซึ่งในการสร้างนั้นได้เกิดเหตุการณ์มากมายเกี่ยวกับผู้แกะสลักไม้ตะเคียนเช่น ปวดหัวและเจ็บป่วยทั้งครอบครัว เพราะไม่มีบุญพอที่จะแกะสลักได้ จึงได้ให้ช่างคนอื่นแกะสลักแทนสำหรับคนที่ได้ไปบูชาก็จะทำให้เป็นสิริมงคลแก่ตัวเองมีโชคมีลาภและถูกหวยอยู่บ่อยครั้ง

เรื่องเล่าองค์บูชาไอ้ไข่ ปี 56 สำหรับการตั้งบูชาที่บ้านหรือร้านขายของและบนบานให้ทำมาค้าขึ้น ก็จะสมหวังทุกครั้งไปเช่น บนบานให้มีลูกค้าเข้าร้านในตอนเช้าก่อน 10 โมงก็ปรากฏว่ามีจริง ๆ จึงนำผ้าสามสีคลุมให้เป็นการแก้บน ได้นอนฝันเห็นไอ้ไข่ใส่ผ้าสามสีที่ตนถวายไปจริง ไม่เชื่อก็ต้องเชื่อเพราะได้นำไปให้เพื่อนที่เป็นครูอยู่ใน 3 จังหวัดภาคใต้ บูชาจากคนที่เคยกลัวผี

และฝันร้ายตลอดก็กลายเป็นไม่กลัวและไม่เคยฝันร้ายอีกเลย (สำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย จังหวัดนครศรีธรรมราช, 2556)

จะเห็นได้ว่าตำนานไอ้ไข่มีการสืบทอดต่อกันมาจากอดีตและปัจจุบันมีการเพิ่มเติมใน ส่วนของการขอหวย การขอให้มีหน้าที่การงานดี ทำธุรกิจเจริญรุ่งเรือง การเดินทางปลอดภัยแคล้ว คลาด การเล่าเรื่องราวกันปากต่อปาก การลงในสื่อโทรทัศน์ โซเชียล สื่อสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ เหล่านี้ล้วน เป็นการต่อยอดตำนาน เรื่องเล่าเกี่ยวกับไอ้ไข่ให้เป็นที่รู้จักและเพิ่มเติมให้มีความศักดิ์สิทธิ์มากยิ่งขึ้น

2.3.2 การผลิตซ้ำพิธีกรรม ความเชื่อ

ในอดีตพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับไอ้ไข่นั้นคงเป็นเพียงแค่การบนบานศาล กล่าวให้ไอ้ไข่ช่วยเหลือในเรื่องต่าง ๆ เช่น ของหายอยากได้คืน ให้อภัยจากการเจ็บป่วย แต่พอได้ในสิ่งที่หวังในการแก้บนต่าง ๆ ไม่ได้มีเหมือนในปัจจุบันเป็นแค่การเอ่ยปากขอเพียงอย่างเดียว แต่ในปัจจุบันเมื่อมีความทันสมัยเข้ามา มีการตั้งบูชาที่บ้าน สำนักงาน ร้านค้า ห้อยคอ หรือพกในกระเป๋า เก็บเงินเพื่อเป็นการบูชา ในการแก้บนมีการจุดประทัดบ้าง นำรูปปั้นไก่ชนมาถวายบ้าง ชุดทหาร ของเล่นต่าง ๆ หรือแม้แต่อยู่ต่างจังหวัดเมื่อสมหวังก็มีการโทรศัพท์มาให้ร้านขายของเช่นไหว้แก้บนให้ แทน โดยการโอนเงินมาให้ แล้วให้เจ้าของร้านถ่ายรูปส่งไปให้ดู

ในส่วนของประเพณีต่าง ๆ ชาวบ้านก็ยึดถือจากประเพณีดั้งเดิมสืบทอดกันมา แต่ในปัจจุบันประเพณีต่าง ๆ ถูกเชื่อมโยงกับวัดเจดีย์ไอ้ไข่ ไม่ว่าจะประเพณีทำขนมให้ทานไฟ ประเพณีวันสงกรานต์ ล้วนเกี่ยวข้องกับไอ้ไข่แทบทั้งสิ้น เพราะถือเป็นสิ่งที่ผู้คนให้ความศรัทธา จนกลายเป็นทำให้วัดเจดีย์ไอ้ไข่เป็นสถานที่สำคัญ

จะเห็นได้ว่ากิจกรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นล้วนเป็นการผลิตซ้ำจากเรื่องเดิมที่เคยมีมา แต่มีการเพิ่มเติมในส่วนต่าง ๆ ทำให้สิ่งเหล่านี้เป็นการประกอบสร้างทำให้วัดเจดีย์ไอ้ไข่ จากวัดธรรมดาที่ไม่ค่อยมีใครรู้จัก กลายเป็นวัดที่ผู้คนต่างให้ความสนใจ และจะต้องมาให้เห็นกับตา ตัวเองสักครั้ง ด้วยจากประสบการณ์ส่วนตัว เรื่องเล่า หรือจากสื่อต่าง ๆ ยิ่งเป็นการต่อยอดทำให้วัดเจดีย์ไอ้ไข่กลายเป็นพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์อีกพื้นที่หนึ่งของเมืองไทย

ภาพที่ 21 การแกบนเรื่องให้ทำธุรกิจค้าขายร่ำรวย ณ วัดเจดีย์ไอ้ไข่

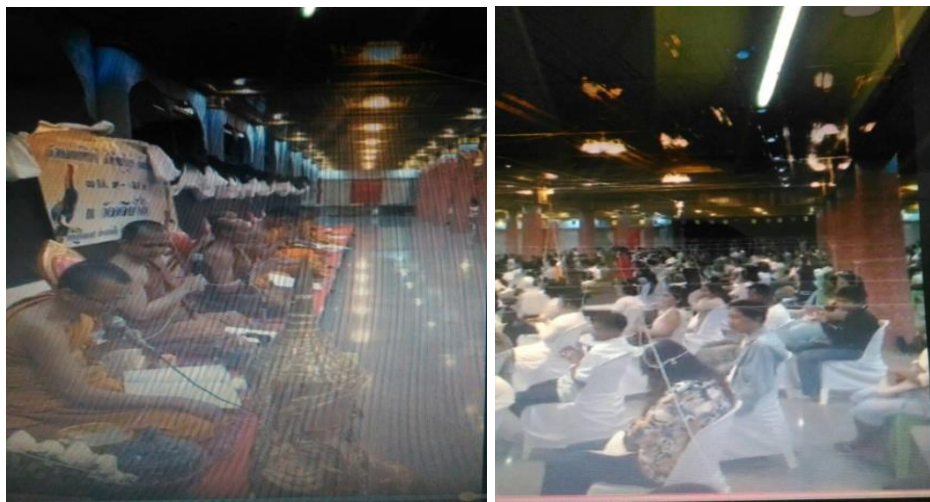
ที่มา : ชาวออนไลน์ที่นี้หมอชิต, 2561

2.4 พิธีกรรมหรือกิจกรรมที่มีการประกอบสร้างให้วัดไอ้ไข่กลายเป็นพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์

การประกอบพิธีกรรมและการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของวัด ถือได้ว่าเป็นการนัดหมายที่จะทำให้ทุกคนมีการปฏิบัติที่เป็นเอกภาพ นับว่าเป็นสิ่งสำคัญที่เป็นผลมาจากความเชื่อของผู้คนในชุมชนและผู้คนจากต่างพื้นที่ ต่างเข้ามาร่วมพิธีกรรมและกิจกรรมที่ทางวัดได้จัดขึ้น ดังนี้

2.4.1 การสวดมนต์ข้ามปี

การจัดกิจกรรมสวดมนต์ข้ามปีของวัดเจดีย์ไอ้ไข่ ภายใต้กิจกรรมสวดมนต์ข้ามปีวิถิพุทธ ร้อยใจด้วยแสงธรรม มีการล้างพระพักตร์หลวงพ่อเพชร พระประธานประจำพระอุโบสถวัดเจดีย์ไอ้ไข่ การขอพรจาก ไอ้ไข่ และร่วมตักบาตรวันขึ้นปีใหม่ เพื่อเป็นการเสริมสิริมงคลให้กับตัวเองและครอบครัว ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ทางวัดได้จัดขึ้น

ภาพที่ 22 บรรยากาศการจัดกิจกรรมสวดมนต์ข้ามปี

ที่มา : เพจวัดเจดีย์ไอ้ไข่, 2560

2.4.2 ประเพณีให้ทานไฟ

การจัดกิจกรรม ประเพณีทำขนมให้ทานไฟ ณ วัดเจดีย์ไอ้ไข่ ต.ฉลอง อ.สิชล จ.นครศรีธรรมราช ซึ่งเป็นงานประจำปีที่ทางวัดได้จัดให้มีขึ้น ประเพณีให้ทานไฟในช่วงฤดูหนาว พระสงฆ์สามเณร มาร่วมพิธี ๑๕๙ รูป พร้อมคณะศรัทธา จัดทำอาหารคาวหวานของท้องถิ่นมากมาย การให้ทานไฟ เป็นการทำบุญถวายพระภิกษุสงฆ์เพื่อให้เกิดความอบอุ่นในเวลาตอนเช้ามีด ช่วงเดือนฤดูหนาว โดยใช้ลานวัดเป็นที่ก่อกองไฟ ถือเป็นประเพณีที่เก่าแก่และดึงม่านาศรัทธาที่ถือปฏิบัติต่อกันมาช้านาน ส่วนใหญ่แล้วจะนิยมทำ ขนมพื้นบ้าน ประเภท นึ่ง - ทอด - เผา ด้วยเตาไฟ อันจะให้ทั้งความร้อนความอบอุ่น ที่เป็นอาหารไปพร้อมกัน ชาวบ้านจะปรุงขึ้นมาร้อน ๆ ถวาย

พระสงฆ์ ขณะที่ทำขนมกันไป พระสงฆ์ก็ฉันทไปพร้อม ๆ กัน เมื่อพระสงฆ์ฉันทอิมแล้ว ชาวบ้านจึงร่วมรับประทานกัน อย่างสนุกสนาน หลังจากพระสงฆ์ฉันทเสร็จแล้ว ก็สวดให้ศีลให้พรแก่ผู้ที่มาทำบุญเป็นอันเสร็จพิธี

ประวัติความเป็นมาของประเพณีให้ทานไฟ

กล่าวถึงเรื่อง ความตระหนี่ถี่เหนียวของโกลิยะเศรษฐี ที่อยากกินขนมเบื้อง แต่เสียดายเงินไม่ยอมซื้อและไม่อยากให้ลูกเมียได้กินด้วย ภรรยาจึงทำขนมเบื้องที่บ้านชั้นเจ็ดให้เศรษฐีรับประทานโดยไม่ให้ผู้ใดเห็น ขณะที่สองสามีภรรยา กำลังปรุงขนมเบื้อง พระพุทธเจ้าประทับอยู่ที่เขตวันมหาวิหาร ทรงทราบด้วยญาณ จึงโปรดให้พระโมคคัลลานะไปแก่นิสัยของโกลิยะเศรษฐี พระโมคคัลลานะ ตรงไปบนตึกชั้นเจ็ดของคฤหาสน์เศรษฐี เศรษฐีเข้าใจว่าจะมาขอขนม จึงแสดงอาการรังเกียจและออกวาจาขี้ไล่ แต่พระโมคคัลลานะพยายามทรมานเศรษฐีอยู่นานจนยอมละนิสัยตระหนี่ พระโมคคัลลานะได้แสดงธรรมเรื่องประโยชน์ของการให้ จนโกลิยะเศรษฐีและภรรยาเกิดความเลื่อมใส ได้นิมนต์มารับถวายอาหารที่บ้านตน พระโมคคัลลานะแจ้งให้นำไปถวายพระพุทธเจ้า และพระสาวก ๕๐๐ รูป ณ เขตวันมหาวิหาร โกลิยะเศรษฐีและภรรยาได้นำเข้าของเครื่องปรุงไปทำขนมเบื้องถวายพระพุทธเจ้าและพระสาวก แต่ปรุงเท่าไรก็แห้งที่เตรียมมาเพียงเล็กน้อยก็ไม่หมด พระพุทธเจ้าจึงโปรดเทศนาสั่งสอน ทั้งสองคนเกิดความปิติอิมเอิบในการบริจาคทาน เห็นแจ้งบรรลุธรรมชั้นโสดาบัน

ภาพที่ 23 บรรยากาศงานประเพณีทำขนมให้ทานไฟในช่วงกลางคืน ณ วัดเจดีย์ไฉ่

ที่มา : เพจวัดเจดีย์ไฉ่, 2560

ภาพที่ 24 บรรยากาศงานประเพณีทำขนมให้ทานไฟในช่วงเช้า ณ วัดเจดีย์ไฉ่
ที่มา : เพจวัดเจดีย์ไฉ่, 2560

2.4.3 ประเพณีวันสงกรานต์

ประเพณีวันสงกรานต์วัดเจดีย์ไฉ่ 12 - 17 เดือนเมษายนของปี จะมีการจัดงานบุญสงกรานต์ของวัด ก็จะมีการนำรูปปั้นไฉ่ ออกมาให้ผู้คนได้อาบน้ำแล้วขอพรตามความเชื่อความศรัทธา

ประวัติบุญมหาสงกรานต์วัดเจดีย์ไฉ่

บุญมหาสงกรานต์ วัดเจดีย์ (ไฉ่) เริ่มจัดงานครั้งแรก ตั้งแต่ พ.ศ. 2547 ด้วยเงินที่มีอยู่ แค่ไม่ถึง 20,000 บาท และเกือบจะถูกยกเลิกไป ด้วยไม่มีไฟฟ้าพอในการจัดงาน พระอาจารย์แวน เจ้าอาวาส ได้ทำเรื่องขอความอนุเคราะห์ ขอใช้หม้อไฟ (ฟรี) จากการไฟฟ้า แต่การไฟฟ้าได้ให้เหตุผลว่า งานที่จัดนั้นเป็นงานรื่นเริง ไม่สามารถให้การสนับสนุนได้ (งานบุญ แต่เขามองกลับว่าเป็นงานรื่นเริง ต้องจ่ายค่ามัดจำหม้อไฟ ลูกละ 60,000 บาท) ด้วยไม่มีเงินในการมัดจำหม้อไฟ พระอาจารย์แวน จึงบอกว่าฉันก็จัดไปตามมีตามเกิดไปก็แล้วกัน แต่ด้วยบารมีของ "ไฉ่เด็กวัดเจดีย์" ก็ได้ นำพา คุณสุริยา อิศระวัฒนา (โกนน้อย) มาวัด และได้รับอาสาช่วยเหลือ จัดการขอหม้อไฟมาให้จำนวน 2 ลูก (ทั้ง ๆ ที่สมัยนั้น คุณสุริยา ยังไม่ได้รู้จักพระอาจารย์เลยด้วยซ้ำ) และได้ทีมช่างเซาว์ มาช่วยจัดการด้านไฟฟ้า และทีมจิปาละ ประกอบด้วย แก้ว จิปาละ, ผู้ใหญ่ขจร และน้ำไข่น้อย รวมถึงชาวบ้านมาช่วยงาน มีเวทีเล็ก ๆ ขนาดหน้ากว้าง 6 เมตร เป็นดนตรีอิเล็กทรอนิกส์ และได้นักร้องตามวงอิเล็กทรอนิกส์ มาช่วยร้องเพลง 3 คน บนพื้นที่วัดแต่เดิม 9 ไร่

สมัยนั้นการจัดงาน จัดกันแค่ 4 วัน 4 คืน เริ่มตั้งแต่ วันที่ 13 -16 เมษายน ค่าเช่าพื้นที่ขายของ เมตรละ 25 บาท เมื่อสิ้นเสร็จงานในครั้งนั้น เหลือเงินทำบุญ (หลังหักค่าใช้จ่าย) แล้วประมาณ 120,000 บาท วัดได้นำเงินนั้นมาสร้างหอนิเวศน์ ในโอกาสต่อมา นี่คือการคิดริเริ่มของพระอาจารย์แวน เจ้าอาวาสวัดเจตีย์ นี่คือ.. พลังความสามัคคีของชาวชุมชน นี่คือการมีของ ไอ้ไข่เด็กวัดเจตีย์ ไอ้ไข่เด็กวัดเจตีย์ จากวันนั้นถึงวันนี้ จากความไม่มี ไม่พร้อม จากงานวัดเล็ก ๆ มาเป็นงานวัดที่ยิ่งใหญ่ได้ ก็ด้วยทุกอย่างที่กระผมกล่าวมา จนกลายมาเป็นประเพณีปฏิบัติ ในการจัดเป็นงานประจำปีของวัดเจตีย์ไอ้ไข่ สืบมา นับมาถึงทุกวันนี้..งานบุญมหาสงกรานต์ ปี 61 ได้จัดเป็น ปีที่ 15 ของงานบุญมหาสงกรานต์วัดเจตีย์ไอ้ไข่แล้ว (สำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย จังหวัดนครศรีธรรมราช, 2556)

ภาพที่ 25 บรรยากาศงานประเพณีวันสงกรานต์ ณ วัดเจตีย์ไอ้ไข่
ที่มา : ถ่ายโดยผู้ช่วยวิจัยเมื่อวันที่ 15 เมษายน 2561

จะเห็นได้ว่าวัดเจดีย์ไฉ่ไห้ มีพิธีกรรมและกิจกรรมต่าง ๆ ที่มีและจัดขึ้นไม่ว่าจะเป็น การขอพร การแก้บน หรือกิจกรรมที่ทางวัดจัดขึ้นประจำปี ล้วนทำให้วัดแห่งนี้เป็นที่รู้จักของผู้คนมากยิ่งขึ้น จากผู้ที่มีความเชื่อและความศรัทธา อีกทั้งยังเป็นการสืบทอดประเพณีอันดีงามของท้องถิ่นเอาไว้ให้ชนรุ่นหลังได้สืบทอดต่อไปและสะท้อนให้เห็นถึงการประกอบสร้างให้วัดเจดีย์ไฉ่ไห้กลายเป็นพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์

2.5 กฎเกณฑ์ของการขอพรบนบานศาลกล่าว การแก้บน และการถวายสิ่งของที่มีใช้การแก้บน

ในอดีตการขอพรบนบานศาลกล่าว การแก้บน ไม่ได้มีการกำหนดเป็นกฎเกณฑ์หรือลำดับขั้นตอน เป็นเพียงการเอ่ยชื่อขอเพียงอย่างเดียว และการแก้บนก็เป็นแค่การนำเอาธูปเทียนมาถวายพ่อท่านเจ้าวัดและปางหนังสือมาถวายไฉ่ไห้ แต่ในปัจจุบันได้มีการกำหนดขึ้นมาเพื่อให้ดูเป็นการบูชาและมีความเชื่อเรื่องการสื่อสารกับสิ่งเหนือธรรมชาติมากขึ้นถือเป็นการเพิ่มความศักดิ์สิทธิ์ให้กับสิ่งที่เคารพบูชาและได้มีการถวายสิ่งของที่มีใช้การแก้บนเพิ่มเข้ามา จะมีกฎเกณฑ์ในการปฏิบัติดังนี้

2.5.1 พิธีการบนบานศาลกล่าว

ในส่วนนี้ผู้ที่มีความศรัทธาจะมีขั้นตอนในการบนบานศาลกล่าว คือ จุดธูป 3 ดอก กราบพระรัตนตรัย ต่อด้วยนมัสการพระคุณเจ้าโดยการตั้งนะโม 3 จบ แล้วอธิษฐานเรียกชื่อ ไฉ่ไห้ เต็กวัดเจดีย์ และว่าคาถา อิติ อิติ กุมารไฉ่เจดีย์ จะมะหาเถโร ลากะ ลากา ภาวันตุเม ตั้งจิตให้นิ่งแล้วอธิษฐาน ในการบนบานไม่ควรบนบานในวันพระ

ภาพที่ 26 บรรยากาศการบนบานศาลกล่าว
ที่มา : ถ่ายโดยผู้วิจัยเมื่อวันที่ 13 เมษายน 2561

“...ถ้าน้องจะบนบานศาลกล่าว ให้จตุรปู 3 ดอก แล้วอ่านตามป้ายข้างหน้าได้เลย อ่านคำบนบานเสร็จ ก็อธิษฐานตามที่ยากได้ อย่างที่หวัง ที่เราต้องการได้เลย ถ้าน้องจะแก้บนให้จตุรปู 1 ดอก แล้วก็อ่านตามป้ายที่เป็นคำแก้บน บอกไอ้ไข่ได้เลย...”
(กลาง, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2561)

2.5.2 การแก้บน

เมื่อได้รับความสมหวังจากสิ่งที่บนบานศาลกล่าวไว้แล้ว ผู้ที่แก้บนจะมาแก้บนภายในวัดเจดีย์ไอ้ไข่และนำสิ่งของที่ได้อะไรมาแก้บน ไม่ว่าจะเป็นปะทัด ชุดเครื่องแบบทหาร รูปปั้นไก่ชน ของเล่นเด็ก ขนมเปียะ น้ำแดง หนังสือเด็ก การแก้บนด้วยหนังสือ มโนราห์ หรือกลองยาว ฯลฯ ในขั้นตอนการแก้บน ผู้ที่มาแก้บนจะต้องนำสิ่งของไปวางต่อหน้ารูปเคารพไอ้ไข่ บนโต๊ะที่ทางวัดได้เตรียมไว้ (ยกเว้น) จากนั้น จตุรปู 1 ดอก นมัสการพระคุณเจ้าโดยการตั้งนะโม 3 จบ แล้วเรียกชื่อไอ้ไข่ เด็กวัดเจดีย์ และว่าคาถา อิติ อิติ กุมารไชเจดีย์ จมะมหาเถโร ลากะ ลากา ภาวันตุเม เตชะพระพุทธานเจ้าวัดและไอ้ไข่เด็กวัดเจดีย์ จงมารับเครื่องแก้บนที่ข้าพเจ้าชื่อ.....นามสกุล.....ที่อยู่.....ได้บนบานศาลกล่าวเรื่อง..... บัดนี้สำเร็จเรียบร้อยตามที่ได้บนบานไว้แล้วนั้น ขอให้ขาดเหลยบน ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป จากนั้นหากนำรูปปั้นไก่มาก็ให้เอาไปปล่อยในฝูงไก่ในบริเวณวัด หรือเอาปะทัดไปจุด ณ สถานที่จุดปะทัด หรือแก้บนด้วยการแสดงหนังสือ มโนราห์ หรือรำกลองยาว เสร็จแล้วก็กลับมาสักการะแล้วขอพรอีกครั้ง และมีคำแนะนำว่าไม่ควรแก้บนในวันพระ

ภาพที่ 27 การแก้บนต่อไอ้ไข่

ที่มา : ถ่ายโดยผู้วิจัยเมื่อวันที่ 13 เมษายน 2561

2.5.3 การถวายสิ่งของปกติที่มีใช้การแก่นบน

การถวายสิ่งของที่มีใช้การแก่นบนให้จตุรูป 3 ดอก กราบพระรัตนตรัย ต่อด้วยนมัสการพระคุณเจ้าโดยการตั้งนะโม 3 จบ แล้วเรียกชื่อ ไอ้ไข่ เด็กวัดเจดีย์ และว่าคาถา อิติ อิติ กุมารไข่เจดีย์ จะมหาเถโร ลากะ ลากา ภาวันตุเม ตั้งจิตให้นิ่งแล้วอธิฐานในการถวายสิ่งของปกตินี้มีคำแนะนำว่าควรถวายในวันพระ, วันอังคาร, วันเสาร์ หรือตามความสะดวก

ภาพที่ 28 สิ่งของที่ผู้คนนำมาแก่นบนต่อไอ้ไข่
ที่มา : ถ่ายโดยผู้วิจัยเมื่อวันที่ 13 เมษายน 2561

2.6 การสร้างภาพแทน รูปเคารพบูชา และสิ่งก่อสร้าง

นับตั้งแต่ พ.ศ.2541 – ปัจจุบัน วัดเจดีย์ไอ้ไข่มีการเปลี่ยนแปลง มีการพัฒนาโดย อดีตท่านเจ้าอาวาสและผู้คนจากภายในหมู่บ้านและภายนอก ต่างหลังไหลเข้ามาจากความเชื่อ ความศรัทธาที่มีต่อ ไอ้ไข่ จนได้รับการยกย่องให้เป็น เทพแห่งสามัญชน เป็นผลทำให้วัดเจดีย์ไอ้ไข่มีความเจริญรุดหน้าไปมาก มีการสร้างอุโบสถหลังใหญ่แทนที่เจดีย์เก่าที่เคยรกร้าง การสร้างศาลาปฏิบัติธรรม การขยายอาณาเขตบริเวณวัดให้กว้างขวางมากยิ่งขึ้น มีพื้นที่สำหรับจอดรถ และระบบสาธารณูปโภคเพื่อรองรับผู้คนที่เข้ามาขอพรบนบานศาลกล่าว มีสถานที่สำหรับการจุดประทัดแก่นบนพื้นที่สำหรับการวางขายสินค้าของชาวบ้านในพื้นที่ ซึ่งได้รับปัจจัยต่าง ๆ จากแรงศรัทธาที่ผู้คนมีต่อไอ้ไข่ มีร้านค้าจำหน่ายสิ่งของแก่นบนจำนวนมากมาย นับเป็นสิ่งที่ทำให้ชาวบ้านในพื้นที่ลืมหืมตาอ้าปากได้ ไอ้ไข่เด็กวัดเจดีย์ ถูกสร้างให้เป็นภาพแทนเพื่อให้ผู้คนเคารพบูชา ครั้งแรกเป็นการสร้างจากการแกะสลักแผ่นไม้ตะเคียน โดย อาจารย์เที่ยง เมืองอินทร์ เมื่อประมาณปี พ.ศ. 2525 ผู้คนจึงเคารพบูชาจากนั้นเป็นต้นมา เมื่อเริ่มมีผู้คนรู้จักมากขึ้นก็เริ่มจัดสร้างเป็นวัดถลุงคลต่าง ๆ เช่น ไอ้ไข่รูปหล่อ

โลหะ แหวนไอ้ไข่ ร้อยคเก็ด ผ้ายันต์ ฯลฯ ที่มีการจัดสร้างโดยวัดเจตีย์ไอ้ไข่เพื่อให้ผู้คนได้เช่าบูชาเป็นสิริมงคลแก่ตนเองและครอบครัว นับเป็นการผลิตซ้ำความเชื่อเรื่องรูปเคารพบูชาที่มีจำนวนมากขึ้นหลากหลายชิ้นจนทำให้ไอ้ไข่เป็นที่รู้จักของผู้คนทั่วไปที่มีความเชื่อความศรัทธา ดังนี้

ภาพที่ 29 รูปปั้นไอ้ไข่
ที่มา : ถ่ายโดยผู้วิจัยเมื่อวันที่ 13 เมษายน 2561

ภาพที่ 30 หลวงพ่อเพชร (ท่านเจ้าวัด)
ที่มา : ถ่ายโดยผู้วิจัยเมื่อวันที่ 13 เมษายน 2561

ภาพที่ 31 พระประจำวันเกิดภายในวัดเจตีย์ไฉ่
ที่มา : ถ่ายโดยผู้วิจัยเมื่อวันที่ 13 เมษายน 2561

ภาพที่ 32 รูปปั้นผู้ใหญ่เที่ยง เมืองอินทร์ (ผู้ที่แกะสลักรูปไอ้ไข่)

ที่มา : ถ่ายโดยผู้วิจัยเมื่อวันที่ 13 เมษายน 2561

ทวดเที่ยง หรือ ผู้ใหญ่เที่ยง เมืองอินทร์ ได้รับฉายาว่า “เที่ยงหักเหล็ก” เพราะมีประวัติความเป็นมาเป็นคนที่มีคาถาอาคม ถือได้ว่าเป็นปูชนียบุคคลของท้องถิ่น ที่ผู้คนให้ความเคารพ จนนายอำเภอสิชลในสมัยนั้นแต่งตั้งให้เป็นผู้ใหญ่บ้าน แต่ทวดเที่ยงไม่ต้องการเลยหลบหนีออกจากพื้นที่ไป เพื่อหวังให้นายอำเภอเลือกตั้งคนใหม่ขึ้นมาแทน แต่นายอำเภอไม่ยอมเลยสั่งให้ควบคุมตัว ภรรยาของทวดเที่ยงไว้และบีบให้กลับมา พอกลับมาที่สังฆ์โขขังคุก จำนวน 3 วัน ในขณะที่อยู่ในห้องขังอากาศและพื้นที่ถูกจำกัดเสรีภาพ ซึ่งเป็นเรื่องที่ทวดเที่ยงไม่เคยเจอก็เลยใช้วิชาอาคมฉีกเหล็ก ตะรางเพื่อออกมาข้างนอกนั่งให้หายร้อนแล้วกลับเข้าไปที่เดิมจนครบ 3 วัน และกลับบ้านมารับตำแหน่งผู้ใหญ่บ้านจนเกษียณอายุราชการ ยังมีอีกหลาย ๆ เรื่อง ที่ทวดได้ทำให้เห็น ตัวอย่างเช่น ทวดเที่ยงได้สร้างบ้านและไปซื้อตะปูในตลาดชื่อ ร้านกิมฮ้วย ได้หยิบตะปูแล้วบอกเจ้าของร้านว่า ตะปูนี้เหมือนฝักถั่วเด็ดก็ขาด จึงเกิดการพนันกันว่าหากเด็ดได้จริงจะไม่คิดเงินค่าตะปูสักบาทจนกว่าจะสร้างบ้านแล้วเสร็จ ทวดจึงหยิบตะปูและใช้วิชาอาคมเด็ดให้ดู ปรากฏว่าเจ้าของร้านต้องแพ้พนันไป

แท้จริงแล้ว ทวดเที่ยงเมื่อตอนสมัยวัยรุ่น เป็นคนที่มีจิตอ่อน กลัวผีมากและโดนเพื่อนกลั่นแกล้งเป็นประจำ จึงทำให้อายเพื่อนบ่อยครั้ง จึงตัดสินใจออกจากพื้นที่ภูมิลำเนาไปหลายปี จนผู้คนต่างพูดกันว่าไม่มีชีวิตแล้ว แต่จากนั้นทวดได้กลับมาพร้อมวิชาอาคม และได้ช่วยเหลือผู้คนที่เดือดร้อน จนทำให้เป็นที่เคารพนับถือมีลูกศิษย์มากมาย และทวดมีชื่อเสียงในเรื่องการแกะสลัก ได้แกะสลักรูปฤาษี (พ่อแก่) ไว้ให้ลูกหลานลูกศิษย์ไว้เคารพบูชา และได้แกะสลักเด็กวัดเจดีย์ (ซึ่งมีนาม

ว่าไอ้ไขในภายหลัง) ไว้ตามสถานที่ต่าง ๆ เช่น ตามสามแยก หรือ สี่แยก ตามศาลา และภายในวัดเจดีย์ เพื่อให้ผู้ศรัทธาได้บูชาและแก้บน ต่อมาในปี 2525 เด็กวัดได้เข้าไปในนิมิตทวดเที่ยง บอกให้ทวดเที่ยงแกะรูปใหม่ให้อีกสักที โดยในฝันเห็นเด็ก เทียววิ่งเล่นแก้ผ้าล่อนจ้อน วันรุ่งขึ้นเลยนำฝันมาบอกกล่าว พระครูเจดีย์ภริรักษ์ (พ่อท่านเทิ้ม) ทวดเที่ยงบอกพ่อท่านเทิ้มว่า หากยังวิ่งแก้ผ้าเล่น ก็ให้เรียก ไอ้ไข แหละนะ นั่นคือที่มาของไอ้ไข และต่อมาได้ไปหาไม้มาแกะสลัก ซึ่งเป็นไม้ตะเคียนคู่จากวัดพระโขนง เพื่อความคงทนของรูปแกะสลัก เพราะสืบเนื่องต่อนั้นทวดเที่ยงก็ได้ชรามากแล้วเมื่อแกะสลักเสร็จ เลยตั้งชื่อว่า ไอ้ไขเด็กวัดเจดีย์ และ รุ่งปี 2526 ขึ้น พ่อท่านเทิ้ม ก็ได้รับพระราชทานสัญญาบัตรพัสตยศ เป็นพระครูเจดีย์ภริรักษ์ พ่อท่านเทิ้มจึงได้ทำเหรียญที่ระลึกเพื่อมอบให้ลูกศิษย์ ที่ร่วมทำบุญในการพัฒนาวัด และ ทวดเที่ยง เป็นเจ้าพิธีฝ่ายฆราวาส สร้างเหรียญ รุ่นแรก ปี2526 ขึ้นมา จำนวน 1000 เหรียญ

จะเห็นได้ว่า ผู้ใหญ่เที่ยง เมืองอินทร์ เป็นปูชนียบุคคลอันมีคุณูปการต่อวัดเจดีย์ที่รักษาตำนานเด็กวัดอันศักดิ์สิทธิ์ไว้ที่มีมาตั้งแต่โบราณกาลและให้กำเนิดชื่อ คำว่า ไอ้ไขเด็กวัดเจดีย์ให้ผู้คนที่มีความเชื่อความศรัทธาได้เคารพบูชา บนบานศาลกล่าวจนถึงปัจจุบัน

ภาพที่ 33 ต้นไม้ตะเคียนที่ผู้คนต่างเข้ามาขอเลขขอหวย
ที่มา : ถ่ายโดยผู้วิจัยเมื่อวันที่ 13 เมษายน 2561

ภาพที่ 34 การจัดทำเหรียญไอ้ไข่สำหรับการบูชา
ที่มา : ถ่ายโดยผู้วิจัยเมื่อวันที่ 13 เมษายน 2561

- 1) การจัดทำเหรียญบูชาของ ไอ้ไข่ รุ่นแรก ปี พ.ศ.2526 โดยพระครูเจติยาภิรักษ์ (พ่อท่านเทิ้ม) อดีตเจ้าอาวาสวัดเจตีย์ไอ้ไข่ จัดสร้างขึ้นเพื่อเป็นที่ระลึกในงานฉลองเลื่อนสมศักดิ์ บัตรยศ ของพ่อท่านเทิ้ม เป็นพระครูเจติยาภิรักษ์ เจ้าอาวาสวัดเจตีย์ในสมัยนั้น จากนั้นได้จัดทำรุ่นที่ 2 พ.ศ.2535, รุ่นที่ 3 พ.ศ.2538, รุ่นที่ 4 พ.ศ.2541, รุ่นที่ 5 พ.ศ.2546 และรุ่นที่ 6 พ.ศ.2556
- 2) การจัดทำผ้ายันต์ ไอ้ไข่เด็กวัดเจตีย์ รุ่นแรก พ.ศ.2542, จากนั้นได้จัดทำรุ่นที่ 2 พ.ศ.2547, รุ่นที่ 3 พ.ศ.2548, รุ่นที่ 4 พ.ศ.2551, รุ่นที่ 5 พ.ศ.2553, รุ่นที่ 6 พ.ศ.2555, รุ่นที่ 7 พ.ศ.2557, รุ่นที่ 8 พ.ศ.2558 และรุ่นที่ 9 พ.ศ.2561
- 3) การจัดทำล็อกเก็ต ไอ้ไข่เด็กวัดเจตีย์ รุ่นแรก พ.ศ.2552 จากนั้นได้จัดทำรุ่นที่ 2 พ.ศ.2558
- 4) การจัดทำแผ่นโปสเตอร์ ไอ้ไข่เด็กวัดเจตีย์ รุ่นแรก พ.ศ.2552 จากนั้นได้จัดทำรุ่นที่ 2 พ.ศ.2553 และเลขข้อมือ ไอ้ไข่เด็กวัดเจตีย์ รุ่นแรก พ.ศ.2559
- 5) การจัดทำแผ่นกระดาษปี่มทอง ไอ้ไข่เด็กวัดเจตีย์ รุ่นแรก พ.ศ.2557, จากนั้นได้จัดทำรุ่นที่ 2 พ.ศ.2558 และรุ่นที่ 3 พ.ศ.2561
- 6) การจัดทำแหวน ไอ้ไข่เด็กวัดเจตีย์ รุ่นแรก พ.ศ.2553, จากนั้นได้จัดทำรุ่นที่ 2 พ.ศ.2553, รุ่นที่ 3 พ.ศ.2557, รุ่นที่ 4 พ.ศ.2558, รุ่นที่ 5 พ.ศ.2558 และรุ่นที่ 6 พ.ศ.2561

ภาพที่ 35 การจัดทำแหวนไอ้ไข่สำหรับการบูชา
ที่มา : ถ่ายโดยผู้วิจัยเมื่อวันที่ 13 เมษายน 2561

7) มีการก่อสร้างอุโบสถหลังใหม่บนพื้นที่ของเจดีย์เก่าที่เคยกร้าง ศาลาปฏิบัติธรรม กุฏิสำหรับพระสงฆ์ ลานจอดรถ สิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ และรูปปั้นไก่อชนตัวใหญ่ที่วางอยู่บริเวณด้านหน้าอุโบสถวัดเจดีย์จำนวน 2 ตัว ที่มีความสูงของไก่อถึง 11 เมตร จัดสร้างโดยผู้ที่มีความเชื่อความศรัทธาและสมหวังดังปรารถนาซึ่งมีมูลค่าตัวละ 1.5 ล้านบาท รวม 2 ตัว 3 ล้านบาท และตลอดเส้นทางเข้าวัดเจดีย์ไอ้ไข่ก็จะมีรูปปั้นไก่อชนวางอยู่ตลอดสองข้างทาง ด้วยแรงศรัทธาทำให้วัดเจดีย์มีผู้คนเข้าไม่เว้นในแต่ละวัน ทำให้มีกองเศษปะทัดขนาดใหญ่สูงท่วมหัวอย่างไครหลาย ๆ คนที่มาเห็นได้แวะมาเที่ยวชมถึงกับตะลึงกับกองปะทัดขนาดใหญ่

ภาพที่ 36 อุโบสถหลังใหม่ที่ก่อสร้างบนพื้นที่เจดีย์เก่า
ที่มา : สำนักงานการท่องเที่ยว จังหวัดนครศรีธรรมราช, 2556

นอกจากนี้บริเวณโดยรอบวัด ยังก่อให้เกิดร้านค้าที่จำหน่ายของสำหรับการเช่นไหว้
แก่นับจำนวนหลายร้านมากมาย เพื่อรองรับผู้ที่มีความศรัทธาต่อไอโซในการมาแก่นับจากการขอพร
ได้สำเร็จและมีร้านค้าขายสินค้าทางการเกษตรของพื้นที่ที่มีชื่อเสียงและรสชาติดี เช่น ทูเรียน สละ
และอาหารเครื่องดื่มของท้องถิ่นไว้ให้บริการสำหรับนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเที่ยวชมและบนบานศาล
กล่าวภายในวัดแห่งนี้ แผงขายล็อตเตอรี่ สำหรับนักเสี่ยงโชค โดยถือได้ว่าเข้ามาเที่ยวที่วัดเจดีย์ไอโซ
ได้รับทั้งความสบายใจที่ได้มากราบไว้สิ่งศักดิ์สิทธิ์ประจำวัด และความสุขใจที่ได้ของฝากติดไม้ติดมือ
กลับไปพร้อมความประทับใจในการบริการและความเป็นกันเองของคนท้องถิ่น ดังเสียงสะท้อนส่วน
หนึ่งของผู้คนในหมู่บ้านและผู้ทีแวะเวียนเข้ามาเที่ยวชมบนบานศาลกล่าว

ภาพที่ 37 แผงขายล็อตเตอรี่ ที่ผู้คนเข้ามาภายในวัดนิยมซื้อ
ที่มา : ถ่ายโดยผู้ช่วยวิจัยเมื่อวันที่ 13 เมษายน 2561

“...แวมเหริยญรูปไอ้ไข่ ผมจะเข้าไปเพื่อความเป็นสิริมงคลกับตัวเอง เอาไว้บูชาที่บ้านก็น่าจะดีวัดมุงคล น่าจะมีหลายแบบ เดินชมเลือกหากันอยู่ครับ...” (มานโซ, สัมภาษณ์วันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2561)

“...การจัดทำวัดมุงคลของวัดแห่งนี้ ไม่ได้จัดทำขึ้นโดยพรำเพลือ แต่หากการจัดทำจะต้องมีโอกาสพิเศษและวงรอบของการจัดทำตามที่ทางวัดได้กำหนดไว้ เพราะการจัดทำวัดมุงคลของวัด ไม่ได้จัดทำขึ้นเพื่อการหวังผลกำไรแต่อย่างใดเพียงแต่ต้องการให้ผู้ที่มีความศรัทธาได้เก็บไว้เคารพบูชา และเป็นเครื่องเตือนใจในการดำเนินชีวิตประจำวัน...” (พระอาจารย์แวน, สัมภาษณ์วันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2561)

“...ที่เปิดร้านขายวัสดุก่อสร้าง ตั้งได้มาเช่า ไอ้ไข่ ไปบูชาที่ร้านทำให้ร้านขายดีขึ้นและถูกลี้อตเตอร์อยู่บ่อย ๆ...” (พี่ตุง, สัมภาษณ์วันที่ 19 กุมภาพันธ์ 2561)

“...มาเช่ารูปไอ้ไข่ไว้บูชาคะ ที่บ้านร้านเป็นขายของ เพื่อเรียกลูกค้าเข้าร้านคะ เป็นสิริมงคลด้วย...” (ปลา, สัมภาษณ์วันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2561)

ภาพที่ 38 ร้านบ่าวเอ ขายของสำหรับแก่นบและเซ่นไหว้ไอ้ไข่

ที่มา : ถ่ายโดยผู้วิจัยเมื่อวันที่ 11 เมษายน 2561

“...นับตั้งแต่ผู้คนรู้จัก ไอ้ไข่ กันมากขึ้น ดูได้จาก การที่มีนักท่องเที่ยวเข้ายังวัดแห่งนี้เพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ ทำให้ผมตัดสินใจที่จะเปิดร้านจำหน่ายของเซ่นไหว้ต่าง ๆ ไว้ให้บริการ

ตอนนี้ก็พออยู่ได้ เป็นเพราะบารมีของ ไอ้ไข่ ครับ...” (พี่บัวเอ, สัมภาษณ์วันที่ 19 กุมภาพันธ์ 2561)

“...ที่เปิดร้านขายกล้วยจี้บภายในวัดมาได้ระยะหนึ่งแล้ว เพราะเข้าใจว่าคนที่มาคงจะหิวและไม่ต้องเสียเวลาในการออกไปหาของกินข้างนอก ทั้งนี้ร้านค้าภายในวัดจะถูกจำกัดเฉพาะคนในพื้นที่เท่านั้นที่สามารถนำของมาขายได้...” (พี่สาวนุ้ย, สัมภาษณ์วันที่ 19 กุมภาพันธ์ 2561)

“...มีความประทับใจที่ได้มาวัดแห่งนี้ จะเห็นว่าทั้งสองข้างทางที่เข้ามามีรูปปั้นไก่เต็มไปหมด พอมาถึงวัดมีไก่ตัวใหญ่มาก กองปะทัดก็ใหญ่มาก ตั้งแต่เข้ามาได้ยินเสียงปะทัดไม่สายเลยทำให้คิดว่าท่านคงศักดิ์สิทธิ์จริง ๆ เลยขอพรให้ถูกหวย เพราะเพื่อนที่มาด้วยกันเค้ามาแก้บนจากการถูกหวย...” (น้ำซร, สัมภาษณ์วันที่ 25 กุมภาพันธ์ 2561)

ภาพที่ 39 รูปปั้นไก่ชนสองข้างทางบริเวณทางเข้าวัดเจดีย์ไอ้ไข่
ที่มา : สำนักงานการท่องเที่ยว จังหวัดนครศรีธรรมราช, 2556

“...ตอนนี้วัดเปลี่ยนแปลงไปมากผิดกับเมื่อก่อนที่ไม่มีใครรู้จัก เป็นเพราะว่าความเชื่อความศรัทธาที่หลายๆ คนที่เข้ามาวัดมีต่อ ตาไข่ ซึ่งผมคิดว่าท่านเองคงประสงค์ให้เป็นแบบนี้ ต้องการให้วัดมีความเจริญ เป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของชาวบ้าน จึงทำให้อาณิสต์คนนั้น ทำให้ผู้คนมากมายต่างหลั่งไหลเข้ามาวัดแห่งนี้ ทำให้วัดธรรมดาๆ กลายเป็นวัดที่หลายๆ คนรู้จักและอยากจะมากราบไหว้สักครั้ง...” (พี่แก้ว, สัมภาษณ์วันที่ 25 กุมภาพันธ์ 2561)

จากคำสัมภาษณ์ดังกล่าวข้างต้นสะท้อนให้เห็นว่า นับตั้งแต่ผู้คนจำนวนหนึ่งได้รับความสมหวังจากสิ่งที่ขอ ทำให้ผู้คนต่างหลังไหลเข้ามาในวัดเพื่อบนบานและแก้บน และการเช่าบูชารูปไอ้ไข่ เป็นจำนวนมาก ด้วยแรงศรัทธาจึงทำให้วัดมีการจัดสร้างวัตถุมงคลที่เป็นภาพแทนของ ไอ้ไข่ เป็นสัญลักษณ์ที่สื่อความหมายและเป็นการสื่อสารระหว่างคนกับสิ่งที่เหนือธรรมชาติ ผ่านรูปแทน โดยวิธีการสักการบูชา และขอพรบนบานศาลกล่าว ทำให้วัดเจดีย์ไอ้ไข่มีการพัฒนา มีการก่อสร้างปรับปรุงสถานที่อย่างต่อเนื่อง ด้วยปัจจัยที่เกิดจากแรงศรัทธาของผู้คนทั้งภายในและภายนอกพื้นที่ที่หลังไหลเข้ามาไม่เว้นในแต่ละวัน ก่อให้เกิดธุรกิจของชุมชน ชาวบ้านสามารถมีรายได้จากการขายสินค้าต่าง ๆ ยังสะท้อนให้เห็นว่าจำนวนของผู้คนที่เข้ามาเพิ่มมากขึ้นๆ นั้น เป็นสิ่งที่บ่งบอกถึงความศักดิ์สิทธิ์ของ ไอ้ไข่ ที่อยู่ภายในวัดแห่งนี้ จนทำให้สิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นล้วนเป็นการประกอบสร้างทำให้วัดเจดีย์ไอ้ไข่กลายเป็นพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการประกอบสร้างวัดเจดีย์ไฉ่ให้กลายเป็นพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ ภายใต้วิกฤติความทันสมัย ผู้วิจัยใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้เครื่องมือในการวิจัยได้แก่ การสังเกตและการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลจำนวน 41 คน คือ พระสงฆ์วัดเจดีย์ไฉ่ จำนวน 2 รูป ชาวบ้านที่อาศัยอยู่บริเวณวัดเจดีย์ไฉ่เป็นเวลา 5 ปีขึ้นไป จำนวน 4 คน กรรมการวัดเจดีย์ไฉ่ซึ่งมีส่วนในการจัดการบริหารวัดเจดีย์ไฉ่จำนวน 5 คน กลุ่มพ่อค้าแม่ค้าทั้งในพื้นที่บริเวณวัดและนอกพื้นที่วัด จำนวน 4 คน และกลุ่มนักท่องเที่ยวและผู้เข้ามาขอพรบนบานศาลกล่าวและแก้บนกับไฉ่ จำนวน 26 คน

การเก็บรวบรวมข้อมูล ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและเก็บข้อมูลภาคสนามโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จากผู้ให้ข้อมูล การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม ผู้วิจัยจะสังเกตพฤติกรรมของผู้ให้ข้อมูลกลุ่มพ่อค้าแม่ค้า นักท่องเที่ยวและผู้เข้ามาขอพรบนบานศาลกล่าวและแก้บนกับไฉ่ สำหรับการสังเกตใช้วิธีการจดบันทึกและถ่ายภาพประกอบสภาพการจัดวางสิ่งศักดิ์สิทธิ์ รูปปั้นไฉ่ชน สังเกตภูมิทัศน์ สภาพการประกอบสร้างสิ่งต่าง ๆ และนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์โดยการนำมาจำแนกหมวดหมู่ ตีความ และสร้างข้อสรุปนำเสนอผลการวิจัยด้วยวิธีพรรณนาเชิงวิเคราะห์ ผลการวิจัยพบว่า

วัดเจดีย์ไฉ่มีการให้คุณค่าและความหมายเป็น 2 ช่วงคือ ในช่วงแรก การให้คุณค่าและความหมายของวัดเจดีย์ไฉ่ก่อนวิกฤติความทันสมัย (ในช่วงปี พ.ศ.2500 – 2540) พบว่าผู้คนได้ให้ความหมายวัดเจดีย์ไฉ่ เป็นเพียงพื้นที่ที่ใช้ในการปฏิบัติธรรม การประกอบพิธีกรรมทางศาสนา การทำบุญให้ทาน และขอพรบนบานศาลกล่าวของหายอยากได้คืน จะเห็นได้ว่าตำนานของไฉ่มีหลากหลายตำนานด้วยกันบางตำนานเชื่อว่า ไฉ่ไฉ่นั้นเป็นวิญญาณเด็กที่สิงสถิตอยู่ในวัดร้าง (วัดเจดีย์ ไฉ่ ใน อ.สิชล จ.นครศรีธรรมราช ในปัจจุบัน) เป็นวิญญาณเด็กที่ติดตามหลวงปู่ทวดเมื่อท่านออกเดินทางธุดงค์ และเชื่อว่าไฉ่จะช่วยดูแลรักษาปกป้องทรัพย์สินของวัด บางตำนานเล่าต่อกันมาว่า ไฉ่ไฉ่เป็นเด็กตัวเล็ก ๆ ที่อาศัยอยู่ในบริเวณวัดในสมัยก่อนและได้ตกน้ำตายจึงกลายเป็นวิญญาณเด็กที่สิงสถิตอยู่ในวัด อีกตำนาน คือ ในตำนานของเมืองนคร หลวงพ่อทวดเดินทางไปกรุงศรีอยุธยาและได้พักค้างแรมที่วัดแห่งนี้ได้ฝากเด็กวัดไว้กับ ขรัวทองสมภารวัดเจดีย์ เพื่อทำผลดีให้แก่วัด จนเด็กวัดไม่ยอมจากไปไหน ครั้นทราบข่าวว่าหลวงปู่ทวดจะกลับมาจะนำพาตนกลับสู่ถิ่นฐานที่จากมา ด้วยคำสั่งของพระอาจารย์ที่สั่งให้เฝ้าและดูแลรักษาวัดเจดีย์ และด้วยสัจจะวาจาที่ได้ให้ไว้ เด็กชายจึงเดินลงสระน้ำภายในวัดเป็นการปลดชีวิตตัวเอง ตามภาษาศาสตร์ เรียก การเสด็จหมาย

สละร่างเหลือไว้แต่ดวงวิญญาณไว้คอยปกป้องรักษาวัดเจดีย์สี่บมาจนกระทั่งถึงปัจจุบัน ในส่วนเรื่องเล่าวัดเจดีย์ไอ้ไข่ มีเรื่องเล่าที่เกี่ยวข้องวัดเจดีย์ไอ้ไข่ทั้งที่ประสบด้วยตนเองและที่เล่าขานสืบต่อกันมาตลอดจนทางสื่อโซเชียลต่าง ๆ มากมาย

ช่วงที่ 2 เป็นการประกอบสร้างวัดเจดีย์ไอ้ไข่ให้กลายเป็นพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ภายใต้วิกฤติความทันสมัย (ในช่วงปี พ.ศ.2541 – 2561) เป็นช่วงที่กระแสความทันสมัยเข้ามาในพื้นที่ตำบลฉลอง อำเภอสิชล จังหวัดนครศรีธรรมราช ผู้คนได้รับผลกระทบจากภาวะความทันสมัยจนเกิดวิกฤติ การเข้าไปสักการะวัดเจดีย์ไอ้ไข่ของผู้คนเปลี่ยนแปลงไป มีการให้คุณค่าและความหมายวัดเจดีย์ไอ้ไข่ให้กลายเป็นพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ ว่าเป็นสถานที่ที่เป็นที่พึ่งทางด้านจิตใจในเรื่องการสะเดาะเคราะห์ สิ่งไม่ดีสิ่งอัปมงคลและโรคภัยไข้เจ็บให้หายและออกไปจากชีวิตผ่านพิธีกรรมการถวายสิ่งของปกติที่มีใช้การกำบน หรือการถวายสังฆทาน เรื่องการขอโชคขอลาภ ขอหวย เสี่ยงโชค เป็นที่พึ่งทางใจในเรื่องการบนบานศาลกล่าว ของหายอยากได้คืน ความเจริญรุ่งเรืองในหน้าที่การงาน ผ่านพิธีกรรมการบนบานศาลกล่าวและการกำบน จนทำให้มีคนหลังไหลเข้ามาสร้างสิ่งเคารพบูชา วัดอุ้มงคล สิ่งศักดิ์สิทธิ์ โดยการผลิตซ้ำตำนาน เรื่องเล่า ความเชื่อ พิธีกรรม รูปเคารพบูชา และการสร้างภาพแทนรูปเคารพ ของคนที่แสวงหาที่พึ่งทางใจจากภาวะวิกฤติความทันสมัย

นอกจากนี้วัดเจดีย์ไอ้ไข่มีการจัดกิจกรรมสวดมนต์ข้ามปี จัดกิจกรรมประเพณีทำขนมให้ทานไฟ และประเพณีวันสงกรานต์วัดเจดีย์ไอ้ไข่วันที่ 12 - 17 เดือนเมษายนของทุกปี และการสร้างภาพแทน รูปเคารพบูชา สิ่งก่อสร้าง เป็นสัญลักษณ์ที่สื่อความหมายและเป็นการสื่อสารระหว่างคนกับสิ่งที่เหนือธรรมชาติ ผ่านรูปแทนโดยวิธีการสักการบูชา และขอพรบนบานศาลกล่าว ซึ่งถือเป็นการประกอบสร้างขึ้นมาใหม่ และการผลิตซ้ำเรื่องเล่า พิธีกรรมความเชื่อ รูปเคารพบูชาให้เพิ่มความศรัทธามากยิ่งขึ้น วัดเจดีย์ไอ้ไข่ได้กลายเป็นสถานที่ศรัทธาของผู้คนในพื้นที่และต่างพื้นที่ตลอดจนถูกทำให้กลายเป็นสถานที่ท่องเที่ยวถึงความ เป็นพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ของจังหวัดนครศรีธรรมราช ก่อให้เกิดการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสัญลักษณ์ไอ้ไข่ และรูปปั้นไก่ การกลายเป็นวัดอุ้มงคลอันเป็นแหล่งสร้างรายได้ให้กับคนในชุมชน

อภิปรายผล

จากผลการศึกษาพบว่า วัดเจดีย์ไฉ่ไช่เป็นวัดที่มีผู้คนทั้งในพื้นที่ที่อาศัยอยู่ในละแวกนั้นและผู้คนที่ต่างพื้นที่ที่เข้ามาเที่ยวชม บนบานศาลกล่าวขอพรจากไฉ่ไช่ ซึ่งผู้คนในแต่ละกลุ่มต่างให้ความหมายของวัดเจดีย์ไฉ่ไช่ที่แตกต่างกัน ที่เป็นเช่นนั้นเนื่องจากการให้ความหมายของวัดเจดีย์ไฉ่ไช่ ขึ้นอยู่กับการให้คุณค่าและความสัมพันธ์ของผู้คนนั้น ๆ ในบริบทที่ต่างกันตามแนวคิดพื้นที่ของ Lefebvre (1991) ที่ได้อธิบายเกี่ยวกับพื้นที่ไว้ว่า พื้นที่นั้นถูกสร้างโดยการผ่านเวลา และมักจะแสดงตัวเองในฐานะที่เป็นเหมือนดั่งชิ้นส่วนที่มาประกอบเข้าด้วยกันโดยการเชื่อมสัมพันธ์กันด้วยเวลาดังนั้นแต่ละพื้นที่จึงมีลักษณะทางประวัติศาสตร์ของตนเอง ประวัติของพื้นที่จึงไม่ใช่สิ่งอื่นใดนอกจากประวัติศาสตร์ของการดำรงอยู่ของพื้นที่ และเป็นผลผลิตหรือสิ่งที่ถูกผลิตจากกิจกรรมที่รวมเอาเศรษฐกิจและเทคโนโลยี

พื้นที่ที่สำคัญเกี่ยวข้องและเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตประจำวันของคนในสังคม ซึ่งเป็นการศึกษาพื้นที่โดยตรง กระบวนการ ขั้นตอน และรายละเอียดในการผลิต/สร้าง พื้นที่เหล่านี้ขึ้นมาเป็นการศึกษาพื้นที่ในฐานะที่เป็นผู้กระทำเป็นตัวสร้าง เอกลักษณะความหมายให้กับคนในสังคมซึ่งจากผลการศึกษาเห็นได้ว่า ผู้คนต่างประสบกับปัญหาต่าง ๆ ในชีวิต ที่เข้ามากระทบจิตใจ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการดำรงชีวิตประจำวัน การอยู่ร่วมกันในสังคม หรือสภาวะการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปสู่ความทันสมัยมากขึ้น ทำให้เกิดปัญหาขึ้นที่มีผลกระทบต่อจิตใจ จึงมีความจำเป็นจะต้องมองหาที่ยึดเหนี่ยวจิตใจหรือที่พึ่งทางใจ วัดเจดีย์ไฉ่ไช่ถือเป็นสถานที่ที่ผู้คนยึดถือเป็นสถานที่ยึดเหนี่ยวใจจิตใจไม่ว่าในเรื่องการสะเดาะเคราะห์ สิ่งไม่ดีสิ่งอัปมงคลและโรคภัยไข้เจ็บให้หายและออกไปจากชีวิต เรื่องการขอโชคลาภ ขอหวย เสี่ยงโชค เรื่องการบนบานศาลกล่าว ของหายอยากได้คืน และเพื่อความเจริญรุ่งเรืองในหน้าที่การงาน นอกจากนี้จะเป็นที่พึ่งทางด้านกรยึดเหนี่ยวจิตใจแล้ว วัดเจดีย์ไฉ่ไช่ ยังเป็นพื้นที่หนึ่งที่มีผู้คนสนใจเข้ามาท่องเที่ยวทั้งในแง่ของความศรัทธาในศาสนาและเป็นพื้นที่ของการท่องเที่ยวแบบประดิษฐ์ เที่ยวชมสิ่งต่าง ๆ และถ่ายรูปเป็นที่ระลึก จากสิ่งต่าง ๆ ที่มีอยู่ในวัด เช่น รูปไฉ่ไช่ที่แกะสลักด้วยไม้ ที่ถูกสร้างขึ้นเมื่อปี พ.ศ.2525 และประดิษฐานไว้ที่กุฏิภายในวัด ให้ผู้คนสักการบูชา ขอให้ช่วยเหลือในเรื่องต่าง ๆ เช่น โชคลาภ การเล่นเกมพนันให้ชนะ ให้ค้าขายร่ำรวย ให้ช่วยหาของที่หายไปหรือการช่วยป้องกันอันตราย เมื่อได้ตามที่ขอจะนำสิ่งของมาแก้บนมิได้เว้นแต่ละวัน โดยเฉพาะรูปปั้นไก่ชนที่วางอยู่บริเวณด้านหน้าอุโบสถวัดเจดีย์ไฉ่ไช่จำนวน 2 ตัว ที่มีความสูงของไก่ถึง 11 เมตร มีมูลค่า รวม 2 ตัว 3 ล้านบาท ด้วยแรงศรัทธาทำให้วัดเจดีย์ไฉ่ไช่มีคนเข้าไม่เว้นในแต่ละวัน ทำให้มีกองเศษปะทัดขนาดใหญ่สูงท่วมหัวอย่างไร้ใครหลาย ๆ คนที่มาเห็นได้แวะมาเที่ยวชมถึงกับตะลึงกับกองปะทัดขนาดใหญ่และไม่ลืมที่จะเก็บภาพบรรยากาศไว้เป็นที่ระลึก

นอกจากนี้ทั้งภายในบริเวณวัดและบริเวณโดยรอบวัด ยังมีร้านค้าที่ขายสินค้าทางการเกษตรของพื้นที่ที่มีชื่อเสียงและรสชาติดี เช่น ทุเรียน สละ และอาหารเครื่องต้มของท้องถิ่นไว้ให้บริการสำหรับนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเที่ยวชมและบนบานศาลกล่าวภายในวัดแห่งนี้ โดยถือได้ว่าเข้ามาเที่ยวที่วัดเจดีย์ไถ่ไห้ได้รับทั้งความสบายใจที่ได้มากราบไว้สิ่งศักดิ์สิทธิ์ประจำวัด และความสบายใจที่ได้ของฝากติดไม้ติดมือกลับไปพร้อมความประทับใจในการบริการและความเป็นกันเองของคนท้องถิ่น ดังเสียงสะท้อนส่วนหนึ่งของผู้ที่แวะเวียนเข้ามาเที่ยวชมที่มีอยู่ในวัด เช่น รูปปั้นไถ่ไห้ รูปปั้นไถ่ไห้ซึ่งมีจำนวนมากที่เป็นผลจากการมาขอพร บนบานศาลกล่าวแล้วได้อย่างใจหวัง รวมถึงกองปะทัดจำนวนมาก ขนาดกองปะทัดใหญ่สูงท่วมหัวอย่างไรหลาย ๆ คนที่มาเห็นได้แวะมาเที่ยวชมถึงกับตะลึงกับกองปะทัดขนาดใหญ่ ซึ่งเป็นผลมาจากความสมหวังจากสิ่งที่ได้บนบานไว้ และชาวบ้านในบริเวณนั้นยังให้ความหมายของวัดเจดีย์ไถ่ไห้ว่าเป็นพื้นที่ที่ใช้ในการประกอบอาชีพของคนในละแวกนั้น เพราะจะเห็นได้ว่าในปัจจุบันวัดเจดีย์ไถ่ไห้เป็นสถานที่ที่มีผู้คนเข้ามาเที่ยวชม และบนบานศาลกล่าวกันเป็นจำนวนมากจนทำให้ชาวบ้านในพื้นที่ลุ่มตาอำปากได้กับธุรกิจที่เกิดขึ้นรองรับในปัจจุบัน อีกทั้งยังทำให้วัดได้รับปัจจัยในการปฏิสังขรณ์สืบต่อพระพุทธศาสนา ไม่ว่าจะเป็นการก่อสร้างอุโบสถ การขยายอาณาเขตวัดและพัฒนาวัดให้มีความเจริญอยู่คู่สังคมไทยสืบไป ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานศึกษาของ ทพย์รัตน์ ทองสกุล และเก็ดถวา บุญปรการ (2555) ในเรื่อง การนิยามความหมายพื้นที่น้ำชาในชุมชนคูเต่า ที่มองว่า พื้นที่น้ำชาสามารถให้ความได้ในหลายมุมมอง ตามบริบทและสถานการณ์ที่เปลี่ยนไป ผู้คนให้ความหมายพื้นที่น้ำชาว่า เป็นพื้นที่ของการแลกเปลี่ยนข้อมูล ข่าวสาร พื้นที่ของการต่อรองกับอำนาจรัฐ พื้นที่ในการพูดคุยเรื่องส่วนตัวเป็นพื้นที่ของการรวมจิตใจของชาวมุสลิมได้เป็นอย่างดี

การประกอบสร้างวัดเจดีย์ไถ่ไห้ให้กลายเป็นพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ เพื่อเป็นสถานที่เคารพบูชากราบไว้ของคนในชุมชนและจากต่างพื้นที่ ผ่านตำนาน เรื่องเล่า ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากการประกอบสร้างความหมายของพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์เกิดจากการให้คุณค่าและความหมายของวัดเจดีย์ไถ่ไห้เพื่อให้เกิดความศรัทธา ด้วยการสร้างภาพแทนรูปเคารพบูชาและสิ่งก่อสร้างต่าง ๆ สะท้อนแนวความคิดที่ว่า ความเป็นจริงที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับวัดเจดีย์ไถ่ไห้ แท้จริงแล้วไม่เคยมีสิ่งทีเรียกว่า ความเป็นจริง เกิดขึ้นจนกว่าจะมีผู้ที่ประกอบสร้าง (construct) ความเป็นจริงนั้นขึ้นมา ตามที่ Hall (1977) ได้ให้มุมมอง นอกจากนั้นการสื่อสารเป็นกระบวนการที่มีมนุษย์แต่ละคนใช้เพื่อประกอบสร้างความเป็นจริงขึ้นมานั่นเอง ตามความเห็นของ Weber (1970) การอธิบายถึงพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์มองว่าโลกศักดิ์สิทธิ์ได้แทรกซึมเข้ามาอยู่ในธรรมชาติและวิถีของชีวิต ตามคติความเชื่อของคนมาตั้งแต่อดีต

จนถึงปัจจุบัน โดยสิ่งสถิตอยู่ตามป่าเขา ต้นไม้ แม่น้ำ ก้อนหิน ในขณะเดียวกันศาสนาหลักต่าง ๆ ของโลก มีสิ่งศักดิ์สิทธิ์อาทิ วัตถุ หรือสัญลักษณ์บางสิ่งบางอย่าง รวมไปถึงบุคคลบางคนบางกลุ่มที่ถูกผูกติดกับสถานที่จนพื้นที่นั้นถูกนิยามให้กลายเป็นพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์

ดังนั้นไม่ว่าจะเป็นความเชื่อแบบดั้งเดิม หรือศาสนาหลัก ต่างเลือกที่จะสร้างวัตถุ และสถานที่ที่เชื่อมโลกสามัญกับโลกศักดิ์สิทธิ์ เช่นเดียวกับวัดเจดีย์ไฉ่ไ้ ที่มีการสร้างวัตถุมงคล สำหรับการบูชามากมาย ซึ่งมีผลต่อการกำหนดแนวทางปฏิบัติทางสังคมและการจัดการเชิงพื้นที่ จะเห็นได้ว่าการเข้าวัดในปัจจุบันเปลี่ยนแปลงจากอดีตที่เข้าไปเพื่อความสงบสุข แต่ปัจจุบันกลับเข้าไปขอพร ขอหวย และมีการนำความเชื่อเรื่องไฉ่ไ้มาสร้างให้เป็น เทพแห่งสามัญชน เพื่อให้มีความศักดิ์สิทธิ์มากยิ่งขึ้น โดยมีการประกอบสร้างรูปไฉ่ไ้แกะสลักจากไม้ตะเคียน และ รูปปั้นไฉ่ไ้ตลอดจนเหรียญบูชาขนาดต่าง ๆ สำหรับบูชา นอกจากนี้ก็จะมีต้นไม้ตะเคียนพรายตาย ที่ชาวบ้านเชื่อกันว่ามีวิญญาณของแม่ตะเคียนสถิตอยู่ ซึ่งได้กลายเป็นวัตถุมงคลสำหรับการขอหวย โดยการขอพรจาก เทพแห่งสามัญชน แล้วนำแบ่งไปโรยและถู เพื่อให้มีเลขปรากฏขึ้นตามความเชื่อของแต่ละบุคคล มีการประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ ตามความเชื่อ เช่น การจัดประเพณีให้ทานไฟประจำปี การบนบานศาลกล่าว และพิธีการแก้บน มีร้านค้าขายสิ่งของสำหรับใช้แก้บน ไม่ว่าจะเป็น รูปปั้นไฉ่ไ้ชนประทัด ของเล่นสำหรับเด็ก ชุดทหาร ขนมเปียะ และสินค้าอื่น ๆ อีกมากมาย เกิดขึ้นโดยรอบบริเวณวัดเจดีย์ไฉ่ไ้ มีการก่อสร้างอุโบสถหลังใหม่บนพื้นที่ของเจดีย์เก่าที่เคยรกร้าง ศาลาปฏิบัติธรรม กุฏิสำหรับพระสงฆ์ ลานจอดรถ สิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ และรูปปั้นไฉ่ไ้ขนาดใหญ่ที่วางอยู่บริเวณด้านหน้าอุโบสถวัดเจดีย์จำนวน 2 ตัว ที่มีความสูงของไฉ่ไ้ถึง 11 เมตร จัดสร้างโดยผู้ที่มีความเชื่อความศรัทธาและสมหวังดังปรารถนาซึ่งมีมูลค่าตัวละ 1.5 ล้านบาท รวม 2 ตัว 3 ล้านบาท และตลอดเส้นทางเข้าวัดเจดีย์ไฉ่ไ้ก็จะมีรูปปั้นไฉ่ไ้วางอยู่ตลอดสองข้างทาง ด้วยแรงศรัทธาทำให้วัดเจดีย์มีผู้คนเข้าไม่เว้นในแต่ละวัน ทำให้มีกองเศษประทัดขนาดใหญ่สูงท่วมหัวอย่างไร้ใครหลาย ๆ คนที่มาเห็นได้แวะมาเที่ยวชมถึงกับตะลึงกับกองประทัดขนาดใหญ่

การกลายเป็นพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ ยังสะท้อนได้จากเรื่องราวเสียงที่รำลือถึงความศักดิ์สิทธิ์ของอะไรก็ได้สมหวังทุกอย่าง จะเห็นได้จากการที่มีผู้คนหลังไหลเข้ามาในพื้นที่วัดเจดีย์ไฉ่ไ้เป็นจำนวนมาก จนก่อให้เกิดเป็นแหล่งรายได้ของคนในชุมชนผ่านการจำหน่ายของเซ่นไหว้และสินค้าในท้องถิ่นเหล่านี้สะท้อนให้เห็นว่าปรากฏการณ์ดังกล่าว ผู้คนต่างประกอบสร้างให้วัตถุสิ่งของที่เกิดจากความเชื่อและใช้ในพิธีกรรมให้มีคุณค่า เป็นการเพิ่มมูลค่าจนวัดเจดีย์ไฉ่ไ้ ถูกทำให้กลายเป็นพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานศึกษาของ นิมิตรชัย ชูบุ เกิดถวา บุญปรการ และปัญญา เทพสิงห์ (2559) ได้ทำการศึกษาและได้สะท้อนถึงพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์และพิธีกรรมของวัดเขียนบางแก้ว อำเภอ

เขาชัยสน จังหวัดพัทลุง ผลการวิจัยพบว่า พื้นที่ศักดิ์สิทธิ์เป็นสถานที่เคารพบูชากราบไหว้ภายในชุมชนและนอกชุมชนได้แก่ พระบรมธาตุเจดีย์ บ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์ โบสถ์พราหมณ์ วิหารถือน้ำพระพิพัฒน์สัตยา พระแก้วกุลาศรีมหาโพธิ์ โคมเมืองเก่าพัทลุง (เสาหลักเมือง) พระพุทธรูปสองพี่น้อง และพระนางเลือดขาว ซึ่งทั้งหมดนี้เป็นโบราณสถานที่มีอายุเก่าแก่ และจัดเป็นพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์คู่บ้านคู่เมือง ไม่เฉพาะชุมชนที่อยู่ในบริเวณวัดเขียนบางแก้วเท่านั้น แต่ยังเป็นพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ของคนในจังหวัดพัทลุง และพิธีกรรมวัดเขียนบางแก้วมีการทำพิธีห่มผ้าพระธาตุ แสดงมโนราห์โรงครู และมโนราห์ประชันโรง

ความทันสมัยที่เข้ามาในชีวิตประจำวันของผู้คนในปัจจุบัน หากเข้ามาพร้อมกับการพัฒนาของภาครัฐในด้านความมั่นคงทางด้านเศรษฐกิจ การประกอบอาชีพ การดำรงชีวิต เรื่องรายได้ เรื่องการจัดการระบบทุนนิยมที่สามารถทำให้ลดช่องว่างระหว่างคนจน คนรวยได้ ก็จะส่งผลทำให้ประเทศสามารถพัฒนาไปได้อย่างสมดุลทัดเทียมนานาประเทศ แต่เนื่องจากมีหลายปัจจัยที่ทำให้ไม่สามารถดำเนินการดังกล่าวได้ เมื่อความทันสมัยที่เข้ามากลับกลายเป็นวิกฤติของผู้คน ความทุกข์ การเจ็บป่วย ความต้องการทางการศึกษา ความต้องการทางอาชีพ ความต้องการทางด้านรายได้ ความต้องการทางการประกอบธุรกิจให้มีผลกำไร เหล่านี้ทำให้พื้นที่ศักดิ์สิทธิ์มีอิทธิฤทธิ์ที่เป็นที่พึ่งทางใจมากขึ้น ทำให้ผู้คนมีความหวังจากสิ่งเหนือธรรมชาติ การเข้าวัดขอพร บนบานศาลกล่าว จึงสะท้อนให้เห็นถึงสังคมในปัจจุบันว่า ผู้คนต่างมีความเจ็บป่วยทางใจมากขึ้นที่มีความต้องการที่จะเยียวยา สะท้อนให้เห็นถึงการบริหารจัดการของภาครัฐที่จะต้องมีการดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องอย่างเร่งด่วน ทั้งนี้เพื่อให้ประชาชนทุกหมู่เหล่าสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างปกติสุข มีสุขภาพกายและใจดี และยังมีส่วนที่สามารถทำให้การขับเคลื่อนการพัฒนาของประเทศเป็นไปอย่างสมควรจะเป็นและตามแผนการพัฒนาประเทศที่ได้วางนโยบายไว้

ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยทำให้ได้ข้อเสนอแนะใน 2 ประเด็น คือ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 ภาครัฐควรส่งเสริมให้พื้นที่วัดเจดีย์ไอล้ไข เป็นสถานที่ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การรักษาขนบธรรมเนียม ประเพณีท้องถิ่น เพื่อให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญแห่งหนึ่งของจังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งจะเป็ผลทำให้ผู้คนในชุมชนมีรายได้จากการขายสินค้าของชุมชนเพิ่มขึ้น

1.2 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเข้ามาดูแลในเรื่องการจัดทำวัดมุงคของวัดเจดีย์ไอล้ไข เพื่อเป็นการธำรงความศักดิ์สิทธิ์ของไอล้ไขและพื้นที่วัดเจดีย์ไอล้ไข ทั้งนี้เพื่อเป็นการบำรุงศาสนสถานให้มีความเจริญอยู่คู่สังคมไทยสืบไป

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาถึงพลวัตของการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่วัดเจดีย์ไอล้ไข

2.2 ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับกระบวนการกลายเป็นสินค้าในกระแสการท่องเที่ยวของ ไอล้ไข เพราะในปัจจุบัน ไอล้ไขมีชื่อเสียงและเป็นที่รู้จักของผู้คนมากมาย จนทำให้มีผู้คนต่างหลั่งไหลเข้ามายังพื้นที่วัดเจดีย์ไอล้ไขเป็นจำนวนมากไม่เว้นในแต่ละวัน

บรรณานุกรม

- กาญจนา แก้วเทพ. (2548). *กลุ่มทฤษฎีว่าด้วยเนื้อหา สารและความหมาย*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
- เกวลิน ภูมิภาค. (2543). *ความเชื่อทางศาสนาและลัทธิที่ปรากฏในวรรณกรรมคำสอนของชาวอีสาน*. วิทยานิพนธ์หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจารึกภาษาไทย. มหาวิทยาลัยศิลปากร, กรุงเทพฯ.
- กนกวรรณ ระลึก. (2556). ภูมิซรอล: พัฒนาการการประกอบสร้างอัตลักษณ์ของชุมชนชายแดน จากสังคมประเพณีสู่ชุมชนคนไทยหัวใจเขมร. *วารสารสังคมลุ่มน้ำโขง*, 9 (2), 139-166.
- กฤตยา แสงเจริญ. (2537). *มิติทางจิตวิญญาณกับการดูแลสุขภาพ : กรณีศึกษาจากหมอลำผีฟ้าสู่หมอพระ*. *วารสารคณะพยาบาลศาสตร์*, 17 (4), 1-6
- ข่าวไทยรัฐ. (2560). *วัดเจดีย์ไฉ่*. ค้นเมื่อ 2 กรกฎาคม 2560, จาก : www.thairath.co.th/content/989904.
- คำรพ เกิดมีทรัพย์. (2556). *ไฉ่ ไฉ่ เด็กวัดเจดีย์: เทพแห่งสามัญชน*. ค้นเมื่อ 25 กันยายน 2560, จาก: www.siamfreestyle.com
- จารุวรรณ ธรรมวัตร. (2540). *คติชาวบ้านอีสาน*. กรุงเทพฯ: อักษรวัฒนา
- ณัชภัทร พานิช. (2545). *การสืบทอดวัฒนธรรมการจัดการทรัพยากรป่าไม้ในชุมชนไทลื้อ: กรณีศึกษาตำบลงอบ อำเภอร่องบัว จังหวัดน่าน*. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- เทอดชาย เอี่ยมล้ำนำ. (2542). *ความทันสมัยและพิธีกรรมทางศาสนาของกลุ่มชาติพันธุ์เยอ : กรณีศึกษาหมู่บ้านสำโรงโคเค็ม่า จังหวัดศรีสะเกษ*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธวัช ปุณโณทก. (2528). *วัฒนธรรมพื้นบ้านคติความเชื่อในวัฒนธรรมพื้นบ้าน : คติความเชื่อ*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ธนวรรณ นิธิภานันท์. (2558). *กระบวนการสร้างพื้นที่ทางวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยว: ศึกษากรณีเพลินวาน อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์*. ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาสหวิทยาการ วิทยาลัยสหวิทยาการ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- ธีรชาย อักษรดิษฐ์. (2545). *ชุดาตุ : บทบาทและความหมายของพระธาตุในอนุภูมิภาคอุษาคเนย์*. *กรณีศึกษาความเชื่อเรื่อง พระธาตุที่เกิดในล้านนา*. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ธงชัย วินิจจะกุล. (2534). *วิธีการศึกษาประวัติศาสตร์แบบวงศาวทยา*. กรุงเทพฯ: คณะศิลปศาสตร์. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- นัยพรรณ วรรณศิริ. (2540). *มานุษยวิทยาสังคมและวัฒนธรรม*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- นิมิตรชัย ชูบุ เกิดถวา บุญปรากฏ และปัญญา เทพสิงห์ (2559). *การประกอบสร้างพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ และพิธีกรรมของวัดเขียนบางแก้ว อำเภอลำลูกขัน จังหวัดพัทลุง*. สารนิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพัฒนามนุษย์และสังคม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, สงขลา.
- บัวกนก วัชรปรีดา. (2544). *การผสมผสานทางวัฒนธรรม : กรณีศึกษาบ้านท่ามะไฟหวาน ตำบลท่ามะไฟหวาน อำเภอกำแพงศรี จังหวัดชัยภูมิ*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยเพื่อพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.
- เบญจรัชต์ เมืองไทย. (2543ป. *พิธีทรงเจ้า : พิธีกรรมกับโครงสร้างสังคมที่บ้านหนองขาว*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร, กรุงเทพฯ ฯ
- ปฎิญา ลิ้มโอฬารสุขสกุล. (2553). *มวยไทย: กระบวนการกลายเป็นสินค้าในกระแสความทันสมัย*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพัฒนามนุษย์และสังคม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, สงขลา.
- ประสาธ อิศรปรีดา และคณะ. (2518). *ความเชื่อและสิ่งยึดเหนี่ยวทางจิตใจของชาวอีสาน*.
- ปรีดา เฉลิมเผ่า ก่ออนันตกุล.(2546). *การศึกษากระบวนการสร้างพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์*. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- ปฐนทร์ นาคสิงห์. (2556). *การประกอบสร้างตัวตนภายในภาพยนตร์ไทย. วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์*, 39(2), 35-53.
- พระเทพเวที (ประยุทธ์ ปยุตโต). (2536). *พุทธศาสนากับชาติไทย*. กรุงเทพฯ: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาพิมล พรหมเมือง. (2550). *วิถีพุทธ-พราหมณ์-ผีในการอนุรักษ์ และฟื้นฟูพันชันเพื่อสังคมที่ยั่งยืน จังหวัดร้อยเอ็ด*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจารึกภาษาไทย มหาวิทยาลัยศิลปากร, กรุงเทพฯ.
- พระครูปริยัติสารการ. (2551). *พุทธศาสนากับความเชื่อถือโชคลาง*. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาวัฒนธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม
- พระเกียรติวิทย์ อุตตสนโต (โอชาวัฒน์). (2548). *การศึกษาความเชื่อและพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนาของร่างทรงกรณีศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, กรุงเทพฯ ฯ
- ภิญโญ จิตต์ธรรม. (2534). *ระบบความเชื่อ*. กรุงเทพฯ: ครุสภาลาดพร้าว
- มารยาท กิจสุวรรณ. (2556, พฤศจิกายน). *ความเชื่อดั้งเดิมของไทย*. *วัฒนธรรมไทย*. 22 (11), 14-21
- มณี พะยอมยงค์. (2530). *ความเชื่อของคนไทย ในวัฒนธรรมพื้นบ้าน : คติความเชื่อ*. (หน้า 66-122). กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บรรณานุกรม (ต่อ)

- เมินร์ตัน นวะบุศย์. (2544). *ทัศนะของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาในจังหวัดนครราชสีมาที่เกี่ยวกับ
สิ่งศักดิ์สิทธิ์และชีวิตหลังความตาย*. นครราชสีมา. มหาลัษราชภัฏนครราชสีมา.
- ลลิตทิพย์ ก้องพานิชกุล. (2554). *กล้องวงจรปิด: พื้นที่การต่อรองในโรงเรียน*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตร
มหาบัณฑิต สาขาพัฒนามนุษย์และสังคม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, สงขลา.
- วิราวรรณ สมพงษ์เจริญ. (2550). *คติความเชื่อของคนไทยสมัยสุโขทัย พ.ศ.1726-พ.ศ.2116*.
วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาประวัติศาสตร์ศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร,
กรุงเทพฯ.
- วัดเจดีย์ไฉ่. (2560). ค้นเมื่อ 22 กุมภาพันธ์ 2560, จาก : [https://www.facebook.com/วัดเจดีย์-
ไฉ่-107566149356954/](https://www.facebook.com/วัดเจดีย์-ไฉ่-107566149356954/).
- ศรีศักร วัลลิโภดม. (2544). *พัฒนาการทางสังคม – วัฒนธรรมไทย*. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ : อมรินทร์.
- ศิริพร สุวรรณศรี. (2536). *ประเพณีการสู่ขวัญของชาวอำเภอร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด*. ปริญญา
นิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒมหาสารคาม, มหาสารคาม
- สัญญา สัญญาวิวัฒน์. (2545). *ทฤษฎีสังคมวิทยา*. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- สมชาย นิลอาจิ. (2541). *จากป่าสู่เมืองและวัด ในวิถีความคิด - วิถีชีวิตชาวอีสาน*. มหาสารคาม :
อาศรมวิจัย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สุเทพ สุนทรเกษม. (2525). *ความเชื่อในเรื่องผีปอบา หมู่บ้านภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ในสังคมวิทยา
ของหมู่บ้านภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*. กรุงเทพฯ : สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย
มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒมหาสารคาม
- สุภางค์ จันทวานิช. (2552). *ทฤษฎีสังคมวิทยา*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เสถียร พันธรังษี. (2521). *ศาสนาโบราณ*. กรุงเทพฯ : รุ่งเรืองธรรม
- สุภาพร นาคบัลลังก์ และสุรพงษ์ เลิศทัศนีย์. (2541, มกราคม). *ฝ้าตงหมอกชอกกแซกหาผีแมน*.
สารศิลปากร 11(1), 16-19
- สมร สังฆะสร. (2545). *คนอยู่ป่า*. เชียงใหม่: ธารเหนือ.
- สิงห์ทน นราสโภ. (2542). *วิธีปลุกพระ สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช*. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ :
คณะกรรมการศาสนาเพื่อการพัฒนา (ศ.พ.พ).
- สิทธิพงษ์ บุญทอง เกิดถวา บุญปรากฏ และปัญญา เทพสิงห์. (2561). *วัดเจดีย์ไฉ่: พื้นที่ของการ
นิยามความหมาย ในการประชุมหาดีใหญ่วิชาการระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 9
20 กรกฎาคม 2561 ณ อาคารบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยหาดีใหญ่ อำเภอหาดีใหญ่
จังหวัดสงขลา (หน้า 27 - 41) สงขลา : มหาวิทยาลัยหาดีใหญ่*

บรรณานุกรม (ต่อ)

- แสง จันทร์งาม. (2542). *ศาสนศาสตร์*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- สมชาติ มณีโชติ. (2551). *การกำหนดพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ในวัฒนธรรมลาว จากหลักฐานด้านโบราณวัตถุสถาน*. กรุงเทพฯ: เอราวัณการพิมพ์
- สมจิตร อินทมน. (2553). *ทวด : ลมหายใจแห่งการดำรงอยู่ในกระแสความทันสมัย*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพัฒนามนุษย์และสังคม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, สงขลา.
- สุนทร ม้าทอง. (2554). *การประกอบสร้างความจริงทางสังคม กรณีการขอขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลกของหนังสือพิมพ์มติชนกับหนังสือพิมพ์ผู้จัดการ ในช่วงเวลาระหว่าง พ.ศ. 2548-2553*. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (สื่อสารการเมือง) วิทยาลัยสื่อสารการเมือง มหาวิทยาลัยเกริก, กรุงเทพฯ.
- สโรชพันธุ์ สุภาวรรณ และชไมพร กาญจนกิจสกุล. (2557 ม.ค.-มิ.ย.). การประกอบสร้างภาพลักษณ์ของผู้สูงอายุ. *วารสารสังคมศาสตร์*, 10(1), 93-136.
- สำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย จังหวัดนครศรีธรรมราช. (2556). *วัดเจดีย์ ไอ้ไข่*. ค้นเมื่อ 10 ธันวาคม 2560, จาก : www.siamfreestyle.com/travel-attraction-more.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2559). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ*. ค้นเมื่อ 1 ตุลาคม 2561, จาก : www.nesdb.go.th.
- หทัยรัตน์ ทองสกุล. (2554). *พื้นที่น้ำชา: พื้นที่ปฏิบัติการทางสังคมของชุมชน*. สารนิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพัฒนามนุษย์และสังคม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, สงขลา.
- หทัยรัตน์ ทองสกุล และเก็ตถวา บุญปรากฏ. (2555). การนิยามความหมายพื้นที่น้ำชาในชุมชนคูเต่า. *วารสารศิลปศาสตร์*, 4(1), 78-91.
- อนงค์นาถ รัตติโชติ และเก็ตถวา บุญปรากฏ. (2559). *สถานีรถไฟกันตัง : การถูกทำให้กลายเป็นสินค้าภายใต้บริบทการท่องเที่ยว*. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา*, 11(1), 1-16.
- อนุชา พิมพ์ศักดิ์ และ โสภี อุ่นทะยา. (2560). การประกอบสร้างอัตลักษณ์เพศนอกรอบในนวนิยายรักวัยรุ่นแนววายเรื่อง SOTUS พี่ว้ากตัวร้ายกับนายปีหนึ่ง. *วารสารการบริหารปกครอง*, 6(พิเศษ), 175-193.
- อภิศักดิ์ โสมอินทร์. (2537). *โลกทัศน์อีสาน*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ.
- อุทัย หิรัญโต. (2526). *สารานุกรมศัพท์สังคมวิทยา-มานุษยวิทยา*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- อุทัยวรรณ มินสุวรรณ. (2541). *ภาวะความทันสมัยในระบบครอบครัวและเครือญาติกับวัฒนธรรมการนับถือผีของชาวกะเหรี่ยง*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพัฒนาสังคม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ
- อำนาจชัย สุวรรณราช. (2554). *ปฏิบัติการสร้างความรู้ของชาวนาเพื่อการดำรงอยู่ในสังคมทันสมัย*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพัฒนามนุษย์และสังคม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, สงขลา.
- อี๊ด ตามพรลิงค์. (2558). *ตำนานวัดเจดีย์ไฉ่*. ค้นเมื่อ 3 สิงหาคม 2561, จาก : www.phenkhao.com/contents/9946
- Appadurai, Arjun. (1986). *The Social Life of Thing : Commodities in Culture Perspective*. New York : University of Cambridge.
- Brereton, J.P. (1987). Sacred Space. In *The Encyclopedia of Religion*, vol. 12, ed. Mircea Eliade, New York: Collier-Mac Millan, P. 526-535
- Durkheim, Emile. (1915). *The Elementary Forms of the Religious Life*. New York.
- Eliade, Mirecea. (1987). *The Encyclopedia of Riligion, Volume 12*. New York: Macmillan Puclishing.
- Giddens, Anthony. (1992). *Modernity and Self-identity*. Oxfors: Basil Blackwell.
- Geertz C. (1973). *The Interpretation of Cultures*. New York: Basic Books.
- Hall, Stuart. (1977). *Representation : Cultural Representations and Signifying Practices*. London : SAGE Publications
- Hughes RE, et al. (2001). Altered transcription in yeast expressing expanded polyglutamine. *Proc Natl Acad Sci U S A*, 98(23):13201-6
- Keyes, C. L. (2007). Promoting and protecting mental health as flourishing: a complementary strategy for improving national mental health. *American Psychologist*, 62(2), 95.
- Lefebvre, Herri. (1991). *The Production of Space*. Nicholson-Smith, Donald (Trans.), London : Blackwell.
- Redfield, Robert. (1965). *The Primitive World and Its Transformations*. Ithaca : Cornell University Press.
- Schultz, D.P. (1998). *Psychology and work to day*. (7 th ed). Upper Saddle. River, NJ : Prentice-Hall.

บรรณานุกรม (ต่อ)

Weber, M. (1970). Science as a Vacation. in H.H. Gerth and C. Wright Mills (Translated and Ed.), Max Weber: Essays in Sociology. (pp. 129-156). London: Oxford University Press.

บุคลากรกรม (ต่อ)

- รุ่ง. (2561, 4 กุมภาพันธ์). ที่วัดเจติยไฉ่ ตำบลฉลอง อำเภอสหัส จังหวัดนครศรีธรรมราช.
- ไร. (2561, 18 กุมภาพันธ์). ที่วัดเจติยไฉ่ ตำบลฉลอง อำเภอสหัส จังหวัดนครศรีธรรมราช.
- สด. (2561, 18 กุมภาพันธ์). ที่วัดเจติยไฉ่ ตำบลฉลอง อำเภอสหัส จังหวัดนครศรีธรรมราช.
- สหัส. (2561, 4 กุมภาพันธ์). ที่วัดเจติยไฉ่ ตำบลฉลอง อำเภอสหัส จังหวัดนครศรีธรรมราช.
- สาย. (2561, 18 กุมภาพันธ์). ที่วัดเจติยไฉ่ ตำบลฉลอง อำเภอสหัส จังหวัดนครศรีธรรมราช.
- สาวนุ้ย. (2561, 19 กุมภาพันธ์). ที่วัดเจติยไฉ่ ตำบลฉลอง อำเภอสหัส จังหวัดนครศรีธรรมราช.
- สุธน. (2561, 6 กุมภาพันธ์). ที่วัดเจติยไฉ่ ตำบลฉลอง อำเภอสหัส จังหวัดนครศรีธรรมราช.
- อัน. (2561, 8 กุมภาพันธ์). ที่วัดเจติยไฉ่ ตำบลฉลอง อำเภอสหัส จังหวัดนครศรีธรรมราช.
- อ้อด. (2561, 4 กุมภาพันธ์). ที่วัดเจติยไฉ่ ตำบลฉลอง อำเภอสหัส จังหวัดนครศรีธรรมราช.
- อ้อย. (2561, 6 กุมภาพันธ์). ที่วัดเจติยไฉ่ ตำบลฉลอง อำเภอสหัส จังหวัดนครศรีธรรมราช.
- อิม. (2561, 4 กุมภาพันธ์). ที่วัดเจติยไฉ่ ตำบลฉลอง อำเภอสหัส จังหวัดนครศรีธรรมราช.
- อิน. (2561, 6 กุมภาพันธ์). ที่วัดเจติยไฉ่ ตำบลฉลอง อำเภอสหัส จังหวัดนครศรีธรรมราช.

ภาคผนวก

มหาวิทยาลัยหาดใหญ่
HATYAI UNIVERSITY

Abstract Book

การประชุมหาดใหญ่วิชาการ
ระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 9
The 9th Hatyai National and International Conference

20-21
กรกฎาคม 2561

ณ ห้อง Blue Ocean Hall
อาคารคณะบริหารธุรกิจ
มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

Proceeding

การประชุมหาดใหญ่วิชาการระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 9
The 9th Hatyai National and International Conference

วันที่ 20-21 กรกฎาคม 2561
ณ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่
อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

จัดโดย
สำนักวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

๑ข้อความและบทความในเอกสารการประชุมหาดใหญ่วิชาการระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 9
เป็นแนวคิดของผู้เขียนมิใช่เป็นความคิดเห็นของคณะผู้จัดทำ และมิใช่ความรับผิดชอบของ
มหาวิทยาลัยหาดใหญ่ ๑ไม่สงวนสิทธิ์การคัดลอก แต่ให้อ้างอิงแสดงที่มา

กำหนดการ

วันที่ 20 – 21 กรกฎาคม 2561

การประชุมมหาดใหญ่วิชาการระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 9

ณ ห้องประชุม อาคารคณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

วันศุกร์ที่ 20 กรกฎาคม 2561

-- ภาคเช้า --

08.30 – 09.00 น. ลงทะเบียน

09.00 – 09.20 น. พิธีเปิด

กล่าวรายงาน โดย รศ.ทัศนีย์ ประธาน

ผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายวิจัย และประธานดำเนินการ

กล่าวต้อนรับ โดย ผศ.ดร.วิหีส ดิษยะศริน สัตยรักษ์

อธิการบดีมหาวิทยาลัยหาดใหญ่

09.20 – 09.30 น. ชมวิดีโอทัศน์แสดงผลงานวิจัย

09.30 – 11.00 น. กล่าวเปิดและบรรยายพิเศษโดยท่านวิทยากร ดร.พันธ์ศักดิ์ ศิริรัชตพงษ์

ผู้ช่วยรัฐมนตรีประจำกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม

หัวข้อ “พลวัตการศึกษายุคเศรษฐกิจและสังคมดิจิทัล”

11.00 – 11.20 น. มอบรางวัลผลงานวิจัยดีเด่น

11.20 – 12.00 น. เยี่ยมชมภาคนิทรรศการ

12.00 – 13.30 น. พักรับประทานอาหารกลางวัน

-- ภาคบ่าย --

13.30 – 16.30 น. นำเสนอผลงานวิจัยภาคบรรยาย ระดับชาติ, ระดับนานาชาติ

วันเสาร์ที่ 21 กรกฎาคม 2561

โปรแกรมทัศนศึกษา

หมายเหตุ กำหนดการอาจเปลี่ยนแปลงตามความเหมาะสม

มหาวิทยาลัยหาดใหญ่
HATYAI UNIVERSITY

กลุ่ม 1 มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ห้อง 10-310

ผู้ทรงคุณวุฒิประจำห้องย่อย

1. ผศ.ดร.เก็ตถวา บุญปรากฏ
2. ผศ.ดร.ประภาศ ปานเจียง

ประธาน

รองประธาน

เลขานุการ : อาจารย์วรัญญา มณีศรี

ลำดับ	ชื่อบทความ	ผู้นำเสนอ	เวลานำเสนอ
1	การชำระภาษามลายูถิ่นปัตตานีของกลุ่มชาติพันธุ์มลายูในชุมชนบ้านลำลอง อำเภอ นาทวี จังหวัดสงขลา	อัสมาณี ฮะกือลิ่ง	13.30 – 13.50 น.
2	เจ้าเอ๋ย...เจ้ากรงหัวจุก: ภาพสะท้อนนิเวศสำนักเชิงจริยศาสตร์ที่ว่าด้วยเรื่องของสัตว์	ชญาดา ชูชัยสิงหะกุล	13.51 – 14.10 น.
3	วิถีชีวิตและอัตลักษณ์ของชุมชนคีรีวง	วรรณพร อนันตวงศ์	14.11 – 14.30 น.
4	การประกอบสร้างเนื้อหาในสารคดีเชิงสถานที่ของเอนก นาวิกมูล	นียา บิลยะแม	14.31 – 14.50 น.
5	วัดเจตีย์ไอ้ไข่: พื้นที่ของการนิยามความหมาย	สิทธิพงษ์ บุญทอง	14.51 – 15.10 น.
6	วิถีชีวิตและการปรับตัวของชาวอีสานย้ายถิ่นในพื้นที่ชายแดนใต้	เจตน์สฤกษ์ สึงขพันธ์	15.11 – 15.30 น.
7	สถานภาพองค์ความรู้เกี่ยวกับการศึกษาภาษาในงานวิทยานิพนธ์ไทยช่วงทศวรรษ พ.ศ. 2550 - พ.ศ. 2560	จินดา วรรณรัตน์	15.31 – 15.50 น.

วัดเจดีย์ไอโซ่: พื้นที่ของการนิยามความหมาย¹ Wat Chedi Ai Khai: Space of Meanings

สิทธิพงษ์ บุญทอง^{2*}, เก็ดดา บุญปราการ³ และปัญญา เทพสิงห์⁴
Sithipong Boontong^{2*}, Kettawa Boonprakarn³ and Punya Tepsing⁴

¹ เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์เรื่อง วัดเจดีย์ไอโซ่: การประกอบสร้างให้กลายเป็นพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ภายใต้วิกฤตความทันสมัย

² นักศึกษาระดับปริญญาโท, หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาพัฒนมนุษยและสังคม, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

² Graduate student, Department of Human and Social Development, Faculty of Arts, Prince of Songkla University.

³ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., อาจารย์ประจำคณะศิลปศาสตร์, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

³ Assistance Professor Dr., Faculty of Liberal Arts, Prince of Songkla University.

⁴ รองศาสตราจารย์ ดร., อาจารย์ประจำคณะศิลปศาสตร์, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

⁴ Associate Professor Dr., Faculty of Liberal Arts, Prince of Songkla University.

*Corresponding author, E-mail: m_smartarmy@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการนิยามความหมายพื้นที่วัดเจดีย์ไอโซ่ ใช่วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ พื้นที่ที่ใช้ในการวิจัยคือ พื้นที่วัดเจดีย์ไอโซ่ และพื้นที่บริเวณหมู่ที่ 7 ตำบลฉลอง อำเภอลิขิต จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยสัมภาษณ์แบบเจาะลึกจากผู้ให้ข้อมูล 22 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการนำข้อมูลมาจำแนกหมวดหมู่ตีความ สร้างข้อสรุป และนำเสนอผลการวิจัยด้วยวิธีพรรณนาเชิงวิเคราะห์

จากการศึกษาพบว่า การให้ความหมายของวัดเจดีย์ไอโซ่มีความหลากหลาย โดยเป็นพื้นที่ของการเป็นที่พึ่งทางจิตใจ ไม่ว่าในเรื่องการสะเดาะเคราะห์ สิ่งไม่ดีสิ่งอัปมงคลและโรคภัยไข้เจ็บให้หายและออกไปจากชีวิต เรื่องการขอโชคขอลา ขอหวย เสี่ยงโชค เรื่องการบนบานศาลกล่าว ของหายอยากได้คืน และเพื่อความเจริญรุ่งเรืองในหน้าที่การงาน ผ่านการให้ความหมายของผู้คนที่เข้ามาขอพรบนบานศาลกล่าว จนเกิดเป็นพื้นที่ของการท่องเที่ยว ไม่ว่าจะในแง่ของความศรัทธาในศาสนาและเป็นพื้นที่ของการท่องเที่ยวแบบประดิษฐ์ เพราะผู้คนที่เข้ามาล้วนต้องการเข้ามาดูความโอ้อวดตระการตาของสิ่งประดิษฐ์สร้างที่เป็นผลมาจากการบนบานศาลกล่าวแล้วนำมาแก้บน ผ่านการให้ความหมายของผู้ที่เข้าเที่ยวชมรูปปั้นไอโซ่ตลอดจนสิ่งบูชาที่นำมาแก้บน เช่น รูปปั้นไก่ชน กองปะทัด จนกลายเป็นพื้นที่ของการทำมาหากินของชาวบ้านในพื้นที่วัดและยังคงความเป็นพื้นที่ของการปฏิบัติศาสนกิจของพระสงฆ์ในวัด อีกทั้งยังทำให้วัดได้รับปัจจัยในการปฏิสังขรณ์สืบต่อพระพุทธศาสนา

คำสำคัญ: พื้นที่, การนิยามความหมาย, วัดเจดีย์ไอโซ่

วัดเจดีย์ไฉ่: พื้นที่ของการนิยามความหมาย¹

Wat Chedi Ai Khai: Space of Meanings

สิทธิพงษ์ บุญทอง^{2*}, เกตถวา บุญปราก³ และปัญญา เทพสิงห์⁴

Sitthipong Boontong^{2*}, Kettawa Boonprakarn³ and Punya Tepsing⁴

¹ เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์เรื่อง วัดเจดีย์ไฉ่: การประกอบสร้างให้กลายเป็นพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ภายใต้วิกฤตความทันสมัย

² นักศึกษาระดับปริญญาโท, หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพัฒนามนุษย์และสังคม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

² Graduate student, Department of Human and Social Development, Faculty of Arts, Prince of Songkla University.

³ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., อาจารย์ประจำคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

³ Assistance Professor Dr., Faculty of Liberal Arts, Prince of Songkla University.

⁴ รองศาสตราจารย์ ดร., อาจารย์ประจำคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

⁴ Associate Professor Dr., Faculty of Liberal Arts, Prince of Songkla University.

*Corresponding author, E-mail: m_smartamy@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการนิยามความหมายพื้นที่วัดเจดีย์ไฉ่ ใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ พื้นที่ที่ใช้ในการวิจัยคือ พื้นที่วัดเจดีย์ไฉ่ และพื้นที่บริเวณหมู่ที่ 7 ตำบลฉลอง อำเภอสีชล จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยสัมภาษณ์แบบเจาะลึกจากผู้ให้ข้อมูล 22 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการนำข้อมูลมาจำแนกหมวดหมู่ ตีความ สร้างข้อสรุป และนำเสนอผลการวิจัยด้วยวิธีพรรณนาเชิงวิเคราะห์

จากการศึกษาพบว่า การให้ความหมายของวัดเจดีย์ไฉ่ไม่มีความหลากหลาย โดยเป็นพื้นที่ของการเป็นที่พึ่งทางด้านจิตใจ ไม่ว่าในเรื่องการสะเดาะเคราะห์ สิ่งไม่ดีสิ่งอัปมงคลและโรคร้ายไข้เจ็บให้หายและออกไปจากชีวิต เรื่องการขอโชคลาภ ขอหวย เสี่ยงโชค เรื่องการบนบานศาลกล่าว ของหายอยากได้คืน และเพื่อความเจริญรุ่งเรืองในหน้าที่การงาน ผ่านการให้ความหมายของผู้คนที่เข้ามาขอพรบนบานศาลกล่าว จนเกิดเป็นพื้นที่ของการท่องเที่ยว ไม่ว่าในแง่ของความศรัทธาในศาสนาและเป็นที่ของการท่องเที่ยวแบบประดิษฐ์ เพราะผู้คนที่เข้ามาล้วนต้องการเข้ามาดูความโอ้อ่าตระการตาของสิ่งประดิษฐ์สร้างที่เป็นผลมาจากการบนบานศาลกล่าวแล้วนำมาแก้บน ผ่านการให้ความหมายของผู้ที่เข้าเที่ยวชมรูปปั้นไฉ่ตลอดจนสิ่งบูชาที่นำมาแก้บน เช่น รูปปั้นไก่ชน กองปะทัด

จนกลายเป็นพื้นที่ของการทำมาหากินของชาวบ้านในพื้นที่วัดและยังคงความเป็นพื้นที่ของการปฏิบัติศาสนกิจของพระสงฆ์ในวัด อีกทั้งยังทำให้วัดได้รับปัจจัยในการปฏิสังขรณ์สืบต่อพระพุทธศาสนา

คำสำคัญ: พื้นที่ การนิยามความหมาย วัดเจดีย์ไฉ่

Abstract

The objective of this article is to explore meanings of the space of Wat Chedi Ai Khai, a Buddhist temple, using a qualitative method. The areas used in this research were Wat Chedi Ai Khai and Village No. 7 of Chalong Sub-district, Sichon District, Nakhon Si Thammarat Province. In-depth interviews were conducted with 22 informants and the data were categorized, interpreted, concluded and presented with analytical description.

The study found that there were several meanings given to Wat Chedi Ai Khai. One of them is a psychological space of meaning for people seeking moral support; they go to the temple to disperse their misfortunes, inauspicious conditions and illnesses from their lives. They also go to the temple to ask for luck and winning a lottery; to make a vow to make offerings for their lost items to be returned, and ask for prosperity at work. These requests made through the psychological space of meaning result in a tourism space of meaning in terms of religious faith and manmade tourist attractions because people visit the temple to see the spectacular invented structures dedicated in fulfillments of vows such as sculptures of fighting cocks and piles of firecrackers. As a result, the temple has become an occupational space for locals. However, the temple area still remains a space for religious practices of monks which is one way of receiving donations for temple repairs contributing to maintaining Buddhism.

Keywords: Space, defining or giving meanings, Wat Chedi Ai Khai

บทนำ

การดำเนินชีวิตในประจำวันของคนเรา ต่างมีความผูกพันกับพื้นที่และช่วงของเวลา การให้คำนิยามความหมายของพื้นที่ต่างๆ ล้วนเป็นไปตามสภาพความเป็นจริงที่ได้สัมผัสและการดำเนินชีวิตความเป็นอยู่ของแต่ละพื้นที่ที่มีความแตกต่างกันออกไปตามบริบทนั้นๆ ในส่วนของวัดเจติยไฉ่ มีที่ตั้งอยู่หมู่ที่ 7 ตำบลฉลอง อำเภอสหัส จังหวัดนครศรีธรรมราช เคยเป็นวัดร้างที่เชื่อกันว่าสร้างมาเป็นเวลานานับ 1,000 ปี มีเพียงเจติยโบราณเก่ารกร้างอยู่ตรงบริเวณโบสถ์ในปัจจุบัน จนเมื่อประมาณปี พ.ศ.2500 มีการบูรณะวัดเจติยไฉ่ขึ้นขึ้นมาใหม่ มีพระสงฆ์เข้ามาอยู่ประจำ เป็นสถานที่ปฏิบัติศาสนกิจของชาวบ้านในพื้นที่และบริเวณใกล้เคียง และเป็นสถานที่ประดิษฐานของ “พ่อท่าน” พระพุทธรูปเก่าแก่ ที่อยู่มาดั้งแต่ยังเป็นวัดร้าง ไฉ่ไฉ้วัดเจติย หรือ ตาไฉ้วัดเจติย คือรูปไม้แกะสลักของเด็กชายอายุประมาณ 9 -10 ขวบ ตั้งอยู่ในศาลาในวัดเจติยเชื่อกันว่าเป็นวิญญูณศักดิ์สิทธิ์ที่สถิตอยู่ ณ วัดแห่งนี้ เป็นที่เคารพสักการะของชาวบ้านตั้งแต่ในละแวกใกล้วัด ไปจนถึงต่างจังหวัด จากศรัทธาที่เชื่อกันว่า “ขอได้ไหว้รับ” โดยเฉพาะเรื่องโชคลาภและการค้าขาย (คำรพ เกิดมีทรัพย์, 2556)

ในทุก ๆ วันจะมีผู้คนต่างหลั่งไหลไปขอพรจากเทพแห่งสามัญชน โดยส่วนใหญ่แล้วจะเป็นผู้คนที่มีความเชื่อ ความศรัทธา ซึ่งประกอบไปด้วยบุคคลหลากหลายกลุ่ม เช่น นักศึกษาที่ไปบนบานเรื่องการสอบ และการให้ไฉ่งานดี ๆ ทำเมื่อสำเร็จการศึกษา ชาวบ้านที่บนบานเรื่องของการหายอยากได้คืน นักธุรกิจบนบานเรื่องการประกอบธุรกิจให้ได้มีกำไรทำมาค้าขึ้น ตลอดจนถึงนักพนันชั้นต่อที่เข้ามาบนบานให้มีโชคมีชัย เช่น การพนันไก่ชนหรือขอให้ช่วยปกป้องภัยนานา แต่ทั้งนี้ทั้งนั้นในทุก ๆ กลุ่มที่เข้ามาตามทีกล่าว เมื่อเข้ามาในบริเวณวัดแล้วก็จะไม่ลืมเรื่อง การบนบานให้มีโชคมีลาภเรื่องหวย หรือลอตเตอรี่ จะเห็นได้ว่าภายในวัดมีแผงขายลอตเตอรี่วางอยู่เรียงราย เพราะขอแล้วสมหวัง ขอแล้วถูกดังข่าวที่ออกประชาสัมพันธ์ให้เห็นกันตามสื่อต่าง ๆ ยิ่งใกล้งวดออกรางวัล ก็จะมีคนเข้ามาในวัดเป็นจำนวนมาก ทั้งคนที่เคยมาบนบานแล้วสมหวัง เข้ามาเพื่อแก้บน และคนใหม่ที่ยังไม่เคยเข้ามาขอพรตามความเชื่อที่เล่าสู่กันฟัง ไม่ว่าจะเป็นคนในพื้นที่ คนที่มาจากต่างจังหวัดหรือแม้แต่ชาวต่างชาติก็ตาม ต่างมาขอพรบนบานศาลกล่าวให้ได้รับตามที่ต้องการ เมื่อได้ผลตามที่ขอก็จะนำสิ่งของมาแก้บน เช่น รูปปั้นไก่ชน ชุดทหาร หนังสือดี ของเล่นต่างๆ ขนมเปียะ และบ้างก็เป็นการแก้บนด้วยการร่ำวงกลองยาวที่มีให้บริการอยู่ในบริเวณวัด หรือ มโนราห์ ส่วนปะทัดก็จะมีบริเวณที่ให้จุดปะทัดก็มีเศษปะทัดกองสูงเป็นเนินเขาอย่างม่อๆ บ่งบอกถึงแรงศรัทธาที่มีต่อไฉ่ไฉ้ว และแสดงถึงผลสัมฤทธิ์จากผู้ที่มาขอแล้วได้รับจากไฉ่ไฉ้ว นอกจากนี้ครั้งถึงวันสงกรานต์ 13-17 เดือนเมษายนของทุกปี จะมีการจัดงานบุญ คณะกรรมการวัดจะนำรูปไฉ่ไฉ้วมาประดิษฐานยังปะรำพิธี ให้คนสงน้ำพระแล้วอาบน้ำไฉ่ไฉ้ว ด้วยความเชื่อมั่น ศรัทธาใน ไฉ่ไฉ้วัดเจติย จากความเชื่อของผู้คน ส่งผลให้มีการประกอบพิธีกรรมมากมายที่เกี่ยวข้องกับความเจ็บป่วย การขอพร ขอให้สอบได้ ให้ได้งานทำให้มีโชคมีลาภ ที่เกิดขึ้นในวัด

เจดีย์ไอ้ไข่ จนทำให้มีผู้คนหลั่งไหลเข้ามาภายในบริเวณวัดเป็นจำนวนมาก ส่งผลทำให้ระบบเศรษฐกิจในชุมชนดีไปด้วย

จากปรากฏการณ์ดังกล่าวข้างต้นผู้วิจัยจึงเกิดคำถามว่า วัดเจดีย์ไอ้ไข่ ถูกนิยามความหมายไว้อย่างไร การถูกสร้างให้เป็นพื้นที่ของใครอย่างไร ในมุมมองของกลุ่มคนต่าง ๆ ที่มีความสัมพันธ์กับวัดเจดีย์ไอ้ไข่ อันจะทำให้เห็นถึงการให้ความหมายที่แตกต่างกันตามความเชื่อความศรัทธาและบริบทต่าง ๆ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาการนิยามความหมายของพื้นที่วัดเจดีย์ไอ้ไข่

แนวคิด

ในการศึกษาในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำแนวคิดพื้นที่ของ Lefebvre (1991) และแนวคิดอัตลักษณ์ของ Woodward (1997) มาอธิบาย ดังนี้

1. แนวคิดพื้นที่

ในการอธิบายการให้ความหมายของผู้คนในชุมชนบริเวณวัดเจดีย์ไอ้ไข่ ที่มีการให้ความหมายเกี่ยวกับพื้นที่วัดเจดีย์ไอ้ไข่ในหลากหลายความหมาย เป็นไปตามสภาพความเป็นจริงที่ได้สัมผัส และการดำเนินชีวิตประจำวัน ผ่านกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ในสังคม ที่มีความสอดคล้องกับแนวคิดพื้นที่ของ Lefebvre (1991) ที่ได้อธิบายเกี่ยวกับพื้นที่ไว้ว่า พื้นที่นั้นถูกสร้างโดยการผ่านเวลา และมักจะแสดงตัวเองในฐานะที่เป็นเหมือนดังชิ้นส่วนที่มาประกอบเข้าด้วยกันโดยการเชื่อมสัมพันธ์กันด้วยเวลา ดังนั้นแต่ละพื้นที่จึงมีลักษณะทางประวัติศาสตร์ของตนเอง ประวัติของพื้นที่จึงไม่ใช่สิ่งอื่นใดนอกจากประวัติศาสตร์ของการดำรงอยู่ของพื้นที่ และเป็นผลผลิตหรือสิ่งที่ถูกผลิตจากกิจกรรมที่รวมเอาเศรษฐกิจและเทคโนโลยี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร (2549) แสดงให้เห็นว่าพื้นที่ต่าง ๆ ในสังคมที่ถูกเก็บกดปิดกั้นไว้หรือเป็นพื้นที่ที่ไม่ได้รับความสนใจศึกษาจากทางวิชาภูมิศาสตร์ ไม่ว่าจะเป็นภูมิศาสตร์ทางการเมือง ภูมิศาสตร์ทางกายภาพหรือภูมิศาสตร์มนุษย์ แต่เป็นพื้นที่ที่สำคัญเกี่ยวข้องและเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตประจำวันของคนในสังคม ซึ่งเป็นการศึกษาพื้นที่โดยตรง กระบวนการ ขั้นตอน และรายละเอียดในการผลิต/สร้างพื้นที่เหล่านั้นขึ้นมา เป็นการศึกษาพื้นที่ในฐานะที่เป็นผู้กระทำเป็นตัวสร้างเอกลักษณ์ความหมายให้กับคนในสังคม และพื้นที่ในทัศนะของ ธงชัย วิณีจกุล (2534) แสดงให้เห็นว่าแม้พื้นที่ทุกตารางนิ้วบรรจุด้วยความหมายมากมาย ซึ่งความหมายต่าง ๆ นั้นไม่ได้เลื่อนลอยไร้ทิศทาง แต่กลับถูกกำหนดทิศทางด้วยการสร้างกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ก่อให้เกิดความหมายนั้นมีอำนาจศักดิ์สิทธิ์ เป็นที่ยอมรับด้วยความหมายและนัยที่หลากหลาย บนเงื่อนไขทั้งสองที่สอดคล้องและขัดแย้งความหมายจึงผันแปรไปตามผู้แสดงตัวตนทาง

ความคิด พฤติกรรมในฐานะที่เป็นเจ้าของพื้นที่ พื้นที่ในทางกายภาพจึงแยกออกจากกันด้วยพรมแดนที่ครอบขีตกรอบอยู่เหนือพื้นที่ทางสังคม นำไปสู่การสร้างความเป็นหนึ่งเดียวด้วย กิจกรรม ภาษา วัฒนธรรม พิธีกรรม การเมือง ตัวตน

จากแนวคิดพื้นที่ผู้วิจัยนำมาอธิบายถึงพื้นที่ในการให้ความหมายของคนในสังคม ที่แสดงถึงความสัมพันธ์ของคนกับพื้นที่ ผู้วิจัยจึงได้นำแนวคิดพื้นที่มาใช้วิเคราะห์ถึงการให้ความหมายของวัดเจติยไโฮไซในแง่มุมต่างๆ

2. แนวคิดอัตลักษณ์

วัดเจติยไโฮไซ ถือเป็นวัดหนึ่งที่มีความแตกต่างไปจากวัดอื่น ๆ ทั่วไป ที่นอกจากการใช้เป็นสถานที่ปฏิบัติศาสนกิจของผู้คนแล้ว ยังมีการประกอบสร้างให้กลายเป็นอย่างอื่น ผ่านการให้นิยามความหมายของผู้คนที่แตกต่างกันออกไป จนทำให้วัดมีอัตลักษณ์ ซึ่งมีความสอดคล้องกับแนวคิดอัตลักษณ์ของ Woodward (1997) ที่ได้อธิบายไว้ว่า อัตลักษณ์ คือ สิ่งที่เรารับรู้ตนเองว่าเราคือใคร และเราดำเนินความสัมพันธ์กับคนอื่น ๆ ตลอดจนโลกที่แวดล้อมตัวเราอยู่อย่างไร อัตลักษณ์คือสิ่งที่กำหนดทางเดินให้กับเรา เป็นสิ่งที่บ่งบอกว่าใครเป็นพวกเดียวกับเรา และใครที่แตกต่างจากเรา กล่าวโดยอีกนัยหนึ่ง อัตลักษณ์เกิดจากการนิยามว่าตัวเองคือใครมีความเป็นมาอย่างไร แตกต่างจากคนอื่นในสังคมอย่างไร และใช้อะไรเป็นเครื่องหมายในการแสดงออกของอัตลักษณ์ดังกล่าว ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อานันท์ กาญจนพันธุ์ (2548) ที่ได้ให้ความหมายของอัตลักษณ์ว่า การนิยามตัวตนของตนเอง ไม่ใช่ผู้อื่นนิยาม เช่น ที่แฝงอยู่ในความหมายของเอกลักษณ์ความคิด เรื่องอัตลักษณ์จึงช่วยให้เข้าใจมุมมองที่แตกต่างในสังคม ซึ่งแสดงให้เห็นว่า อัตลักษณ์เป็นสิ่งที่ตัวบุคคลซึ่งเป็นเจ้าของอัตลักษณ์นั้น ๆ สามารถกำหนดและให้ความหมายด้วยตนเองได้โดยไม่จำเป็นต้องมีความแตกต่างกับบุคคลอื่น และอัตลักษณ์ในงานวิจัยของ ฉลาดชาย รมิตานนท์ (2540) ได้ให้คำอธิบายความหมายของอัตลักษณ์ว่าหมายถึง สิ่งที่เราารู้สึกว่าเป็น “พวกเรา” แตกต่างจากเขา “พวกเขา” หรือ “คนอื่น” อัตลักษณ์ ไม่จำเป็นต้องมีหนึ่งเดียว แต่อาจมีหลายอัตลักษณ์ที่ประกอบกันขึ้นมาเป็นตัว “พวกเรา” อัตลักษณ์ไม่ใช่สิ่งที่มีอยู่ตามธรรมชาติแต่เป็นสิ่งที่ถูกสร้างขึ้นโดยสังคม อัตลักษณ์จึงจำเป็นต้องมีกระบวนการสร้างความเหมือนระหว่าง “พวกเรา” หรือ “คนอื่น” หรือกระบวนการสร้างอัตลักษณ์เกิดควบคู่กันไป ยังมีงานวิจัยของ นิยามาล อาย (2552) มองว่าการดำรงของตัวตนกลุ่มคนผ่านมุมมองการให้คุณค่าและความหมาย มีการนิยามว่าตัวเองเป็นใคร และเขามีการมองคนอื่นอย่างไร ซึ่งจะขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์ของกลุ่มของบริบทสังคมนั้นๆ ด้วย เป็นการนิยามตนเองรวมถึงการนิยามผู้อื่นในแบบลักษณะเดียวกัน โดยที่ความหลากหลายมีการผูกติดกับพื้นที่และบริบทใกล้เคียงนั้นด้วย หรือในบางครั้ง การนิยามตัวตน จึงเปรียบเสมือนกับการสถาปนาตนเอง และสร้างอัตลักษณ์ให้กับกลุ่ม โดยเริ่มจากตัวบุคคลนั่นเอง

จากการนิยามความหมายของแนวคิดอัตลักษณ์และการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จะเห็นได้ว่า วัดเจดีย์ไฉ่ไห่ มีการประกอบสร้างตัวตนและการสถาปนาคติเองให้มีความแตกต่างจากวัดอื่น ๆ ผ่านความเชื่อความศรัทธา พิธีกรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นภายในวัด นั่นคือ ความเชื่อความศรัทธาที่มีต่อ ไฉ่ไห่ ที่ถือเป็นสิ่งกำเนิดการสร้างตัวตน สร้างอัตลักษณ์ให้กับวัดเจดีย์ไฉ่ไห่ ผ่านการบนบานศาลกล่าวของผู้ที่มีความเชื่อความศรัทธาแล้วสมหวังได้ตามที่ขอ มีการนำสิ่งของมาเคารพบูชา เช่น ไห้ว และแก๊บนมไม่เว้นในแต่ละวัน เช่น รูปปั้นไก่ชน ปะทัด ชุดทหาร ของเล่นเด็ก ฯลฯ จนทำให้ภายในวัดและบริเวณรอบโดยรอบวัดเต็มไปด้วยรูปปั้นไก่ชน และกองปะทัดกองใหญ่ที่อยู่ภายในวัด จนกลายเป็นอัตลักษณ์ของวัดเจดีย์ไฉ่ไห่ในปัจจุบัน

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพโดยมีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

1. พื้นที่ที่ใช้ในการวิจัย พื้นที่วัดเจดีย์ไฉ่ไห่ และพื้นที่บริเวณหมู่ที่ 7 ตำบลคลองอำเภอสิชล จังหวัดนครศรีธรรมราช
2. ผู้ให้ข้อมูลที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ เป็นกลุ่มเจ้าหน้าที่วัดเจดีย์ไฉ่ไห่ ชาวบ้านในพื้นที่ กลุ่มพ่อค้าแม่ค้าทั้งในพื้นที่บริเวณวัดและนอกพื้นที่วัดในหมู่ที่ 7 ตำบลคลอง นักท่องเที่ยว และผู้ที่เข้ามาขอพรบนบาน และแก้บนภายในวัดเจดีย์ไฉ่ไห่ โดยวิธีการสังเกตและการสัมภาษณ์ จำนวน 22 คน
3. การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เก็บข้อมูลภาคสนามจากการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม และแนวทางการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกจากผู้ให้ข้อมูลในประเด็นการให้ความหมายของวัดเจดีย์ไฉ่ไห่ ใช้วิธีตรวจสอบแบบสามเส้าด้านแหล่งข้อมูลจากบุคคล สถานที่ และระยะเวลา ในขณะที่เก็บข้อมูลภาคสนามเพื่อให้ข้อมูลที่ได้รับความน่าเชื่อถือ
4. วิเคราะห์ข้อมูลโดยนำข้อมูลที่ได้จากเอกสาร การสังเกต และสัมภาษณ์มาจำแนกหมวดหมู่ตามวัตถุประสงค์ นำมาตีความ สร้างข้อสรุป และนำเสนอด้วยวิธีพรรณนาเชิงวิเคราะห์

ผลการวิจัย

ผู้คนในพื้นที่และผู้คนต่างพื้นที่ ที่เข้ามาวัดเจดีย์ไฉ่ไห่ ได้ให้ความหมายของวัดเจดีย์ไฉ่ไห่ไว้หลากหลายตามความเชื่อความศรัทธาที่เกิดขึ้นในแต่ละช่วงเวลา ดังนี้

1. วัดเจดีย์ไฉ่ไห่พื้นที่ของการเป็นที่พึ่งทางใจ

ปัจจุบันผู้คนต่างประสบกับปัญหาต่าง ๆ ในชีวิต ที่เข้ามากระทบจิตใจ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการดำรงชีวิตประจำวัน การอยู่ร่วมกันในสังคม หรือสภาวะการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปสู่ความทันสมัยมากขึ้น ทำให้เกิดปัญหาขึ้นที่มีผลกระทบต่อจิตใจ จึงมีความจำเป็นจะต้องมองหาที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ

หรือที่พึ่งทางใจ วัดเจดีย์ไฉ่ไต่ก็ถือเป็นสถานที่ที่ผู้คนยึดถือเป็นสถานที่ยึดเหนี่ยวจิตใจในเรื่องต่างๆ และมีผู้คนได้สะท้อนความหมายของวัดเจดีย์ไฉ่ไต่ไว้ ดังนี้

1.1 เป็นที่พึ่งทางใจเรื่องการสะเดาะเคราะห์ สิ่งไม่ดีสิ่งอัปมงคลและโรคร้ายไข้เจ็บให้หาย และออกไปจากชีวิต เพราะพื้นฐานของชาวพุทธนั้นเชื่อถือเรื่องโชคลางและบาปบุญคุณโทษมาเป็นเวลานานแล้ว เมื่อมีเคราะห์หรือทุกข์ร้อนเรื่องต่างๆ วิธีหนึ่งที่จะช่วยบรรเทาสิ่งเลวร้ายต่างๆ ให้ทุเลาเบาบางลงไป ก็คือการไปทำบุญเข้าวัดเข้าวาและการสะเดาะเคราะห์ ซึ่งภายในวัดเจดีย์ไฉ่ไต่มีในเรื่องของการสะเดาะเคราะห์ คือ การทำบุญทำทาน การถวายสังฆทานและการบูชาเทพสิ่งศักดิ์ นั่นคือ ไฉ่ไต่ ที่ผู้คนต่างให้การเคารพนับถือและมีความเชื่อ ดังคำสัมภาษณ์ต่อไปนี้

“...ลูกของป้าป่วย ไม่ยอมกินข้าวไม่ยอมนอน ไม่รู้จะทำอย่างไร ปรีกษาหมอแล้วก็ยังไม่ดีขึ้น เพื่อนเล่าให้ฟังว่าที่วัดเจดีย์มีไฉ่ไต่ที่สามารถขออะไรแล้วได้ตามหวัง เลยไปบนบานให้ไฉ่ไต่ช่วยให้ลูกหายป่วยและกินข้าว ปรากฏว่า ได้ตามที่ขอ ลูกของป้ากินข้าวได้ และกินเยอะทำให้หายป่วยได้เร็ววัน...” (ป้าบุญ, สัมภาษณ์วันที่ 4 กุมภาพันธ์ 2561)

“...ผมรู้สึกว่าจะดวงไม่ค่อยดี ได้รับอุบัติเหตุอยู่บ่อยครั้ง เลยมาทำบุญถวายสังฆทาน และบนบานกับไฉ่ไต่ขอให้ดวงดีขึ้น...” (พี่ยอด, สัมภาษณ์วันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2561)

“...พี่มาแก้บนเนื่องจากบนกับไฉ่ไต่ไว้ว่าให้หายจากอาการปวดหลัง ตอนนี่เริ่มรู้สึกดีขึ้น สามารถทำงานได้ปกติ มันเป็นเรื่องที่แปลก จึงเอาไข่ต้ม น้ำแดง ขนม และปะทัดมาแก้บน...” (พี่ระ, สัมภาษณ์วันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2561)

“...ผมเอาไก่มาปล่อยให้ไฉ่ไต่ครับ (ไก่ปูนปั้น) เพราะเชื่อว่าไฉ่ไต่ชอบไก่ชน เป็นการสะเดาะเคราะห์ ผมเชื่อว่ามันจะทำให้สิ่งที่ไม่ดีออกไปจากชีวิต จะมีแต่สิ่งที่ดีๆ เข้ามา...” (น้ำชาย, สัมภาษณ์วันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2561)

จากคำสัมภาษณ์ดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า วัดเจดีย์ไฉ่ไต่นอกจากเป็นพื้นที่ที่ผู้คนเข้ามาทำบุญทำทานแล้วยังจะเป็นพื้นที่ที่ผู้คนต่างมีความเชื่อเรื่องการสะเดาะเคราะห์ปัดเป่าสิ่งชั่วร้ายให้ออกไปจากชีวิตโดยมีเทพแห่งสามัญชนที่เรียกว่า ไฉ่ไต่ เป็นแรงศรัทธาของผู้คนที่เชื่อว่าคอยช่วยเหลือชาวบ้านให้พ้นจากความทุกข์

1.2 เป็นที่พึ่งทางใจเรื่องการขอโชคขอลา ขอหวย เสี่ยงโชค นับได้ว่าเป็นสถานที่หนึ่งที่ผู้คนต่างให้ความสนใจเป็นอย่างมากในปัจจุบัน เพราะเชื่อว่าขอแล้วได้ตามสิ่งที่หวัง ไม่ว่าจะเป็นผู้คนจากในพื้นที่หรือต่างถิ่นต่างก็หลั่งไหลเข้ามาไม่เว้นในแต่ละวัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งใกล้วันหวยออก

มักจะมีผู้คนเข้ามามากกว่าปกติ ทั้งเข้ามาแก้บนจากที่เคยสมหวังและบนบานศาลกล่าวให้สมหวังถูก
หวย มีโชคลาภ ดังคำสัมภาษณ์

“...วันนี้มาแก้บนกับปะทัด 3,000 นัด ถูกหวยจากการมาครั้งก่อนโน้น วันนี้ว่างก็เลยมา
แก้บน ถือโอกาสขอพรซะเลย เพราะมีความเชื่ออย่างยิ่งว่าขอแล้วได้ตามที่ขอไว้...”
(พี่อ๋ม, สัมภาษณ์วันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2561)

“...มีปัญหาเรื่องนี้สินะเยอะ ที่เกิดจากภาระทางครอบครัวหมุนเงินไม่ค่อยทันกับการใช้
จ่ายในครัวเรือน ไม่รู้จะไปพึ่งใคร เคยได้ยินจากคำร่ำลือว่าไอ้ไข่ขออะไรก็ได้ตามหวัง เลย
มาขอให้ถูกหวยให้หลุดหนี้หลุดสิน ปรากฏว่าถูกหวยจริง ๆ ถึงแม้จะไม่หมดหนี้สินแต่ก็ช่วย
เบาบางไปได้มาก วันนี้เลยเอา ปะทัด 10,000 นัด ชุดทหาร ไข่ต้ม และรูปปั้นไก่ชนมา
ถวายไอ้ไข่...”

(ลุงอ้อด, สัมภาษณ์วันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2561)

“...มาขอพรจากไอ้ไข่ ขอให้ถูกหวย ถูกล็อตเตอรี่ค่ะ เพราะเพื่อนบ้านบอกมาว่าขอแล้ว
ถูกจริง เลยอยากมาขอบ้างขอเลขเด็ดๆ ให้ถูกสักที...” (ป้าทา, สัมภาษณ์วันที่ 8 กุมภาพันธ์
2561)

“...พี่มาจากจังหวัดชุมพรแก้บนกับปะทัด 5,000 นัด เพราะได้บนบานไว้เรื่องให้ไก่ชน
ชนะ วันนี้เลยมาแก้บนครับ...” (พี่โต้ง, สัมภาษณ์วันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2561)

จากคำสัมภาษณ์ดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า ผู้คนทั้งในพื้นที่บริเวณวัดเจดีย์ไอ้ไข่และพื้นที่
ต่างจังหวัดต่างเข้ามาบนบานศาลกล่าว เพื่อให้มีโชคลาภดังคำสัมภาษณ์ดังกล่าวไม่ว่าจะเป็นเรื่อง
การขอหวย การพนันขันต่อ ล้วนได้รับคำขอจากไอ้ไข่แทบทั้งสิ้น ในปัจจุบันยังพบว่าหากเข้าไปภายใน
วัดเจดีย์ไอ้ไข่ จะได้ยินเสียงการจุดปะทัดดังอย่างเป็นระยะๆ สืบเนื่องจากการแก้บนของผู้คนที่ได้รับ
ความสมหวังนั่นเอง

1.3 เป็นที่พึงทราใจในเรื่องการบนบานศาลกล่าว ของหายอยากได้คืน ความ
เจริญรุ่งเรืองในหน้าที่การงาน ซึ่งเป็นความเชื่ออีกอย่างหนึ่งที่ผู้คนต่างเข้ามาขอพร เพราะจากคำบอก
กล่าวและทั้งประสบการณ์โดยตรงกับตนเองต่างยอมรับนับถือมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ดังคำบอก
กล่าวต่อไปนี้

“...ลูกชายป่าจะไปสอบนักเรียนเตรียมทหารที่กรุงเทพฯ ป่าก็ขอไอ้ไข่ให้ลูกชายป่าสอบติดและให้ได้เรียนตามที่เขาตั้งใจไว้...” (ป่าอ้อย, สัมภาษณ์วันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2561)

“...วัดแห่งนี้มีมานานตั้งแต่สมัยโบราณเท่าที่จำความได้ มีสิ่งศักดิ์สิทธิ์อยู่คู่วัดมาช้านานคือท่านเจ้าวัด และไอ้ไข่ ที่คอยช่วยเหลือชาวบ้านในแถบนี้เมื่อมีความเดือดร้อนมาตลอด ยกตัวอย่างว่า ควายหาย ก็มาบนให้ไอ้ไข่ช่วย ไอ้ไข่ก็ช่วยจริง ได้ควายกลับมาจริง ชาวบ้านเลยมีความศรัทธามากและเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ...” (ตาเข้ม, สัมภาษณ์วันที่ 4 กุมภาพันธ์ 2561)

“...ผมทำธุรกิจเกี่ยวกับเครื่องเขียนอยู่ที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี ตั้งแต่เช้าไอ้ไข่ไปตั้งบูชาร้าน มีความรู้สึกว่าลูกค้าเข้าร้านมากขึ้น ทำมาค้าขึ้นเพราะผมบูชาอย่างจริงจัง มีการตั้งไข่ต้มและน้ำแดงให้ไอ้ไข่ในทุกๆ วัน...” (น้ำอ้น, สัมภาษณ์วันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2561)

จากคำสัมภาษณ์ดังกล่าวข้างต้นสะท้อนให้เห็นว่า ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันทั้งจากคำบอกเล่าและจากประสบการณ์โดยตรงของผู้คนที่มีความศรัทธา ต่างให้การยอมรับและยึดวัดเจดีย์ไอ้ไข่เป็นพื้นที่ของการเป็นที่พึ่งทางด้านจิตใจ เป็นพื้นที่ของผู้คนตามที่ต่างๆ ใช้เป็นที่พึ่งทางจิตใจไม่ว่าในเรื่องการสะเดาะเคราะห์ สิ่งไม่ดีสิ่งอัปมงคลและโรคร้ายไข้เจ็บให้หายและออกไปจากชีวิต เรื่องการขอโชคลาภ ขอหวย เสี่ยงโชค เรื่องการบนบานศาลกล่าว ของหายอยากได้คืน และเพื่อความเจริญรุ่งเรืองในหน้าที่การงาน เพื่อเป็นส่วนหนึ่งในการดำเนินชีวิตซึ่งส่งผลต่อด้านความเชื่อที่มีต่อวัดเจดีย์ซึ่งมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับไอ้ไข่

2. วัดเจดีย์ไอ้ไข่เป็นพื้นที่ของการท่องเที่ยว

นอกจากจะเป็นที่พึ่งทางด้านจิตใจแล้ว วัดเจดีย์ไอ้ไข่ ยังเป็นพื้นที่หนึ่งที่มีผู้คนสนใจเข้ามาเที่ยวชมและถ่ายรูปไว้เป็นที่ระลึก จากสิ่งต่างๆ ที่มีอยู่ในวัด เช่น รูปแกะสลักไม้ไอ้ไข่ที่ใหญ่เพียง เมืองอินทร์ ฆราวาสจอมขมังเวทย์ผู้มีฉายาว่า “เทียง หักเหล็ก” (เพราะท่านมีอาคมแก่กล้าหักตะปู มีดพร้าได้) ท่านได้นิมิตถึงเด็กวัดเจดีย์ จากนั้นได้นำไม้ตะเคียนมาแกะสลักเป็นรูปเด็กที่มีอายุประมาณ 9-10 ขวบ แล้วอัญเชิญวิญญาณมาสิงสถิต และขนานนามรูปแกะสลักนั้นว่า “ไอ้ไข่วัดเจดีย์” เมื่อปี พ.ศ.2525 และประดิษฐานไว้ที่กุฏิภายในวัด ให้คนมาราบไหว้บูชา ขอพรบนบานศาลกล่าวขอให้มิโชค ได้ลาภในการเสี่ยงดวงเล่นการพนันขันต่อ หรือขอให้ช่วยเรียกคนให้มาซื้อของ หรือให้ทำยอดขายให้ได้ตามเป้า หรือของหายขอให้ช่วยหา หรือขอให้ช่วยปกป้องภัยนานา เมื่อได้ตามที่ขอ จะนำสิ่งของมาแก้บนมิได้เว้นแต่ละวัน เช่น ชุดทหาร ไข่ต้ม น้ำแดง หนังสือ รูปปั้นไก่ชนซึ่งมีจำนวนมากที่เป็นผลจากการมาขอพร บนบานศาลกล่าวแล้วได้อย่างใจหวัง โดยเฉพาะรูปปั้นไก่ชนที่

วางอยู่บริเวณด้านหน้าอุโบสถวัดเจติยอำนาจน 2 ตัว ที่มีความสูงของไก่อถึง 11 เมตร จัดสร้างโดยผู้ที่มีความเชื่อความศรัทธาและสมหวังดังปรารถนาซึ่งมีมูลค่าตัวละ 1.5 ล้านบาท รวม 2 ตัว 3 ล้านบาท ด้วยแรงศรัทธาทำให้วัดเจติยมีผู้คนเข้าไม่เว้นในแต่ละวัน ทำให้มีกองเศษปะทัดขนาดใหญ่สูงท่วมหัวอย่างใครหลาย ๆ คนที่มาเห็นได้แวะมาเที่ยวชมถึงกับตะลึงกับกองปะทัดขนาดใหญ่และไม่ลืมที่จะเก็บภาพบรรยากาศไว้เป็นที่ระลึก

นอกจากนี้ทั้งภายในบริเวณวัดและบริเวณโดยรอบวัด ยังมีร้านค้าที่ขายสินค้าทางการเกษตรของพื้นที่ที่มีชื่อเสียงและรสชาติดี เช่น ทุเรียน สละ และอาหารเครื่องดื่มของท้องถิ่นไว้ให้บริการสำหรับนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเที่ยวชมและบนบานศาลกล่าวภายในวัดแห่งนี้ โดยถือได้ว่าเข้ามาเที่ยวที่วัดเจติยไอ้ไข่ได้รับความสบายใจที่ได้มากราบไว้สิ่งศักดิ์สิทธิ์ประจำวัด และความสุขใจที่ได้ของฝากติดไม้ติดมือกลับไปพร้อมความประทับใจในการบริการและความเป็นกันเองของคนท้องถิ่น อีกทั้งมองว่ายังเป็นพื้นที่ของการท่องเที่ยวในแง่ของความศรัทธาในศาสนาเพราะมักจะมีผู้คนเข้ามาทำบุญ ถวายสังฆทานดังเช่นวัดอื่น ๆ ทั่วไปและเป็นพื้นที่ของการท่องเที่ยวแบบประดิษฐ์ เพราะผู้คนที่เข้ามาล้วนต้องการเข้ามาดูความโอ้อ่าตระการตาของสิ่งประดิษฐ์สร้างที่เป็นผลมาจากการบนบานศาลกล่าวแล้วนำมาแก้บน ดังเสียงสะท้อนส่วนหนึ่งของผู้คนที่แวะเวียนเข้ามาเที่ยวชม ดังนี้

“...มาจากสุราษฎร์ฯ ตั้งใจจะมาดูกองปะทัดที่เขาบอกว่าท่วมหัวเท่าภูเขา เห็นแล้วเยอะจริงๆ เหมือนกับรูปในอินเทอร์เน็ต และที่เพื่อนๆ เอาไปพูดคุยกัน นี่คงเป็นเพราะปฏิหารความศักดิ์สิทธิ์ของไอ้ไข่...” (เป็ล, สัมภาษณ์วันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2561)

“...มาขอพรจากไอ้ไข่ พาลูกมาด้วย ลูกจะมาดูไก่อตัวใหญ่ ที่นี้มีรูปปั้นไก่อเยอะ เขาเอามาแก้บนทั้งนั้น...” (รุ่ง, สัมภาษณ์วันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2561)

“...ผมจะไปสุราษฎร์ฯ ทางผ่านก็แวะมาเที่ยวชมหน่อย จะมาตั้งนานแล้ว วันนี้โอกาสดีเลยแวะมาดู มีรูปปั้นไก่อเยอะมาก ปะทัดกองนั้นก็เยอะจริงๆ เขาคงได้ตามขอกันเยอะ...” (น้ำสหัส, สัมภาษณ์วันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2561)

“...ป้าอยากมาเที่ยวนานแล้ววัดไอ้ไข่ อยากมาถ่ายรูปกับไก่อตัวเป็นล้านบาทที่เขาว่ากัน วันนี้มีโอกาสได้มาเห็นของจริงมันช่างใหญ่โตจริง ๆ ไม่เคยเห็นมาก่อนเพราะไม่มีที่ไหน เห็นตั้งแต่ปากทางเข้าวัดแล้ว ทั้งสองข้างทางมีไก่อตัวใหญ่ตลอดจนเข้ามาถึงวัด เจอจริง ๆ ใหญ่กว่าหลายเท่าก็เลยถ่ายรูปไปหลายรูปเลย เอาไปให้คนที่บ้านดู...” (ป้าจันทร์, สัมภาษณ์วันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2561)

“...อยากได้เหรียญไอ้ไข่ไว้บูชาสักเหรียญ เพื่อไว้คอยช่วยเหลือในเรื่องต่าง ๆ และไว้เป็นที่ระลึก พอเข้ามาที่วัดเห็นคนมามากมายที่เข้ามา นี่วัดแห่งนี้มันไม่ธรรมดาจริง ๆ ไม่อย่างนั้นแล้วคนคงไม่เข้ามาหรอก ขากลับคิดว่าจะซื้อสละจากที่นี่ไปกลับบ้านด้วยเพราะเพื่อบอกมาว่าอ้อ...” (พีสุธน, สัมภาษณ์วันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2561)

“...พี่มาจากนราธิวาส มาประชุมที่ศาลากลางจังหวัดนครศรีธรรมราช ก็เลยขับรถมาเที่ยว เคยได้ยินแต่เค้าพูดกันว่าที่วัดนี้มีสิ่งศักดิ์สิทธิ์ คือ ไอ้ไข่ มีการแก้บนด้วยรูปปั้นไก่ชนจำนวนมากและมีการจุดปะทัดโดยมีเสียงจุดไม่ขาดสายจนทำให้มีเศษของปะทัดใหญ่เท่าภูเขาเลอยากมาดูให้เห็นกับตา วันนี้ได้มาเห็นแล้วรู้สึกขนลุก เพราะมีคนมามากจริงๆ และจริงอย่างที่เขาพูดกันทุกอย่าง นี่หากไม่ได้เห็นกับตาก็คงไม่เชื่อ ตอนนี่เก็บภาพบรรยากาศไว้เยอะคิดอยู่ว่า ที่ทำงานจะจัดสัมมนาต่างพื้นที่ที่จังหวัดสุราษฎร์ธานีเดือนหน้า จะพาทีมงานมาเที่ยว และมาแก้บนแน่หากสิ่งที่ขอไปสมหวัง...” (พีก็อบ, สัมภาษณ์วันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2561)

จากคำสัมภาษณ์ดังกล่าวข้างต้นสะท้อนให้เห็นว่า วัดเจดีย์ไอ้ไข่เป็นพื้นที่ของการท่องเที่ยว ทั้งในแง่ของความศรัทธาในศาสนาและเป็นพื้นที่ของการท่องเที่ยวแบบประดิษฐ์ ที่ผู้คนต่างเข้ามาเที่ยวชมเคารพบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ และใช้เป็นที่ผ่อนคลายทางความเครียดได้มาเก็บประสบการณ์กับสิ่งแปลกใหม่ เช่น จำนวนรูปปั้นไก่ชนที่มากมายมหาศาลและรูปปั้นไก่ชนตัวขนาดใหญ่ ตลอดจนสินค้าจากคนท้องถิ่นที่มาวางขาย จนเป็นจุดเด่นและเป็นเอกลักษณ์ของพื้นที่และสามารถเป็นที่ดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเยือน

3. วัดเจดีย์ไอ้ไข่พื้นที่ของการทำมาหากิน

การให้ความหมายพื้นที่ของวัดเจดีย์ไอ้ไข่อีกมุมมองหนึ่งคือการเป็นพื้นที่ค้าขาย ทั้งที่ตั้งเป็นแผงขายสินค้าดอกไม้ รูปเทียน รูปเคารพ เหรียญบูชาไอ้ไข่ ปะทัด ขยายอาหาร เครื่องดื่ม รับจ้างถ่ายรูป ทำให้หลายคนมีชีวิตที่ดีขึ้นเมื่อได้เข้ามาขายสินค้าในวัดเจดีย์ไอ้ไข่ และยังทำให้วัดได้รับปัจจัยในการปฏิบัติสังฆกรรมสืบทอดพระพุทธศาสนา เช่น การบูรณะพัฒนาวัด การก่อสร้างอุโบสถ ดังคำสัมภาษณ์ดังนี้

“...พี่เองบ้านอยู่แถวนี้แหละน้อง เดี่ยวนี้ขายของได้เยอะ เข้าๆ สายๆ พี่ก็มาเปิดร้านแล้ว เพราะคนเยอะทุกวัน ของขายดีขายหมดเกือบทุกวัน นับเป็นอภินิหารที่ไอ้ไข่สร้างอาชีพให้กับคนในชุมชนได้มีรายได้ กินดีอยู่ดี...” (พินงคราญ, สัมภาษณ์วันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2561)

“...เดี๋ยวนี้เขาขายของกันเยอะ แต่ก่อนขายอยู่อีกที่ แต่เดี๋ยวนี้ย้ายมาขายในวัด พี่ขายของกิน ขายน้ำ ขายดีคิดว่าคงยี่ดออาชีพนี้แหละเพราะมีเงินใช้ทุกวัน...” (ต่อม, สัมภาษณ์ วันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2561)

“...คนมาแก้บนกันส่วนใหญ่บนปะทัด บ้านพี่ขายปะทัด ร้านขายปะทัด เยอะแยะ ก็คนเขามาแก้บน เราเลยขายปะทัด เพราะบางคนไม่ได้เตรียมมาหาซื้อที่นี้เอา รูปปั้นไก่ร้านพี่ก็ขาย จะเอาตัวขนาดไหน สั่งได้...” (ชาติ, สัมภาษณ์วันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2561)

“...ด้วยบาร์มี ความเชื่อความศรัทธาที่มีต่อไอ้ไข่ ในตอนนี้คนที่บนไอ้ไข่ไว้มีหลากหลายต่างพื้นที่ ยกตัวอย่างเคยมีคนโทรมาจากกรุงเทพฯ ให้แก้บนให้หน่อยผมก็ทำได้ คือเขาจะโอนเงินค่าสิ่งของแก้บนต่าง ๆ ให้แล้วให้ผมไปแก้ให้ไปจุดปะทัดให้โดยจะถ่ายวิดีโอส่งไปให้ด้วยว่าเราได้แก้บนให้แล้ว แต่ก็บอกเขาว่าให้เขาบอกไอ้ไข่เองจะต้องเป็นคนบอกให้ไอ้ไข่รับทราบด้วยตนเองถึงจะได้แก้บนสำเร็จ...” (ป่าวเอ, สัมภาษณ์วันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2561)

“...ในตอนนี้วัดเจดีย์ไอ้ไข่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมมาก มีผู้คนเข้ามาเยอะไม่เว้นในแต่ละวัน โดยเฉพาะในวันเสาร์อาทิตย์หรือวันหยุด บางทีมากันเป็นรถทัวร์ รถตู้ เหมากันมา เพื่อมาสักการะไอ้ไข่ตามความเชื่อ ทำให้วัดจะต้องบริหารจัดการในเรื่องการรองรับผู้คนต่าง ๆ ที่เข้ามาเพื่ออำนวยความสะดวกไม่ว่าจะเป็นที่จอดรถ ห้องน้ำห้องส้วม เราไม่มีการเก็บค่าใช้จ่ายใดๆ เพราะที่นี้เป็นวัด มีร้านค้าขายน้ำขายอาหารต่างๆ รองรับ ทั้งนี้ทางวัดเองขอสงวนสิทธิ์ในการขายสินค้าภายในวัดจะต้องเป็นคนที่มีภูมิลำเนาและอาศัยอยู่ภายในหมู่บ้านเท่านั้น เพราะเป็นการช่วยให้ชาวบ้านมีรายได้ มีการแปรรูปสินค้าเอามาขายโดยไม่ต้องไปหาตลาดภายนอก ทำให้ชาวบ้านกับวัดอยู่คู่กันได้เหมือนในสมัยก่อนและทำให้หวงแหนพื้นที่ดังกล่าว เพราะเป็นพื้นที่ของการดำเนินชีวิต และเพื่อเป็นการตอบสนองความต้องการของไอ้ไข่ที่มีความเชื่อในเรื่องของการ ช่วยให้ชาวบ้านพ้นจากความทุกข์ และ ทั้งนี้เพื่อความยั่งยืนและการพัฒนาของวัดเจดีย์ไอ้ไข่แห่งนี้...” (แก้ว จิปาถะ, สัมภาษณ์ วันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2561)

จากเสียงสะท้อนของผู้คนชาวบ้านที่อาศัยอยู่บริเวณใกล้เคียง หรือละแวกนั้น และกรรมการของวัดต่างให้ความหมายว่าวัดเจดีย์ไอ้ไข่เป็นพื้นที่ในการทำมาหากิน ค้าขาย เป็นช่องทางในการประกอบอาชีพอย่างหนึ่งของชาวบ้าน ที่ทำให้เป็นการอนุรักษ์พื้นที่นี้ไว้ด้วยการช่วยกันดูแล เพราะจะเห็นได้ว่าในปัจจุบันวัดเจดีย์ไอ้ไข่เป็นสถานที่ที่มีผู้คนเข้ามาเที่ยวชม และบนบานศาลกล่าว

กันเป็นจำนวนมากจนทำให้ชาวบ้านในพื้นที่ลุ่มต่าปากได้กับธุรกิจที่เกิดขึ้นรองรับ อีกทั้งทำให้วัดได้รับปัจจัยในการปฏิสังขรณ์สืบต่อพระพุทธศาสนา

สรุปและอภิปรายผล

วัดเจดีย์ไฉ่เป็นวัดที่มีผู้คนทั้งในพื้นที่ที่อาศัยอยู่ในละแวกนั้นและผู้คนที่เข้ามาเที่ยวชม บนบานศาลกล่าวขอพรจากไฉ่ ซึ่งผู้คนในแต่ละกลุ่มต่างให้ความหมายของวัดเจดีย์ไฉ่ที่แตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์ของผู้คนนั้นๆ ในบริบทที่ต่างกันตามแนวคิดพื้นที่ของ Lefebvre (1991) ที่ได้อธิบายเกี่ยวกับพื้นที่ไว้ว่า พื้นที่นั้นถูกสร้างโดยการผ่านเวลา และมักจะแสดงตัวเองในฐานะที่เป็นเหมือนดังชิ้นส่วนที่มาประกอบเข้าด้วยกันโดยการเชื่อมสัมพันธ์กันด้วยเวลา ดังนั้นแต่ละพื้นที่จึงมีลักษณะทางประวัติศาสตร์ของตนเอง ประวัติของพื้นที่จึงไม่ใช่สิ่งอื่นใดนอกจากประวัติศาสตร์ของการดำรงอยู่ของพื้นที่ และเป็นผลผลิตหรือสิ่งที่ถูกผลิตจากกิจกรรมที่รวมเอาเศรษฐกิจและเทคโนโลยี

พื้นที่ที่สำคัญเกี่ยวข้องและเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตประจำวันของคนในสังคม ซึ่งเป็นการศึกษาพื้นที่โดยตรง กระบวนการ ขั้นตอน และรายละเอียดในการผลิต/สร้าง พื้นที่เหล่านี้ขึ้นมาเป็นการศึกษาพื้นที่ในฐานะที่เป็นผู้กระทำเป็นตัวสร้าง เอกลักษณะความหมายให้กับคนในสังคมซึ่งจากผลการศึกษาเห็นได้ว่า ผู้คนต่างประสบกับปัญหาต่าง ๆ ในชีวิต ที่เข้ามากระทบจิตใจ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการดำรงชีวิตประจำวัน การอยู่ร่วมกันในสังคม หรือสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปสู่ความทันสมัยมากขึ้น ทำให้เกิดปัญหาขึ้นที่มีผลกระทบต่อจิตใจ จึงมีความจำเป็นจะต้องมองหาที่ยึดเหนี่ยวจิตใจหรือที่พึ่งทางใจ วัดเจดีย์ไฉ่ก็ถือเป็นสถานที่ที่ผู้คนยึดถือเป็นสถานที่ที่ยึดเหนี่ยวใจจิตใจ ไม่ว่าจะในเรื่องการสะเดาะเคราะห์ สิ่งไม่ดีสิ่งอัปมงคลและโรคภัยไข้เจ็บให้หายและออกไปจากชีวิต เรื่องการขอโชคขอลาภ ขอหวย เสี่ยงโชค เรื่องการบนบานศาลกล่าว ของหายอยากได้คืน และเพื่อความเจริญรุ่งเรืองในหน้าที่การงาน นอกจากนี้จะเป็นที่พึ่งทางด้านการยึดเหนี่ยวจิตใจแล้ว วัดเจดีย์ไฉ่ยังเป็นพื้นที่หนึ่งที่มีผู้คนสนใจเข้ามาท่องเที่ยวทั้งในแง่ของความศรัทธาในศาสนาและเป็นพื้นที่ของการท่องเที่ยวแบบประดิษฐ์ เที่ยวชมสิ่งต่างๆ และถ่ายรูปเป็นที่ระลึก จากสิ่งต่างๆ ที่มีอยู่ในวัด เช่น รูปไฉ่ที่แกะสลักด้วยไม้ ที่ถูกสร้างขึ้นเมื่อปี พ.ศ.2525 และประดิษฐานไว้ที่กุฏิภายในวัด ให้คนมากราบไหว้บูชา ขอพรบนบานศาลกล่าวให้มีโชค ได้ลาภในการเสี่ยงดวงเล่นการพนันขึ้นต่อหรือขอให้ช่วยเรียกคนให้มาซื้อของ หรือให้ทำยอดขายให้ได้ตามเป้า หรือของหายขอให้ช่วยหาหรือขอให้ช่วยปกป้องภัยนานา เมื่อได้ตามที่ขอจะนำสิ่งของมาแก้บนมิได้เว้นแต่ละวัน โดยเฉพาะรูปปั้นไฉ่คนที่วางอยู่บริเวณด้านหน้าอุโบสถวัดเจดีย์จำนวน 2 ตัว ที่มีความสูงของไฉ่ถึง 11 เมตร มีมูลค่ารวม 2 ตัว 3 ล้านบาท ด้วยแรงศรัทธาทำให้วัดเจดีย์มีผู้คนเข้าไม่เว้นในแต่ละวัน ทำให้มีกองเศษ

ปะทัดขนาดใหญ่สูงท่วมหัวอย่างไรหลายๆ คนที่มาเห็นได้แวะมาเที่ยวชมถึงกับตะลึงกับกองปะทัดขนาดใหญ่และไม่ลืมที่จะเก็บภาพบรรยากาศไว้เป็นที่ระลึก

นอกจากนี้ ทั้งภายในบริเวณวัดและบริเวณโดยรอบวัด ยังมีร้านค้าที่ขายสินค้าทางการเกษตรของพื้นที่ที่มีชื่อเสียงและรสชาติดี เช่น ทุเรียน สละ และอาหารเครื่องดื่มของท้องถิ่นไว้ให้บริการสำหรับนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเที่ยวชมและบนบานศาลกล่าวภายในวัดแห่งนี้ โดยถือได้ว่าเข้ามาเที่ยวที่วัดเจดีย์ไฉ่ไห้ได้รับทั้งความสบายใจที่ได้มากราบไว้สิ่งศักดิ์สิทธิ์ประจำวัด และความสุขใจที่ได้ของฝากติดไม้ติดมือกลับไปพร้อมความประทับใจในการบริการและความเป็นกันเองของคนท้องถิ่น ดั่งเสียงสะท้อนส่วนหนึ่งของผู้ที่แวะเวียนเข้ามาเที่ยวชมที่มีอยู่ในวัด เช่น รูปไฉ่ไห้ รูปปั้นไก่ชนซึ่งมีจำนวนมากที่เป็นผลจากการมาขอพร บนบานศาลกล่าวแล้วได้อย่างใจหวัง รวมถึงกองปะทัดจำนวนมาก ขนาดกองปะทัดใหญ่สูงท่วมหัวอย่างไรหลายๆ คนที่มาเห็นได้แวะมาเที่ยวชมถึงกับตะลึงกับกองปะทัดขนาดใหญ่ ซึ่งเป็นผลมาจากความสมหวังจากสิ่งที่ได้บนบานไว้ และชาวบ้านในบริเวณนั้นยังให้ความหมายของวัดเจดีย์ไฉ่ไห้ว่าเป็นพื้นที่ที่ใช้ในการประกอบอาชีพของคนในละแวกนั้น เพราะจะเห็นได้ว่าในปัจจุบันวัดเจดีย์ไฉ่ไห้เป็นสถานที่ที่มีผู้คนเข้ามาเที่ยวชม และบนบานศาลกล่าวกันเป็นจำนวนมากจนทำให้ชาวบ้านในพื้นที่ลืมหูลืมตาอ้าปากได้กับธุรกิจที่เกิดขึ้นรองรับในปัจจุบัน อีกทั้งยังทำให้วัดได้รับปัจจัยในการปฏิสังขรณ์สืบต่อพระพุทธศาสนา ไม่ว่าจะเป็นการก่อสร้างอุโบสถ การขยายอาณาเขตวัดและพัฒนาวัดให้มีความเจริญอยู่คู่สังคมไทยสืบไป ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานศึกษาของ หทัยรัตน์ ทองสกุล และเกตุฉภา บุญปรกาการ (2555) ในเรื่อง การนิยามความหมายพื้นที่น้ำชา ในชุมชนคุเต่า ที่มองว่า พื้นที่น้ำชาสามารถให้ความได้ในหลายมุมมอง ตามบริบทและสถานการณ์ที่เปลี่ยนไป ผู้คนให้ความหมายพื้นที่น้ำชาว่า เป็นพื้นที่ของการแลกเปลี่ยนข้อมูล ข่าวสาร พื้นที่ของการต่อรองกับอำนาจรัฐ พื้นที่ในการพูดคุยเรื่องส่วนตัวเป็นพื้นที่ของการรวมจิตใจของชาวมุสลิมได้เป็นอย่างดี

เอกสารอ้างอิง

- คำรพ เกิดมีทรัพย์. (2556). *ไฉ่ไห้ เด็กวัดเจดีย์: เทพแห่งสามัญชน*. ค้นเมื่อ 25 กันยายน 2560, จาก: www.siamfreestyle.com
- ฉลาดชาย รมิตานนท์. (2540). *อัตลักษณ์วัฒนธรรมและการเปลี่ยนแปลงศูนย์สตรีศึกษา*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่
- ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร. (2549). *วาทกรรมการพัฒนา : อำนาจ ความรู้ ความจริง เอกลักษณ์และความเป็นอื่น*. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ : วิชาษา.
- ธงชัย วินิจจะกุล. (2534). *วิธีการศึกษาประวัติศาสตร์แบบวงศาวิทยา*. รายงานโครงการวิจัยเสริมหลักสูตรคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กทม.

นิยามาล อาแย. (2552). ตัวตนคนมลายูมุสลิมในเขตเมืองยะลา. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพัฒนามนุษย์และสังคม คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, สงขลา
หทัยรัตน์ ทองสกุล และเก็ตถวา บุญปรากฏ (2555, มกราคม-มิถุนายน). การนิยามความหมายพื้นที่
น้ำชาในชุมชนคูเต่า. *วารสารศิลปศาสตร์*, 4(1). 78-91.

อานันท์ กาญจนพันธุ์. (2548). *ทฤษฎีและวิธีวิทยาของการวิจัยวัฒนธรรม*. กรุงเทพฯ: อัมรินทร์.

Lefebvre, Henri. (1991). *The Production of Space*. Translated by Nicholson-Smith, Donald, London:Blackwell.

Woodward, Kathryn (1997). *Identity and difference*. London: SAGE, (ed).

บุคลากรกรม

ก๊อบ, สัมภาษณ์วันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2561 ที่วัดเจดีย์ไฉ่ ตำบลฉลอง อำเภอสิชล จังหวัด
นครศรีธรรมราช

แก้ว จิปาถะ, สัมภาษณ์วันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2561 ที่วัดเจดีย์ไฉ่ ตำบลฉลอง อำเภอสิชล จังหวัด
นครศรีธรรมราช

จันทร์, สัมภาษณ์วันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2561 ที่วัดเจดีย์ไฉ่ ตำบลฉลอง อำเภอสิชล จังหวัด
นครศรีธรรมราช

ชาติ, สัมภาษณ์วันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2561 ที่วัดเจดีย์ไฉ่ ตำบลฉลอง อำเภอสิชล จังหวัด
นครศรีธรรมราช

ชาย, สัมภาษณ์วันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2561 ที่วัดเจดีย์ไฉ่ ตำบลฉลอง อำเภอสิชล จังหวัด
นครศรีธรรมราช

เข้ม, สัมภาษณ์วันที่ 4 กุมภาพันธ์ 2561 ที่วัดเจดีย์ไฉ่ ตำบลฉลอง อำเภอสิชล จังหวัด
นครศรีธรรมราช

ต่อม, สัมภาษณ์วันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2561 ที่วัดเจดีย์ไฉ่ ตำบลฉลอง อำเภอสิชล จังหวัด
นครศรีธรรมราช

โต้ง, สัมภาษณ์วันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2561 ที่วัดเจดีย์ไฉ่ ตำบลฉลอง อำเภอสิชล จังหวัด
นครศรีธรรมราช

ทา, สัมภาษณ์วันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2561 ที่วัดเจดีย์ไฉ่ ตำบลฉลอง อำเภอสิชล จังหวัด
นครศรีธรรมราช

นงค์คราญ, สัมภาษณ์วันที่ 4 กุมภาพันธ์ 2561 ที่วัดเจดีย์ไฉ่ ตำบลฉลอง อำเภอสิชล จังหวัด
นครศรีธรรมราช

บุคลากรกรม (ต่อ)

บัวเอ, สัมภาษณ์วันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2561 ที่วัดเจติยไฉ่ ตำบลฉลอง อำเภอสิชล จังหวัด

นครศรีธรรมราช

บุญ, สัมภาษณ์วันที่ 4 กุมภาพันธ์ 2561 ที่วัดเจติยไฉ่ ตำบลฉลอง อำเภอสิชล จังหวัด

นครศรีธรรมราช

เปล, สัมภาษณ์วันที่ 4 กุมภาพันธ์ 2561 ที่วัดเจติยไฉ่ ตำบลฉลอง อำเภอสิชล จังหวัด

นครศรีธรรมราช

ยอด, สัมภาษณ์วันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2561 ที่วัดเจติยไฉ่ ตำบลฉลอง อำเภอสิชล จังหวัด

นครศรีธรรมราช

ระ, สัมภาษณ์วันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2561 ที่วัดเจติยไฉ่ ตำบลฉลอง อำเภอสิชล จังหวัด

นครศรีธรรมราช

รุ่ง, สัมภาษณ์วันที่ 4 กุมภาพันธ์ 2561 ที่วัดเจติยไฉ่ ตำบลฉลอง อำเภอสิชล จังหวัด

นครศรีธรรมราช

สหัส, สัมภาษณ์วันที่ 4 กุมภาพันธ์ 2561 ที่วัดเจติยไฉ่ ตำบลฉลอง อำเภอสิชล จังหวัด

นครศรีธรรมราช

สุน, สัมภาษณ์วันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2561 ที่วัดเจติยไฉ่ ตำบลฉลอง อำเภอสิชล จังหวัด

นครศรีธรรมราช

ออด, สัมภาษณ์วันที่ 4 กุมภาพันธ์ 2561 ที่วัดเจติยไฉ่ ตำบลฉลอง อำเภอสิชล จังหวัด

นครศรีธรรมราช

อ้อย, สัมภาษณ์วันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2561 ที่วัดเจติยไฉ่ ตำบลฉลอง อำเภอสิชล จังหวัด

นครศรีธรรมราช

อิม, สัมภาษณ์วันที่ 4 กุมภาพันธ์ 2561 ที่วัดเจติยไฉ่ ตำบลฉลอง อำเภอสิชล จังหวัด

นครศรีธรรมราช

อัน, สัมภาษณ์วันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2561 ที่วัดเจติยไฉ่ ตำบลฉลอง อำเภอสิชล จังหวัด

นครศรีธรรมราช

วัดเจตีย์ไ้ไข่: การประกอบสร้างให้กลายเป็นพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์¹

Je Dee Ai Khai Temple : the constructed a sacred space

สิทธิพงษ์ บุญทอง^{2*}, เกตถวา บุญปรากการ³ และ ปัญญา เทพสิงห์⁴

Sitthipong Boontong^{2*}, Kettawa Boonprakarn ³ and Punya Tepsing⁴

¹เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์เรื่อง วัดเจตีย์ไ้ไข่: การประกอบสร้างให้กลายเป็นพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์

ภายใต้วิกฤตความทันสมัย

² นักศึกษาระดับปริญญาโท, หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาพัฒนามนุษย์และสังคม, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ *

² Graduate student, Department of Human and Social Development, Faculty of Arts, Prince of Songkla University.

³ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., อาจารย์ประจำคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา

³ Assistance Professor Dr., Faculty of Liberal Arts, Prince of Songkla University, Hat Yai, Songkhla

⁴ รองศาสตราจารย์ ดร., อาจารย์ประจำคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา

⁴ Associate Professor Dr., Faculty of Liberal Arts, Prince of Songkla University, Hat Yai, Songkhla

*Corresponding author, E-mail: m_smartarmy@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการประกอบสร้างวัดเจตีย์ไ้ไข่ ให้กลายเป็นพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ ใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ พื้นที่ที่ใช้ในการวิจัยคือ พื้นที่วัดเจตีย์ไ้ไข่ และพื้นที่บริเวณหมู่ที่ 7 ตำบลฉลอง อำเภอสิงหนคร จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยสัมภาษณ์แบบเจาะลึกจากผู้ให้ข้อมูล 12 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการนำข้อมูลมาจำแนกหมวดหมู่ ตีความ สร้างข้อสรุป และนำเสนอผลการวิจัยด้วยวิธีพรรณนาเชิงวิเคราะห์ จากการศึกษาพบว่าการประกอบสร้างวัดเจตีย์ไ้ไข่ ให้กลายเป็นพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ ถูกประกอบสร้างจากคนในชุมชนและจากต่างพื้นที่ ผ่านตำนาน เรื่องเล่า ที่ประกอบสร้างความหมายของพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ซึ่งเกิดจากการให้คุณค่าและความหมายของวัดเจตีย์ไ้ไข่ เพื่อให้เกิดความศรัทธา การสร้างรูปเคารพบูชาและสิ่งก่อสร้างต่าง ๆ เช่น รูปปั้นไก่ชน อุโบสถ ร้านค้าขายของ เช่น ไห้ว ผ่างขายลือตเตอร์ อาหารเครื่องต้ม และพิธีกรรม เช่น การบนบานศาลกล่าว การแก้บน การจัดงานประจำปี การจัดทำเหรียญและสิ่งของเคารพบูชา เหล่านี้ล้วนเป็นสิ่งที่ประกอบสร้างให้วัดเจตีย์ไ้ไข่กลายเป็นพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์

คำสำคัญ: การประกอบสร้างพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์, วัดเจตีย์ไ้ไข่

Abstract

This article aims to study the construction of the Wat Chedi Ai Khai. To become a sacred area. Use qualitative research methods. The research area is Wat Phra Kaew And area at 7, Chalong District, Sichon District, Nakhon Si Thammarat. In-depth interviews were conducted with 12 informants. Data were analyzed by classification, interpretation, conclusions, and analysis. The study found that the construction of a pagoda. To become a sacred area. It is built by people in the community and from different areas through legendary narrative that constitutes the meaning of sacred space, which is derived from the value and meaning of the temple. To make a faith the creation of worship and construction such as the statue of the cave temple, shop selling souvenirs. Lottery stalls food, beverages and rituals such as annual rituals, annual receptions coins and things to worship these are all built to make the Wat Chedi Ai Khai is a holy place.

Keywords: Construct sacred space, Wat Chedi Ai Khai

บทนำ

วัดเจดีย์ไฉ่ ตั้งอยู่หมู่ที่ 7 ตำบลคลอง อำเภอสิชล จังหวัดนครศรีธรรมราช เคยเป็นวัดร้างที่เชื่อกันว่าสร้างมาเป็นเวลานานับ 1,000 ปี มีเพียงเจดีย์โบราณก่อร่างอยู่ตรงบริเวณโบสถ์ในปัจจุบัน จนเมื่อประมาณปี พ.ศ.2500 มีการบูรณะวัดเจดีย์ไฉ่ขึ้นมาใหม่ มีพระสงฆ์เข้ามาอยู่ประจำ เป็นสถานที่ปฏิบัติศาสนกิจของชาวบ้านในพื้นที่และบริเวณใกล้เคียง และเป็นสถานที่ประดิษฐานของ “พ่อท่าน” พระพุทธรูปเก่าแก่ ที่อยู่มาตั้งแต่ยังเป็นวัดร้าง ไฉ่ วัดเจดีย์ หรือ ตาไช้ วัดเจดีย์ คือรูปไม้แกะสลักของเด็กชายอายุประมาณ 9 -10 ขวบ ตั้งอยู่ในศาลาในวัดเจดีย์เชื่อกันว่าเป็นวิญญูณศักดิ์สิทธิ์ที่สถิตอยู่ ณ วัดแห่งนี้ เป็นที่เคารพสักการะของชาวบ้านตั้งแต่ในละแวกใกล้วัดไปจนถึงต่างจังหวัด จากศรัทธาที่เชื่อกันว่า “ขอได้ไหว้รับ” โดยเฉพาะเรื่องโชคลาภและการค้าขาย (คำรพ เกิดมีทรัพย์, 2556)

หมู่บ้านบริเวณวัดเจดีย์ไฉ่ในอดีต ผู้คนมีวิถีชีวิตที่เรียบง่าย การดำรงชีวิตพึ่งพิงทรัพยากรธรรมชาติ แรงงานคน แรงงานสัตว์ ไม่ใช่จ่ายฟุ่มเฟือย เครื่องมือในการทำมาหากินใช้สิ่งที่ประดิษฐ์ขึ้นเอง วัดเจดีย์ไฉ่จึงเป็นเพียงสถานที่ที่ผู้คนเข้ามาปฏิบัติธรรม แต่พอกระแสความทันสมัยเข้ามา ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 2 – ฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2510 – 2530) พบว่า ผู้คนรับเอาวัฒนธรรมตะวันตกเข้ามา จากการมีวิถีชีวิตที่เรียบง่ายได้เปลี่ยนไปใช้สิ่งของที่ผลิตจากโรงงานอุตสาหกรรมเมื่อความทันสมัยเข้ามาทำให้ผู้คนหันไปรับสิ่งที่ทันสมัยเข้ามาในชีวิตประจำวัน ชาวนาหันไปใช้เครื่องจักร แทนแรงงานคน การใช้ชีวิตใช้สิ่งอำนวยความสะดวกสบาย หันมาใช้สิ่งของทันสมัยที่ต้องซื้อหาด้วยเงินตรา เช่น หม้อหุงข้าวไฟฟ้า

โทรทัศน์ พัฒลม รถจักรยานยนต์ รถยนต์ ทำให้คนเป็นหนี้สินเพิ่มขึ้น การทำมาหากินไม่ได้พึ่งพิงธรรมชาติและแรงงานคนหรือสัตว์อย่างเช่นในอดีต หันมาใช้เครื่องจักร หรือการทำประมงก็หันมาใช้เครื่องมือประมงที่ผลิตจากโรงงานอุตสาหกรรม การขายผลผลิตก็จะถูกผลักเข้าสู่กลไกการตลาด ทำให้คนมีหนี้สินมากมาย สิ่งเหล่านี้เรียกว่า การเกิดวิกฤติความทันสมัย ทำให้ผู้คนต้องหันไปพึ่งวัดและไอ้ไข่ เพื่อให้พ้นจากความยากจน พ้นจากการเป็นหนี้ โดยการขอหวย ขอพร ซึ่งมีผู้คนหลังไหลกันไปมากขึ้น

การเข้าวัดในปัจจุบันเปลี่ยนแปลงจากอดีตที่เข้าไปเพื่อความสงบสุข แต่ปัจจุบันกลับเข้าไปขอพร ขอหวย และมีการนำความเชื่อเรื่องไอ้ไข่ มาสร้างให้เป็น เทพแห่งสามัญชน เพื่อให้มีความศักดิ์สิทธิ์มากยิ่งขึ้น โดยมีการประกอบสร้างรูปไอ้ไข่แกะสลักจากไม้ตะเคียน และ รูปปั้นไอ้ไข่ตลอดจนเหรียญบูชาขนาดต่าง ๆ สำหรับบูชา นอกจากนี้ก็จะมีต้นไม้ตะเคียนพรายตาย ที่ชาวบ้านเชื่อกันว่ามีวิญญาณของแม่ตะเคียนสิงสถิตอยู่ ซึ่งได้กลายเป็นวัตถุมงคลสำหรับการขอหวย โดยการขอพรจาก เทพแห่งสามัญชน แล้วนำไปโรยและถู เพื่อให้มีเลขปรากฏขึ้นตามความเชื่อของแต่ละบุคคล มีการประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ ตามความเชื่อ เช่น การจัดประเพณีให้ทานไฟประจำปี การบनบานศาลกล่าว และพิธีการแก้บน มีร้านค้าขายสิ่งของสำหรับใช้แก้บน ไม่ว่าจะเป็ นรูปปั้นไก่ชน ปะทัด ของเล่นสำหรับเด็ก ชุดทหาร ขนมเปียะ และสินค้าอื่น ๆ อีกมากมาย เกิดขึ้นโดยรอบบริเวณวัดเจดีย์ไอ้ไข่ (สำราญ ใจห้าว, สัมภาษณ์ 3 ม.ค.2561) สะท้อนให้เห็นว่าปรากฏการณ์ดังกล่าว ผู้คนต่างประกอบสร้างให้วัตถุสิ่งของที่เกิดจากความเชื่อและใช้ในพิธีกรรมให้มีคุณค่า เป็นการเพิ่มมูลค่าจนวัดเจดีย์ไอ้ไข่ ถูกทำให้กลายเป็นพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ซึ่ง Appadurai (1986) มองว่าการที่วัตถุสิ่งของได้เปลี่ยนแปลงให้มีมูลค่าและเพิ่มมูลค่า เป็นการประกอบสร้างให้กลายเป็นสินค้า ซึ่งผู้วิจัยมองว่า การถูกทำให้กลายเป็นพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ของวัดเจดีย์ไอ้ไข่ ก็เป็นการทำให้กลายเป็นสินค้าในภาวะวิกฤติความทันสมัย

นอกจากนั้นการกลายเป็นพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ ยังสะท้อนได้จากเรื่องราวเสียงที่ร่ำลือถึงความศักดิ์สิทธิ์ ขออะไรก็ได้สมหวังทุกอย่าง รูปไม้แกะสลักเป็นรูปเด็กอายุประมาณ 9 – 10 ขวบสวมชุดลายพรางทหารสวมแว่นตาดำ ซึ่งมาจากสิ่งของที่ชาวบ้านที่นับถือศรัทธานำมาถวายแก้บน สิ่งตกบริเวณปากทางเข้าวัดจะมีรูปปั้นไก่ชนจำนวนมาก วางอยู่บริเวณใกล้กับทางเข้าวัดและใกล้ ๆ กันมีร่องรอยการจุดประทัด เศษชิ้นส่วนของประทัดกองอยู่เป็นเนินสูงและมีผู้คนเข้า-ออก มาไหว้พระ และต่อด้วยไหว้แก้บนกับรูปแกะสลักไอ้ไข่ จุดประทัดกันอยู่เนืองๆ นั้นคงแสดงถึงเหตุผล หรือความเชื่ออะไรบางอย่าง แต่วันดีคืนดีแม้ในปัจจุบัน ยังมีคนเห็นเด็กวิ่งเล่นในวัดหรือปรากฏร่างเด็ก ให้เห็นหรือมีเสียงเด็กให้ได้ยิน หรือปรากฏแก่ผู้ที่มาอนวัดเจดีย์ไอ้ไข่แบบครึ่งหลักครึ่งตื่น รูปแกะสลักด้วยไม้ดังกล่าว ประดิษฐานอยู่ที่กุฏิ มีคนมาราบไหว้บูชา ขอพร บนบานศาลกล่าว แล้วนำสิ่งของมาแก้บนมิได้เว้นแต่ละวัน ซึ่งภายในวัดเจดีย์ไอ้ไข่เต็มไปด้วยสิ่งของที่ผู้เลื่อมใสศรัทธาเอามาแก้บน

ครั้นถึงวันสงกรานต์ 13-17 เดือนเมษายนของทุกปี จะมีการจัดงานบุญ คณะกรรมการวัดจะนำรูปไอ้ไข่มาประดิษฐานยังปะรำพิธี ให้คนสรงน้ำพระแล้วอาบน้ำไอ้ไข่ ขอพรด้วยความเชื่อมั่นศรัทธาในไอ้ไข่เด็กวัดเจดีย์ จนกระทั่งไอ้ไข่วัดเจดีย์ได้ถูกให้นิยามความหมายว่าเป็น “เทพแห่งสามัญชน” จากความเชื่อของผู้คน ส่งผลให้มีการประกอบพิธีกรรมมากมายที่เกี่ยวข้องกับความเจ็บป่วย การขอพร ขอให้สอบได้ ให้ได้งานทำให้มีโชคลาภ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ถือเป็นการประกอบสร้างทำให้วัดเจดีย์ไอ้ไข่กลายเป็นพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์

ปรากฏการณ์ดังกล่าวข้างต้นผู้วิจัยจึงเกิดคำถามว่า วัดเจดีย์ไอ้ไข่ ถูกประกอบสร้างให้กลายเป็นพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์อย่างไร ภายใต้วิกฤติความทันสมัย อันจะทำให้เห็นถึงเรื่องราว ตำนาน ความเชื่อ พิธีกรรม หรือสิ่งประกอบสร้างที่เป็นวัตถุสิ่งของที่ปรากฏในวัดเจดีย์ไอ้ไข่ ซึ่งผู้คนได้ประกอบสร้างขึ้น การศึกษาครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ในการสะท้อนมุมมอง ความเชื่อ พิธีกรรม การนิยามความหมาย และการดำรงชีวิตท่ามกลางวิกฤติความทันสมัย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาการประกอบสร้างวัดเจดีย์ไอ้ไข่ให้กลายเป็นพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์

แนวคิด

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำแนวคิดการประกอบสร้างของ Hall (1977) และแนวคิดพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์มาอธิบาย ดังนี้

1. แนวคิดการประกอบสร้าง

ในการอธิบายการประกอบสร้างวัดเจดีย์ไอ้ไข่ให้กลายเป็นพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์นั้น สะท้อนแนวความคิดที่ว่า ความเป็นจริงที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับวัดเจดีย์ไอ้ไข่ แท้จริงแล้วไม่เคยมีสิ่งๆ ที่เรียกว่า ความเป็นจริง เกิดขึ้นจนกว่าจะมีผู้ที่ประกอบสร้าง (construct) ความเป็นจริงนั้นขึ้นมา ตามที่ Hall (1977) ได้ให้มุมมอง นอกจากนั้นการสื่อสารเป็นกระบวนการที่มนุษย์แต่ละคนใช้เพื่อประกอบสร้างความเป็นจริงขึ้นมานั่นเอง ซึ่งไม่จำเป็นต้องเป็นความจริงชุดเดียวกัน เช่น ในตำนานเรื่องแม่นาคพระโขนง ระหว่างแม่นาคกับพี่มาก ต่างก็มีรหัส สื่อสารเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับอมมนุษย์ คนละชุดกัน ในขณะที่พี่มากประกอบสร้าง ความจริงว่า มนุษย์กับอมมนุษย์นั้นต่างฝ่ายควรอยู่กันคนละภพ แต่แม่นาคกลับประกอบสร้างความจริงที่แตกต่างออกไปว่า ความสัมพันธ์ระหว่างสามีภรรยาไม่ควรอยู่บนเงื่อนไขความเป็นคนหรือเป็นผี ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ก็เช่นเดียวกัน เมื่อมีการสร้างโบราณสถานผู้ที่สร้างเหล่านั้นต่างมีการสถาปนาความจริงไว้แล้วเพื่อสร้างสิ่งเคารพบูชา และมีพิธีกรรมในการบวงสรวงโบราณสถาน โบราณวัตถุเหล่านั้น เมื่อเวลาผ่านไปช่วงหนึ่งมีการละเลยพื้นที่

ศักดิ์สิทธิ์ดังกล่าวจึงทำให้ผู้ที่อยู่ในอาณาบริเวณนั้นได้กลับมาถือพื้นโบราณสถานสิ่งที่สำคัญให้กลับคืนมามีชีวิตอีกครั้งด้วยการประกอบสร้างความจริงขึ้นมาใหม่ หรืออาจผลิตซ้ำความหมายเดิมแต่มีบางอย่างเปลี่ยนแปลงไป (กาญจนาแก้วเทพ, 2548)

การประกอบสร้างความเป็นจริงตามการอธิบายของทฤษฎีปรากฏการณ์นิยม เชื่อว่าความรู้ที่มนุษย์ ได้รับความถ่ายทอดจากผู้อื่น และสังคม เป็นความรู้ที่ไม่ได้รับรู้โดยตรง ฉะนั้น มนุษย์ควรรับรู้โลกและสังคมด้วยตนเองและสละทิ้งประสบการณ์ที่ได้ผ่านผู้อื่น กล่าวคือ รับรู้ประสบการณ์สำนึกค่านิยม โลกทัศน์เฉพาะตัว จากการได้สัมผัสกับโลกโดยตรง และเมื่อมนุษย์มีประสบการณ์ตรงกับสิ่งต่าง ๆ แล้วมนุษย์ก็จะให้ความหมายแก่สิ่งเหล่านั้น และโลกตามการรับรู้ของตน พฤติกรรมหรือการกระทำของมนุษย์จึงเป็นผลจากวิธีการที่มนุษย์ให้ความหมายแก่โลก จะเห็นได้ว่า มนุษย์สร้างโลกทางสังคม (social world) ด้วยตนเอง ความรู้ของมนุษย์จึงเกิดจากการสร้างโลกทางสังคมจากการสร้างความหมายให้แก่การกระทำของตนเองและผู้อื่น ความเป็นจริงจึงเป็นสิ่งที่ถูกประกอบสร้างขึ้นโดยสำนึก (consciousness) ของบุคคล แล้วเชื่อมโยงเข้ากับความคิดและการกระทำ ลักษณะสำคัญของมนุษย์ คือ การมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม จากแนวคิดนี้ สามารถอธิบายได้โดยแนวคิดของ Schutz (อ้างถึงใน สุภางศ์ จันทวานิช, 2552) นักทฤษฎีของสำนักปรากฏการณ์นิยมที่นำเสนอว่า ความคิดและการกระทำของมนุษย์ เป็นผลมาจาก ปทัสถานทางสังคม และระบบค่านิยมต่าง ๆ ส่วนในแง่ของการประกอบสร้างความเป็นจริงทางสังคมขึ้นมา นั้น เป็นผลจากความสัมพันธ์ของจิตสำนึก (consciousness) บวกกับความคิดและการกระทำของ ตนเอง ซึ่งทำให้มนุษย์รู้สึกว่าคุณภาพที่มีอิสระในการที่จะสร้างความเป็นจริงอะไรขึ้นมาก็ได้ตามความพอใจ ของตน แต่ในความเป็นจริงแล้วมันอยู่ภายใต้การควบคุมของปทัสถาน และระบบค่านิยมของสังคม ทั้งนี้ Alfred Schutz สนใจคำถามหลัก 3 คำถาม คือ (1) คนเราสร้างความหมาย (make sense) กับโลก รอบตัวอย่างไร เช่น ทำไมเราจึงรู้ว่าศักดิ์ศรีสำคัญกว่าเงิน (2) คนเราก่อสร้าง ดัดแปลง สร้างใหม่ และรื้อซ่อม (construct, reconstruct, deconstruct) ชีวิตประจำวันของตัวเองได้อย่างไร (3) คนเราสามารถทำอะไรไปได้โดยปริยายโดยไม่ต้องหยุดคิดหรือหยุดตั้ง คำถามได้อย่างไร ที่เรียกว่า taken for granted เช่น เรารู้โดยปริยายว่าขึ้นรถเมล์ก็ต้องจ่ายค่า โดยสาร ถึงที่หมายก็ต้องลง เจ้าหน้าที่ก็ต้องทำหน้าที่ เป็นต้น คำถามทั้ง 3 ข้อนี้ สำนักปรากฏการณ์นิยมตอบว่า ที่เราทำได้ทั้งหมดก็เพราะว่าเราแต่ละคนมี “คลังแห่งความรู้ทางสังคม” (stock of social knowledge) เอาไว้เป็นคู่มือ เมื่อเราเผชิญกับโลกเราจึงสามารถเปิดคลังแห่งความรู้ของเราออกมาใช้ภายในพริบตาจนดูคล้ายทำได้โดยอัตโนมัติ

จากแนวคิดการประกอบสร้าง ผู้วิจัยนำมาอธิบายถึงความจริงที่ถูกประกอบสร้างขึ้นเกี่ยวกับวัดเจติยไฉ่ เพื่อให้เกิดความหมายต่าง ๆ หรือรับใช้สิ่งใดสิ่งหนึ่งที่แสดงถึงความสัมพันธ์ของคนกับความเป็นจริงในสังคม ผู้วิจัยจึงได้นำแนวคิดการประกอบสร้างมาใช้วิเคราะห์ถึงการประกอบ

สร้างของวัดเจดีย์ไอ้ไข่ว่ามีสิ่งใดบ้างที่ทำให้วัดให้กลายเป็นพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์และผู้คนเคารพบูชา และเวียนบนบานศาลกล่าวและแก้บนจากสิ่งที่ได้รับคามหวังไม่เว้นในแต่ละวัน

2. แนวคิดพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์

คำว่าพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ ได้มีนักวิชาการหลายท่านให้นิยามความหมายไว้หลายประการ อาทิ

แสง จันทร์งาม (2542, น.173) นักปรัชญาทางศาสนาได้ให้ความหมายของพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ว่าเป็นอาณาบริเวณที่มีความสัมพันธ์กับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทางศาสนาซึ่งมีความหมายเหมือนกับคำว่า Secret Space ในภาษาอังกฤษ

Eliade (1987) นักปรากฏการณ์วิทยาทางศาสนาชาวฝรั่งเศสได้ให้ความหมายว่าเป็นพื้นที่ซึ่งถูกกำหนดขึ้นแตกต่างไปจากพื้นที่อื่นๆ และพื้นที่ดังกล่าวมักจะใช้ในพิธีกรรมทางศาสนา จึงเป็นเหตุให้สถานที่ที่มีความพิเศษไปกว่าพื้นที่ซึ่งถูกกำหนดอื่นๆ โดยพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์นั้นเกี่ยวพันครอบคลุมถึงสถานที่ที่แตกต่างกันหลายประเภท เช่น

- 1) สถานที่ที่ถูกสร้างขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์ทางศาสนา เช่น วัด
- 2) สถานที่ธรรมชาติที่ถูกตีความทางความเชื่อ เช่น ภูเขา แม่น้ำ
- 3) พื้นที่ที่สัมผัสได้ทั้งกายภาพ จินตภาพและทัศนภาพ

โดยสถานที่บางแห่งกลายเป็น พื้นที่ศักดิ์สิทธิ์หรือสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ได้ ก็ด้วยความสำคัญของเหตุการณ์ทางศาสนาที่เกิดขึ้นเช่น เป็นสถานที่กำหนดของศาสนาหรือบางแห่งมีความศักดิ์สิทธิ์ จากความสัมพันธ์กับวัตถุศักดิ์สิทธิ์เช่น กระดุก อัฐิ ธาตุ เป็นต้น หรือในทางวัฒนธรรมพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ ก็เป็นเสมือนที่ปรากฏของสิ่งศักดิ์สิทธิ์เช่น ในประเทศอินเดีย แม่น้ำจะมีความศักดิ์สิทธิ์ เนื่องจากเป็นสถานที่ปรากฏองค์ของพระเจ้าหรือเป็นสถานที่ที่นำไปสู่พระเจ้า และสถานที่ศักดิ์สิทธิ์บางแห่งก็เกิดจากความสำคัญของพิธีกรรมที่เกิดขึ้นในพื้นที่หรือสถานที่นั้น ๆ

Brereton (1987) ได้สรุปความหมายของพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ที่สะท้อนถึงความเชื่อของคนในแต่ละวัฒนธรรม ซึ่งเป็นการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโลกมนุษย์กับสิ่งเหนือธรรมชาติ โดยสรุปออกมาเป็นกฎ 3 ข้อ ของพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ (Three Role of Secret Space) ดังนี้

- 1) พื้นที่ศักดิ์สิทธิ์เป็นสถานที่สื่อสารกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์
- 2) พื้นที่ศักดิ์สิทธิ์เป็นสถานที่แสดงพลังหรือพลังงานอันศักดิ์สิทธิ์
- 3) พื้นที่ศักดิ์สิทธิ์เป็นการสมมติโลกแห่งจินตนาการในคติความเชื่อให้ปรากฏ

ความหมายของทั้ง 3 ข้อนี้ เป็นเสมือนพื้นที่ทางวัฒนธรรมซึ่งแฝงด้วยโครงสร้างและสัญลักษณ์ที่สะท้อนถึงคติความเชื่อที่แตกต่างกันไปในแต่ละสังคม หรือแต่ละท้องถิ่น

พื้นที่ศักดิ์สิทธิ์มีองค์ประกอบ 2 ด้านได้แก่ โลกสามัญ (Profane World) และโลกศักดิ์สิทธิ์ (Sacred World) ผู้วิจัยมีความเห็นว่าเกี่ยวข้องกับการนำมาใช้ในการศึกษากระบวนการสร้างพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ของชุมชนที่อาศัยอยู่ใน โลกสามัญ (Profane World) ซึ่ง ปรีตรตา เฉลิมเผ่า กอนันตกุล (2546) ให้ความหมายว่า เป็นโลกที่มองเห็นและสัมผัสได้ ซึ่งมีทั้งการเกิดและตายสุขและทุกข์ โดยนำเรื่องราวที่ถูกบันทึกผ่าน เรื่องเล่า ตำนาน ในอดีตของชุมชนมาผูกโยงเพื่อแสดงความเป็นตัวตนของชุมชน ทั้งนี้ความเชื่อในเรื่องเล่าและตัวตนของชุมชนจะถูกเก็บรักษาไว้ในพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ และมีปฏิสัมพันธ์กับชุมชนจนกลายเป็นส่วนหนึ่งของบริบทชุมชน โดยสร้างความเชื่อเกี่ยวกับพลังเหนือธรรมชาติและโลกหลังความตายซึ่งเป็นโลกที่พระเจ้าและวิญญาณมนุษย์สิงสถิตอยู่ เรียกว่าโลกศักดิ์สิทธิ์ (Sacred World) ซึ่ง Emile Durkheim (1915) ได้กล่าวว่า โลกศักดิ์สิทธิ์ และโลกสามัญเป็นมโนทัศน์อย่างหนึ่งในการพิจารณาระบบความเชื่อและศาสนา เพื่อสัมผัสหรือเข้าถึงโลกศักดิ์สิทธิ์มนุษย์จึงสร้างพื้นที่เฉพาะสำหรับประกอบพิธีกรรม ซึ่งเป็นจุดเชื่อมต่อระหว่างโลกสามัญของผู้คนกับโลกทางความเชื่อในอำนาจเหนือธรรมชาติหรือวิญญาณ เรียกว่า พื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ (Sacred Place) (ศรีศักร วัลลิโภดม, 2544)

โดยลักษณะของพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์สามารถสังเกตได้จาก 3 ลักษณะ ได้แก่

1. ลักษณะเชิงพื้นที่ซึ่งมักอยู่ในตำแหน่งภูมิประเทศที่เด่น อาทิ เนินเขา หรือเป็นสถานที่ที่มีร่องรอยอันไม่สามารถอธิบายได้ เช่น ศาสนสถานของบรรพบุรุษที่เสียชีวิตไปแล้ว หรือมีลักษณะทางธรรมชาติที่แปลกประหลาด
2. พื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ที่มีความเกี่ยวข้องกับเรื่องเล่า ชุมชนได้สร้างความหมายให้แก่พื้นที่ที่มีความสำคัญในชุมชน ผ่านการผูกเรื่องราว ตำนาน ในอดีตเป็นเรื่องราวเล่าขานต่อกันมาจนกลายเป็นความเชื่อในพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์จนถึงปัจจุบัน ซึ่งตำนานได้ผูกโยงความเป็นตัวตนของคนในชุมชนเข้ากับพลังอำนาจบางอย่างที่อธิบายไม่ได้ระหว่างความสัมพันธ์ของมนุษย์กับธรรมชาติ
3. ร่องรอยกิจกรรมทางศาสนา พื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ จะมีร่องรอยหรือสัญลักษณ์ที่ถูกทำให้เชื่อว่า เป็นร่องรอยศักดิ์สิทธิ์ปรากฏอยู่ โดยมีความเกี่ยวข้องกับตำนานในพื้นที่

ปรีตรตา เฉลิมเผ่า กอนันตกุล (2546) นำความเห็นของ Weber (1970) มาใช้ในการอธิบายว่า โลกศักดิ์สิทธิ์ได้แทรกซึมเข้ามาอยู่ในธรรมชาติและวิถีของชีวิต ตามคติความเชื่อของคนมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน โดยสิงสถิตอยู่ตามป่าเขา ต้นไม้ แม่น้ำ ก้อนหิน ในขณะที่เดียวกันศาสนาหลักต่าง ๆ ของโลก มีสิ่งศักดิ์สิทธิ์ อาทิ วัตถุ หรือสัญลักษณ์บางสิ่งบางอย่าง รวมไปถึงบุคคล บางคนบางกลุ่ม ที่ถูกผูกติดกับสถานที่จนพื้นที่นั้นถูกนิยามให้กลายเป็นพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ ดังนั้นไม่ว่าจะเป็นความเชื่อแบบดั้งเดิม หรือศาสนาหลัก ต่างเลือกที่จะสร้างวัตถุและสถานที่ที่เชื่อมโลกสามัญกับโลกศักดิ์สิทธิ์ ซึ่งมีผลต่อการกำหนดแนวทางปฏิบัติทางสังคมและการจัดการเชิงพื้นที่ดังเช่น Hughes (2001 อ้างถึงใน สันฐิตา กาญจนพันธุ์, 2547, น.144) เชื่อว่า สิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่มีอยู่ในธรรมชาติ อาทิ

พืช สัตว์ ภูเขา แม่น้ำ หรือสิ่งไม่มีชีวิตอื่นๆ ในธรรมชาติ นำไปสู่การปฏิบัติตามข้อห้ามที่ถูกถ่ายทอดทางความคิด ความเชื่อ ที่ให้ความสำคัญต่อการอนุรักษ์ธรรมชาติ และเคารพบูชา สิ่งศักดิ์สิทธิ์ ซึ่งคล้ายคลึงกับ Geertz (1973 อ้างถึงใน ปรีติตา เฉลิมเผ่า กอนันตกุล, 2546, น.5) ความชอบธรรมของกฎระเบียบในสังคมถูกนิยามจากสัญลักษณ์ที่มีความเกี่ยวข้องกับโลกศักดิ์สิทธิ์ซึ่งเต็มไปด้วยความหมายที่ซับซ้อน รวมถึงหลักการ และคุณค่าต่างๆ แนวคิดพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์จึงเป็นส่วนหนึ่งของวิธีการที่ถูกนำมาใช้สร้างลักษณะและความหมายเหนือธรรมชาติให้แก่ทรัพยากรธรรมชาติโดยความหมายเหล่านั้นถูกสร้างผ่านระบบความคิด และความเชื่อของชุมชนท้องถิ่น สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ ระบบความเชื่อและศาสนาจึงมีความสัมพันธ์กันในลักษณะที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

จากงานวิจัยที่ได้กล่าวมาแล้ว สามารถสรุปได้ว่า เรื่องเล่า ความเชื่อ รวมทั้งการประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ ทางศาสนา สามารถอธิบายปรากฏการณ์เหนือธรรมชาติได้ผ่านกระบวนการประกอบสร้างถูกทำให้เป็นพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ เพื่อเป็นสื่อกลางในการติดต่อกับอำนาจเหนือธรรมชาติที่สิงสถิตอยู่ในพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ต่าง ๆ ของวัดเจดีย์ไฉ่โข่ ตำบลฉลอง อำเภอสิชล จังหวัดนครศรีธรรมราช

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพโดยมีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

1. พื้นที่ที่ใช้ในการวิจัย พื้นที่วัดเจดีย์ไฉ่โข่ และพื้นที่บริเวณหมู่ที่ 7 ตำบลฉลอง อำเภอสิชล จังหวัดนครศรีธรรมราช
2. ผู้ให้ข้อมูลที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ เป็น กลุ่มเจ้าหน้าที่วัดเจดีย์ไฉ่โข่ ชาวบ้านในพื้นที่ กลุ่มพ่อค้าแม่ค้าทั้งในพื้นที่บริเวณวัดและนอกพื้นที่วัดในหมู่ที่ 7 ตำบลฉลอง นักท่องเที่ยว และผู้ที่เข้ามาขอพรบนบาน และแก้บนภายในวัดเจดีย์ไฉ่โข่ โดยวิธีการสังเกตและการสัมภาษณ์ จำนวน 25 คน
3. การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เก็บข้อมูลภาคสนามจากการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม และแนวทางการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกจากผู้ให้ข้อมูลในประเด็นการให้ความหมายของวัดเจดีย์ไฉ่โข่ ใช้วิธีตรวจสอบแบบสามเส้าด้านแหล่งข้อมูลจากบุคคล สถานที่ และระยะเวลา ในขณะที่เก็บข้อมูลภาคสนามเพื่อให้ข้อมูลที่ได้รับมีความน่าเชื่อถือ
4. วิเคราะห์ข้อมูลโดยนำข้อมูลที่ได้จากเอกสาร การสังเกต และสัมภาษณ์มาจำแนกหมวดหมู่ตามวัตถุประสงค์ นำมาตีความ สร้างข้อสรุป และนำเสนอด้วยวิธีพรรณนาเชิงวิเคราะห์

ผลการวิจัย

การประกอบสร้างวัดเจดีย์ไอ้ไข่ให้กลายเป็นพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ภายใต้วิกฤติความทันสมัย จะถูกประกอบสร้างขึ้นโดยมีองค์ประกอบและส่วนต่าง ๆ ที่เข้ามาเกี่ยวข้องจนทำให้วัดที่รกร้างกลายเป็นวัดที่มีชื่อเสียงและกลายเป็นพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ จนทำให้ผู้คนต่างหลั่งไหลเข้ามาวัดแห่งนี้มากมาย ซึ่งจากการศึกษาสามารถจำแนกการประกอบสร้าง ดังต่อไปนี้

1. การให้คุณค่าและความหมายของวัดเจดีย์ไอ้ไข่ก่อนวิกฤติความทันสมัย (ในช่วงปี พ.ศ.2500 – 2540)

การให้คุณค่าและความหมายของวัดเจดีย์ไอ้ไข่ก่อนวิกฤติความทันสมัย หมู่บ้านบริเวณวัดเจดีย์ไอ้ไข่ในอดีต ผู้คนมีวิถีชีวิตที่เรียบง่าย บ้านเรือนส่วนใหญ่ทำด้วยไม้ ถนนหนทางเป็นเพียงเส้นทางที่ใช้สัญจรแคบ ๆ การดำรงชีวิตพึ่งพิงทรัพยากรธรรมชาติ แรงงานคน แรงงานสัตว์ ไม่ใช่จ่ายฟุ่มเฟือย เครื่องมือในการทำมาหากินใช้สิ่งที่ประดิษฐ์ขึ้นเอง วัดเจดีย์ไอ้ไข่จึงเป็นเพียงสถานที่ที่ผู้คนเข้ามาปฏิบัติธรรม และขอพรบนบานศาลกล่าวให้เด็กวัดที่มีชื่อว่า ไอ้ไข่ ช่วยเหลือในยามเดือดร้อน มีการนิยามความหมายของวัดเจดีย์ไอ้ไข่ และมีตำนานเรื่องเล่าดังเช่นคำบอกกล่าวที่เคยมีมาในอดีตของผู้คนในละแวกนั้น ดังนี้

1.1 การนิยามความหมายวัดเจดีย์ไอ้ไข่ เป็นการให้ความหมายของผู้คนในพื้นที่ที่มีความผูกพันและการดำรงชีวิตที่มีความเกี่ยวข้องกับวัดเจดีย์ไอ้ไข่ ไม่ว่าจะเป็นสถานที่ที่ใช้ในการปฏิบัติธรรม การประกอบพิธีกรรมทางศาสนา การทำบุญให้ทาน และขอพรบนบานศาลกล่าวของหายอยากได้คืน ดังคำสัมภาษณ์ต่อไปนี้

1) วัดเจดีย์ไอ้ไข่เป็นสถานที่ปฏิบัติธรรม ประกอบพิธีกรรมทางศาสนาและเป็นพื้นที่ทำบุญให้ทาน

“...เมื่อก่อนวัดแห่งนี้ไม่ค่อยมีพระสงฆ์มาอยู่ เพราะเคยเป็นวัดร้างไม่ค่อยมีอะไร มีพระสงฆ์แค่รูปเดียว และพักอาศัยในบริเวณวัดเป็นกุฏิเล็กๆ ที่สร้างขึ้นด้วยไม้และหลังคามุงจาก แต่ชาวบ้านก็ยังเข้ามาทำบุญและใช้พื้นที่วัดในการเผาศพ (เผาแบบเชิงตะกอน) เพราะยังไม่มีเมรุที่ใช้เผา...” (ลุงชวน, สัมภาษณ์วันที่ 9 กุมภาพันธ์ 2561)

“...ในวันพระหรือสำคัญต่าง ๆ ทางศาสนาชาวบ้านแถวนี้ก็จะเข้ามาทำบุญ เข้ามาเวียนเทียนกันในบริเวณวัด และเดินเวียนเทียนกันภายในศาลา (ปัจจุบันใช้เป็นสถานที่เก็บของ) ตาเองมาไม่เคยขาด...” (ต่าย้อย, สัมภาษณ์วันที่ 9 กุมภาพันธ์ 2561)

“...วัดแห่งนี้ถึงแม้จะมีพระอยู่น้อย แต่ชาวบ้านก็ยังคงมีความศรัทธา และใช้เป็นสถานที่ทำบุญทำทานของทุกคนในหมู่บ้าน...” (ป้ามอญ, สัมภาษณ์วันที่ 9 กุมภาพันธ์ 2561)

2) วัดเจดีย์ไฉ่เป็นสถานที่ที่ใช้ในการบनบานศาลกล่าว เนื่องจากวัดแห่งนี้มีสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ชาวบ้านต่างให้ความเคารพนับถือไม่ว่าจะเป็น พ่อท่านเทิ้ม อดีตเจ้าอาวาสที่ได้พัฒนาวัดเจดีย์ไฉ่ ให้มีความเจริญขึ้นมา และวิญญาณเด็กที่มีชื่อ ไฉ่ไฉ่ ที่ชาวบ้านต่างมีความศรัทธาและเข้ามาขอความช่วยเหลือโดยการบนบานศาลกล่าวในเรื่องสิ่งของหรือทรัพย์สินที่มีค่าสูญหายอยากได้คืนกลับมา และเรื่องให้หายจากการเจ็บป่วย ดังคำสัมภาษณ์ต่อไปนี้

“...ปู่เล่าให้ฟังว่าสมัยก่อนที่บ้านเลี้ยงวัว ควายมากมาย และมีโจรสลัดชุมเวลาวัวหรือควายถูกขโมยหรือหายไป ปู่จะมาขอให้ไฉ่ไฉ่ช่วยตามหาให้ ซึ่งวัวควายก็กลับมาจริงๆ...” (พี่สด, สัมภาษณ์วันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2561)

“...สมัยก่อนความสะดวสบายยังไม่มี โรงพยาบาลก็ห่างไกลเมื่อเจ็บป่วยไม่สบาย นอกจากการรักษาด้วยยาสมุนไพรแล้ว ก็ยังมีการมาขอให้ไฉ่ไฉ่ช่วย โดยการบนบานให้หายป่วยของแบบนี้ไม่เชื่อก็อย่าลบหลู่นะ เพราะเขามีความเชื่อแบบนั้นและเชื่อว่าไฉ่ไฉ่ ช่วยได้จริง...” (ป้าไร, สัมภาษณ์วันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2561)

“...พี่เกิดไม่ทันหรือตอนที่ ไฉ่ไฉ่ ยังมีชีวิต แต่พ่อเล่าให้ฟังว่าตั้งแต่อดีตจนถึงทุกวันนี้ ไฉ่ไฉ่ ก็ยังคงช่วยเหลือชาวบ้านที่มีความทุกข์ และความเชื่อเหล่านั้นก็เป็นจริงดังที่เห็น...” (พี่สาย, สัมภาษณ์วันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2561)

จากคำสัมภาษณ์ดังกล่าวข้างต้นสะท้อนให้เห็นว่า วัดเจดีย์ไฉ่ในอดีต ก็คงเป็นเพียงวัดธรรมดาเหมือนกับวัดอื่นๆ ทั่วไป ที่ผู้คนต่างใช้เป็นสถานที่ประกอบพิธีกรรมทางศาสนา ทำบุญให้ทานแต่ที่สำคัญที่มีความต่างก็คือ การมีสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ชาวบ้านให้ความนับถือนั่นคือ ไฉ่ไฉ่ วิญญาณเด็กอายุ 9-10 ขวบ ที่คอยช่วยเหลือชาวบ้านให้พ้นจากความทุกข์จากของที่สูญหายให้ได้คืน และการหายจากการเจ็บป่วย

1.2 ตำนาน เรื่องเล่าของวัดเจดีย์ไฉ่ไฉ่ มีตำนานและเรื่องเล่าเกี่ยวกับกับวัดเจดีย์ไฉ่ไฉ่ ที่ถูกบันทึกไว้ถึงความเป็นมาต่างๆ ดังต่อไปนี้

1) ตำนานวัดเจดีย์ไฉ่ เขียนโดย สำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย จังหวัด นครศรีธรรมราช กล่าวถึงประวัติและตำนานของไฉ่ไช่ว่า วัดเจดีย์หรือวัดไฉ่ไช่ ตั้งอยู่ที่ หมู่ 7 ตำบลฉลอง อำเภอสิชล จังหวัดนครศรีธรรมราช เคยเป็นวัดร้างที่เชื่อกันว่าสร้างมาเป็นเวลา นับ 1,000 ปี มีเพียงเจดีย์โบราณแก่การร้างอยู่ตรงบริเวณที่กำลังสร้างโบสถ์ในปัจจุบัน จนถึง พ.ศ. 2500 มีการบูรณะวัดเจดีย์ขึ้นมาใหม่ มีพระเข้ามาอยู่ประจำเป็นที่ปฏิบัติศาสนกิจของ ชาวบ้านใกล้เคียง และเป็นที่ประดิษฐานของ “พ่อท่าน” พระพุทธรูปเก่าแก่ที่อยู่มาตั้งแต่ยังเป็นวัดร้าง ไฉ่ไช่วัดเจดีย์ หรือ ตาไฉ่วัดเจดีย์ คือรูปไม้แกะสลักของเด็กชายอายุประมาณ 9-10 ขวบ ตั้งอยู่ในศาลาในวัดเจดีย์ เชื่อกันว่าเป็นวิญญูณ ศักดิ์สิทธิ์ที่สถิตอยู่ ณ วัดแห่งนี้ เป็นที่เคารพสักการะของชาวบ้านตั้งแต่ ในละแวกใกล้วัดไปจนถึงต่างจังหวัดในแถบภาคใต้ จากศรัทธาที่เชื่อกันว่า “ขอได้ไหว้รับ” โดยเฉพาะ โชคกลางและการค้าขาย เรื่องราวของไฉ่ไช่หรือตาไฉ่ นั้น มีที่มาจากเรื่องที่ชาวบ้านแถวนั้นเคยเห็นภาพ เด็กวิ่งเล่นอยู่ในบริเวณวัด เมื่อเข้าไปหาดูก็ไม่พบว่ามีเด็กมาพักอาศัยในบริเวณนั้นแต่อย่างใด เหตุการณ์เช่นนี้ปรากฏให้เห็นอยู่เสมอชาวบ้านจึงเรียกเด็กที่ปรากฏร่างนั้นว่า “เด็กวัด” ซึ่งเชื่อกันว่าเป็นวิญญูณที่สถิตอยู่ ณ วัดเจดีย์แห่งนี้ และเรียกวิญญูณดวงนี้ว่า ไฉ่ไช่ ซึ่งเป็น คำที่ชาวบ้าน ในภาคใต้ใช้เรียกเด็กเล็ก ๆ เมื่อเชื่อกันว่าไฉ่ไช่ คือ วิญญูณดวงหนึ่ง แต่ไม่มีใครเคยเตือนรื้อน เพราะวิญญูณดวงนี้ นอกจากการปรากฏร่างให้เห็นก็อาจจะมีการล้อเล่นกับผู้ที่มาค้างแรมในวัด ไฉ่ไช่ จึงเป็นที่รักของชาวบ้านใครมีเรื่องเตือนรื้อน วัว ควาย หมู ข้าวของ สูญหาย ก็มาจุดธูปบนบาน ขอให้ช่วยกันหา ซึ่งก็มักจะประสพผลเสมอมา (สำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย จังหวัดนครศรีธรรมราช, 2556)

ตำนานไฉ่ไช่มีหลายเรื่องด้วยกัน บ้างก็ว่า ไฉ่ไช่ คือเด็กลูกชาวบ้านแถวนั้นที่เคย วิ่งเล่นอยู่ในวัดตั้งแต่เมื่อครั้งยังเป็นวัดโบราณ ต่อมาเด็กคนนั้นประสบอุบัติเหตุตกน้ำเสียชีวิต วิญญูณของเด็กน้อยคนนั้นซึ่งผูกพันอยู่กับวัดก็สถิตที่วัดแห่งนี้ตลอดมา บ้างก็ว่าไฉ่ไช่คือวิญญูณเด็ก ที่ติดตามหลวงพ่อทวด เมื่อหลวงพ่อทวดธุดงค์มาถึงวัดร้างแห่งนี้ และรับรู้ด้วยญาณของท่านว่าที่นี่ มีทรัพย์สิน โบราณฝังอยู่ จึงให้วิญญูณดวงนี้เฝ้าดูแลปกป้องรักษาทรัพย์สินของแผ่นดินอยู่ที่วัดแห่งนี้ ตั้งแต่นั้นมา บ้างก็ว่าตามตำนานเมืองนครหลวงพ่อทวดเดินทางไปกรุงศรีอยุธยาและได้พักค้างแรมที่ วัดแห่งนี้ได้ฝากเด็กวัดไว้กับ ขรัวทองสมภารวัดเจดีย์ เพื่อทำผลดีให้แก่วัด จนเด็กวัดไม่ยอมจากไป ไหน ครั้นทราบข่าวว่าหลวงพ่อทวดจะกลับมาจะนำพาตนกลับสู่ถิ่นฐานที่จากมา ด้วยคำสั่งของ พระอาจารย์ที่สั่งให้เฝ้าและดูแลรักษาวัดเจดีย์ และด้วยสัจจะวาจาที่ได้ให้ไว้ เด็กชายจึงเดินลงสระน้ำ ภายในวัดเป็นการปลดชีวิตตัวเอง ตามภาษาศาสตร์ เรียก การเสด็จหมายสละร่างเหลือไว้แต่ ดวงวิญญูณไว้คอยปกป้องรักษาวัดเจดีย์สืบมาจนกระทั่งถึงปัจจุบัน

2) เรื่องเล่าวัดเจดีย์ไฉ่ไช่ มีเรื่องเล่าที่เกี่ยววัดเจดีย์ไฉ่ไช่ทั้งที่ประสพด้วยตนเองและที่ เล่าขานสืบต่อกันมา ดังต่อไปนี้

พระครูพุทธเจติยาภิรมณ์ (พระอาจารย์แหว่น เจ้าอาวาสวัดเจติยโฆ่ปัจจุบัน) กล่าวถึงประวัติวัดเจติยสร้างมาตั้งแต่สมัยอยุธยา เป็นวัดร้างแต่ก็ยังมีผู้คนมากราบไหว้บูชามาสักการะ ท่านพ่อเจ้าวัด ซึ่งเป็นที่ยึดเหนี่ยวของชาวบ้าน และเคารพมาตั้งแต่โบราณ เพราะบริเวณวัดนี้เป็นวัดที่เก่าร้าง และยังมีซากปรักหักพังสิ่งก่อสร้างต่าง ๆ ร่องรอยทางประวัติศาสตร์ปี พ.ศ.2540 กว่า ๆ เริ่มมีการบูรณะวัดมีผู้คนดูมาดูแลและช่วยเหลือ พอได้เป็นสถานที่สำหรับทำบุญสำหรับชาวพุทธ บรรยายากศภายในวัดมีการใช้ไม้ทำเสา หลังคามุงจาก เพื่อให้พระสงฆ์พักได้ ญาติโยมมานั่งปฏิบัติธรรมได้พัฒนาไปเรื่อยๆ จนเกิดถาวรวัตถุ เริ่มเป็นที่รู้จักและมีพ่อท่านคลี่ พ่อท่านคง พ่อท่านเทิ้ม เข้ามาอยู่อาศัย พ.ศ. 2502 ถึง พ.ศ. 2529 และต่อมาพระเอี่ยม พระคู่ พระสุเมธ และชาวบ้านก็แวะเวียนกันมา

โฆ่ไช้เดิมเป็นเด็กวัดปฏิบัติอยู่ดูแลพระสงฆ์ ตาหลวง อยู่ในวัด และเชื่อกันว่าเดินหายลงไปในน้ำแล้วก็หายไปเลย วันดีคืนดีจะปรากฏเด็กวิ่งเล่นแต่พอเข้าไปดูก็จะไม่เจอ ถือว่าเป็นภานิमितเป็นสิ่งมหัศจรรย์ โฆ่ไช้เป็นศิษย์หลวงปู่ทวด หลวงปู่ทวดนำมาฝากไว้ที่วัดเจติย โฆ่ไช้เป็นวิญญานตามหลวงปู่ทวดซึ่งท่านได้อธิฐานให้โฆ่ไช้เฝ้าดูแลที่วัดเจติย โฆ่ไช้มีความเป็นมาเนิ่นนาน ก่อนที่วัดเจติยจะกลับมาเป็นวัดอีกครั้ง หลวงพ่อสนทนาว่า เมื่อก่อนเขาเรียกว่าเด็กวัดเฉย ๆ เวลาบนบานศาลกล่าวเขามักออกชื่อว่า “ท่าน เจ้าวัดและเด็กวัดเจติย” คำว่าโฆ่ไช้ เพิ่งมาเรียกตอนพ่อเที่ยงแกะสลักรูปไม้แล้ว เหตุผลว่า อาจารย์เที่ยงหรือผู้ใหญ่เที่ยงนิมิตว่ามีเด็กไปบอกให้สร้างรูปเมื่อประมาณปี พ.ศ. 2523 ถึง พ.ศ. 2524 ในนิมิตเมื่อเห็นเด็กแก่ผ้า เปลือยกายกับพระจิวรสีคล้ำไปยืนให้เห็นในนิมิต และเอ่ยปากว่าแกะรูปเราให้ที เราจะได้มีที่อาศัยอยู่เป็นหลักแหล่ง ตาเที่ยงถามว่าใครหรือนี้เด็กในนิมิตจึงบอกว่า “เราโฆ่ไช้เด็กวัดเจติย” ตั้งแต่นั้นมาจึงได้รู้ว่าเด็กวัดนี้ชื่อ “โฆ่ไช้เด็กวัดเจติย”

จะเห็นว่าการให้คุณค่าและความหมายของวัดเจติยโฆ่ไช้ก่อนวิกฤติความทันสมัย (ในช่วงปี พ.ศ.2500 – 2540) วัดเจติยโฆ่ไช้เป็นเพียงวัดที่ผู้คนเข้ามาปฏิบัติธรรม ศาสนกิจและบนบานศาลกล่าวตามความเชื่อตามความศรัทธาตามที่มีอยู่ตามตำนานและการประสบพบเจอด้วยตนเอง และการเล่าขานสืบต่อกันมา

2. การประกอบสร้างวัดเจดีย์ไอ้ไข่ให้กลายเป็นพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ภายใต้วิกฤติความทันสมัย (ในช่วงปี พ.ศ.2541 – 2561)

นับตั้งแต่ พ.ศ.2541 – ปัจจุบัน วัดเจดีย์ไอ้ไข่มีการเปลี่ยนแปลง มีการพัฒนาโดยอดีตท่านเจ้าอาวาสและผู้คนจากภายในหมู่บ้านและภายนอก ต่างหลั่งไหลเข้ามาจากความเชื่อความศรัทธาที่มีต่อ ไอ้ไข่ จนได้รับการยกย่องให้เป็น เทพแห่งสามัญชน เป็นผลทำให้วัดเจดีย์ไอ้ไข่ไม่มีความเจริญรุดหน้าไปมาก มีการสร้างอุโบสถหลังใหญ่แทนที่เจดีย์เก่าที่เคยรกร้าง การสร้างศาลาปฏิบัติธรรม การขยายอาณาเขตบริเวณวัดให้กว้างขวางมากยิ่งขึ้น มีพื้นที่สำหรับจอดรถ และระบบสาธารณูปโภคเพื่อรองรับผู้คนที่เข้ามาขอพรบนบานศาลกล่าว มีสถานที่สำหรับการจุดปะทัดแก้บน พื้นที่สำหรับการวางขายสินค้าของชาวบ้านในพื้นที่ ซึ่งได้รับปัจจัยต่างๆ จากแรงศรัทธาที่ผู้คนมีต่อไอ้ไข่ มีร้านค้าจำหน่ายสิ่งของแก้บนจำนวนมากมาย นับเป็นสิ่งที่ทำให้ชาวบ้านในพื้นที่ลี้มตาอ้าปากได้ มีการจัดทำรูปปั้นไอ้ไข่และทำเหรียญสำหรับการบูชา และการประกอบพิธีกรรมต่างๆ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.1 รูปเคารพบูชาและสิ่งก่อสร้าง นับจากการแกะสลักแผ่นไม้เป็นรูปเด็กอายุ 9-10 ขวบ แล้วอันเชิญดวงวิญญาณมาสิงห์สถิต วัดเจดีย์ไอ้ไข่ได้มีการจัดสร้างรูปเคารพบูชาไอ้ไข่ เพื่อประดิษฐานไว้ที่วัดให้ผู้คนเข้ามากราบไหว้บูชาขึ้นอีกมากมาย และจัดทำเหรียญสำหรับเช่าบูชา และวัตถุมงคลต่างๆ ให้กับผู้ที่มีความเชื่อความศรัทธา ดังนี้

1) การจัดทำเหรียญบูชาของ ไอ้ไข่ รุ่นแรก ปี พ.ศ.2526 โดยพระครูเจติยาภิรักษ์ (พ่อท่านเทิ้ม) อดีตเจ้าอาวาสวัดเจดีย์ไอ้ไข่ จัดสร้างขึ้นเพื่อเป็นที่ระลึกในงานฉลองเลื่อนสมศักดิ์บัตรยศ ของพ่อท่านเทิ้ม เป็นพระครูเจติยาภิรักษ์ เจ้าอาวาสวัดเจดีย์ในสมัยนั้น จากนั้นได้จัดทำรุ่นที่ 2 พ.ศ.2535, รุ่นที่ 3 พ.ศ.2538, รุ่นที่ 4 พ.ศ.2541, รุ่นที่ 5 พ.ศ.2546 และรุ่นที่ 6 พ.ศ.2556

2) การจัดทำผ้ายันต์ ไอ้ไข่เด็กวัดเจดีย์ รุ่นแรก พ.ศ.2542, จากนั้นได้จัดทำรุ่นที่ 2 พ.ศ.2547, รุ่นที่ 3 พ.ศ.2548, รุ่นที่ 4 พ.ศ.2551, รุ่นที่ 5 พ.ศ.2553, รุ่นที่ 6 พ.ศ.2555, รุ่นที่ 7 พ.ศ.2557, รุ่นที่ 8 พ.ศ.2558 และรุ่นที่ 9 พ.ศ.2561

3) การจัดทำล็อกเก็ต ไอ้ไข่เด็กวัดเจดีย์ รุ่นแรก พ.ศ.2552 จากนั้นได้จัดทำรุ่นที่ 2 พ.ศ.2558

4) การจัดทำแผ่นโปสเตอร์ ไอ้ไข่เด็กวัดเจดีย์ รุ่นแรก พ.ศ.2552 จากนั้นได้จัดทำรุ่นที่ 2 พ.ศ.2553 และเลขข้อมือ ไอ้ไข่เด็กวัดเจดีย์ รุ่นแรก พ.ศ.2559

5) การจัดทำแผ่นกระดาษปี่มทอง ไอ้ไข่เด็กวัดเจดีย์ รุ่นแรก พ.ศ.2557, จากนั้นได้จัดทำรุ่นที่ 2 พ.ศ.2558 และรุ่นที่ 3 พ.ศ.2561

6) การจัดทำแหวน ไข่มุกเม็ดแก้วเจดีย์ รุ่นแรก พ.ศ.2553, จากนั้นได้จัดทำรุ่นที่ 2 พ.ศ.2553, รุ่นที่ 3 พ.ศ.2557, รุ่นที่ 4 พ.ศ.2558, รุ่นที่ 5 พ.ศ.2558 และรุ่นที่ 6 พ.ศ.2561

7) มีการก่อสร้างอุโบสถหลังใหม่บนพื้นที่ของเจดีย์เก่าที่เคยรกร้าง ศาลาปฏิบัติธรรม กุฏิสำหรับพระสงฆ์ ลานจอดรถ สิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ และรูปปั้นไม้ขนาดใหญ่ที่วางอยู่บริเวณด้านหน้าอุโบสถวัดเจดีย์จำนวน 2 ตัว ที่มีความสูงของไม้ถึง 11 เมตร จัดสร้างโดยผู้ที่มีความเชื่อความศรัทธาและสมหวังดังปรารถนาซึ่งมีมูลค่าตัวละ 1.5 ล้านบาท รวม 2 ตัว 3 ล้านบาท และตลอดเส้นทางเข้าวัดเจดีย์ไข่มุกก็จะมีรูปปั้นไม้ขนาดใหญ่อยู่ตลอดสองข้างทาง ด้วยแรงศรัทธาทำให้วัดเจดีย์มีผู้คนเข้าไม่เว้นในแต่ละวัน ทำให้มีกองเศษปะทัดขนาดใหญ่สูงท่วมหัวอย่างไร้ใครหลายๆ คนที่มาเห็นได้แวะมาเที่ยวชมถึงกับตะลึงกับกองปะทัดขนาดใหญ่

นอกจากนี้บริเวณโดยรอบวัด ยังก่อให้เกิดร้านค้าที่จำหน่ายของสำหรับการเซ่นไหว้ แก๊บน้ำมันหลายร้านมากมาย เพื่อรองรับผู้ที่มีความศรัทธาต่อไข่มุกในการมาแก้บนจากการขอพร ได้สำเร็จและมีร้านค้าขายสินค้าทางการเกษตรของพื้นที่ที่มีชื่อเสียงและรสชาติดี เช่น ทูเรียน สลัด และอาหารเครื่องดื่มของท้องถิ่นไว้ให้บริการสำหรับนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเที่ยวชมและบนบานศาลกล่าวภายในวัดแห่งนี้ แผงขายล็อตเตอรี่ สำหรับนักเสี่ยงโชค โดยถือได้ว่าเข้ามาเที่ยวที่วัดเจดีย์ไข่มุก ได้รับทั้งความสบายใจที่ได้มากราบไว้สิ่งศักดิ์สิทธิ์ประจำวัด และความสุขใจที่ได้ของฝากติดไม้ติดมือกลับไปพร้อมความประทับใจในการบริการและความเป็นกันเองของคนท้องถิ่น ดังเสียงสะท้อนส่วนหนึ่งของผู้คนในหมู่บ้านและผู้ทีแวะเวียนเข้ามาเที่ยวชมบนบานศาลกล่าว

“...การจัดทำวัตถุมงคลของวัดแห่งนี้ ไม่ได้จัดทำขึ้นโดยพร่ำเพลื่อ แต่หากการจัดทำจะต้องมีโอกาสพิเศษและวงรอบของการจัดทำตามที่ทางวัดได้กำหนดไว้ เพราะการจัดทำวัตถุมงคลของวัด ไม่ได้จัดทำขึ้นเพื่อการหวังผลกำไรแต่อย่างใดเพียงแต่ต้องการให้ผู้ที่มีความศรัทธาได้เก็บไว้เคารพบูชา และเป็นเครื่องเตือนใจในการดำเนินชีวิตประจำวัน...” (พระอาจารย์แว่น, สัมภาษณ์วันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2561)

“...พี่เปิดร้านขายวัสดุก่อสร้าง ตั้งได้มาเช่า ไข่มุก ไปบูชาที่ร้านทำให้ร้านขายดีขึ้น และถูกล็อตเตอรี่อยู่บ่อยๆ...” (พี่ลุง, สัมภาษณ์วันที่ 19 กุมภาพันธ์ 2561)

“...นับตั้งแต่ผู้คนรู้จัก ไข่มุก กันมากขึ้น ดูได้จากคนที่ม้นักท่องเที่ยวเข้ายังวัดแห่งนี้เพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ ทำให้ผมตัดสินใจที่จะเปิดร้านจำหน่ายของเซ่นไหว้ต่างๆ ไว้ให้บริการตอนนี้ก็พออยู่ได้ เป็นเพราะบารมีของ ไข่มุก ครับ...” (พี่บ่าวเอ, สัมภาษณ์วันที่ 19 กุมภาพันธ์ 2561)

“...พี่เปิดร้านขายก๋วยจั๊บน้ำในวัดมาได้ระยะหนึ่งแล้ว เพราะเข้าใจว่าคนที่มาคงจะหิวและไม่ต้องเสียเวลาในการออกไปหาของกินข้างนอก ทั้งนี้ร้านค้าภายในวัดจะถูกจำกัดเฉพาะคนในพื้นที่เท่านั้นที่สามารถนำของมาขายได้...” (พี่สาวน้อย, สัมภาษณ์วันที่ 19 กุมภาพันธ์ 2561)

“...มีความประทับใจที่ได้มาวัดแห่งนี้ จะเห็นว่าทั้งสองข้างทางที่เข้ามามีรูปปั้นไก่เต็มไปหมด พอมาถึงวัดมีไก่ตัวใหญ่มาก กองปะทัดก็ใหญ่มาก ตั้งแต่เข้ามาได้ยินเสียงปะทัดไม่สายเลยทำให้คิดว่าท่านคงศักดิ์สิทธิ์จริงๆ เลยขอพรให้ถูกหวย เพราะเพื่อนที่มาด้วยกันเค้ามาแก้บนจากการถูกหวย...” (น้ำซร, สัมภาษณ์วันที่ 25 กุมภาพันธ์ 2561)

“...ตอนนี้วัดเปลี่ยนแปลงไปมากผิดกับเมื่อก่อนที่ไม่มีใครรู้จัก เป็นเพราะว่าความเชื่อ ความศรัทธาที่หลายๆ คนที่เข้ามาวัดมีต่อ ตาไข่ ซึ่งผมคิดว่าท่านเองคงประสงค์ให้เป็นแบบนี้ ต้องการให้วัดมีความเจริญ เป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของชาวบ้าน จึงทำให้อานิสงส์นั้น ทำให้ผู้คนมากมายต่างหลั่งไหลเข้ามาวัดแห่งนี้ ทำให้วัดธรรมดาๆ กลายเป็นวัดที่หลายๆ คนรู้จัก และอยากจะมากราบไหว้สักครั้ง...” (พี่แก้ว, สัมภาษณ์วันที่ 25 กุมภาพันธ์ 2561)

จากคำสัมภาษณ์ดังกล่าวข้างต้นสะท้อนให้เห็นว่า นับตั้งแต่ผู้คนได้รับความสมหวังจากสิ่งที่ขอ ทำให้วัดเจดีย์ไฉ่ไช่มีการพัฒนา มีการก่อสร้างปรับปรุงสถานที่อย่างต่อเนื่อง ด้วยปัจจัยที่เกิดจากแรงศรัทธาของผู้คนทั้งภายในและภายนอกพื้นที่ที่หลั่งไหลเข้ามาไม่เว้นในแต่ละวัน ก่อให้เกิดธุรกิจของชุมชน ชาวบ้านสามารถมีรายได้จากการขายสินค้าต่างๆ ยังสะท้อนให้เห็นว่าจำนวนของผู้คนที่เข้ามาเพิ่มมากขึ้นๆ นั้น เป็นสิ่งที่บ่งบอกถึงความศักดิ์สิทธิ์ของ ไฉ่ไช่ ที่อยู่ภายในวัดแห่งนี้ จนทำให้สิ่งต่างๆ ที่เกิดขึ้นล้วนเป็นการประกอบสร้างทำให้วัดเจดีย์ไฉ่ไช่กลายเป็นพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์

2.2 พิธีกรรมหรือกิจกรรมที่มีการประกอบสร้างให้วัดไฉ่ไช่กลายเป็นพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ มีการประกอบพิธีกรรมไม่ว่าจะเป็นพิธีการการบนบานศาลกล่าว พิธีกรรมการแก้บน การถวายของและพิธีกรรมงานบุญทำขนมให้ทานไฟประจำปีของวัด ซึ่งมีขั้นตอนของพิธีดังกล่าวคือ

1) พิธีกรรมการบนบานศาลกล่าว ในส่วนนี้ผู้ที่มีความศรัทธาจะมีขั้นตอนในการบนบานศาลกล่าว คือ จุดธูป 3 ดอก กราบพระรัตนตรัย ต่อด้วยนมัสการพระคุณเจ้าโดยการตั้งนะโม 3 จบ แล้วอธิษฐาน เรียกชื่อ ไฉ่ไช่ เด็กวัดเจดีย์ และว่าคาถา อิติ อิติ กุมารไข่เจดีย์ จะมหาเถโร ลากะ ลากา ภาวันตุเม ตั้งจิตให้หนึ่งแล้วอธิษฐาน ในการบนบานไม่ควรบนบานในวันพระ

2) พิธีกรรมการแก้บน เมื่อได้รับความสมหวังจากสิ่งที่เป็นบานศาลกล่าวไว้แล้ว ผู้ที่แก้บนจะมาแก้บนภายในวัดเจดีย์ไฉ่และนำสิ่งของที่ได้อะไรมาแก้บน ไม่ว่าจะป็นปะทัด ชุดเครื่องแบบทหาร รูปปั้นไก่ชน ของเล่นเด็ก ขนมเปี๊ยะ น้ำแดง หนังสือตึก การแก้บนด้วยหนังสือ มโนราห์ หรือกลองยาว ฯลฯ ในขั้นตอนการแก้บน ผู้ที่มาแก้บนจะต้องนำสิ่งของไปวางต่อหน้ารูปเคารพไฉ่ไฉ่บนโตะที่ทางวัดได้เตรียมไว้ (ยกเว้น) จากนั้น จุดธูป 1 ดอก นมัสการพระคุณเจ้าโดยการตั้งนะโม 3 จบ แล้วเรียกชื่อ ไฉ่ไฉ่ เด็กวัดเจดีย์ และว่าคาถา อิติ อิติ กุมารไฉ่เจดีย์ จะมะหาเถโร ลากะ ลากา ภาวันตุเม เตชะพระพุทธานเจ้าวัดและไฉ่ไฉ่เด็กวัดเจดีย์ จงมารับเครื่องแก้บนที่ข้าพเจ้าชื่อ..... นามสกุล.....ที่อยู่.....ได้บนบานศาลกล่าวเรื่อง..... บัดนี้สำเร็จเรียบร้อยตามที่ได้บนบานไว้แล้วนั้น ขอให้ขาดเลยบน ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป จากนั้นหากนำรูปปั้นไก่มาก็ให้เอาไปปล่อยในฝูงไก่ในบริเวณวัด หรือเอาปะทัดไปจุด ณ สถานที่จุดปะทัด หรือแก้บนด้วยการแสดงหนังสือตลก มโนราห์ หรือรำกลองยาว เสร็จแล้วก็กลับมาสักการะแล้วขอพรอีกครั้ง และมีคำแนะนำว่าไม่ควรแก้บนในวันพระ

3) พิธีการถวายสิ่งของปกติที่มีใช้การแก้บน จุดธูป 3 ดอก กราบพระรัตนตรัย ต่อด้วยนมัสการพระคุณเจ้าโดยการตั้งนะโม 3 จบ แล้วเรียกชื่อ ไฉ่ไฉ่ เด็กวัดเจดีย์ และว่าคาถา อิติ อิติ กุมารไฉ่เจดีย์ จะมะหาเถโร ลากะ ลากา ภาวันตุเม ตั้งจิตให้มั่นแล้วอธิฐานในการถวายสิ่งของปกติ นั้น มีคำแนะนำว่าควรถวายในวันพระ, วันอังคาร, วันเสาร์ หรือตามความสะดวก

4) มีการจัดกิจกรรมสวดมนต์ข้ามปีของวัดเจดีย์ไฉ่ไฉ่ ภายใต้กิจกรรม สวดมนต์ข้ามปีวิถีพุทธ ร้อยใจด้วยแสงธรรม มีการล้างพระพักตร์หลวงพ่อเพชร พระประธานประจำพระอุโบสถวัดเจดีย์ไฉ่ไฉ่ การขอพรจาก ไฉ่ไฉ่ และร่วมตักบาตรวันขึ้นปีใหม่ เพื่อเป็นการเสริมสิริมงคลให้กับตัวเองและครอบครัว ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ทางวัดได้จัดขึ้น

5) มีการจัดกิจกรรม ประเพณีทำขนมให้ทานไฟ ณ วัดเจดีย์ไฉ่ไฉ่ ซึ่งเป็นงานประจำปีที่ทางวัดได้จัดให้มีขึ้นครั้งถึงวันสงกรานต์ 13-17 เดือนเมษายนของทุกปี จะมีการจัดงานบุญ คณะกรรมการวัดจะนำรูปไฉ่ไฉ่มาประดิษฐานยังปะรำพิธี ให้คนสงฆ์น้ำพระแล้วอาบน้ำไฉ่ไฉ่ ขอพรด้วยความเชื่อมั่น ศรัทธาใน ไฉ่ไฉ่เด็กวัดเจดีย์ จนกระทั่งได้ถูกให้นิยามความหมายว่าเป็น “เทพแห่งสามัญชน”

จะเห็นได้ว่าวัดเจดีย์ไฉ่ไฉ่ มีพิธีกรรมและกิจกรรมต่างๆ ที่มีและจัดขึ้นไม่ว่าจะเป็น การขอพร การแก้บน หรือกิจกรรมที่ทางวัดจัดขึ้นประจำปี ล้วนทำให้วัดแห่งนี้เป็นที่รู้จักของผู้คนมากยิ่งขึ้น จากผู้ที่มีความเชื่อและความศรัทธา อีกทั้งยังเป็นการสืบทอดประเพณีอันดีงามของท้องถิ่น เอาไว้ให้ชนรุ่นหลังได้สืบทอดต่อไปและสะท้อนให้เห็นถึงการประกอบสร้างให้วัดเจดีย์ไฉ่ไฉ่กลายเป็นพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์

สรุปและอภิปรายผล

จากผลการศึกษาพบว่า การประกอบสร้างวัดเจดีย์ไอ้ไข่ให้กลายเป็นพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ เพื่อเป็นสถานที่เคารพบูชากราบไหว้ของคนในชุมชนและจากต่างพื้นที่ ผ่านตำนาน เรื่องเล่า ที่ประกอบสร้างความหมายของพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ซึ่งเกิดจากการให้คุณค่าและความหมายของวัดเจดีย์ไอ้ไข่ เพื่อให้เกิดความศรัทธา การสร้างรูปเคารพบูชาและสิ่งก่อสร้างต่าง ๆ สะท้อนแนวความคิดที่ว่า ความเป็นจริงที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับวัดเจดีย์ไอ้ไข่ แท้จริงแล้วไม่เคยมีสิ่งๆ ที่เรียกว่า ความเป็นจริง เกิดขึ้นจนกว่าจะมีผู้ที่ประกอบสร้าง (construct) ความเป็นจริงนั้นขึ้นมา ตามที่ Hall (1977) ได้ให้มุมมอง นอกจากนี้ การสื่อสารเป็นกระบวนการที่มนุษย์แต่ละคนใช้เพื่อประกอบสร้างความเป็นจริงขึ้นมานั่นเอง ตามความเห็นของ Weber (1970) การอธิบายถึงพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์มองว่า โลกศักดิ์สิทธิ์ได้แทรกซึมเข้ามาอยู่ในธรรมชาติและวิถีของชีวิต ตามคติความเชื่อของคนมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน โดยสิ่งสถิตอยู่ตามป่าเขา ต้นไม้ แม่น้ำ ก้อนหิน ในขณะเดียวกันศาสนาหลักต่าง ๆ ของโลก มีสิ่งศักดิ์สิทธิ์อาทิ วัตถุ หรือสัญลักษณ์บางสิ่งบางอย่าง รวมไปถึงบุคคล บางคนบางกลุ่ม ที่ถูกผูกติดกับสถานที่นั้นๆ นั้นถูกนิยามให้กลายเป็นพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์

ดังนั้นไม่ว่าจะเป็นความเชื่อแบบดั้งเดิม หรือศาสนาหลัก ต่างเลือกที่จะสร้างวัตถุและสถานที่ที่เชื่อมโลกสามัญกับโลกศักดิ์สิทธิ์ เช่นเดียวกับวัดเจดีย์ไอ้ไข่ ที่มีการสร้างวัตถุมงคลสำหรับการบูชามากมาย ซึ่งมีผลต่อการกำหนดแนวทางปฏิบัติทางสังคมและการจัดการเชิงพื้นที่ จะเห็นได้ว่าการเข้าวัดในปัจจุบันเปลี่ยนแปลงจากอดีตที่เข้าไปเพื่อความสงบสุข แต่ปัจจุบันกลับเข้าไปขอพร ขอหวย และมีการนำความเชื่อเรื่องไอ้ไข่ มาสร้างให้เป็น เทพแห่งสามัญชน เพื่อให้มีความศักดิ์สิทธิ์มากยิ่งขึ้น โดยมีการประกอบสร้างรูปไอ้ไข่แกะสลักจากไม้ตะเคียน และ รูปปั้นไอ้ไข่ ตลอดจนเหรียญบูชาขนาดต่าง ๆ สำหรับบูชา นอกจากนี้ก็จะมีต้นไม้ตะเคียนพรายตาย ที่ชาวบ้านเชื่อกันว่ามีวิญญาณของแม่ตะเคียนสถิตอยู่ ซึ่งได้กลายเป็นวัตถุมงคลสำหรับการขอพร โดยการขอพรจาก เทพแห่งสามัญชน แล้วนำไปโรยและถู เพื่อให้มีเลขปรากฏขึ้นตามความเชื่อของแต่ละบุคคล มีการประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ ตามความเชื่อ เช่น การจัดประเพณีให้ทานไฟประจำปี การบนบานศาลกล่าว และพิธีการแก้บน มีร้านค้าขายสิ่งของสำหรับใช้แก้บน ไม่ว่าจะเป็น รูปปั้นไก่ชน ปะทัด ของเล่นสำหรับเด็ก ชุดทหาร ขนมเปี๊ยะ และสินค้าอื่น ๆ อีกมากมาย เกิดขึ้นโดยรอบบริเวณวัดเจดีย์ไอ้ไข่ มีการก่อสร้างอุโบสถหลังใหม่บนพื้นที่ของเจดีย์เก่าที่เคยรกร้าง ศาลาปฏิบัติธรรม กุฏิสำหรับพระสงฆ์ ลานจอดรถ สิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ และรูปปั้นไก่ชนตัวใหญ่ที่วางอยู่บริเวณด้านหน้าอุโบสถวัดเจดีย์จำนวน 2 ตัว ที่มีความสูงของไก่ถึง 11 เมตร จัดสร้างโดยผู้ที่มีความเชื่อความศรัทธาและสมหวังดังปรารถนา ซึ่งมีมูลค่าตัวละ 1.5 ล้านบาท รวม 2 ตัว 3 ล้านบาท และตลอดเส้นทางเข้าวัดเจดีย์ไอ้ไข่ก็จะมีรูปปั้นไก่ชนวางอยู่ตลอดสองข้างทาง ด้วยแรงศรัทธาทำให้วัดเจดีย์มีผู้คนเข้าไม่เว้นในแต่ละวัน ทำให้มีกอง

เศษประทัดขนาดใหญ่สูงท่วมหัวอย่างไรหลายๆ คนที่มาเห็นได้แวะมาเที่ยวชมถึงกับตะลึงกับกองประทัดขนาดใหญ่

การกลายเป็นพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ ยังสะท้อนได้จากเรื่องราวเสียงที่ร่ำลือถึงความศักดิ์สิทธิ์ของอะไรก็ได้สมหวังทุกอย่าง จะเห็นได้จากการที่มีผู้คนหลั่งไหลเข้ามาในพื้นที่วัดเจดีย์ไฉ่ไฉ่เป็นจำนวนมาก จนก่อให้เกิดเป็นแหล่งรายได้ของคนในชุมชนผ่านการจำหน่ายของเซ่นไหว้และสินค้าในท้องถิ่นเหล่านี้สะท้อนให้เห็นว่าปรากฏการณ์ดังกล่าว ผู้คนต่างประกอบสร้างให้วัตถุสิ่งของที่เกิดจากความเชื่อและใช้ในพิธีกรรมให้มีคุณค่า เป็นการเพิ่มมูลค่าจนวัดเจดีย์ไฉ่ไฉ่ ถูกทำให้กลายเป็นพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานศึกษาของ นิมิตรชัย ชูบุ เกิดถวา บุญปรากฏ และปัญญา เทพสิงห์ (2559) ได้ทำการศึกษาและได้สะท้อนถึงพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์และพิธีกรรมของวัดเขียนบางแก้ว อำเภอบางแพ จังหวัดพัทลุง ผลการวิจัยพบว่า พื้นที่ศักดิ์สิทธิ์เป็นสถานที่เคารพบูชากราบไหว้ภายในชุมชนและนอกชุมชนได้แก่ พระบรมธาตุเจดีย์ บ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์ โบสถ์พราหมณ์ วิหารถือน้ำพระพิพัฒน์สัตยา พระแก้วคูลาศรีมหาโพธิ์ โคมเมืองเก่าพัทลุง (เสาหลักเมือง) พระพุทธรูปสองพี่น้อง และพระนางเลือดขาว ซึ่งทั้งหมดนี้เป็นโบราณสถานที่มีอายุเก่าแก่ และจัดเป็นพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์คู่บ้านคู่เมือง ไม่เฉพาะชุมชนที่อยู่ในบริเวณวัดเขียนบางแก้วเท่านั้น แต่ยังเป็นพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ของคนในจังหวัดพัทลุง และพิธีกรรมวัดเขียนบางแก้วมีการทำพิธีห่มผ้าพระธาตุ แสดงมนตราโรงครู และมนตราห่มประชันโรง

เอกสารอ้างอิง

- กาญจนา แก้วเทพ. (2548). *กลุ่มทฤษฎีว่าด้วยเนื้อหา สารและความหมาย*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
- คำรพ เกิดมีทรัพย์. (2556). *ไฉ่ไฉ่ เด็กวัดเจดีย์: เทพแห่งสามัญชน*. ค้นเมื่อ 25 กันยายน 2560, จาก: www.siamfreestyle.com
- ปริตตา เฉลิมเผ่า ก่ออนันตกุล. (2546). *การศึกษากระบวนการสร้างพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์*. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- สุภางค์ จันทวานิช. (2552). *ทฤษฎีสังคมวิทยา*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- แสง จันทรังาม. (2542). *ศาสนศาสตร์*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- สำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย จังหวัดนครศรีธรรมราช. (2556). *วัดเจดีย์ไฉ่ไฉ่*. ค้นเมื่อ 10 ธันวาคม 2560, จาก : www.siamfreestyle.com/travel-attraction-more.
- ศรีศักร วัลลิโภดม. (2544). *พัฒนาการทางสังคม – วัฒนธรรมไทย*. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ : อมรินทร์.
- Appadurai, Arjun. (1986). *The Social Life of Thing : Commodities in Culture Perspective*. New York : University of Cambridge.
- Brereton, J.P. (1987). Sacred Space. In *The Encyclopedia of Religion*, vol. 12, ed.
- Eliade Mirecea. (1987). *The Encyclopedia of Riligion, Volume 12* New York: Macmillan Puclishing.
- Geertz C. (1973). *The Interpretation of Cultures*. New York: Basic Books.

Hall, Stuart. (1977). Representation : Cultural Representations and Signifying Practices. London : SAGE Publications

Weber, M. (1970). Science as a Vacation. in H.H. Gerth and C. Wright Mills (Translated and Ed.), Max Weber : Essays in Sociology , pp. 129-156. London: Oxford University Press.

บุคลากรกรม

แก้ว จิปาณะ, สัมภาษณ์วันที่ 25 กุมภาพันธ์ 2561 ที่วัดเจติยไฉ่ ตำบลฉลอง อำเภอสิชล จังหวัด

นครศรีธรรมราช

ชวน, สัมภาษณ์วันที่ 9 กุมภาพันธ์ 2561 ที่วัดเจติยไฉ่ ตำบลฉลอง อำเภอสิชล จังหวัดนครศรีธรรมราช

ชร, สัมภาษณ์วันที่ 25 กุมภาพันธ์ 2561 ที่วัดเจติยไฉ่ ตำบลฉลอง อำเภอสิชล จังหวัดนครศรีธรรมราช

บัวเอ, สัมภาษณ์วันที่ 19 กุมภาพันธ์ 2561 ที่วัดเจติยไฉ่ ตำบลฉลอง อำเภอสิชล จังหวัดนครศรีธรรมราช

พระอาจารย์แฉ่น, สัมภาษณ์วันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2561 ที่วัดเจติยไฉ่ ตำบลฉลอง อำเภอสิชล จังหวัด

นครศรีธรรมราช

มอญ, สัมภาษณ์วันที่ 9 กุมภาพันธ์ 2561 ที่วัดเจติยไฉ่ ตำบลฉลอง อำเภอสิชล จังหวัดนครศรีธรรมราช

ณ, สัมภาษณ์วันที่ 19 กุมภาพันธ์ 2561 ที่วัดเจติยไฉ่ ตำบลฉลอง อำเภอสิชล จังหวัดนครศรีธรรมราช

ย่อย, สัมภาษณ์วันที่ 9 กุมภาพันธ์ 2561 ที่วัดเจติยไฉ่ ตำบลฉลอง อำเภอสิชล จังหวัดนครศรีธรรมราช

ไร, สัมภาษณ์วันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2561 ที่วัดเจติยไฉ่ ตำบลฉลอง อำเภอสิชล จังหวัดนครศรีธรรมราช

สด, สัมภาษณ์วันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2561 ที่วัดเจติยไฉ่ ตำบลฉลอง อำเภอสิชล จังหวัดนครศรีธรรมราช

สาย, สัมภาษณ์วันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2561 ที่วัดเจติยไฉ่ ตำบลฉลอง อำเภอสิชล จังหวัดนครศรีธรรมราช

สาวนุ้ย, สัมภาษณ์วันที่ 19 กุมภาพันธ์ 2561 ที่วัดเจติยไฉ่ ตำบลฉลอง อำเภอสิชล จังหวัดนครศรีธรรมราช

